AUTOAREA ROMANULUI *MAREA AMINTIRILOR*

FIONA VALPY

SECRETUL DE LA CASTEL

DOUĂ FEMEI, DOUĂ EPOCI,
DOUĂ DESTINE CARE SE ÎNTREPĂTRUND

Cu inima frântă și sperând la un nou început, Abi Howers acceptă o slujbă estivală la castelul Bellevue, în Franța. Locația poartă amprenta trecutului și foarte curând Abi se simte atrasă de povestea unei femei remarcabile, o poveste care îi va schimba vara și chiar viața.

În 1938, Eliane Martin se ocupă de îngrijirea albinelor în grădina frumosului castel Bellevue. Aici, îl cunoaște pe Mathieu Dubosq și se îndrăgostește pentru prima dată. Dar granița de est a Franței este întunecată de amenințarea războiului, și istoria are alte planuri pentru Eliane.

„Țesând o narațiune plină de tâlc, Fiona Valpy reușește să separe, în timp, cele două epoci pe care le descrie. Subliniind astfel diferențele, autoare ne ajută să realizăm, în același timp, faptul că trecerea anilor nu schimbă cu nimic esența umanității."
ANNETTE, *A French Collection*

„Detaliile istorice și personajele bine conturate vor atrage cititorii."
Woman's Weekly

ISBN: 978-606-006-641-5

FIONA VALPY

SECRETUL DE LA CASTEL

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
VALPY, FIONA
Secretul de la castel / Fiona Valpy . - Bucureşti : RAO Distribuţie, 2021
ISBN 978-606-006-641-5

821.111

RAO Distribuţie
Str. Bârgăului nr. 9-11, sector 1, Bucureşti, România
www.raobooks.com
www.rao.ro

FIONA VALPY
The Beekeeper's Promise
Copyright © Fiona Valpy, 2017
Toate drepturile rezervate

Secretul de la castel
© RAO Distribuţie, 2019
pentru versiunea în limba română

Traducere din limba engleză
Codrina Vodnitchi
prin LINGUA CONNEXION

2021

ISBN 978-606-006-641-5

Prietenei mele Michèle,
cu dragoste

Mergeți pe câmpurile și în grădinile voastre și veți învăța că este plăcerea albinelor să adune mierea din floare,
Însă este, de asemenea, și plăcerea florii să ofere miere albinei.
Pentru albină, o floare este fântâna vieții,
Iar pentru floare, albina este un mesager al dragostei.

din *Profetul – Kahlil Gibran*

O albină execută un dans oscilant pentru a comunica colegelor sale din stup, distanța și direcția către o nouă sursă de hrană. Dansează în formă de opt, mișcându-se în semicerc în sensul acelor de ceasornic, apoi în linie dreaptă... și, în cele din urmă, într-un semicerc în sens contrar acelor de ceasornic.

Iarna, albinele încetează să mai caute hrană și se grupează în jurul reginei în mijlocul stupului. Ele produc căldură prin decuplarea mușchilor folosiți pentru a-și mișca aripile și „tremurând" sau contractându-și și relaxându-și rapid mușchii.

din *The Beekeeper's Bible* –
Richard Jones și Sharon Sweeney-Lynch

PARTEA ÎNTÂI

Eliane: 2017

Știa că aceasta avea să fie ultima ei vară. Mângâierea blândă a razelor soarelui de primăvară târzie nu putea risipi oboseala care i se strecurase în oase în ultimele zile. Însă fuseseră atâtea alte veri. Aproape o sută. Ridică privirea spre deal, către micul cimitir din spatele viei unde se odihneau cei pe care îi iubise cel mai mult. Așteptau acum să o întâmpine.

O albină lucrătoare, una dintre primele care se aventuraseră afară din stup în dimineața aceea luminoasă, desena în aer spirale amețitoare în timp ce se orienta, simțind nectarul florilor pe care le îngrijise în grădină. Se învârti în jurul ei, atrasă de mirosul de ceară de albine și miere impregnat în pielea ei îmbătrânită.

– Bună dimineața și ție.

Zâmbi.

– Nu fi îngrijorată, nu intenționez să te părăsesc deocamdată. Știu că mai este treabă de făcut.

Lăsă coșul cu rame pe care îl căra lângă stupii văruiți și își aranjă în jurul capului voalul de pe borul larg al pălăriei. Deschise primul stup, ridică ușor capacul înclinat și îl așeză alături pentru a verifica trântorii, o mulțime compactă de corpuri zumzăind în așteptarea reginei lor.

Rezervele de miere fuseseră suficiente mult după sfârşitul iernii, iar colonia era deja în creştere.

Introduse ramele noi într-o cutie goală pe care o fixă deasupra albinelor.

– Aşa, acum aveţi suficient spaţiu să vă desfăşuraţi, le spuse ea. Şi pentru mierea din vara aceasta.

Lucrând organizat, luă la rând toţi stupii. Când termină, făcu o pauză şi îşi întinse spatele pentru a-şi potoli durerea cauzată de ridicarea cutiilor cu rame. Privi în sus spre delicatul tablou al frunzelor de salcâm ce dansau în bătaia vântului, aruncând o umbră neregulată deasupra stupilor. Cât de curând vor înflori, iar abundenţa de flori va colora copacii în argintiu şi atunci albinele se vor hrăni cu cel mai dulce nectar dintre toate. Borcanele ei de miere de salcâm vor fi dulci şi galbene ca vara însăşi.

Zâmbi în sinea ei. Da, au fost atât de multe veri. Însă chiar şi una în plus ar fi un dar.

Abi: 2017

Sunt pierdută. Pierdută în Franța, exact ca în versurile unui cântec stupid pe care nu reușesc să mi-l scot din cap, în timp ce mă târâi pe drum. Mă opresc un moment pentru a-mi șterge fața cu bluza, care este deja leoarcă de transpirație. Drumul șerpuiește de-a lungul unui lanț de creste prăpăstioase și, trebuie să recunosc, sunt locuri mai rele unde aș putea să mă rătăcesc. Priveliștea se întinde până departe în fața mea, câmpurile sunt formate din porțiuni verzi și aurii, amestecate cu zone împădurite, întunecate. Râul sinuos, ca o panglică mătăsoasă, mărginește valea, sub mine.

Liniște și pace sub soarele Franței. Exact asta îmi imaginam când eu și Pru ne-am înscris la clubul de yoga.

– Privește, exact ce îți trebuie, Abi.

Fluturase către mine pliantul lucios, în timp ce dădeam deoparte covorașele și ne încălțam după cursul de joi seara.

– O săptămână de primăvară, de yoga, meditație și *mindfulness*[1] într-o zonă rurală a Franței, citise ea.

Nu i-am atras atenția asupra faptului că abia am mai ieșit din casă în ultimii doi ani și că, de câteva luni, drumul

[1] *Mindfulness* este o practică și o stare prin care alegem în mod conștient să trăim în prezent, să ne observăm gândurile și emoțiile. (n. tr.)

la cursul de yoga și înapoi era cel mai lung. În afară de vizitele la spital, unde fizioterapeuții și psihologii încercau să mă ajute să lipesc la loc toate bucățile în care mă sfărâmasem.

Însă clubul de yoga fusese o idee tentantă. Am iubit Franța întotdeauna. Ei bine, mai mult ideea. Nu am petrecut foarte mult timp călătorind acolo – sau în oricare altă țară străină, dacă mă gândesc bine. Totuși, franceza era materia mea preferată la școală. Ceva la care fusesem bună, care mă introducea în lumea minunată a lui *maman*, *papa* și Marie-Claude și a vieților lor confortabile și ordonate, așa cum erau prezentate în manuale. Știam că trebuia să mă străduiesc mai mult pentru a-mi readuce viața pe linia de plutire și a începe să ies mai mult din casă. M-am gândit că asta ar fi mai ușor dacă aș putea călători cu Pru. Este o bună însoțitoare, întotdeauna foarte organizată. Ne-am împrietenit la un ceai de scorțișoară după ce a venit și ea la cursul de yoga pentru a trece mai ușor peste divorț. Are simțul umorului și nu vorbește întruna, ceea ce m-ar fi iritat, așa că am considerat că va fi un bun tovarăș de călătorie și am decis să merg cu ea. În seara respectivă făcuse înscrierea la centrul de yoga și rezervase și biletele de avion, așa că nu se punea problema să renunț – chiar dacă îmi doream cu disperare, în momentul în care sunase să confirme aranjamentele.

Asta mă va învăța să fiu spontană, mă gândesc eu, în timp ce mă târâi pe asfaltul fierbinte al șoselei. Însă niciodată nu iese ceva bun din asta. Acum nu am nicio idee încotro mă îndrept, sus pe deal, printre vii – fiecare podgorie arată exact ca aceea dinaintea ei. O părticică din mine recunoaște că această lumină aurie filtrată prin abundența

de frunze verzi, răsărite din lemnele noduroase, fără viaţă, este destul de frumoasă.

Dar nu vreau ca frumuseţea împrejurimilor să mă distragă de la supărarea mea. Am nevoie să las furia mea împotriva lui Pru – care m-a abandonat – să fiarbă şi să clocotească încă puţin. Psihologul meu ar fi mulţumit; îmi spune mereu că furia este parte a procesului de vindecare. Măcar simt ceva. Ceea ce poate sau nu să fie mai bine decât să nu simt nimic.

Cam atât despre seninătatea şi instruirea promise de clubul de yoga. Merg puţin mai departe. De fapt, ştiu că nu o pot învinovăţi pe Pru. Majoritatea oamenilor ar fi procedat la fel, cu prima ocazie. Gândul la o baie şi la un pat curat, cu un olandez bun şi suplu lângă tine sau nu, este fără îndoială tentant. Sunt geloasă; dar cu siguranţă sunt îndreptăţită să fiu încă furioasă pe ea.

L-a întâlnit la coada din faţa toaletei, după prânzul din cea de-a doua zi. S-a mişcat repede, Prudence a noastră – deşi s-a dovedit că nu s-a ridicat la înălţimea numelui ei. A afirmat că au simţit din primele clipe că între ei există o chimie. „Suflete pereche", acestea au fost cuvintele ei când s-a întors într-un târziu şi s-a aşezat brusc la masă, lângă mine.

– Totul a pornit de la nevoia amândurora de a merge la toaletă exact în acelaşi moment, după o farfurie cu tocană de linte condimentată? Nu e chiar atât de romantic, am zis eu, incapabilă să mă abţin.

Ignorând replica mea, a spus:

– A plătit în plus pentru a se caza la pensiunea din apropiere. Cică ar fi extraordinar. Are cadă cu hidromasaj, cu baie proprie.

Am oftat.

– Ei bine, asta cu siguranţă e ceva mai bun decât duşul betonat, cu mucegai şi cu un plasture murdar lipit într-un colţ.

Ajunsesem la centrul de yoga cu trei zile mai devreme. Se făcuse deja seară şi cei mai mulţi oameni se instalaseră deja, îşi ocupaseră locurile, ridicaseră corturile, părând să ştie ce aveau de făcut. Am fost ajutate de o persoană care purta un tricou viu colorat, al cărei cap ras strălucea în lumina ultimelor raze de soare, care ne-a îndrumat către un colţ unde puteam să ne ridicăm cortul. Era cu siguranţă ultimul loc disponibil: „Aproape de toaletă" ar fi cel mai potrivit mod de a-l descrie. Nu a durat mult până am reuşit să ridicăm cortul, chiar dacă ne-a luat ceva timp să înţelegem unde se montează stâlpii. Am bătut cuiele cu un ciocan de cauciuc şi nu a fost deloc uşor, deoarece pământul era tare ca piatra. Până la urmă am reuşit să fixăm trei din cele patru colţuri destul de bine, al patrulea era uşor instabil, dar, cu două tipuri de corzi între ele, trebuia să rămână în picioare. Nu bătea vântul, oricum. Vremea era grozavă – cel puţin în această privinţă, informaţiile de pe broşură erau adevărate. În timpul nopţii era frig, dar dimineaţa soarele încălzea rapid aerul, şi de la jumătatea zilei era chiar caniculă.

Îmi sare inima din piept de teamă la un foşnet brusc lângă mine; văd un şarpe subţire, cu dungi galbene şi negre, care se târăşte. Un şarpe în iarbă. *Fereşte-te de ei; sunt cei mai periculoşi dintre toţi.* Inspir adânc, apoi expir, aşa cum m-a învăţat psihologul să fac ca să mă liniştesc când se declanşează alarma în creierul meu.

Calmează-te, îmi spun. Încearcă să te controlezi: aceasta este soluţia. Nu lăsa amintirile să te copleşească. Lasă timpul să treacă – cum spune toată lumea.

Am ajuns în vârful unei culmi şi, pentru scurt timp, în faţa mea, şoseaua devine dreaptă, înainte de a urca din nou. Mă opresc să îmi trag sufletul, apăsându-mi pumnul pe partea unde mă jenează copcile, până mă mai liniştesc puţin. Mă uit la ceas. E trecut de ora şase. În sala de mese de la yoga, cina va fi gata, porţiile de orez şi tocană de legume vor fi împărţite şi mâncate, completate cu o bucată de fruct. Ne vom detoxifia, deşi până acum acest mod de a mânca sănătos pare să ducă doar la o mulţime de persoane stresate, cu dureri de cap, flatulenţă şi respiraţie urât mirositoare – doar vorbim despre toxicitate! Însă e sigur că nimeni nu se va îngrăşa în vacanţa aceasta. Doar dacă Pru şi olandezul ei nu se îndoapă în secret în pensiunea lui luxoasă. Îmi imaginez că probabil beau şampanie şi mănâncă ciocolată în pat.

Mă târăsc mai departe, gândindu-mă că aş omorî pentru un sendviş cu şuncă. Bine, asta nu e ceva ce o să auzi prea des la un centru de yoga, chiar dacă majoritatea oamenilor gândesc aşa, în timp ce încearcă să îşi golească mintea, aşezaţi confortabil pe pernele pentru meditaţie. Sau poate este valabil doar pentru mine.

Seara în care am ajuns a fost aproape copleşitoare. După ce am ridicat cortul, la ora cinei, am urmat mulţimea formată din membrii clubului, la coada unde se servea masa. Ne cercetam discret unii pe ceilalţi în timp ce încercam să părem yoghini şi relaxaţi. Pru se schimbase într-un fel de caftan, lung şi vaporos, foarte diferit de ţinuta sa obişnuită. După dificultăţile pe care le-am avut cu instalarea cortului, mă simţeam murdară şi înfierbântată. Nu m-am deranjat însă să îmi schimb tricoul şi jeanşii, uniforma cu care îmi acopeream cea mai urâtă parte a cicatricilor de pe

braţe şi de pe picior. Puteam să simt deja ţânţarii muşcându-mi gleznele deasupra curelelor de la sandale.

Pru a chicotit în seara aceea, în cort, când am spus:

– Crezi că putem omorî ţânţarii sau asta ne-ar aduce ghinion?

Mi-am scos totuşi spray-ul; aş fi făcut orice pentru a dormi bine. Însă şansele de a ne bucura de un somn lung au scăzut aproape de zero când cortul s-a îmbibat de umezeala rece a nopţii, muşcăturile ţânţarilor mi-au provocat mâncărime, iar uşa toaletei s-a trântit toată noaptea. Nu m-am simţit prea bine nici de dimineaţă când un cocoş a început să cânte la o fermă din apropiere, exact când reuşisem şi eu, în sfârşit, să adorm.

Trec pe lângă o cabană aflată pe marginea drumului şi un câine pe care nu l-am observat se năpusteşte spre mine lătrând fioros. Din nou îmi sare inima din piept de teamă, iar nervii îmi sunt întinşi la maximum în timp ce alarma se declanşează iarăşi în creierul meu. Măcar există un gard între noi. Acesta e un loc periculos, cu şerpi şi câini turbaţi.

Sandaua mi-a provocat o bătătură la călcâi, aşa că mă opresc şi mă aplec pentru a slăbi cureaua, cu degetele încă tremurând în urma întâlnirii recente cu câinele. Pielea e julită. Va fi distractivă plimbarea înapoi la centrul de yoga. Nu am nici cea mai mică idee unde sunt sau cât de departe am ajuns. Este o cruce înaltă de fier forjat puţin mai în faţă, pe culmea dealului, aşa că şchiopătez până acolo şi mă aşez pe iarbă (după ce verific cu atenţie să nu fie şerpi, desigur). Pe o bornă kilometrică aflată lângă cruce se poate citi „Sainte-Foy-la-Grande 6 kilomètres“[1]. În apropiere, este o cutie poştală pe care este desenată o scoică

[1] 6 kilometri până la Sainte-Foy-la-Grande (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

galbenă – am recunoscut-o ca fiind semnul din traseul peste care dăduse Pru zilele trecute, când citea din ghidul ei turistic, la micul dejun.

Mă gândesc la discuția despre karma avută în acea dimineață în sala de meditație; primim ceea ce oferim. Tot ce am putut face a fost să nu îi arunc lui Pru o privire dușmănoasă, deoarece ar fi adus ghinion, așa că mi-am păstrat moralul ridicat. Ea și olandezul ei stăteau cu câteva rânduri în fața mea, pe perna lor. M-a chemat să mă așez alături de ei, dar am scuturat din cap și am rămas pe loc. *Nu, mulțumesc. Nu am nevoie de mila voastră și sunt sigură că nu vreau să fiu a cincea roată la căruță.* Am stat pe o perniță purpurie cu picioarele încrucișate, chiar dacă genunchiul meu înțepenit protesta vehement, și foarte curând am simțit ace în picior. Au trecut aproape doi ani de la accident, așa că ai fi crezut că, datorită fizioterapiei și exercițiilor de yoga, problemele s-ar fi rezolvat până acum. Aș închide ochii numai să nu o văd pe Pru întorcându-se din cinci în cinci minute să îmi zâmbească. Încerca probabil să fie împăciuitoare, dar în starea de spirit în care mă aflam mi se părea doar înfumurată.

Cum reușesc oamenii să stea nemișcați atât de mult? Era imposibil să mă simt confortabil, așa că am început să mă foiesc. Și mintea mea începuse să se frământe, inundată de gânduri. E atât de greu să o golești, iar ultimul lucru pe care vreau să îl fac este să gândesc.

Am început să cred că nu sunt făcută pentru meditație. Trebuia să facem asta și în plimbarea din această după-amiază. *Fii mindful.*[1] În loc să *avem* o minte care este plină,

[1] Acțiune de conștientizare a propriului corp, a minții și sentimentelor în momentul prezent, cu scopul de a instaura o stare de calm, de pace interioară. (n. tr.)

așa cum este a mea. Câmpurile din jurul centrului de yoga erau pline de oameni care se plimbau în transă, meditând, concentrându-se doar asupra pasului următor – „trebuie să rămâi în prezent", așa cum ni se explicase că trebuie să procedăm. Am reușit să fac la fel în primele minute, apoi a început din nou să mă urmărească imaginea cuplului, așa că m-am înfuriat din nou. Am simțit deodată că nu mai suport nicio secundă să fiu în mijlocul acestei mulțimi care se târăște.

M-am îndepărtat de aglomerație și m-am simțit ușurată ajungând în pădure – mai detașată, mai puțin vulnerabilă. A trecut ceva timp de când am avut ultima oară un atac de panică (au ajutat medicamentele), dar a început senzația de sufocare, iar capul îmi zvâcnește. Așa că sunt mulțumită că am rămas singură, în sfârșit. Nu sunt obișnuită să fiu tot timpul în preajma altora.

Mă întreb câți kilometri am mers. Borna nu îmi oferă niciun indiciu, așa că nu mai știu unde mă aflu. Sunt plină de sudoare, iar pe călcâi am o bătătură enormă. Mă uit din nou la picior și descopăr că s-a format o bășică peste marginile plasturelui. Pentru a nu mă mai gândi la durere, mă scarpin violent la gleznă, din cauza unei mușcături de țânțar, fix acolo unde se termină colanții mei de yoga, până încep să sângerez. Atunci mă reazem de suprafața aspră a bornei, îmi relaxez picioarele și admir priveliștea.

Cât vezi cu ochii se întinde un evantai de podgorii, cu construcții gălbui din piatră risipite din loc în loc. Țigla roșie a acoperișurilor strălucește în lumina serii. A început să adie vântul aici, pe coama dealului. Recunoscătoare, îmi ridic bărbia pentru a-l lăsa să sufle peste gâtul meu transpirat și obrajii înfierbântați. Cel puțin de aici de sus, totul se vede ca în palmă. Dacă voi porni pe drumul pe care am

venit, poate voi recunoaşte nişte repere sau voi găsi un indicator spre centru.

Mă întorc să privesc în direcţia din care am venit şi observ cu groază urcând către mine, din vale, nori negri, de furtună. Parcă devin din ce în ce mai mari în timp ce îi privesc, se înalţă tot mai sus, apoi acoperă soarele, iar lumina se schimbă deodată din galben-auriu într-un violet întunecat. Se aşterne o linişte de rău augur şi realizez că ciripitul păsărilor şi al greierilor, care mă însoţise în plimbare, s-a oprit brusc. Pun o mână pe vârful bornei, cu cealaltă apuc trunchiul crucii şi mă ridic, lăsându-mi greutatea pe piciorul sănătos. Ar fi bine să mă întorc la centru înainte să înceapă furtuna.

Chiar atunci aud bubuitul unui motor şi o furgonetă albă opreşte lângă mine. Mă întorc, aşteptându-mă să văd un francez chelios într-un maiou din plasă, dar şoferul este o femeie cam de aceeaşi vârstă cu mine, cu părul lung, negru, strâns la spate într-o coadă îngrijită.

– Urcă, strigă ea peste zgomotul motorului şi peste cel al vântului care, brusc, a început să stârnească pe marginea drumului mici vârtejuri de nisip. Privesc cu teamă în sus, către norii care acum înnegresc tot cerul. Există tornade în acest colţ de lume?

– Mă îndreptam către...

Mă opresc, gesticulând înapoi de-a lungul drumului către ceea ce cred că este, cu aproximaţie, direcţia către centru.

Văd primele picături mari de ploaie cum încep să cadă în praful de pe drum, înaintea mea, apoi le simt pe faţă. Mă înfior deoarece sunt reci ca gheaţa. Îmi aplec capul, închizând ochii pentru a mă feri de picăturile rapide şi puternice, în timp ce urc pe locul pasagerului.

– Sara Cortini – încântată de cunoştinţă, se prezintă ea în engleză (cum reuşesc ei *întotdeauna* să ştie că nu eşti francez?). Locuiesc chiar acolo.

Arată către următoarea culme de deal tocmai când aceasta dispare în furtună.

– Vino să te adăposteşti pentru un timp, apoi te voi duce acasă. Unde stai?

– La centrul de yoga. Mă numesc Abi Howers.

Sara scutură din cap în timp ce bagă maşina în viteză, urcând rapid panta, iar camioneta prăfuită înaintează cu greu în furtuna care vine din sens opus. Sărim din maşină şi ne grăbim printre picături tari ca grindina, ruperea de nori udându-ne până la piele în cele câteva secunde câte trec până reuşim să deschidem uşa unei elegante clădiri din piatră.

– Ce este locul acesta? întreb în timp ce alerg şi încerc să deslueşesc imaginea grupului de clădiri care ne înconjoară, construite sus, în vârful dealului.

Sara împinge uşa închisă din spatele nostru şi ia un prosop de bucătărie pe care mi-l întinde pentru a-mi şterge faţa şi bluza.

Apoi spune:

– Bine ai venit la Château Bellevue.

Eliane: 1938

Murmurul râului era prins într-un văl de ceață deasupra digului, când soarele începea să răsară. Primele raze de soare ale verii târzii erau la fel de delicate precum fructul numai bun de cules, care atârnă pe ramurile perilor și gutuilor din livadă, în timp ce primul cântec al privighetorii destramă liniștea nopții spre apus, vestind zorii.

Ușa morii se deschise și o siluetă zveltă se strecură afară, cu picioarele goale călcând silențios în iarba umedă de rouă. Păşind ușor, călcă peste pietrele acoperite cu mușchi ce legau cele două maluri ale canalului în care apa spumega și se învolbura încrâncenată în drumul către șanțurile înguste de sub roata morii. Mutând în mâna dreaptă cele trei șipci de lemn pe care le căra, Eliane își strânse fustele cu mâna stângă și păși cu încredere pe dig.

Tatăl ei, Gustave, care venise afară după ea pentru a aduna un braț de lemne de foc, se opri privindu-și fiica în timp ce traversa spre celălalt mal al râului, trecând ca într-un vis prin apa adâncă până la glezne cu picioarele ascunse de valul de ceață ce plutea la suprafața apei.

Simțindu-i prezența, Eliane aruncă o privire îndărăt. Chiar și de la distanță, își dădu seama din expresia lui neobișnuit de sumbră că era din nou îngrijorat de amenințarea unui alt război, la nici douăzeci de ani de la ultimul,

cumplit, din care propriul lui tată nu s-a mai întors niciodată. Ridică șipcile de lemn în semn de salut, iar trăsăturile lui se destinseră, dezvăluindu-i zâmbetul obișnuit.

Stupii de sub salcâmii de pe malul îndepărtat al râului erau tăcuți și nemișcați la sosirea ei. Însă locuitorii acestora erau înăuntru, în siguranță, așteptând ca razele soarelui să încălzească suficient aerul pentru a-i ispiti afară. Fără zgomot, scoase bucăți de frânghie subțire din buzunarul șorțului și legă șipcile de lemn pentru a astupa găurile de la intrarea stupului înainte ca albinele să își înceapă activitatea. Stupii urmau a fi mutați pe deal în ziua respectivă, astfel încât albinele să poată trece peste iarnă într-un colț adăpostit al grădinii, la castel.

Munca lui Eliane, ca ajutor la bucătăria castelului Bellevue, presupunea că trebuie să fie disponibilă în fiecare zi pentru a verifica albinele, a le completa rezervele de zahăr și a le ajuta în timpul iernii, dacă se va dovedi a fi încă o iarnă grea. *Monsieur le Comte*[1] acceptase cu ușurință cererea ei timidă de a adăposti stupii. El observase că Eliane avea o legătură strânsă cu natura, ademenindu-i albinele să producă cantități generoase de faguri plini de miere, la fel cum putea să facă miracole în grădina bucătăriei cu ierburile și straturile ei întotdeauna îngrijite. Chiar și bucătăreasa castelului, formidabila *madame*[2] Boin, părea încântată de munca lui Eliane și, în ultimul timp, fusese auzită fredonând până târziu în timp ce se agita între curățatul mesei și cel al plitei.

Înapoi în întunecoasa bucătărie a morii, Eliane umplu un mic ulcior cu apă și aranjă în el un buchet de flori de

[1] Domnul conte (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

[2] Doamna (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

câmp, pe care îl așeză apoi în mijlocul mesei acoperite cu o muşama uzată. Tatăl ei, care înmuia o bucată de pâine în cana de cafea, se întrerupse pentru a întreba:

– S-a rezolvat? Stupii sunt bine sigilați?

Eliane aprobă, turnând cafea din oala emailată în propria ei cană. Lumina dimineții începea să alunece de-a lungul mesei în timp ce ea își trase scaunul.

– Sunt toți pregătiți. Yves s-a trezit?

– Încă nu. Știi cum e sâmbătă dimineață.

Tatăl ei părea că dezaprobă nepăsarea fratelui său.

– Trebuie să mutăm stupii curând. Nu este bine pentru albine să rămână închise când începe să se încălzească.

Ea urmări raza de soare – mai puternică acum – care ajunsese la ulciorul cu flori și continua să se strecoare încet către tatăl ei aflat în capul mesei.

El dădu din cap, ștergându-și mustața cu o batistă mototolită, pe care o îndesă înapoi în buzunarul salopetei sale albastre.

– Știu.

Scaunul zgârie lespedea când îl împinse și se ridică în picioare.

– Îl voi trezi acum.

Era un munte de om, cu o constituție atletică dobândită într-o viață de muncă la moara de făină.

– Unde este *maman*? întrebă Eliane în timp ce tăia o felie din pâinea proaspăt coaptă, așezată pe o scândură mică de lemn de stejar lângă locul abia eliberat de tatăl ei.

– A plecat să o vadă pe *madame* Perret. Se pare că în timpul nopții au început contracțiile.

– Am auzit telefonul sunând dis-de-dimineață. Asta era? Dar mai avea o lună până la...

Eliane se opri, ținând în mână cuțitul de pâine.

Tatăl ei aprobă.

– Mama ta crede că e, probabil, o alarmă falsă. Știi cum e Elisabeth Perret; se sperie chiar și de umbra ei.

– Ei bine, *este* primul ei copil – îl mustră Eliane cu blândețe –, deci este firesc să fie agitată.

El dădu din cap.

– Să sperăm că mama ta o va liniști cu unul dintre *tisanes*[1] ale ei, iar cel mic se va hotărî să stea potolit pentru încă câteva săptămâni.

Îi împinse o farfurie cu unt și un borcan cu dulceață de cireșe, apoi ea îi ascultă pașii grei, sub care scara scârțâia în timp ce mergea să îl trezească pe Yves.

Văzând-o pe mama ei, Lisette, împingând bicicleta în hambar, Eliane își luă pâinea cu dulceață și merse să o ajute să aducă geanta cu instrumente și coșul cu preparate din ierburi, nelipsit la toate vizitele sale. Ca moașă locală, îi cunoștea pe majoritatea locuitorilor caselor din micul sat Coulliac și din împrejurimile acestuia.

– Cum se simte *madame* Perret?

– Este bine, are doar niște crampe. Asta se întâmplă când mănânci un borcan întreg de castraveciori dintr-odată. Dar nu e nimic ce câteva căni de ceai de fenicul să nu poată rezolva. Băiatul acela chiar cred că va rămâne exact acolo unde este pentru câteva săptămâni bune. Este așezat în partea de sus a abdomenului și e prea comod ca să iasă. Tipic masculin!

Mama ei fusese neobișnuit de precisă în predicțiile privind sexul copiilor pe care îi moșise.

---

[1] Ceaiuri din ierburi, care nu conțin cofeină și vizează obținerea unui beneficiu asupra organismului. (n. tr.)

– Dacă tot vorbim despre băieți, unde este fratele tău? Credeam că vă va ajuta, pe tine și pe tatăl tău, să mutați stupii în dimineața asta, înainte să mergi la piață.

Eliane dădu din cap în timp ce așeza coșul de răchită lângă chiuvetă și se întinse către oala de cafea pentru a-i turna mamei ei o cană.

– *Papa* a plecat să îl trezească.

– Și iată-l!

Yves își anunță sosirea cu un rânjet către Eliane și o îmbrățișare pentru mama lui.

– De îndată ce își va lua *p'tit-déj*[1] va pleca să muncească.

La vârsta de șaisprezece ani, Yves părăsise școala în vara aceea și se bucura de relativa libertate pe care i-o oferea munca împreună cu tatăl său la moară, în locul strictețiii orelor de clasă și a examenelor. Era mai înalt decât mama sa și decât ambele surori, chiar dacă acestea erau mai în vârstă decât el, iar frumoasele lui bucle întunecate și jovialitatea sa îl făcuseră popular printre colegi. Și, într-adevăr, în ultimul timp părea că un număr tot mai mare de fete ofereau cu nerăbdare ajutor părinților pentru a duce banițele cu grâu la moară și a lua înapoi sacii cu făină fină, atunci când erau gata. Încercau să nu lase să se vadă că îl pândesc cu colțul ochiului pe Yves, în timp ce el încărca sacii grei în partea din spate a camionetei tatălui său, pentru a fi livrați brutarului.

Camioneta familiei Martin urca pe drumul abrupt și prăfuit al castelului Bellevue. Gustave conducea cu grijă printre șanțuri și gropi periculoase pentru a agita albinele cât mai puțin posibil. Stupii bine ancorați și acoperiți cu

[1] „Micul dejun", stil de vorbire colocvial (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

crengi cu frunze de soc pentru a-i proteja de soare în scurta lor călătorie ajunseră în noul cămin din grădina împrejmuită a bucătăriei din spatele castelului, unde Eliane îi îndrumă – pe tatăl şi fratele său – să îi aşeze aproape de zidul dinspre apus, cu faţa către răsărit, astfel încât să fie încălziţi de primele raze de soare în fiecare dimineaţă în lunile friguroase de iarnă. Un păr uriaş, cu ramurile îngreunate de fructe aproape bune de cules, îi proteja de deasupra.

– Mai bine să te întorci la camionetă şi să închizi geamurile, îi spuse ea lui Yves. S-ar putea să fie puţin confuze când se vor vedea în noua lor casă şi doar ştii cum le mai place să te înţepe!

– Nu mă duc, bombăni el. De cele mai multe ori, tu nici măcar nu porţi o plasă împotriva insectelor şi nu *te* înţeapă niciodată *pe tine*.

– Sunt albine pretenţioase, îl tachină Gustave în timp ce se căţăra pe locul şoferului şi se asigura că geamul său este bine fixat.

Cu multă îndemânare, Eliane dezlegă funiile şi, cu delicateţe, îndepărtă scândurile cu care sigilase intrarea stupilor. După câteva momente, simţind aerul, primele albine începură să iasă prin deschizătura îngustă de la bază, zburând ameţite în zigzag. Zâmbi, privindu-le.

– Exact, exploraţi puţin împrejurimile, *mes amis*[1]. După aceea, aveţi grijă să vă întoarceţi şi să le transmiteţi informaţiile şi celorlalte albine. Aici este suficientă hrană.

Ele începuseră deja să roiască în jurul florilor de un albastru intens, în formă de stea, de limba mielului, şi una sau două, mai aventuroase, se avântau către strălucitoarele

[1] Prieteni (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

discuri galbene ale florilor de napi, cu intenția de a căuta nectarul neprețuit în polenul maroniu și bogat care acoperea staminele fiecărei flori.

La intrarea în grădina împrejmuită, *monsieur le Comte* privea, sprijinit în bastonul cu vârf de argint.

– Bună dimineața, Eliane. Au fost instalate în siguranță? Par să se simtă deja ca acasă, aici.

Eliane îi zâmbi bătrânului său angajator.

– Este perfect. Va fi mai puțină umezeală aici sus, departe de râu, iar zidurile le vor proteja. *Merci, monsieur.*

– Mă bucur, dădu contele din cap. Și, Eliane, s-a răspândit deja vestea, rapid, așa cum se întâmplă pe aici. Am fost abordat de *monsieur* Cortini, viticultorul de la Château de la Chapelle. Cumnata sa mai are șase stupi, dar în ultimul timp mâinile îi sunt prea afectate de artrită pentru a mai putea să îi îngrijească. Ea a auzit că ai de gând să te ocupi de stupi aici sus și a întrebat dacă i-am putea găzdui și pe ceilalți.

Ochii cenușii, liniștiți ai lui Eliane – limpezi ca lumina zorilor – se măriră de surpriză și de încântare.

– Nouă stupi! Gândiți-vă câtă miere!

– Este suficient spațiu pentru toți stupii aici, în grădina de la bucătărie, nu crezi? Nu dorim să ne confruntăm cu roiuri de albine războinice.

– *Mais oui, bien sûr.*[1] Vom amplasa noii stupi puțin mai departe de ai noștri, aproape de colțul cel mai îndepărtat al grădinii și îi vom întoarce ușor, astfel încât traseele de zbor să nu se intersecteze. Astfel nu ar trebui să existe niciun conflict.

[1] Da, desigur (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

– Foarte bine. Familia Cortini va lua legătura cu tine în această dimineaţă, la stand, să organizaţi transportul lor aici.

– Vă mulţumesc din suflet, *m'sieur*. Şi acum, dacă tot vorbim despre piaţă, ar trebui să plec.

Contele de Bellevue ridică o mână în semn de salut în timp ce camioneta familiei Martin cobora dealul. El se opri pentru încă câteva momente în poarta grădinii, privind albinele lui Eliane, mai îndrăzneţe, cum zburau harnice din floare în floare peste straturile îngrijite, pe care ea îl ajutase pe grădinar să le formeze la începutul acestui an.

Piaţa din Sainte-Foy-la-Grande era deja animată cu discuţiile de sâmbătă dimineaţă când Eliane ajunse acolo. Înaintase cu greu, croindu-şi drum prin mulţime, salutând prieteni, vecini şi vânzători, în timp ce se strecura printre standurile colorate de multitudinea de produse. Fructele de pădure ale verii târzii străluceau roşu-rubiniu alături de prune de culoarea ametistului, în coşuri de răchită. Sub copertinele dungate ale tarabelor cu legume atârnau frânghii de ceapă galbenă şi cosiţe de usturoi, ca şiragurile de perle.

Ea flutură o mână către *monsieur* Boin, fermier şi soţul bucătăresei de la Château Bellevue. Acesta prepara la rotisor pui suculenţi, crescuţi în curte, a căror grăsime picura pe cartofii tăiaţi cubuleţe care începeau să-şi schimbe culoarea în maro-caramel, fiind aşezaţi într-o tavă pusă dedesubt.

Prin îmbulzeala care o strivea, Eliane se îndreptă către taraba unde prietena sa Francine servea cu voioşie clienţii care roiau în jurul ei. Dulceţurile şi conservele fetelor erau

mereu apreciate, iar borcanele cu miere ale lui Eliane dispăreau şi ele tot atât de repede.

– Ce preţ, bombăni o gospodină, în timp ce lua unul dintre borcanele umplute cu chihlimbar.

– Este sfârşitul sezonului, *madame*, şi este cea mai fină miere de salcâm.

Francine zâmbi, netulburată.

– Acestea vor fi ultimele borcane până la primăvară, aşa că, dacă aveţi nevoie, vă sfătuiesc să cumpăraţi acum.

Netezi bancnota mototolită care îi fusese oferită şi o strecură cu grijă în borseta din piele pe care o purta, înainte de a număra restul în mâna întinsă a clientei.

– *Merci, madame, et bonne journée.*[1]

Eliane se strecură în spatele tarabei şi o pupă pe Francine pe ambii obraji. Fetele erau prietene încă din prima lor zi de şcoală. Mulţi ar fi spus că sunt o pereche nepotrivită. Francine era impulsivă şi sociabilă, pe când calmul lui Eliane îi dădea acesteia un aer mai rezervat. Dar personalităţile lor erau perfect compatibile, ca două jumătăţi ale unei nuci în aceeaşi coajă; încă de la vârsta de şase ani descoperiseră că împărtăşesc acelaşi simţ ascuţit al umorului şi un puternic instinct matern, care peste ani se transformase într-o înverşunată loialitate. Părinţii lui Francine se mutaseră înapoi în oraşul lor natal Pau cu vreo doi ani înainte, pentru a fi aproape de bunica ei care era în vârstă, însă Francine hotărâse să rămână să îngrijească mica gospodărie a familiei şi să îşi câştige traiul din roadele pământului.

– Îmi pare rău că am întârziat, spuse Eliane.

---

[1] Mulţumesc, doamnă, şi să aveţi o zi bună (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

– Nu-ți face griji, știu că ai mutat stupii în dimineața asta. S-a terminat cu bine?

– Sunt acum în noua lor locație de iarnă, aprobă Eliane. Albinele păreau că se acomodează când am plecat. Rămân eu aici, în locul tău. Bănuiesc că vrei și tu o cafea.

Francine îi întinse borseta și își împături șorțul, așezându-l în spatele tarabei. Flutură mâna spre un grup de prieteni care scoteau câteva mese afară din Café des Arcades, și gesticulă către ei pentru a-și comanda o cafea.

– Oh, aproape că am uitat! Îl vezi pe tipul de acolo? Uriașul dintre Bertrand și Stéphanie? De fapt, Stéphanie aproape că îi stă în brațe, flirtând ca de obicei. Ei bine, el a venit la stand mai devreme și a întrebat de tine. A spus că se numește Mathieu și nu mai știu cum și că este stagiar la Château de la Chapelle, că se află acolo pentru a ajuta familia Cortini la culesul strugurilor. Se pare că i-au spus să vină să te caute. Ceva în legătură cu mutarea unor stupi. Îl voi trimite aici.

În timp ce servea următorul client, Eliane aruncă o privire asupra grupului, care râdea zgomotos la ceva ce tocmai spusese Stéphanie. Francine trase un scaun și se aplecă pentru a discuta cu Mathieu care privea către taraba lui Eliane. Pentru o clipă, mulțimea se împrăștie și ochii li se întâlniră. Privirea calmă a lui Eliane păru să îl deruteze pe tânăr, care lăsă cana de cafea jos și se ridică în picioare atât de grăbit, încât aproape răsturnă masa subțire, împrăștiind băuturile în toate direcțiile, spre amuzamentul celorlalți și spre evidenta supărare a lui Stéphanie, care luă un pumn de șervețele de hârtie și-și tamponă furioasă mânecile bluzei.

Mathieu aștepta, întors într-o parte și pretinzând că e adâncit în lectura anunțurilor fixate pe panoul din fața

primăriei, până când se instală un scurt moment de acalmie și coada formată de clienți se scurtă.

– Eliane Martin?

Întinse o mână înnegrită de soare, lată și puternică precum cea de urs, dar ea observă că, în ciuda dimensiunilor, el se mișca cu ușurință, cu o eleganță instinctivă.

– Mă numesc Mathieu Dubosq. Lucrez pentru familia Cortini. Am venit cu un mesaj pentru tine.

În timp ce îi scutura mâna, Eliane îl cântări cu privirea ei limpede și apoi zâmbi, făcându-i obrajii să se înroșească precum dulceața de căpșuni sălbatice a lui Francine, care se afla pe tarabă între ei.

– *Mais oui.* Contele de Bellevue mi-a explicat deja. Ei au câțiva stupi care trebuie mutați la castel ca să fie lângă ai mei, în grădina bucătăriei, *n'est-ce pas*[1]?

Mathieu aprobă, trecându-și degetele prin părul lui negru, des, devenind brusc conștient că ar trebui să arate mai îngrijit în fața acestei fete tăcute și stăpână pe sine, al cărei zâmbet părea că îl lasă fără cuvinte.

– Și se află în livada lui *tante* Béatrice la Saint André?

Se așternu o tăcere stânjenitoare în timp ce Mathieu încerca – fără să reușească – să se concentreze pe subiectul despre care vorbea Eliane.

– Albinele, îi sugeră ea încet. Stupii se află în livada mătușii lui Patrick Cortini? Cred că *monsieur le Comte* a spus că sunt ai cumnatei lui *monsieur* Cortini?

– Da. Da, este corect.

– *Eh, bien.* În cazul acesta am să văd dacă tatăl și fratele meu pot aduce camioneta acolo luni, înainte de răsărit.

[1] Nu-i așa (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

Acela va fi cel mai bun moment pentru a le prinde încă în stupi. Voi aduce cele necesare.

– Voi fi acolo, *mademoiselle*[1] Martin, pentru a vă ajuta să îi transportați.

Lumina din ochii ei părea că îi iluminează toată fața în timp ce îi zâmbea din nou.

– Spune-mi Eliane. Mulțumesc, Mathieu, atunci aștept cu nerăbdare să te văd luni.

El se retrase, privind-o în timp ce servea alt client, aparent fără a se grăbi să se alăture grupului din cafenea.

Stéphanie își făcu loc prin mulțimea care umplea acum piața, în timp ce din biserică ceasul bătea ora unsprezece. Luă un borcan de dulceață de corcoduşe din vitrină, strâmbă din nas și îl lăsă jos, în alt loc, pe tarabă.

– Oh, *bonjour*[2], Eliane, spuse, ca și cum ar fi observat abia atunci cine era vânzătoarea. Vino, Mathieu, ți-am comandat altă cafea în locul celei pe care ai vărsat-o, și se răcește.

Își trecu brațul pe sub al lui, posesivă.

– Și uite, îl mustră, cu o seriozitate prefăcută, mi-ai distrus mâneca. E bine că este doar o bluză veche.

Cu grijă, politicos, el își trase brațul din mâinile ei. Ridică borcanul cu dulceață de corcoduşe care fusese refuzat și-l așeză la locul lui, în vârful unei piramide de borcane. Apoi întinse din nou mâna ca de urs și – devenind mai încrezător – răspunse privirii inocente a lui Eliane cu un zâmbet în ochii săi negri, timizi.

– La revedere, atunci, Eliane. Pe luni.

---

[1] Domnișoară (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

[2] Bună ziua (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

Abi: 2017

Cerul dincolo de fereastra bucătăriei e brăzdat din când în când de fulgere și ropote de tunete puternice, iar ploaia bate violent în acoperișul castelului pe măsură ce furtuna pare să-l înghită.

Tunetul mă face să tresar.

– Ați fost vreodată loviți de fulger aici sus? întreb, agitată.

– Nu te îngrijora.

Sara continuă impasibilă să golească coșul de cumpărături pe masă.

– Castelul este aici de mai bine de cinci sute de ani. Avem un sistem foarte eficient de paratrăsnete instalat recent, care ne protejează. Trebuie doar să ne asigurăm că toate aparatele sunt deconectate, altfel se pot arde din cauza căderilor de tensiune.

Așază cutiile de lapte în ușa unui frigider uriaș din inox și scoate o sticlă de vin.

– Va trece curând. În miezul verii pot ține o jumătate de noapte, dar furtunile astea de primăvară nu durează niciodată prea mult.

– Vorbești excelent engleza, observ eu.

Sara râde.

– Ei bine, ăsta da compliment! *Sunt* englezoaică. M-am mutat aici acum câțiva ani. Și apoi m-am căsătorit cu un francez.

Ușa bucătăriei se deschide brusc. Un bărbat într-o salopetă de constructor o trântește în spatele lui, își scutură picăturile de ploaie din păr, și o trage pe Sara în brațele sale. Ea râde, nu pare deranjată că hainele lui sunt prăfuite și umede, și îl sărută la rândul ei.

– Avem un oaspete, se întoarce ea să gesticuleze către locul unde stau la masa de lemn.

– Iertați-mă, *madame*. Vine spre mine, ștergându-și mâna de pantalonul salopetei înainte de a o strânge pe a mea. Nu v-am observat, acolo.

– Acesta este soțul meu, Thomas. Thomas, ea este Abi. Ne-am întâlnit pe șosea chiar în momentul în care se dezlănțuia furtuna.

– Arăți de parcă ai fi evadat de la centrul de yoga – zâmbește el.

– Presupun că mă trădează puțin colanții din lycra. Îmi pare rău că v-am invadat spațiul. Sara a avut amabilitatea să îmi ofere adăpost. Mă voi întoarce la centrul de yoga de îndată ce va trece furtuna.

– Ar trebui să iei cina cu noi.

Sara toarnă vin rece în trei pahare din care îmi pune unul pe masă în față.

– Ai pierdut cina la centrul de yoga în seara aceasta. Te voi duce înapoi după aceea.

Durerea din picior și arsura care pulsează de la bătătura din călcâi mă îndeamnă să îi accept oferta generoasă.

Thomas ia o înghițitură de vin, apoi se scuză pentru a merge să își schimbe hainele de lucru.

– Pot să aşez masa? o întreb pe Sara, în timp ce ea e ocupată cu prepararea unui sote de cartofi cu puţin usturoi.

Mirosul umple aerul şi salivez în timp ce aranjez tacâmurile, şerveţelele şi paharele de apă. Iau o înghiţitură mică din vinul fructat şi delicios.

– Eşti vegetariană? întreabă Sara. Am prăjit un pui, dar aş putea prepara cu uşurinţă altceva, dacă preferi.

Scutur din cap.

– Nu, puiul ar fi minunat. Este incredibil de drăguţ din partea ta să ai aşa grijă de mine.

Poate este efectul vinului sau faptul că sunt înfometată, iar mâncarea miroase atât de bine sau poate este căldura liniştită pe care acest cuplu prietenos o împrăştie în jur în timp ce îşi împart căminul şi cina cu mine, dar sunt brusc copleşită de emoţie faţă de generozitatea lor. Simt un nod în gât şi ochii mi se umplu de lacrimi. *Nu fi proastă,* mă admonestez. *Abia i-ai întâlnit pe oamenii aceştia. Nu vrei să creadă că eşti complet nebună. Este şi aşa destul de rău că te-au găsit rătăcind pe dealuri în timp ce se apropia o furtună.*

Sara îmi remarcă neliniştea şi, pretextând că aşază pe masă o carafă cu apă, trece pe lângă mine şi îmi atinge mâna încurajator.

– Plăcerea este de partea noastră.

Zâmbeşte.

– Trebuie să fii obosită – ai parcurs o distanţă destul de mare în plimbarea din după-amiaza aceasta. Îţi place clubul de yoga?

Recunoscătoare pentru diversiune, descriu cursurile de yoga, pe care le iubesc – şi care sunt atât de bune pentru întărirea piciorului şi braţelor mele rănite, deşi păstrez partea asta pentru mine – şi îi povestesc despre cum Pru l-a întâlnit pe olandez, de asemenea fără a da prea multe detalii.

Sara își scutură capul.

– Oh, dragă, asta sună puțin ca și cum prietena ta te-a abandonat.

Ridic din umeri.

– Nu-i nimic. Măcar este ceva mai mult spațiu în cort.

Ochii i se deschid larg.

– Ați campat? În această perioadă a anului?

– Am făcut rezervările prea târziu pentru oricare dintre locurile de cazare din centru, așa că singura opțiune a fost cortul. Și mai sunt destui care campează. Este în regulă. În orice caz, în restul timpului suntem în studioul de yoga sau în sala de mese.

Ea aruncă o privire nehotărâtă spre fereastră, care este spălată de șiroaie de ploaie. Admit că are dreptate și pentru un scurt moment mă întreb cum rezistă cortul în furtună.

– Va fi bine, spun cu hotărâre, mai mult pentru a încerca să mă liniștesc pe mine decât pe oricine altcineva.

– Spune-mi, zice Sara, întinzându-se spre un tocător și începând să prepare un bol de salată, de unde ești?

– Din Londra, răspund.

Iau un prosop și încep să șterg niște tigăi așezate pe suportul de vase lângă chiuvetă.

– Să pun astea deoparte?

Scutură din cap.

– Pune-le în bufetul de acolo. Și cu ce te ocupi la Londra?

– Nimic deosebit pentru moment, recunosc, ștergându-mi mâinile cu cârpa. Studiam pentru o diplomă universitară, dar am amânat deocamdată. Nu am fost prea bine în ultimii doi ani. Nimic important. Dar a fost un accident... Soțul meu a murit... șoptesc eu și se așterne liniștea.

– Ei bine, mi se pare destul de important. Îmi pare foarte rău.

Sara pune compătimitoare mâna pe brațul meu.

– Nu e de mirare că nu ai fost bine.

Îmi scutur capul și încerc să schimb conversația de la subiectele mai delicate, spunând vioaie:

– Dar am lucrat ca bonă.

– Ți-a plăcut să lucrezi ca bonă?

– Foarte mult. Am fost la câteva familii grozave. Mi-a plăcut să am grijă de copiii lor.

Nu am adăugat că, la câteva luni după moartea mamei – după ce am cheltuit puținii bani care mai rămăseseră într-un ultim spectacol de beție în timp ce eram în ultimul an de liceu –, mi-am dat seama că nu aveam unde să locuiesc. Astfel că m-am înscris la o agenție („Joburi de menajeră în țară și în străinătate"), am bifat căsuțele de pe foaie și am spus că eram în căutarea unui loc de muncă în regim intern și că eram disponibilă imediat. Înarmată cu un set de recomandări bune de la profesorii mei din școală, două zile mai târziu am primit un loc de muncă la un cuplu disperat, care avea trei copii mai mici de cinci ani și a căror bonă tocmai plecase pentru a trăi în Wales cu un tip pe care îl întâlnise la un festival.

– Și este cineva care te așteaptă înapoi acasă? întreabă Sara. Copii? Un partener? Cine a avut grijă de tine când nu ai fost bine?

Scutur din cap.

– Nimic din toate astea. Disponibilă, fără responsabilități sau obligații, asta sunt eu. Serios, cred că sunt mult mai bine în ultima vreme.

Recurg la strategia obișnuită de a nu da detalii, evitând întrebările înainte ca ele să poată fi puse. Și încercând să ignor faptul că încă mai sufăr de atacuri de panică, insomnie și – în ciuda multor ore petrecute discutând cu un

psiholog blând și încurajator – o incapacitate cronică să îmi continui viața.

La cină, Sara și Thomas îmi povestesc despre afacerea pe care au pornit-o la Château Bellevue.

– În sezon, aici se fac nunți. Weekendul următor vom avea a treia nuntă din acest an. Zilele de luni sunt libere pentru noi și echipa noastră după care, în zilele de marți și miercuri, facem toate pregătirile, se aranjează dormitoarele și se pune totul la punct înainte ca invitații să ajungă pentru festivitate.

– Câte persoane puteți găzdui?

– În castel, cel mult douăzeci și patru. Ceilalți oaspeți stau în *chambres d'hôtes*[1] în apropiere. Dar ne extindem puțin. Iarna trecută am cumpărat moara aflată în josul râului. Facem asta pentru a oferi cazare pentru încă zece persoane. Este la doi pași, așa că va fi o soluție bună pentru petreceri mai mari sau pentru familiile mirilor, care nu sunt foarte încântate de ideea de a fi cazate în altă parte.

– O luăm încet, adaugă Thomas. Muncesc destul de mult la moară ori de câte ori găsesc puțin timp; și avem și o echipă de constructori, dar ei muncesc și la alte proiecte în același timp. Cu siguranță vom termina la timp pentru anul următor.

Sara oftează.

– Ei bine, nu te aștepta să petreci mult timp acolo sezonul ăsta. Voi avea nevoie de tine aici pentru a ajuta cât mai mult posibil.

Se întoarce spre mine:

– A trebuit să o concediem pe una dintre asistentele noastre. De fapt, am găsit-o pe jos, în pivniță, după ce a

[1] Case de oaspeți (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

băut două sticle de şampanie chiar înaintea sosirii ultimului grup de nuntaşi! Ce păcat. Este foarte greu să găseşti pe plan local persoane pregătite să facă o muncă sezonieră ca aceasta, ceea ce, de fapt, înseamnă că toată vara nu au viaţă socială în weekenduri.

Aprob, cu simpatie.

– Îmi pot imagina cât de multă muncă trebuie să fie. Dar probabil destul de distractiv, în acelaşi timp – cam ca o lungă şi veselă petrecere toată vara?

Sara şi Thomas îşi zâmbesc unul altuia.

– Ai dreptate, spune el. Dacă îţi place munca, te simţi împlinit.

Îmi povestesc mai multe despre afacere şi despre experienţele pe care le-au avut în ultimii doi ani: cât de multe au învăţat, greşelile pe care le-au făcut, distracţia de care au avut parte. Le privesc feţele în timp ce povestesc, observând cât de uşor râd, cum se ascultă unul pe celălalt, privirile pe care le schimbă. Este limpede că îşi iubesc munca aproape la fel de mult cum se iubesc unul pe celălalt.

Până la sfârşitul serii, mă simt ca şi cum i-aş cunoaşte de ani de zile şi nu doar de câteva ore, şi ezit să plec şi să mă îndrept din nou către centrul de yoga. Dar după o salată din frunze fragede, proaspăt culese şi un platou cu brânză, care variază de la tare şi picant la moale şi iute, ne ridicăm de la masă.

– Vă mulţumesc din nou; mâncarea a fost absolut delicioasă.

Corpul meu e revigorat după ce a renunţat brusc la detoxifiere şi mă simt somnoroasă şi plină. Cu siguranţă aceste alimente nu pot fi atât de rele când îţi oferă o asemenea plăcere.

Aşa cum anticipase Sara, furtuna a încetat; şi, în timp ce mă conduce înapoi la centru, câteva stele devin vizibile în locul unde s-au separat norii. Pare a fi o petrecere pe cinste în faţa intrării de la centrul de yoga observ, în timp ce ea parchează în spatele maşinii de poliţie oprite acolo. Câţiva dintre organizatorii clubului, Pru şi olandezul ei, unii colegi yoghini şi o pereche de *gendarmes*[1] se plimbă neliniştiţi.

Când cobor din furgonetă, se aude ţipătul ascuţit al lui Pru.

– Abi! Iată-te! Pe unde ai umblat? Am fost toţi bolnavi de îngrijorare. Nimeni nu îşi amintea să te fi văzut după plimbarea de după-amiază. Au chemat chiar şi poliţia...

Jandarmii se întorc să mă privească.

– Aceasta este persoana dispărută? întreabă unul din ei.

Apoi o vede pe Sara.

– *Ah, bonsoir, Sara, comment vas-tu?*[2]

Ea îi răspunde într-o franceză foarte rapidă, explicând ce s-a întâmplat.

– Nu sunt motive de îngrijorare, *madame*, o liniştesc jandarmii pe Pru. Prietena dumneavoastră a fost pe mâini bune.

Râzând, urcă în maşina lor de poliţie, iar stopurile dispar la capătul aleii.

Îndată ce am liniştit-o pe Pru că sunt foarte bine şi că am petrecut o seară plăcută într-un castel, ea şi olandezul urcă în maşină şi pleacă spre pensiunea lui luxoasă.

Sunt puţin stânjenită de tot acest tam-tam, aşa că mă întorc să strâng mâna Sarei.

– Mulţumesc că m-ai salvat. Şi pentru acea cină delicioasă. Mă bucur că v-am întâlnit, pe tine şi pe Thomas.

---

[1] Jandarmi (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

[2] Ah, bună seara, Sara, ce mai faci? (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

Însă ea nu pare grăbită să plece şi priveşte în jur la clădirile care luminează curtea în care ne aflăm.

– Mă bucur să am ocazia de a vedea ce au făcut aici. Nu am mai fost în centru de când l-au renovat.

– Îţi voi arăta împrejurimile, dacă îţi face plăcere, mă ofer.

Măcar asta pot face după ce a fost atât de bună cu mine. Aşa că i-am făcut un scurt tur de onoare al sălii de mese, al aerisitului studio de yoga, cu uşile sale glisante din podea până în tavan, care se deschid către o panoramă a câmpurilor şi a pădurilor şi a spaţiului de recreere, unde câteva persoane se relaxează cu căni de ceai din ierburi. O conduc până la marginea clădirii, spunând:

– Unii au camere la etaj, iar alţii s-au cazat în afara complexului, la pensiunile locale, dar noi ceilalţi... mă opresc.

– Campaţi? termină Sara în locul meu, în timp ce amândouă privim imaginea dezolantă din faţa noastră.

Majoritatea corturilor au rămas în picioare, iar apa picură de pe ele, în bălţi care sclipesc în lumina lunii. Însă unul a fost redus la un morman de material mototolit îmbibat cu apă ca o insulă singuratică şi pustie în mijlocul unui lac destul de mare.

– Este al tău, presupun?

Sara mă înghiontește uşor.

Dau din cap, evitând să vorbesc pentru a nu izbucni în lacrimi, care mă inundă. Brusc mă simt înfrântă. În afară de poşetă şi telefon, care sunt ascunse în seiful din birou (a trebuit să le predăm în momentul în care am ajuns – totul face parte din procesul de detoxifiere), tot ce am la mine se află sub grămada de material îmbibat, cu aspect jalnic.

– Gata, spune Sara brusc. Trebuie să îţi scoatem lucrurile şi apoi te întorci să stai cu noi.

Încep să protestez, dar, sinceră să fiu, nu prea îmi vine în minte o soluție alternativă. Sara ignoră protestele mele neconvingătoare și își croiește drum printre bălțoace pentru a ridica tot ce a mai rămas din cort. Împreună reușim să deschidem fermoarul interior și, în timp ce ea ține la o parte învelișul care picură, plin de noroi, scotocesc în jur și îmi găsesc lucrurile. Geanta de voiaj cu haine este udă. Trusa de toaletă plutește în baltă. Iar cei doi saci de dormit, al lui Pru și al meu, sunt atât de saturați, încât îi trag cu greu pentru a-i elibera. În timp ce mă străduiesc să storc din ei cât mai multă apă, Sara scoate cele două saltele de dormit. Observă o frânghie pentru rufe întinsă între doi mesteceni.

– Uite, spune, să atârnăm aici ce putem. Se vor usca puțin peste noapte și putem să le terminăm de sortat mâine dimineață.

Arătând clar că nu este pregătită să discute despre alte posibile planuri pentru dormit cu care aș putea să vin, ea pune deoparte geanta mea de voiaj.

– O vom lua cu noi și vom băga totul în mașina de spălat. Așa măcar hainele tale vor fi curate și uscate până mâine.

– Îmi pare rău că sunt așa o povară, mai ales când ești atât de ocupată. Pariez că nu ți-ai dat seama în ce te bagi când ai oprit pe drum, lângă mine.

– Nu e niciun deranj, și se dovedește a fi un lucru foarte bun faptul că drumurile noastre s-au intersectat atunci. Din fericire, se întâmplă să am un castel plin de dormitoare libere în noaptea asta. Poți sta în unul dintre ele. Și sunt convinsă că va fi mult mai confortabil decât în cortul tău, chiar dacă ar fi uscat și l-ai putea folosi.

Ezit, iar ea mă înghiontește din nou și spune:

– Am uitat să menționez baia proprie cu cadă atât de mare, încât aproape că poți înota în ea?

Zâmbesc şi ţin prosopul pe care l-am recuperat din cort, care fusese odată de culoare crem, dar acum este plin de dungi de noroi.

– Chiar ştii să argumentezi. Spune-mi, din întâmplare, sunt acolo şi prosoape albe pufoase?

Sara îmi întoarce zâmbetul.

– Poţi fi sigură!

Eliane: 1938

Săptămâna următoare, înainte de a porni la drum sus, pe deal, pentru munca zilnică la Château Bellevue, Eliane își acoperi capul și umerii cu un șal pentru a se feri de răcoarea ceții care se adunase peste noapte în valea râului. Când ajunse în fața ușii morii, aceasta era întredeschisă și pătrunse în căldura uscată a încăperii de măcinare pentru a-i spune bună dimineața tatălui ei. Zăbovi câteva momente, privind cum tatăl său alimentează pietrele de moară cu câțiva pumni de grâu înainte să întoarcă roata de control și să deschidă canalul prin care apa va curge către roata morii. Curgerea liniștită și tăcută a râului deveni puternică și învolburată pe măsură ce apa se rostogolea în canalul îngust, începând să rotească roata morii. Când viteza crescu, torentul angrenă mașinăria, amplificând zgomotul de trăncăneală. Scârțâind și pocnind, angrenajele începură să învârtă piatra alergătoare[1], iar tatăl ei deschise jgheabul cerealelor direcționând fluxul în golul din mijlocul pietrei. După câteva momente, prima pulbere de grâu măcinat începu să cadă în albia de lemn aflată mai jos de piatra fixă, amintindu-i lui Eliane de primii fulgi de zăpadă.

[1] Piatra de moară care se află deasupra și prin învârtirea căreia se macină semințele. Piatra inferioară este fixă. (n. tr.)

Tatăl ei verifică șrotul[1] și reglă viteza roții mobile pentru a măcina grâul cât mai fin.

Pe grinzile înalte de deasupra lor, scândurile de la etajul superior scârțâiră când Yves ridică alt sac de grâu peste rezervorul care alimenta pietrele de moară. Deschise trapa pentru a verifica cu Gustave că totul mergea fără probleme și zâmbi când surprinse privirea lui Eliane. Zgomotul era mult prea puternic pentru ca vocea să îi fie auzită, dar citi pe buzele lui „Bună dimineața". Flutură o mână către el, apoi își sărută tatăl, îi ură „*Bonne journée*" înainte de a-și înfășura din nou șalul în jurul capului și de a porni către propriul ei loc de muncă.

În timp ce urca cu greu dealul, zgomotele morii se estompau în spatele său. Departe, în zare, pe cealaltă parte a râului, huruitul vag al unui tren care trecea agită aerul precum bătăile unei inimi, apoi se așternu liniștea. Ajunsă în vârful dealului, ea se trezi deodată într-un început de toamnă care avea să risipească curând pătura așternută pe râu în timpul nopții și va dezvălui zilei imaginea morii.

Se opri pentru a-și trage răsuflarea și aruncă o privire înapoi spre valea de dedesubt. Ramurile de sus ale sălciilor abia se mai vedeau, și zâmbi în sinea sa, amintindu-și cum ea și Mathieu rămaseră sub bolta înfrunzită seara trecută, așa cum făceau în fiecare seară de când o ajutase să mute stupii suplimentari și cum, la final, își făcuse curaj să-i cuprindă mâinile cu mâna lui.

Madame Boin zdrăngănea deja oalele și tigăile când Eliane trecu pragul în căldura întunecoasei bucătării, umplută de mirosul pâinii coapte.

– *Bonjour, madame.* Ce ne-ar trebui în dimineața asta?

[1] Primul produs obținut în cursul măcinării grâului. (n. tr.)

Ridică coşul mic de nuiele de lângă uşă, având grijă ca ghetele ei prăfuite să nu lase urme pe podeaua curată a bucătăriei. Sarcina sa la sfârşitul fiecărei zile era să mătură şi să spele cu mopul plăcile de gresie, astfel încât *madame* Boin să găsească curăţenie şi ordine dimineaţa următoare.

– *Bonjour*, Eliane. Fac o *blanquette*[1] pentru masa de prânz, aşa că adu nişte morcovi şi cartofi. Avem nevoie de frunze de mentă din ierburile pentru ceai ale domnului conte. Şi nu spuneai tu că aş putea adăuga încă ceva care i-ar putea grăbi recuperarea? Sunt încă îngrijorată în legătură cu acea ulceraţie de pe piciorul lui.

– *Maman* spune că cimbrul este cel mai bun pentru circulaţie şi pentru a lupta cu infecţiile. O să vă aduc un mănunchi frumos. De asemenea, busuiocul este bun pentru convalescenţă, la fel ca şi ceaiul de mentă. Încă mai creşte câte ceva într-un ghiveci în colţul grădinii, deşi ar trebui băgat înăuntru ca să supravieţuiască în timpul iernii.

Madame Boin aprobă.

– Şi adu-mi o mână bună de frunze de salvie, bine? Ceaiul tău de salvie a ajutat la calmarea acestor bufeuri blestemate. Am dormit mult mai bine noaptea trecută.

Chiar dacă vara era pe sfârşite, *potager*[2] îngrijită de Eliane încă înflorea ocrotită în interiorul grădinii împrejmuite. Grădinarul o lăsase să-şi cultive ierburile şi plantele ei medicinale pe câteva straturi nefolosite. Era util, mai ales în perioada aceasta a anului, să aibă acces la parcelele protejate din deal, precum şi la grădina ei, mai umbrită, situată pe malul râului, la moară, pentru o cultură diversificată. Când Eliane ceru permisiunea să cultive mai

[1] Tocană (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

[2] Grădină de legume (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

multe straturi, *monsieur le Comte* fusese încântat că terenul castelului i-ar putea asigura lui Lisette o parte dintre plantele pe care le folosea pentru tratarea pacienților ei din întreaga comunitate.

Zidul de piatră al grădinii era deja învăluit de razele soarelui de dimineață când ea deschise poarta. Primele albine începuseră munca extrăgând nectarul dulce și înțepător din întinderea de cimbru și rozmarin. Păreau să simtă care erau activitățile urgente pentru ele în ziua aceea, iar Eliane știu că, în lumina blândă de toamnă, întrezăriseră ceva care le spuse să se grăbească să facă provizii înainte de sosirea iernii. Ea nu va mai aduna acum miere din stupi până când albinele nu vor putea recolta polenul primăverii viitoare, asigurându-se că au resurse pentru a supraviețui asprimii lunilor care vor urma.

Scoase legumele, zâmbind spre măcăleandrul care o urmărea din păr și care zbură brusc către sol pentru a căuta în pământul proaspăt întors delicatese pentru micul dejun. Din buzunarul șorțului, ea scoase un briceag și tăie ierburile, punând totul în coș. Avea o listă de ingrediente de dus și mamei sale, acasă, dar pe acestea ar trebui să le strângă la sfârșitul zilei, când soarele va fi încălzit frunzele, stimulând producerea de uleiuri esențiale care erau o parte importantă a fierturilor curative.

Întorcându-se în bucătărie, își dezlegă ghetele și le așeză pe covorul de lângă prag înainte de a-și strecura picioarele în saboții cu talpă de lemn pe care îi purta în castel. Așa începu ziua de muncă.

Abi: 2017

Pentru un moment nu-mi vine să cred unde mă aflu. Primele raze de soare ale dimineții se înclină de-a lungul pernei prin obloanele prevăzute cu grătare, iar picioarele mele, care ar fi trebuit să fie strânse într-un sac îngust de dormit, alunecă libere peste cearșafuri fine. Atunci îmi amintesc: deci Château Bellevue, și proprietarii lui nu au fost doar un vis încântător din timpul celui mai bun somn de noapte pe care l-am avut de ani de zile.

Îmi verific ceasul. Este devreme. Thomas a spus că m-ar putea conduce înapoi la centrul de yoga după micul dejun având în vedere că oricum o ia pe drumul acela. Mă întind puternic încă o dată, valorificând la maximum spațiul și confortul unui pat curat, apoi, cu părere de rău, dau deoparte păturile și îmi pun picioarele pe podea. Camera în care stau, sunt conștientă, este folosită de Sara și Thomas pentru afacerea lor și au făcut deja prea multe, așa că scot lenjeria de pe pat și curăț baia, părăsind camera ca și cum n-aș fi fost niciodată acolo.

În timp ce pun deoparte lenjeria de pat, dintr-odată mă ajunge din urmă o amintire. Gestul simplu, de fiecare zi, de a ține un braț de rufe mă împinge brusc către asocieri care ating un nerv ce vibrează până în adâncul sufletului. Cu ochii minții mă văd din nou adolescentă, înapoi în

apartament, încercând să-i pregătesc mamei patul. Ea băuse toată ziua, ca de obicei, iar eu, când m-am întors de la şcoală, am convins-o să se dea jos din patul murdar şi am ajutat-o să facă o baie. Apoi, lăsând-o curată şi aranjată pe un scaun în faţa aragazului, rugându-mă să nu dea foc apartamentului, am îngrămădit aşternuturile într-un sac de gunoi şi le-am târât după colţ la spălătorie. Mi-am făcut temele în căldură şi miros de săpun, în timp ce maşinile trepidau şi limpezeau rufele în jurul meu. Dacă am fi avut destui bani, în ziua aceea aş fi pus o monedă de cincizeci de penny în uscător şi m-aş fi întors acasă cu un teanc de lenjerie frumos împăturită, caldă încă. Dar cel mai adesea, în special către sfârşitul lunii, trebuia să întorc sacul pe dos şi să îl umplu cu cearşafurile ude, iar braţele mă dureau după ce căram pachetul greu înapoi acasă pentru a le întinde pe un umeraş de plastic în faţa focului.

„Grijă", se spune acum. Eu nu făceam decât să supravieţuiesc. Am fost îngrozită de alternativa de a fi luată de lângă ea. Cred că, aproape întotdeauna, copiii doresc să stea cu părinţii lor orice s-ar întâmpla. Deci, chiar şi atunci când mama a ajuns foarte rău, nu am lăsat-o; doar am îngrijit-o cât de bine am putut.

Propria ei familie i-a spus clar că nu mai vrea să aibă de a face cu ea atunci când a rămas însărcinată cu mine. Nu am nicio idee cine a fost tatăl meu – şi, să fiu cinstită, nu sunt sigură că mama chiar ştia. De-a lungul anilor, mi-a spus poveşti diferite, în funcţie de cât de mult băuse înainte şi cât de fericită sau deprimată se simţea. Poate el chiar a fost un soldat ucis în urma descărcării accidentale a unei arme, imediat după ce am fost concepută; sau poate a fost turistul australian care a dispărut fără să-şi lase numărul (şi nici măcar numele, după cum se pare); sau poate

că a fost un escroc mizerabil care a profitat de o fată prea beată pentru a-şi da seama ce făcea. Oricum, eu şi cu mama am format o echipă şi ne-am descurcat foarte bine singure, atât timp cât era suficient de trează pentru a-şi încasa alocaţiile şi nu cheltuia tot la magazin, pe băuturi alcoolice, în drum spre casă.

Îmi scutur capul, smulgându-mă din toropeală şi îndepărtând amintirile, şi iau lenjeria de jos. Sara se agită deja în bucătărie.

– Bună dimineaţa, spun eu. Şi mulţumesc pentru cea mai bună noapte de somn pe care am avut-o în ultimii ani. Unde trebuie pusă asta?

Îi arăt lenjeria de pe braţ.

– Dacă îmi dai un set curat, voi face patul la loc. Am curăţat camera, dar aş avea nevoie să dau puţin cu aspiratorul, apoi va fi pregătită pentru nuntaşi.

Ea dă din cap, aprobator.

– Aici, dă-mi-le. Le voi băga într-un sac de rufe. Mulţumesc că ai făcut asta, este un mare ajutor. Imediat îţi dau ce ai nevoie ca să faci patul, dar întâi stai jos şi serveşte micul dejun.

Intră Thomas fluierând vesel şi ne aşezăm în jurul mesei din bucătărie, pe care este întinsă o pânză cadrilată roşu cu alb. Mă servesc singură cu fructe proaspete şi un bol mare cu cereale, în timp ce Sara toarnă fiecăruia câte o cană de cafea puternic aromată.

Thomas şi Sara schimbă o privire.

– Uite, Abi, spune ea, ştiu că asta va suna probabil ca o propunere ciudată şi e chiar din senin, dar ce-ai zice să încerci să lucrezi la Château Bellevue în acest sezon? Am discutat despre asta cu Thomas noaptea trecută. Pari foarte pragmatică şi sunt sigură că ai învăţa foarte repede.

Dumnezeu mi-e martor, ne-ai face o mare favoare acum când căutăm cu disperare pe cineva care să ne ajute. Putem să îți oferim cazare la moară, dacă nu te deranjează că o vreme va fi șantier. Dar îți promit că vei dormi într-o cameră cât mai departe de zgomot și mizerie. Ar fi cu siguranță mult mai confortabil decât un cort!

Râd.

– Vorbești serios? Abia m-ai cunoscut.

– Da, dar îmi dau seama că deja ne înțelegem bine. Mă tem că salariul nu este mare, dar vei primi mâncare când vei lucra și asta ajută. Cred că ai fi potrivită în echipa noastră. Știu că totul este foarte rapid, așa că poate te gândești la asta până la sfârșitul săptămânii, când vei termina programul de yoga. Iar apoi, dacă consideri că ți-ar plăcea să încerci, poți să vezi cum merge.

Mă gândesc la apartamentul gol care mă așteaptă la Londra, cu ferestrele sale uriașe din podea până în tavan, cu vedere de-a lungul docurilor spre orașul vast din spatele lor, și cât de singură și izolată mă simt printre milioanele de oameni. Viața mea nu are niciun scop acolo. În vreme ce aici aș fi ocupată. Nu voi petrece ore întregi gândindu-mă la mine când sunt atât de multe alte lucruri asupra cărora să mă concentrez. Nunți! Petreceri de organizat. Oaspeți de care să am grijă.

Dar atunci ezit din nou. Mă voi ridica la nivelul așteptărilor? Dacă îi dezamăgesc? Dacă stric cuiva ziua specială din cauza vreunei greșeli? Dacă fac un atac de panică fiind într-o încăpere aglomerată și mă prăbușesc, chinuindu-mă să respir, în mijlocul unei recepții elegante?

Ca și cum îmi poate citi gândurile, Sara zâmbește încurajator.

– Abi, știu că ne-ai spus că nu ai fost bine în ultima vreme, și dacă este ceva ce nu poți face, atunci noi am înțelege foarte bine. Dar mi se pare că ești o persoană foarte capabilă – poate mai capabilă decât crezi. Ai putea să faci o încercare pentru o perioadă și dacă consideri, în orice moment, că nu vrei să rămâi, atunci poți să mergi acasă imediat. Dar, sincer, orice ajutor pe care ni-l poți da este mai mult decât nimic. Îi va permite lui Thomas să își continue munca la moară în timpul zilei; altfel proiectul merge prost și managerul băncii nu este prea mulțumit. Și, chiar dacă organizarea nunților reprezintă o activitate destul de grea, ar putea chiar să-ți și placă.

Privesc de la Sara la Thomas și apoi înapoi la Sara, amândoi așteptând răspunsul meu.

Și apoi, mă hotărăsc. Cu siguranță nu am învățat nimic despre pericolele la care mă expun fiind spontană, după tot ce s-a întâmplat ieri după-amiază, pentru că răspund, cu un zâmbet:

– Credeți că este loc în camera de la moară pentru un covoraș de yoga? Dacă e așa, aș putea probabil să încep imediat.

Eliane: 1938

– Eliane, îmi poți da făcălețul dacă ai terminat cu el?

Mama și fiica preparau mâncare în bucătăria de la moară, pentru weekendul liber ce urma. Eliane felie perele pe care *madame* Boin o lăsase să le ducă acasă și le aranjă într-o formă simplă de evantai deasupra tartei cu *frangipane*[1] pe care o făcea.

Lisette se uită la opera ei, aprobând.

– Foarte bine; arată perfect.

– Am încercat să depun mai mult efort cu ocazia întoarcerii lui Mireille. Probabil acum este obișnuită cu sofisticatele patiserii pariziene, iar produsele noastre de casă i se vor părea mult prea banale. Crezi că s-a schimbat, *maman*? Îmi imaginez că este foarte rafinată acum.

Lisette râse și dădu din cap.

– Nu Mireille a noastră. Știi că *tarte aux poirs*[2] este desertul ei preferat. Acesta va fi mai savuros decât orice ai putea cumpăra dintr-un magazin, chiar și în Paris. Cu toate acestea, abia aștept să îi văd hainele. Lucrând într-un

---

[1] Cremă cu aromă de migdale dulci, utilizată la diverse prăjituri și produse de patiserie (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

[2] Tartă cu pere (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

atelier atât de renumit, cu siguranță e la curent cu noutățile din modă.

Din fericire, *Sărbătoarea Sfinților*[1] picase într-o zi de marți anul acela, așa că sora lui Eliane, Mireille, putu să își ia liber și luni, întorcându-se la moară pentru prima dată de când plecase, în mai, pentru a-și începe cariera de croitoreasă ucenică la o casă de modă pariziană.

Yves intră în bucătărie fluierând, însoțit de o rafală de frunze uscate împinse de vântul de toamnă care intrară când deschise ușa. Cu un aer triumfal, el așeză pe masă un coș de răchită acoperit. Lisette veni să verifice.

– *Oh là-là*, ce frumuseți!

– Optsprezece dintre cele mai bune languste pe care le poate oferi râul.

Ridică din coș una dintre cele mai grase languste și se prefăcu că amenință urechea lui Eliane cu cleștii ei fioroși. Eliane îl lovi înapoi, netulburată de tachinarea lui, iar el luă o bucățică din aluat și și-l băgă în gură.

Auzind camioneta parcând în hambar, ieșiră cu toții în ușa bucătăriei. În clipa următoare, Mireille, cu buclele ei întunecate și încâlcite de vântul aspru de octombrie, intră râzând și strigând, în timp ce familia sa o îmbrățișa.

Își lăsă poșeta și rămase un timp nemișcată, respirând adânc aerul de acasă, cuprinzând totul cu privirea: apele râului învârtind roata morii; crengile salciei atingând apa bazinului de sub stăvilar; găinile care ciuguleau în praf; capra și iedul ei păscând pe pajiște, dincolo de livadă; și, din interior, mirosurile familiare de lemn ars și ceva bun

[1] Sărbătoare creștină în care sunt sărbătoriți toți sfinții cunoscuți și necunoscuți, care se ține în ziua de 1 noiembrie din calendarul gregorian. (n. tr.)

fierbând la foc mic, pe plită; parfumul delicat al ierburilor și al plantelor medicinale care erau puse la uscat lângă horn pentru ca mama sa să le folosească; și, mai presus de orice, îmbrățișarea tatălui ei, a mamei, surorii și fratelui: familia sa.

– Uite ce geantă *chic*, exclamă Lisette. Și jacheta!

– Ooo, modern, o luă peste picior Yves, ridicând poșeta și mergând cu pași mărunți de jur împrejurul bucătăriei cu ea pe braț. *Mademoiselle* Mireille Martin este acum mult prea rafinată pentru *Moulin de Coulliac*[1]!

– Nu chiar atât de rafinată, încât să nu îl pot bate în continuare pe frățiorul meu obraznic.

Mireille se năpusti asupra lui, prefăcându-se că îi răsucește brațul la spate până când el îi restitui poșeta.

– De fapt, abia aștept să mă schimb din nou în hainele confortabile și *sabots*[2].

Gustave îi aduse bagajele înăuntru.

– Pot să le duc direct sus în camera ta?

– Vino, Eliane.

Mireille își luă sora de braț.

– Ajută-mă să despachetez. Am adus niște cadouri pentru voi.

Dormitorul pe care surorile îl împărțeau era ascuns sub streșinile morii, ferestrele sale având vedere de-a lungul stăvilarului până la câmpurile din spate. Gustave puse bagajele jos, lângă unul din paturi și Mireille se aruncă pe păturile lui de bumbac cu motive florale. În cameră mirosea discret a ceară de albine și a lavandă din săculețele care

[1] Moara Coulliac (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

[2] Saboți (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

înmiresmau dulapul cu sertare și înaltul *armoire*[1] din lemn de nuc din colț.

– E atât de bine să fii acasă, oftă Mireille.

Eliane făcuse un buchet din crenguțe cu fructe de pădure de toamnă, pe care-l aranjase într-un vas mic de porțelan, lângă patul surorii sale, iar bobițele roșii străluceau în razele de soare filtrate prin ferestre.

– Vino, spuse Mireille, netezind cu mâna cuvertura. Așază-te și povestește-mi ce mai e nou. Cum e să lucrezi la castel? Ai reușit să o îmblânzești pe *madame* Boin? Și cum mai e *monsieur le Comte* cu sănătatea?

Eliane se făcu comodă în patul de lângă cel al surorii ei, trăgându-și picioarele sub ea.

– Este bine. Îmi place munca asta. Mă lasă să fac destul de multe în grădină, deci nu stau mereu înăuntru, iar acum am albinele cu mine acolo sus. Nouă stupi! Și vor fi și mai mulți vara viitoare dacă vor roi. *Madame* Boin este în regulă – mai mult latră decât mușcă. Acum ne înțelegem bine. Iar *monsieur le Comte* este mai sănătos. Leziunea de pe piciorul său se vindecă bine, mulțumită ierburilor mamei și cataplasmelor periodice cu miere. Este un patron bun, un adevărat domn, ca întotdeauna.

– Dar povestește-mi despre Paris, continuă ea. Ai îmbrăcat până acum vreo vedetă de cinema? Cum supraviețuiești în tot acel zgomot și în forfota aia? Printre atâția oameni? Nici nu pot să-mi închipui.

Eliane o ascultă cu mare atenție pe Mireille în timp ce aceasta îi povestea despre camera închiriată la demisol, pe care o împărțea cu alte două croitorese, despre ziua de lucru care începea cu drumul cu un tramvai zgomotos care

[1] Dulap (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

mergea cu viteză, despre pretenţioasele *parisiennes*[1] care veneau la *sâlon* pentru a-şi proba ţinutele costisitoare. Mireille căută în una dintre genţile sale.

– Uite, am adus aceste tipare pentru tine şi *maman*. M-am gândit că poate ţi-ar plăcea să faci câteva dintre ele – sunt foarte *à la mode*[2].

Yves băgă capul pe uşa camerei fetelor.

– Uitaţi-vă la voi, cum bârfiţi acolo. Ţi-a spus până acum Eliane despre iubitul ei?

El rânji în timp ce sora sa se înroşea.

– Nu este iubitul meu; este doar un prieten. Şi oricum, petrece mai mult timp mergând la pescuit cu tine decât o face cu mine. Este mai mult prietenul tău decât al meu.

– Nu cred! exclamă Yves. Dacă spui tu, dar el şi cu mine nu petrecem ore întregi împreună sub salcie, ţinându-ne de mână şi uitându-ne unul în ochii celuilalt.

– Înţeleg, spuse Mireille, râsul din ochii ei negri contrazicând tonul serios al vocii. Şi care este numele „lui", pot să întreb?

– Mathieu Dubosq, o întrerupse Yves cu nerăbdare. Este un pescar bun, ştie întotdeauna unde se ascund peştii cei mari. Cunoaşte totul şi despre vânătoare. Şi este aproape tot atât de bun cunoscător al ciupercilor ca Eliane. De asemenea, va veni să servească masa de prânz împreună cu noi în câteva minute.

– Ei bine, abia aştept să îl cunosc.

Mireille îi distrase atenţia fratelui ei dându-i un pachet mic, învelit în hârtie maro şi legat cu sfoară.

---

[1] Pariziene (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

[2] La modă (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

Yves fluieră printre dinți, în timp ce despacheta un briceag cu mânerul sculptat dintr-un corn.

– Uitați-vă cât de ascuțită este lama. Fantastic. Mulțam, Mireille.

– Și acum... Mireille se ridică în picioare și luă mai multe pachete ambalate la fel.

– Să mergem la *maman* și *papa* să le dăm astea și să pregătim masa pentru prânz.

Eliane își observa familia adunată în jurul mesei de la bucătărie, în timp ce fiecare își savura ultimele linguri din delicioasa *creme frangipane*. Era îngrijorată că această primă masă la *moulin* ar putea fi un chin pentru Mathieu, dar acesta nu arătă nicio urmă de sfială când îi răspunse lui Gustave, la întrebările despre recolta de struguri de vin din acel an și lui Lisette, la întrebările despre casa lui din Tulle. Eliane le spusese deja părinților săi că mama lui Mathieu murise de o hemoragie puternică – coșmarul oricărei moașe – după ce dăduse naștere fratelui său mai mic, Luc.

– Mă întorc mâine acasă pentru sărbătoare. Punem întotdeauna flori pe mormântul mamei. Nu i-am mai văzut, pe tatăl și pe fratele meu, de când a început recoltarea strugurilor, așa că abia aștept să ne revedem. Lucrează la o fermă de la marginea orașului – vite pentru carne și culturi furajere.

În cele din urmă, Gustave lăsă furculița jos, acceptând cu părere de rău că farfuria sa era acum goală.

– Și crezi că te vei întoarce la ferma de vite după ce termini stagiul la Château de la Chapelle?

Mathieu o privi peste masă pe Eliane, de parcă i-ar fi cerut ajutorul, și o lumină trandafirie îi învălui trăsăturile arse de soare.

– Nu sunt sigur. Tatăl meu a vrut să învăţ despre cultivarea viţei de vie şi mi s-a părut foarte interesant. De asemenea, îmi place acest colţ de lume, aşa că aş putea sta pentru o vreme la familia Cortini. Deja mi s-a propus asta, aşa că mâine îl voi anunţa pe tatăl meu. La urma urmei, Coulliac nu este prea departe de Tulle...

Vocea i se stinse brusc, conştient că s-ar putea să fi spus prea multe.

Eliane îi zâmbi. Dintre cei trei copii, ea era cea care semăna cel mai mult cu mama ei, de la care moştenise intuiţia şi abilitatea stranie de a vedea dincolo de aparenţe, citind cele mai ascunse gânduri şi sentimente ale oamenilor. Înţelese speranţa nerostită a lui Mathieu că vor avea un viitor comun. Prima scânteie de atracţie reciprocă înflorea în ceva mult mai adânc decât o simplă prietenie care îi lega tot mai puternic cu fiecare zi.

Se ridică de la masă pentru a strânge farfuriile. Când Mathieu i-o întinse pe a sa, degetele ei îi atinseră pentru o clipă mâna, o atingere atât de delicată precum cea a aripilor fluturilor şi puternică precum o promisiune nerostită. Avea să se întoarcă acasă pentru a onora memoria mamei sale, punându-i flori pe mormânt, tot aşa cum familia Martin avea să viziteze micul cimitir din Coulliac, ca să îşi arate respectul faţă de strămoşii lor, iar când sărbătoarea se va fi sfârşit şi noiembrie va începe cu adevărat, el se va întoarce şi vor putea fi împreună din nou.

Cu coatele sprijinite de uşa grajdului, Eliane şi Mireille priviră porcul îngropându-şi râtul într-o adulmecare sătulă, mulţumită, şi găsind câţiva napi printre cojile de cartofi.

Eliane îl scărpină în spatele urechilor cu un băţ.

– Vezi, ne-a iertat deja.

Le luase aproape o oră să găsească porcul în pădure, unde fusese gonit pentru un ospăţ de toamnă cu ghinde, şi apoi să îl ademenească să se întoarcă în coteţul lui, cu ajutorul unei găleţi cu lături. Poate bănuia ce îl aşteaptă odată cu instalarea iernii. Dar până atunci, va fi bine hrănit şi îngrijit.

În realitate, coteţul era mai degrabă o mică peşteră scobită în zidul de calcar, prin care râul îşi trasase cursul de mii de ani. Stânca se ridica abrupt în spatele morii şi se avânta în sus, devenind temelia castelului Bellevue, construit mult deasupra. Râuri subterane străvechi – cele mai multe demult dispărute – săpaseră prin rocile poroase o reţea de tuneluri în întreaga regiune, iar unul dintre aceste tuneluri realiza o legătură invizibilă între *moulin* şi castel. *Monsieur le Comte* spunea că reprezentase o rută de aprovizionare vitală atunci când castelul fusese asediat, în Evul Mediu. Armata invadatoare nu înţelesese cum strămoşii contelui, prinşi în capcană, erau capabili să supravieţuiască atât de multe săptămâni fără a avea acces la hrană sau apă şi în cele din urmă se plictisiseră şi plecaseră.

Tunelul era blocat la ambele capete de ani buni, cu toate că Gustave îndepărtase pietrele şi resturile care astupau intrarea în spatele coteţului, în vederea folosirii câtorva metri ai tunelului pentru a depozita vin. Această încăpere era folosită şi când se sacrificau animalele, deoarece întunericul răcoros şi uscat asigura condiţii perfecte pentru a matura jamboane şi *saucissons*[1], dar şi pentru a păstra până la sfârşitul iernii borcanele cu pateu pe care le pregătea Lisette. O uşă veche, acoperită cu mai multe foi

[1] Cârnaţi (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

de tablă ondulată, masca intrarea în tunel și făcea din partea exterioară a grotei un adăpost confortabil pentru porc, care acum se culcase pe așternutul său comod din paie.

Mireille scoase din buzunar o mână de ghinde, pe care i le aruncă. Acestea căzură cu un zgomot asemănător cu cel al grindinei într-un jgheab, iar porcul deschise ochii.

– Îmi lipsesc o mulțime de lucruri de acasă, remarcă ea, dar aș fi chiar bucuroasă să nu fiu aici când vei fi sacrificat.

Porcul răspunse grohăind.

– Mi-e greu să mi te imaginez la Paris, purtând rochiile tale *chic* și lucrând în acel *atelier* elegant. Cred că nu mi-ar plăcea deloc să locuiesc în oraș.

Mireille îi zâmbi surorii sale.

– Cu siguranță viața la oraș nu este pentru toată lumea. Deja una dintre croitoresele ucenice și-a făcut bagajele și s-a întors acasă în Normandia. Ura Parisul. Și acolo poate dura un timp să îți faci prieteni. E cumva ciudat că te poți simți mult mai singur printre toți acei oameni, decât ai fi vreodată trăind în provincie. Dar m-am împrietenit cu câteva fete și îmi place munca – chiar dacă unele cliente sunt imposibil de mulțumit! Poate vii odată să-mi faci o vizită și o să-ți arăt împrejurimile.

– Mamei nu-i place că ești atât de aproape de Germania. Toți sunt îngrijorați de când naziștii au intrat în Cehoslovacia.

– Nu-ți face griji, Parisul este destul de sigur. Nu ar veni atât de mulți refugiați în oraș dacă nu ar fi sigur. Cel mai bun lucru pe care îl putem face este să ne continuăm viața. Poate tu și mama veți putea veni împreună să mă vizitați. Vă pot arăta toate atracțiile. Turnul Eiffel este uimitor, iar bisericile sunt pur și simplu uriașe!

Eliane se gândi la capela mică unde vor merge a doua zi să pună florile de *Toussaint* pe mormintele strămoşilor. Pereţii ei simpli, văruiţi în alb, şi grinzile masive de stejar o făceau întotdeauna să se simtă în siguranţă. Iar în cimitir, mirosul crizantemelor va înmiresma aerul, liniştind sufletele celor plecaţi că nu au fost uitaţi şi că se puteau odihni în pace. Chiar dacă se terminase un an, exista siguranţa că în primăvară totul va renaşte.

Se gândi la Mathieu, care probabil era deja în tren. Inima îi bătu puţin mai repede când îşi aminti orele pe care le petrecuseră împreună pe malul râului. Cu alte persoane, el obişnuia să fie atât de tăcut; dar în prezenţa ei, se relaxa, îi mărturisea speranţele şi visurile sale. Zâmbi când se gândi la modul în care ochii lui negri străluceau când descria munca pe care o depunea la vie şi tot ce învăţase în cramă. Dar apoi ea îşi reaminti că excursia pe care el o făcea în ziua aceea nu era una uşoară... Cât de trist trebuie să fie pentru el să pună buchete de flori de *Toussaint* pe mormântul propriei sale mame, în fiecare an de la moartea ei.

De parcă i-ar fi citit gândurile, Mireille spuse:

– Mathieu e drăguţ. Mă bucur că l-am cunoscut.

Sora ei aprobă:

– Este un prieten bun pentru noi toţi.

– Am impresia că i-ar plăcea să fie ceva mai mult decât un prieten în ceea ce te priveşte, *ma p'tite*[1].

Mireille zâmbi.

Obrajii lui Eliane se îmbujorară, în timp ce se concentra conştiincioasă să scarpine ceafa porcului. Apoi zâmbi şi ea la rândul ei.

– Şi eu îl plac. Mă simt... Vocea îi scăzu treptat.

[1] Micuţa mea (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

– Da? o îndemnă Mireille.

– Mă simt bine. Mă simt de parcă am avea un viitor. Cred că putem fi împreună.

– Ei bine, dacă aşa simţi, atunci *este* bine.

Mireille strânse cu căldură braţul surorii sale.

– Mă bucur.

Chiar atunci Lisette deschise geamul bucătăriei, oprindu-se pentru un moment să se bucure de imaginea celor două fete destăinuindu-se una alteia, înainte de a le striga.

– Puteţi, vă rog, să mai aduceţi nişte lemne pentru foc când veniţi înăuntru? Cina este aproape gata.

Abi: 2017

În mansarda de la moară, dormitorul meu este o oază de liniște și ordine în mijlocul haosului unui proiect de construcții.

– Începem de la etaj și terminăm cu parterul, a explicat Thomas.

El și echipa lui au construit o cameră luminoasă și aerisită, cu grinzi văruite și au adăugat o baie ascunsă sub streașină. Există o cadă veche cu picioarele în formă de gheare unde mă pot bălăci după placul inimii și un suport din lemn care ține două dintre prosoapele pufoase ale Sarei. Ea a insistat să aducem câteva lucruri de la castel – un covor Aubusson uzat, dar încă frumos; un tablou în acuarelă, cu albine zburând sub un copac plin cu flori; și o plasă de țânțari, pe care a agățat-o deasupra capului de la patul din fier forjat. Voi putea să o înfășor în jurul patului dacă nopțile vor începe să se încălzească, lăsând geamurile deschise pentru a permite aerului răcoros să mă mângâie în somn.

Pru a fost profund dezamăgită când am anunțat-o în legătură cu decizia de a mă retrage de la clubul de yoga și de a-mi petrece vara trăind și muncind la Château Bellevue. Dar Sara a invitat-o să vină să vadă unde voi sta și am observat că Pru a fost impresionată. Am promis că îi voi

trimite periodic mesaje să îi spun cum îmi merge şi să o liniştesc – Sara şi Thomas, de fapt, nu sunt stăpâni de sclavi care mă ţin aici împotriva voinţei mele.

După prima noapte, chiar dacă eram într-o cameră necunoscută, într-o casă ciudată şi într-o ţară străină, m-am simţit imediat acasă. Pereţii văruiţi în alb ai dormitorului de la mansardă răspândesc calm şi linişte (chiar şi atunci când pacea şi liniştea erau tulburate de uneltele zgomotoase şi puternice ale constructorilor, din cealaltă parte a clădirii). Iar pardoseala de culoarea mierii emană un miros delicat de ceară de albine care îmi parfumează visele.

Casa îţi dă senzaţia de stabilitate, în timp ce râul curge cu repeziciune, iar apa se răsuceşte propriu-zis într-o spumă pe care o revarsă peste dig. Roata morii nu se mai învârte, însă Thomas a spus că ar putea s-o pornească.

– Cu doar câteva decenii în urmă încă se măcina făină aici, mi-a zis. Roag-o pe Sara să îţi spună povestea familiei care a trăit la moară. Poate părea liniştită acum, dar, în anii războiului, această regiune a fost ocupată de nazişti. Chiar şi în ziua de astăzi această comunitate poartă cicatricile acelor vremuri. Rănile s-au mai vindecat puţin, dar sunt încă proaspete.

Am privit în jur, la crengile graţioase ale salciei care îşi târau în apă frunzele verzi, la grupul de clădiri vechi, ale căror ziduri crem de piatră se încălzeau în soarele de dimineaţă, şi la bazinul de dedesubtul digului înspumat, unde planau libelule de un albastru strălucitor. Este greu să descrii locul acesta altfel decât armonios. Dar în timp ce stăteam acolo, mi-am pus mâinile pe propriile cicatrici, ascunse de mânecile bluzei. Ştiu mai bine ca oricine că uneori trebuie să priveşti dincolo de aparenţe pentru a descoperi istoria secretă a locurilor. Şi a oamenilor.

Şi apoi a răsunat în mintea mea ceva ce spusese Sara când mi-am mutat lucrurile la moară. În timp ce îmi aşezam geanta de voiaj cu lucruri, am cugetat:

– E amuzant, nu-i aşa? Drumurile diferite care ne-au adus aici, din medii şi locuri atât de diferite.

Sara a zâmbit.

– Ştii, Abi, noi toţi venim cu propriile noastre bagaje. Poate asta este ceea ce noi, oamenii, avem în comun – ceea ce ne uneşte. Când vei ajunge să cunoşti puţin mai bine locul acesta, vei începe să înţelegi.

Ochii ei erau întunecaţi, ca apa unui lac adânc.

– Este ceva cu acest colţ de lume. Dintotdeauna, atrage oamenii spre el. Turişti sau diverse persoane care vin la clubul de yoga, pelerini şi nu numai. Localnicii spun că sunt trei linii energetice foarte vechi – liniile ley – care se unesc aici. Şi apoi sunt trei râuri care se întâlnesc în această regiune: Lot, Garonne şi Dordogne. Trei dintre rutele pelerinilor dinspre nord spre Santiago de Compostela se întâlnesc tot aici. Cine ştie? Spune-i cum vrei, dar poate există ceva ce atrage oamenii în acest loc exact în acel moment din viaţa lor în care au cu adevărat nevoie.

Mi-a aruncat o privire pătrunzătoare.

– În orice caz, mă bucur că drumurile noaste s-au intersectat atunci.

Stând acum lângă râu, îmi trec din nou mâinile peste cicatricile de sub mâneci şi mă gândesc: „Şi eu".

Eliane: 1939

Singura dată când era folosit vechiul cuptor de pâine de la moară era în ziua de după Vinerea Mare. În fiecare casă se găsea câte o mașină de făcut pâine, ori măcar un cuptor electric, dar era o tradiție transmisă din generație în generație ca în gospodăria familiei Martin să se coacă pâini împletite pentru ziua de Paște, în vechiul cuptor cu lemne al morii.

Mathieu obișnuia să vină des în vizită, petrecându-și tot timpul liber cu Eliane. În ultima lună, puteau fi adesea văzuți muncind alături unul de celălalt în mica grădină de legume de pe malul râului, curățând și pregătind terenul pentru însămânțarea de primăvară. În weekendul de Paște venise pentru a-i ajuta pe Yves și Gustave să aţâţe focul și să aducă *four-à-pain*[1] la temperatura potrivită pentru coacere. În bucătărie, Eliane fredona în timp ce le ajuta pe Lisette și Mireille, care se întorsese de la Paris pentru câteva zile, să frământe aluatul de pâine și apoi să împletească cu îndemânare trei pâini care vor dospi în căldura de lângă mașina de făcut pâine pentru o vreme, înainte să fie băgate în cuptor, afară.

[1] Cuptor de pâine (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

Primăvara fusese mereu perioada ei preferată din an, anotimpul unei noi vieți și al unor noi începuturi. În grădina împrejmuită sus la castel, albinele ieșeau zilnic din stup, culegând mulțumite nectarul din florile perilor de deasupra stupilor.

Într-una din zilele săptămânii trecute, *monsieur le Comte* își adusese scaunul și accesoriile pentru pictat și începuse să lucreze la un peisaj.

– Întotdeauna pare un moment atât de plin de speranță, remarcase el către Eliane în timp ce ea culegea frunze fragede și tinere de salată pentru prânzul lui, chiar dacă amândoi erau conștienți că anul acela era umbrit de veștile de dincolo de granițele estice.

Mireille îi spusese că Parisul era plin de refugiați veniți din Austria și Cehoslovacia, aflate acum sub ocupație nazistă. Cum o fi, se întreba Eliane, să te trezești într-o zi și să afli că țara ta este condusă de o armată invadatoare?

– Nu sunteți îngrijorați că ar putea să se îndrepte spre Paris? o întrebă din nou pe sora sa.

Mireille scutură din cap cu fermitate și bătu din nou aluatul de pâine.

– Nu ar îndrăzni! Gândește-te la reacțiile pe care le-ar stârni. Franța și aliații ei nu ar sta deoparte și ar permite armatei germane să mărșăluiască de-a lungul granițelor. În fiecare zi, în ziarele pariziene, citim despre eforturile politice și diplomatice care sunt făcute pentru a opri această nebunie. Vor câștiga, deoarece nimeni nu își dorește alt război în Europa.

– Îmi pare foarte rău pentru refugiați totuși, continuă ea. Avem acum o fată care lucrează la *atelier*. Este din Polonia – o cheamă Esther. Va avea un copil. Imaginează-ți ce disperată trebuie să fi fost să își părăsească locuința

în starea ei luând doar câteva lucruri. Soțul ei lucrează în forțele aeriene poloneze. Uneori vezi familii întregi, adesea cu copii mici. Parisul este arhiplin din cauza lor, zilele astea. Se vorbește despre închiderea granițelor pentru a evita să mai intre și alții.

Lisette termină de spălat ustensilele de gătit care se adunaseră în chiuvetă și își șterse mâinile cu o cârpă.

– Aș vrea să vii acasă, Mireille, doar până când se liniștesc puțin lucrurile. Ne facem griji pentru tine.

– Stai liniștită, *maman*. Consider că Parisul este aproape la fel de sigur ca orice alt loc din Franța. Îmi place să lucrez la *atelier*, capăt o experiență atât de vastă, lucrând în croitoria aceea minunată. Nu aș avea o astfel de oportunitate dacă m-aș întoarce aici. Pot oricând să vin acasă dacă situația se înrăutățește.

Mathieu apăru în ușă, corpul lui masiv blocând pentru o clipă razele soarelui.

– Gustave a spus că puteți folosi cuptorul când sunteți pregătite, le informă el.

Veni să stea lângă Eliane și privi cu atenție peste umărul ei să vadă ce face. Ea se întoarse și îi băgă în gură o bucățică de aluat dulce, apoi îl sărută pe obraz. O cuprinse cu brațele și o trase spre el, înainte să își amintească unde se află și, încurcat, privi spre Lisette.

Din celălalt colț al bucătăriei, ea îi zâmbi cu afecțiune și spuse:

– Așteptăm cu nerăbdare să îi cunoaștem mâine pe tatăl și pe fratele tău, Mathieu. Este minunat că pot fi cu tine de Paște și atât de drăguț din partea familiei Cortini să ne invite la masă.

El zâmbi timid.

– Știu. Și eu sunt nerăbdător.

Câştigând încredere, îşi înfăşură încă o dată un braţ în jurul lui Eliane şi spuse:

– S-au tot întrebat de ce am fost atât de ocupat în pivniţă în perioada asta din an, când nu ar fi mare lucru de făcut în vie. Nu am reuşit să merg acasă să îi văd mai des. Le-am spus că am fost ocupat cu tunsul viei, dar cred că au devenit suspicioşi.

Mireille râse.

– Cred că vor fi şi mai suspicioşi decât au fost până acum... Tulle nu este atât de departe de Coulliac, încât bârfele să nu poată ajunge acolo!

– Cu siguranţă aluatul a crescut suficient până acum.

Pentru a schimba subiectul, Eliane ridică colţul pânzei de muselină care acoperea aluatul pentru a-l proteja de curenţii de aer rebeli.

– Arată perfect pentru mine, zâmbi Lisette.

– Deci asta e, Mireille, poţi să duci unul, iar tu, Mathieu, ia-l pe acesta. Hai să le punem în cuptor.

Era în ziua de Paşte, duminică dimineaţa, şi, după biserică, clopotele, care nu mai bătuseră în ultimele două zile, din Vinerea Mare, răsunau în satele din împrejurimi anunţând cu bucurie Învierea Domnului. Îmbrăcaţi în hainele de sărbătoare, familia Martin merse dincolo de Château Bellevue, în vecinătatea comunei Saint André, cu daruri, pâine rumenită împletită şi un coş cu ouă pe care Eliane le colorase cu vopsele naturale, obţinute din plantele uscate pentru iarnă: galben din frunzele de ceapă, roz intens din sfeclă roşie şi bleu-azur din frunzele unei verze roşii.

Vremea era perfectă pentru a servi aperitivele afară. Familia Cortini era primitoare şi ospitalieră şi mai ales încântată să îşi împartă vinurile cu prietenii şi vecinii. Sub

ramurile dese ale unui nuc cu frunze tinere, întinseseră o masă pe care aşezaseră farfurii cu pateu, măsline şi ridichi alături de o mulţime de sticle de vin.

Mathieu îi prezentă pe tatăl şi pe fratele său familiei Martin, ambii fiind la fel de tăcuţi precum era Mathieu la început. Mai târziu însă, după câteva pahare de vin, în mijlocul celei mai agreabile companii, ei se relaxară şi deveniră mult mai comunicativi. Luc sporovăia şi glumea cu Yves şi cu Patrick, fiul familiei Cortini, iar *monsieur* Dubosq se alătură lui Gustave şi lui *monsieur* Cortini într-o discuţie animată despre starea agriculturii în Franţa şi despre avantajele utilizării maşinilor şi utilajelor în locul metodelor tradiţionale. Mathieu şi Eliane se ţineau de mână pe sub masă şi priveau cum se înfiripă noi legături între familiile lor.

În cele din urmă, se ridicară de la masa încărcată cu fripturi suculente de miel şi spălate cu câteva sticle din cel mai rafinat vin roşu din recolta familiei Cortini.

– Deci spuneţi-mi, se întoarse *monsieur* Dubosq către *monsieur* Cortini. Veţi face din băiatul meu cel mare un viticultor?

– Are aptitudini excelente, este un om de bază atât în pivniţă, cât şi la vie. Aş fi bucuros să îl păstrez aici, dacă i-ar face plăcere să rămână.

– Mă bucur să aud asta. Dar tu, Mathieu? Crezi că ai prefera să fii viticultor decât să te întorci la bovinele şi la terenurile noastre cu cereale?

– Eu... nu sunt sigur, *papa*. Ştiu că vara vei avea nevoie de mine să te ajut cu secerişul. Dar chiar îmi place aici. Îmi place să lucrez în vie. Îmi place să învăţ cum se face vinul...

Vocea i se stinse, incapabil să spună mai multe. Eliane îl luă încurajator de mână, pe furiş, pe sub faţa de masă.

Monsieur Dubosq îi aruncă lui Mathieu o privire pătrunzătoare, pe sub sprâncenele sale stufoase şi apoi zâmbi.

– Nu-ţi face griji, *mon fils*[1], îmi dau seama că locul acesta ţi-a prins bine. Ai învăţat multe şi te-ai maturizat. Sunt recunoscător tuturor acestor oameni minunaţi care au devenit prietenii tăi.

În punctul acela, se referise şi la Eliane, uitându-se la ea cu ochii lui negri.

– Dacă *monsieur* Cortini este pregătit să te păstreze, atunci îndrăznesc să spun că pot găsi pe cineva în Tulle care să ne ajute, pe mine şi pe Luc, în perioada secerişului. Să vedem cum merge.

Monsieur Cortini bătu din palme.

– Excelent! Asta merită sărbătorit cu un pahar de ceva special. Cred că am o sticlă de Armagnac în pivniţă...

În noaptea aceea, Mireille îi şopti lui Eliane, în timp ce erau întinse în paturile lor din mansarda morii şi ascultau bufniţele în întuneric:

– Eliane? Eşti trează?

– Da, veni răspunsul din cealaltă parte a camerei.

– A fost un Paşte reuşit, nu-i aşa?

Urmă o pauză.

– Unul dintre cele mai reuşite.

– Mă bucur că tu şi Mathieu sunteţi atât de fericiţi. Vă stă bine împreună.

– Familia lui pare de treabă, nu?

– Desigur că sunt. Luc va veni aici dimineaţă cu Mathieu, pentru a merge la pescuit cu Yves. Deja sunt prieteni buni. Şi am observat că *monsieur* Dubosq te place, chiar dacă

[1] Fiul meu (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

nu este prea vorbăreţ. Acum pot să înţeleg cu cine seamănă Mathieu!

În timp ce adormeau, în camera umplută de sunetul râului şi de lumina razelor lunii care se strecurau pe fereastră, un zâmbet de mulţumire se observă pe faţa lui Eliane.

Abi: 2017

– Ea este Karen, mâna mea dreaptă.

Sara e în bucătărie, sortând pământufuri şi cârpe pentru curăţat în trei găleţi de plastic, dar se opreşte pentru a mă prezenta unei femei serioase, care a apărut în prag.

– Încântată de cunoştinţă, Abi.

Karen are un accent australian pronunţat, un zâmbet larg şi o strângere de mână atât de puternică, încât îmi lasă degetele amorţite pentru câteva momente.

– Sara mi-a povestit despre tine. Am auzit că ai apărut din senin să ne ajuţi, chiar la momentul potrivit.

– De fapt, cred că a fost mai degrabă invers.

– Cum este locuinţa ta pe malul râului? Nu este prea mult praf?

Scutur din cap.

– Camera este perfectă. E atâta linişte acolo jos – noaptea, cel puţin. Azi-dimineaţă când am plecat, Thomas tocmai se întorcea cu o betonieră, aşa că probabil nu va fi prea multă linişte în timpul zilei.

– Cu siguranţă te vei simţi mai bine aici, în lumea nunţilor.

Dă din cap, apoi se întoarce spre Sara.

– Atunci, ce informaţii ai pentru noi săptămâna aceasta?

Sara aruncă o privire la un dosar voluminos care se află pe masă.

– Familiile MacAdams şi Howards: un detaşament întreg va sta aici, vor ajunge toţi joi după-amiaza; o sută douăzeci de oaspeţi pentru nuntă, sâmbătă; sincronizare perfectă pentru degustarea de băuturi dinainte de cină. Firma de catering şi florăria sunt rezervate pentru sâmbătă dimineaţă. Avem vinurile în pivniţă. Aşa că în dimineaţa asta se vor pregăti dormitoarele. Abi, poţi să vii cu mine şi îţi voi arăta cum se face.

– Atunci pare destul de simplu, spun cu speranţă şi îmi iau găleata.

Karen zâmbeşte, ridicând-o pe a sa.

– Abi, aşa cum vei afla în curând, când vine vorba de nunţi, nu există lucruri simple!

În timp ce punem cearşafuri pe pat şi scuturăm pernele, Sara îmi explică cum Château Bellevue este construit pe locul unei vechi cetăţi. Clădirea principală găzduieşte douăsprezece dormitoare la cele două etaje superioare; iar la parter avem bucătăria şi câteva săli de recepţie de dimensiuni diferite şi sunt de la confortabile şi retrase la ample şi elegante. Salonul principal are ferestre franţuzeşti înalte care se deschid spre o terasă cu lespezi de piatră umbrită de o pergolă acoperită de glicină. Dincolo de terasă, o alee duce spre o imensă marchiză (din fericire fixată mult mai sigur împotriva furtunii decât a fost cortul meu), unde se ţin recepţiile de nuntă. Şi alături de marchiză, este un hambar înalt de piatră cu un glob de lumini atârnat de o grindă centrală, un sistem de sunet ce pare complicat şi un bar întinzându-se de-a lungul unui perete, care era „Atracţia Petrecerii", după cum îl numeşte Sara.

– Thomas se transformă în DJ-ul locului, iar soţul lui Karen, Didier, este barmanul, îmi explică ea. S-ar putea să

te rugăm să dai o mână de ajutor din când în când, în spatele barului, dacă este prea aglomerat.

Îmi arată, de asemenea, grădina împrejmuită unde cultivă flori, legume și ierburi; piscina; o căsuță unde ea și Thomas locuiesc în lunile de vară, când clădirea principală este plină de nuntași; și o anexă în spatele hambarului unde stă grădinarul.

– Numele lui este Jean-Marc. În primul an au lucrat pentru noi mai mulți studenți, dar majoritatea au plecat. Jean-Marc a rămas cu noi în ultimii doi ani. Poate să facă orice. Thomas și cu mine nu ne-am putea descurca fără el. Iar aici, continuă Sara, este capela.

O cruce sculptată în piatră stă pe acoperișul triunghiular de deasupra unei vechi uși de lemn. O împingem și intrăm din lumina orbitoare a amiezii într-o tăcere liniștită, unde zidurile simple de piatră par să ne accepte.

– Este desacralizată în prezent, dar putem oferi posibilitatea unor slujbe de binecuvântare aici, dacă mireasa și mirele nu doresc o ceremonie în aer liber.

Urc până în fața altarului printre strane și mă opresc să citesc o placă memorială fixată pe perete, lângă baldachin.

Charles Montfort, Comte de Bellevue

18 novembre 1877 – 6 juin 1944[1]

Amor Vincit Omnia

– A fost proprietarul castelului în anii războiului, spune Sara. Un bărbat curajos și foarte respectat în zona aceasta.

– Ce înseamnă cuvintele acestea în latină?

Arăt spre inscripția de sub date.

[1] Charles Montfort, conte de Bellevue, 18 noiembrie 1877 – 6 iunie 1944. (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

– Dragostea învinge totul, traduce Sara. Foarte potrivit pentru o capelă care este folosită în zilele noastre numai pentru binecuvântarea căsătoriilor.

– Este atât de multă istorie în locul acesta, remarc eu, în timp ce ieşim la lumină în curtea în jurul căreia erau grupate clădirile. Ce bine ar fi dacă pietrele ar putea vorbi.

Sara aprobă.

– Este mult mai probabil să faci pietrele să vorbească decât să auzi istoria de la oamenii din părţile astea. Anii de război sunt încă actuali pentru mulţi dintre ei, s-a întâmplat doar cu o generaţie în urmă. Oamenii au tendinţa să evite să retrăiască acele amintiri – sunt încă prea dureroase. Poate e mai bine ca unele lucruri să fie lăsate să se vindece până pot fi aduse în siguranţă la lumina zilei.

Îmi amintesc comentariile lui Thomas din seara trecută despre ocupaţia nazistă şi despre rănile dureroase existente încă acolo. Şi apoi îmi amintesc că mi-a spus să îi cer Sarei să îmi povestească despre familia care a trăit la moară.

– Cunoşti povestea de atunci a acestui loc?

– Ei bine, nu ştiu întreaga istorie a casei, dar ştiu ce s-a întâmplat cu cineva în timpul războiului. A crescut la moară şi a muncit aici sus la castel pentru contele de Bellevue. A ţinut-o pentru ea de zeci de ani, dar cred că poate a simţit că acum a venit vremea ca povestea ei să fie împărtăşită.

Sara se opreşte, examinând şi netezind pânza de in brodată ce acoperea un mic altar aflat sub placa memorială. Şi apoi spune:

– Numele ei era Eliane Martin.

Eliane: 1939

În grădina împrejmuită, Eliane reușise să completeze cu încă trei stupi stupina sa înfloritoare, datorită roiurilor de la începutul verii. În timpul verii, ea crease un spațiu suplimentar în fiecare dintre stupi, adăugând rame goale deasupra cutiilor cu puiet pentru ca harnicele albine lucrătoare să le umple cu miere. Acestea ar putea fi apoi colectate fără a deranja reginele și trântorii, al căror unic rol era să asigure continuitatea coloniei.

Sprijinindu-se cu mai puțină putere în baston în ultima vreme – leziunea de pe piciorul său se vindeca bine –, *monsieur le Comte* privea de la o distanță sigură, chiar în spatele porții grădinii, în timp ce Eliane, înarmată cu o afumătoare și purtând o pălărie cu boruri largi, învelită cu o plasă de protecție asemănătoare unui voal, se muta cu calm de la un stup la următorul. Lucra organizat, suflând întâi puțin fum înăuntru pentru a liniști albinele, apoi extrăgând ramele acoperite cu ceară, care erau grele de miere, periindu-le cu delicatețe de orice albină ar fi rămas pe ele și punându-le cu atenție în găletile de tablă de lângă ea. Le înlocuise cu unele goale și închisese din nou stupii bine, lăsând albinele să înceapă să lucreze la umplerea noilor rame cu următoarea comoară de nectar dulce.

Bucătăria era propriul ei stup. Francine venise să ajute la pregătirea recoltei de miere pentru standul lor de la piață. Ținuse ramele în timp ce Eliane trecuse un cuțit cu lamă lată peste fiecare pentru a îndepărta capacele de ceară, dezvăluind fagurele ale cărui celule hexagonale începuseră imediat să prelingă lipiciosul lichid auriu. Lăsând deoparte puțin lichid din pieptenele de miere – contele de Bellevue o întindea pe brioșe crocante la micul dejun –, Eliane împinse restul ramelor în tamburul extractorului. Atunci *madame* Boin începu să învârtă mânerul cu entuziasm pentru a extrage lichidul prețios din fiecare celulă în parte, în timp ce Francine acționă robinetul de la bază, colectând mierea în borcane sterilizate.

Între timp, Eliane strânse bucățile de ceară și le introduse într-un cazan metalic turtit, suficient de aproape de plită pentru a lăsa căldura să le topească. Fetele aveau apoi să le treacă printr-o muselină curată și să le toarne în mai multe borcane cu gura largă. Mirosul mierii cu parfum de ceară de albine începu să umple bucătăria, înmiresmându-le pielea și părul până când dulceața lui păru că pătrunde în adâncul ființei lor.

Madame Boin fredona pentru sine în timp ce învârtea mânerul extractorului, iar fetele vorbeau și râdeau în timp ce munceau, umplând castelul de viață.

– Am auzit că Stéphanie a fost văzută de multe ori, în ultima vreme, plimbându-se în via de la Château de la Chapelle, spuse Francine în timp ce storcea o cârpă umedă pentru a șterge mierea de pe gura borcanelor.

Madame Boin pufni batjocoritor.

– Fata asta este mereu afară la vânătoare – și nu mă refer la iepuri!

– Ei bine, trebuie să caute altă pradă decât Mathieu Dubosq. Îşi pierde timpul vânându-l. Toată lumea ştie că el are ochi doar pentru Eliane.

Madame Boin aruncă o privire aspră către locul unde Eliane continua să mute ceara în cazan.

– Poate că el ar trebui să vorbească cu tatăl tău, Eliane, şi să devină oficial. Atunci poate această Stéphanie va înţelege în sfârşit mesajul şi îl va lăsa în pace.

Eliane zâmbi şi dădu din cap, amestecând liniştită în vas, iar Francine o înghionti.

– Ce e cu privirea asta visătoare? o întrebă pe prietena sa.

Eliane se prefăcu că se concentrează amestecând ceara topită, dar roşeaţa din obrajii ei o dădu de gol. Francine o înghionti din nou.

– Ei bine? insistă ea.

Ştergându-şi mâinile de tivul şorţului, Eliane se întoarse cu faţa spre anchetatorul ei. Ridică din umeri renunţând la orice pretext în încercarea de a-şi ascunde emoţiile, iar ochii ei străluciră precum cerul cu reflexe de opal al unui apus de vară:

– Îl iubesc, Francine. Şi cred că şi el mă iubeşte.

Prietena ei râse şi puse o mână în jurul lui Eliane, oferindu-i o îmbrăţişare.

– Ei bine, asta se vede cu ochiul liber. Oricine cu o jumătate de creier poate vedea că te adoră.

Obrajii lui Eliane se îmbujorară într-un roz şi mai aprins, care nu avea nicio legătură cu apropierea de căldura împrăştiată de vasul de fontă de pe plită. Dintr-odată, serioasă, se întoarse din nou spre Francine.

– Ştii, nu sunt îngrijorată că mi-l va fura pe Mathieu, Stéphanie sau oricine altcineva, de fapt. Ştiu că vom fi împreună. Am vorbit deja despre asta. Trebuie doar să aşteptăm să îşi termine ucenicia şi să obţină undeva o slujbă în

vinificație. Știe că nu va fi un post permanent pentru el la Château de la Chapelle, doar dacă *monsieur* Cortini și Patrick vor extinde considerabil podgoria. Și asta pare foarte puțin probabil în aceste vremuri nesigure.

Madame Boin scutură din cap și se încruntă, învârtind și mai tare mânerul.

– Acei naziști obsedați de putere trebuie opriți. *Monsieur le Comte* este bolnav de îngrijorare că vom fi târâți în alt război, și este ultimul lucru pe care îl vrea cineva. Își petrece prea mult timp stând aplecat asupra radioului acela blestemat, ascultând dezastrele care se transmit zi de zi. Nu trebuie să lăsăm huliganii aceia să ne sperie.

– De acord. Nu putem să ignorăm ceea ce se întâmplă, interveni Francine. Am auzit că au deportat mii de oameni. Iar situația refugiaților începe să devină o problemă în Paris. Huliganii trebuie, de asemenea, înfruntați, nu doar ignorați, cu speranța că vor pleca. Altfel am putea afla că noi suntem următoarea lor țintă. Ce părere ai, Eliane?

– Cred că ar trebui să promitem că vom rămâne fideli nouă înșine. Indiferent ce s-ar întâmpla. Oricât de rău ar fi. Ar trebui să ne ținem de acest adevăr. Și cred că noi toți ar trebui să împiedicăm altă vărsare de sânge. Chiar dacă, la momentul acela, ar părea că singurul lucru pe care îl putem face este să ne rugăm. Să ne rugăm ca lumea să fie rațională.

– Dar dacă singurul mod de a pune capăt vărsării de sânge este să lupți, vărsând în felul ăsta și mai mult sânge? insistă Francine.

– Atunci vom lupta când va sosi timpul, spuse Eliane, ochii săi devenind brusc triști.

Dar expresia de pe fața ei dispăru la fel de repede ca un nor trecând prin fața soarelui, apoi privirea îi deveni din nou limpede.

– Acum, zise ea cu vioiciune, dă-mi capacele şi hai să terminăm borcanele astea pentru piaţă, altfel vine sâmbătă şi noi vom fi tot aici, făcându-ne griji pentru lucruri pe care nu le putem schimba.

Abi: 2017

Petrecerea de nuntă va fi în această după-amiază, așa că Sara și cu mine suntem în grădina împrejmuită tăind flori pe care să le punem în dormitoare și în salonul principal și culegând ierburi pe care ea le va folosi pentru a da savoare mesei din această seară. Mi-a explicat că, deși folosesc o firmă de catering și specialiști în aranjamente florale, ea și angajații ei prepară zilnic mâncare și asigură întreținerea castelului. Mi-a mai spus că, înainte de a veni să trăiască în Franța, a fost grădinar peisagist, iar ideile sale se pot observa peste tot în jurul nostru.

La adăpostul curții împrejmuite, ea a sădit flori de grădină de-a lungul straturilor: bujori ca o explozie de petale, *love-in-a mist*[1] de un albastru delicat și spuma florilor *mock-orange*[2], cu care ne umplem coșurile înainte de a ne întoarce în bucătărie pentru a le aranja în colecția Sarei de vaze și ulcioare simpatice, adunate din *brocantes*[3], care vor adăuga o notă primitoare pe noptiera fiecărui oaspete.

---

[1] Floare anuală, de înălțime mică spre medie, cu flori albastre, albe, roz sau mov, care înflorește primăvara sau la începutul verii (în lb. engl. în orig.). (n. tr.)

[2] Floare de înălțime foarte mică, ale cărei flori albe au miros de portocale (în lb. engl. în orig.). (n. tr.)

[3] Talciocuri (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

Grădinarul, Jean-Marc, flutură o mână către noi de pe un tractor în timp ce tunde o brazdă pe o pajiște cu margarete, pe care ei le cultivă pe una dintre laturile marchizei. Aceste alei cu iarbă vor permite miresei și mirelui să își croiască drum în mijlocul unei pajiști cu flori albe, decorul perfect pentru niște fotografii de nuntă minunate.

Pe drumul ce duce la capelă, la hambar și la piscină, Sara și Jean-Marc au plantat straturi cu lavandă amestecată cu o mare de flori albe, cu tulpina înaltă („gaura"[1], a spus ea că se numesc), care par că dansează ca fluturii deasupra cetii albastre. Trandafiri cățărători crem decorează zidăria și ferestrele, iar parfumul ceresc al glicinei plutește în liniștea caldă a aerului din miezul zilei.

„Ce cadru romantic", remarc eu, imaginându-mi cum aceste fundaluri împodobesc fotografiile unor mirese frumoase și ale unor miri strălucitori. E complet diferit de fotografia de la nunta mea. Zac și cu mine ne-am oprit pentru câteva momente pe treptele oficiului stării civile în timp ce mama sa a făcut câteva fotografii cu telefonul. Ea a dat de înțeles foarte clar că se gândea că fiul ei ar fi putut ajunge mult mai bine decât căsătorit cu o bonă săracă, fără familie.

Îmi amintesc foarte bine ziua în care ne-am cunoscut. A stat noaptea cu familia pentru care lucram în Londra și a intrat în bucătărie plin de încredere în cămașa sa perfect călcată (am aflat abia mai târziu că le trimitea la o curățătorie profesională, dar se aștepta ca noua lui soție să facă o treabă la fel de impecabilă ca parte a îndatoririlor de nevastă). Încercam să îl hrănesc pe micul Freddie cu spaghete *bolognaise* și am recurs la jocul „trenul intrând

[1] Floarea albinei – floare perenă, înflorește vara. (n. tr.)

într-un tunel", pentru a-l convinge să termine ce era în bolul său cu Thomas din desenul animat *Locomotiva Thomas și prietenii săi*. O parte din sos s-a împrăștiat pe tricoul meu gri (renunțasem să mai port albe în douăzeci și patru de ore de când am îmbrățișat cariera de bonă, cu două familii în urmă), iar părul îmi era prins la spate într-un coc dezordonat care era mai mult practic decât șic.

El l-a alintat pe Freddie (evitând cu grijă un fir de spaghete), apoi a întins o mână spre mine.

– Zac Howes; încântat de cunoștință.

Am jonglat cu bolul și furculița, ștergându-mi degetele lipicioase de jeanși și apoi i-am întors salutul.

– Sunt Abi. Dădaca.

Ochii săi albaștri, care m-au privit cu puțină răceală la început, s-au încrețit brusc, amuzați, și mi-am dat seama că era într-adevăr incredibil de arătos.

– Observ, Abi Dădaca – interesant nume de familie.

A zâmbit și, în starea de confuzie în care mă aflam, am scăpat bolul cu spaghete pe podea. Freddie a bătut din mâinile sale dolofane și și-a manifestat aprobarea prin strigăte de bucurie, luând un mănunchi de paste reci și aruncându-le pe jos cu titlu de contribuție proprie la haosul general.

– Dă-mi voie să te ajut, a spus Zac. Și fă ceva cu acest copil obraznic până să distrugă locul.

Mama lui Freddie, care nu s-a dovedit a fi unul dintre angajatorii mei preferați, bătu din picior, încălțată cu pantofii ei cu toc.

– Ce naiba se întâmplă aici, Abi? Ce e cu toată mizeria asta? s-a răstit ea înainte de a-l observa pe Zac, care era în genunchi sprijinit pe mâini, adunând spaghetele *bolognaise* de pe plăcile de gresie. Tonul ei s-a schimbat imediat.

– Oh, Freddie, sper că nu ai fost neascultător! Abi te va duce sus pentru o baie plăcută.

S-a asigurat că este în afara razei de acțiune a fiului ei, evident nedorind să rişte să primească ceva din sosul *bolognaise* pe jeanşii roz deschis, de mămică dichisită.

– Acum, Zac, nu ar trebui să faci asta. Hai să îți aduc ceva de băut. Las-o pe Abi să rezolve problema mai târziu.

El mi-a aruncat o privire plină de compasiune. Freddie şi-a azvârlit lăbuțele lipicioase în jurul gâtului meu şi mi-a dat un pupic mare, neîndemânatic şi cu aromă de *spaghetti bolognaise* pe nas.

– Haide, atunci, *Freddo Frog*[1], am zâmbit eu. Să vedem dacă este vreun crocodil în baie în seara asta.

Am aruncat o privire peste umăr, în timp ce duceam copilul sus. Zac mă privea încă, măsurându-mă din priviri.

În momentul respectiv, dacă m-aş fi gândit la asta mai mult de o clipă, aş fi înțeles că este din cauza modului în care lumina îi atingea fața, dar, de la distanță, mi s-a părut că din ochii lui albaştri căldura dispăruse din nou.

[1] Freddo the Frog – brand al unui baton de ciocolată în formă de broscoi din desene animate sau benzi desenate. (n. tr.)

Eliane: 1939

Cu un sentiment de nesiguranţă, Eliane urca cu greu pe cărare spre locul său de muncă la castel în prima dimineaţă de luni din septembrie. După-amiaza anterioară – o după-amiază caldă de duminică –, ea şi Mathieu stătuseră pe malul râului privind dansul libelulelor deasupra apei. Era acel moment al zilei în care razele soarelui care asfinţea ajungeau la suprafaţa apei exact în unghiul potrivit pentru a sări din nou ca pietrele care ricoşau. Pentru o scurtă perioadă, pe apă strălucise o lumină aurie reflectându-se înapoi în copacii ce atârnau deasupra, o alchimie care le transformase frunzele într-o comoară strălucitoare.

Momentul trecuse la fel de brusc cum începuse. Unghiul luminii se modificase, iar culorile păliseră, în timp ce amurgul începuse să îşi aştearnă vălul peste râu. Mathieu se ridicase şi apoi întinsese o mână spre Eliane, ajutând-o să se ridice şi ea în picioare.

Liniştea fusese spulberată dintr-odată de zgomotul unei roţi de bicicletă care derapase în praf, împrăştiind o ploaie de pietriş pe partea laterală a hambarului. Yves sărise de pe bicicletă, sprijinind-o de perete cu atâta grabă, încât căzuse imediat grămadă, zgomotos. Fără să se oprească s-o ridice, el alergase către casă.

– Eliane! Mathieu! strigase el, când zărise cuplul stând sub salcie. Este război! Suntem în război cu Germania.

Auzindu-l, Eliane simţise un fior străbătându-i corpul şi începuse să tremure, în ciuda căldurii serii. Sperase atât de mult şi de atâta timp ca presimţirea ei rea să fie greşită. Dar, de fapt, ştiuse că acest moment va sosi şi o cuprinsese o mare tristeţe. Instinctiv, se întinsese după mâna lui Mathieu şi o ţinuse strâns. Răspunsul lui puternic o linişti, transmiţându-i ceva din forţa sa. Ştia că trebuie să rămână calmă, să reziste panicii care îi creştea în piept, astfel încât să îşi poată sprijini familia şi comunitatea indiferent ce se va întâmpla.

Dimineaţa următoare, la Château Bellevue, *madame* Boin era atât de stresată, încât arse brioşele pentru micul dejun al contelui nu doar o dată, ci de două ori. Eliane îşi căută refugiu în grădina împrejmuită, verificându-şi albinele şi adunând ingrediente pentru mesele zilei. Strânse în coş o mână bună de frunze de lămâiţă, ştiind că proprietăţile calmante ale acesteia ar putea ajuta la domolirea nervozităţii doamnei Boin.

Monsieur le Comte petrecu o mare parte a zilei izolat în bibliotecă, ascultând radioul. Eliane auzea frânturi de ştiri când îi servea mesele. Trupele franceze fuseseră desfăşurate pe întreg frontul de est, creând ceea ce ei sperase a fi o linie impenetrabilă care va apăra graniţele Franţei. Marea Britanie se alăturase şi ea Forţelor Aliate şi avea să contribuie la bătălie cu armament şi efective militare semnificative.

Contele făcu tot ce putu pentru a o linişti, spunând:

– Nu-ţi face griji, Eliane. Armata noastră îi va pune curând pe fugă, mai ales cu ajutorul vecinilor. Şi din fericire, tânărul tău bărbat este fermier, deci nu va fi înrolat –

noi vom continua să producem pentru a hrăni ţara atât cât durează războiul.

Dar spuse asta cu o încredere forţată, nereuşind să îşi mascheze groaza care i se citea în ochi, când se întoarse pentru a asculta următorul comunicat.

La început, lui Eliane i se păru că ţara aştepta cu răsuflarea tăiată ca războiul să înceapă în forţă. Când strânse de la albinele ei ultima recoltă de miere a verii, de pe stinghia sa din vârful dealului, privi cu atenţie cerul deasupra grădinii împrejmuite, încercând să observe avioane inamice. Dar totul era liniştit şi putea vedea în vale cum locuitorii satului Coulliac îşi urmau rutina zilnică. Până la începutul iernii, oamenii continuară să trăiască la fel.

Mireille veni acasă pentru Crăciun, şi Eliane se bucură de prezenţa surorii ei, care umplu cumva golul lăsat de Mathieu, plecat să petreacă o săptămână cu tatăl şi fratele lui, în Tulle.

La moară, familia prepara bucatele obişnuite de Crăciun. Mireille învârtea de mânerul maşinii de tocat, în timp ce Eliane o alimenta cu bucăţi de carne de porc crescut pe lângă casă, condimentând bine carnea tocată, înainte ca surorile să modeleze din ea chiftele pentru delicioasele *crépinettes*[1] care vor fi prăjite şi servite la începutul mesei. Lisette pregăti claponul pentru cuptor şi nu după mult timp casa începu să se umple cu miros de carne prăjită.

– Mi-aş dori să te răzgândeşti, Mireille, spuse Lisette în timp ce curăţa cojile cartofilor într-o găleată pentru a hrăni mai târziu găinile. Fusese îngrijorată în legătură cu fiica ei

[1] Preparat din carne tocată strânsă într-un filtru/reţea. Are o formă turtită. (n. tr.)

cea mare care continua să lucreze la Paris acum când țara intrase oficial în război împotriva Germaniei.

Dar Mireille o liniști:

– Serios, *maman*, viața merge la fel ca întotdeauna. Clientele noastre înstărite încă mai comandă haine la modă. Cafenelele și magazinele sunt deschise și totul decurge normal. O numesc *drôle de guerre*[1] – e o glumă de război, câtă vreme nu se întâmplă nimic. Poate naziștii au înțeles că au mers destul de departe și se vor gândi mai bine înainte de a continua.

Fusese o iarnă extrem de aspră – cea mai geroasă din istoria recentă chiar și pentru cei mai vârstnici locuitori din Coulliac. Într-o zi, la începutul lui ianuarie, când suprafața râului era tare, iar stăvilarul devenise o coală de gheață albă, pură, Gustave merse în hambar pentru a porni camioneta și a încălzi motorul. Era timpul să o conducă pe Mireille la gară, acum când vacanța ei se terminase.

Lisette abia mai putea îndura să o lase pe fiica ei mai mare să plece.

– Vei avea grijă de tine, Mireille, nu-i așa?

– Nu-ți face griji, *maman*. Voi fi bine. Știi că îmi iubesc munca – și, în plus, ce aș face dacă m-aș întoarce aici? M-ar plictisi de moarte să cos perdele și să modific centuri.

Se întoarse pentru a o îmbrățișa pe Eliane.

– Ai grijă de ei pentru mine, murmură, iar Eliane aprobă.

După plecarea lui Mireille, Eliane urcă dealul pentru a verifica albinele și zâmbi când văzu cum își încălzeau regina, grupându-se în jurul ei și generând căldură prin

[1] Război ciudat (în lb. fr. în orig.) (3 septembrie 1938 – 10 mai 1940), perioadă caracterizată de foarte puține operațiuni militare pe frontul de vest. A precedat Bătălia Franței. (n. tr.)

tremuratul corpurilor. În timp ce punea rezerve suplimentare de zahăr în stupi pentru a le oferi albinelor plusul de energie de care vor avea nevoie pentru a supraviețui încă o dată până la primăvară, își spuse: „Poate că vremea a înghețat și războiul, nu doar pământul". Privind spre nord, se gândi la soldații care apărau *Linia Maginot*[1], ferind Franța de un posibil atac german, și în timp ce făcea asta, degerăturile de la propriile sale degete de la picioare îi provocară arsuri și mâncărimi, din solidaritate cu ei.

[1] Linie de fortificații construită de francezi la granița cu Germania, pentru a oferi timp armatei franceze să se mobilizeze în cazul unui atac german. (n. tr.)

Abi: 2017

– Deci asta este prima ta nuntă terminată, spune Sara.

A fost una de succes, din toate punctele de vedere, chiar dacă una dintre domnișoarele de onoare a exagerat cu Prosecco înaintea evenimentului, în timp ce o ajuta pe mireasă să fie gata, și s-a rostogolit spectaculos pe scara principală când și-a făcut marea intrare. Din fericire, era în fața grupului de domnișoare de onoare care se aflau înaintea miresei, așa că nu a tras pe nimeni altcineva după ea. Tot din fericire, a fost într-o stare atât de relaxată când a căzut, încât – în afară de câteva vânătăi urâte și o ruptură în rochie – nu și-a provocat nicio daună serioasă. Karen și Sara au sprijinit-o până în bibliotecă, unde au întins-o pe o sofa în poziție sigură, cu o găleată lângă cap și am stat cu ea pentru o vreme până când s-a trezit brusc. Auzind zgomotele petrecerii venind dinspre hambar, s-a clătinat afară pentru a se alătura dansatorilor după ce am convins-o să bea un pahar mare cu apă și am reparat cât am putut de bine rochia ruptă. Am avut o discuție rapidă cu Karen și ea a mers să îi spună soțului ei, Didier, care servea la bar, să nu îi dea fetei în seara aceea nimic care să conțină alcool. Dimineața următoare a apărut la micul dejun purtând o pereche mare de ochelari de soare, dar aparent fără urme după căzătură.

Sara și cu mine curățăm geamurile, care sunt larg deschise pentru ca aerul proaspăt să intre și să elimine mirosurile persistente de parfum și aftershave lăsate de oaspeții abia plecați. Curentul de aer cald înlocuiește mirosul aspru, de chimicale, cu parfumul divin al glicinei, ale cărei mănunchiuri de flori atârnă până în pământ de pe pergola care acoperă terasa sub locul unde lucrăm.

– Cum ți se pare munca? întreabă Sara.

Șterg ultimele pete de pe panoul de sticlă.

– Îmi place. Nu cred că sunt încă destul de pregătită pentru a munci în echipă, dar mă simt bine ajutând acolo unde este nevoie, dacă asta este convenabil pentru tine și Karen.

Aprobă, storcând o cârpă într-o găleată cu apă și săpun.

– Nu-ți face griji, nu îți vom cere să faci lucruri complet noi fără a te pregăti sau ajuta. Nu te grăbi. Pari să înveți totul foarte repede și este un mare ajutor să te avem aici. Acum, dacă lustruiești tu oglinda și dalele în baie, eu încep următoarea cameră.

Încerc să termin treaba cât de repede pot, astfel încât să o prind din urmă pe Sara și să o rog să îmi spună mai multe despre povestea lui Eliane, fata care, ca mine, a locuit odată la moară și a muncit la castel. În timp ce curăț, îmi surprind reflexia în oglindă. Obrajii îmi sunt încă supți, iar pielea cu aspect vânăt de sub ochi pare chiar mai întunecată în lumina strălucitoare de sus. Dar există, de asemenea, o ușoară urmă de culoare pe pomeți, iar claviculele nu îmi mai ies în afară atât de clar cum o făceau înainte. Cele trei mese regulate cu mâncare proaspătă și consistentă îmi fac bine. În timp ce frec viguros sticla pentru a-i da strălucire – energia cu care muncesc Sara și Karen este molipsitoare –, observ pe brațele mele bronzate un nou

contur clar al musculaturii. Îmi creează un sentiment nou de putere, care îmi place.

Şi la sfârşitul fiecărei zile, după ce s-a strâns masa, cobor dealul către moară şi mă aşez sub ramurile protectoare ale salciei, privind cum râul întunecat curge liniştit în apropiere. Momentele acestea de pace absolută sunt balsam pentru sufletul meu, îmi calmează în profunzime tensiunea din corp şi anxietatea din minte, pe care le port cu mine de atâţia ani oriunde aş merge. Noaptea, când urc scările de lemn spre camera mea din mansardă, muşchii mă dor de oboseala datorată muncii fizice, în locul durerilor groaznice provocate de stresul cronic. Iar apoi, întinsă sub vălul plasei contra ţânţarilor, luminată uşor de razele lunii, plutesc într-un somn mai calm, mai adânc decât am cunoscut de foarte mult timp, în compania murmurului râului şi a conversaţiilor domoale ale bufniţelor din copacii de pe malul râului.

O singură dată în ultima săptămână m-am trezit în întuneric chinuindu-mă să respir, speriată de unul dintre coşmarurile care obişnuiau să iasă la suprafaţă în fiecare noapte. M-am panicat chiar mai mult când, pentru câteva momente, nu am ştiut unde mă aflam. Dar cântecul ca de flaut al unei păsări m-a adus înapoi, amintindu-mi că eram în siguranţă sub vălul plasei şi că am mai supravieţuit o noapte, în timp ce începe o nouă zi.

Şi este amuzant, dar, cu cât Sara îmi spune mai multe despre povestea lui Eliane, mi se pare şi mai tare că îi simt prezenţa reconfortantă, liniştindu-mă şi veghindu-mă în mansardă.

Eliane: 1940

Acel *Drôle de guerre* sau „Război fals" continuă în timp ce iarna aspră se încheiase şi venise primăvara. În aprilie, prunii şi cireşii înfloriseră într-o explozie de flori albe, iar albinele îşi reluaseră activitatea, în timp ce familiile de albine începuseră să se înmulţească în fiecare stup. Lui Eliane îi plăcea să privească cum albinele lucrătoare se întorceau şi îşi executau dansul pentru a comunica tovarăşelor lor unde erau cele mai bune surse de nectar. Observându-le îndeaproape, înţelese că modul în care dansau se schimbase, în timp ce pomii fructiferi începuseră să îşi scuture florile, iar salcâmii îşi îmbrăcau mantia albă pentru parada de 1 mai. Acesta era un moment critic pentru prima colectare din an: în câteva săptămâni va lua fagurii umpluţi cu miere de floare de salcâm şi va extrage recolta lor dulce, care va fi la fel de limpede ca şampania.

Pe câmpuri, o mare de creţuşce[1] şi margarete ochiul-boului[2] ascundea timid orhidee violet. Dar albinele ştiau că ele

---

[1] Creţuşcă – popular barba-caprei sau pepenică –, plantă medicinală perenă, înaltă de cca 100 cm, cu flori albe, cu acţiune antireumatismală, astringentă, tonică şi efecte diuretice (n. tr.)

[2] Plantă perenă, înaltă de cca 60 cm, ornamentală. Bobocii pot fi marinaţi şi folosiţi precum caperele (n. tr.)

sunt acolo şi le comunicau tovarăşelor lor, prin dans, locul unde aceste surse de hrană puteau fi găsite.

Mathieu era ocupat în podgorie prăşind buruienile dintre butucii de viţă de vie şi legând lăstarii în creştere, întinzându-i pe spalierele de sârmă care, când va veni vremea, vor sprijini ciorchinii grei de struguri. Dar în orice moment liber pe care îl avea se ducea la moară s-o vadă pe Eliane. În prima zi din mai, tradiţionala sărbătoare a muncitorilor, el veni cu un pachet învelit în hârtie de ziar cu *mâche*[1] sălbatică, pe care o adunase dintre viţele de vie, şi un buchet de lăcrămioare. Tăcut, înmână câteva flori lui Lisette, apoi pe celelalte i le oferi lui Eliane.

Lisette inspiră adânc parfumul dulce al florilor.

– Ah, *lès muguets*[2], suspină ea. Mulţumesc, Mathieu, sunt sigură că ne vor aduce noroc.

Afară era o zi frumoasă, şi Eliane puse mâncarea pentru un picnic în coşul său de răchită. Ea şi Mathieu merseră de-a lungul stăvilarului, după care hoinăriră puţin pe celălalt mal al râului. Mathieu întinse un covoraş la umbra unui cireş sălbatic care crescuse la marginea pajiştii şi se lungi alături de Eliane, în timp ce ea pregăti cele necesare pentru masa de prânz. Îşi întinse picioarele puternice, bucurându-se de neobişnuita pauză de la mijlocul săptămânii şi de imaginea razelor de soare ce pătrundeau printre frunze. Privi în sus, la ramuri, cu ochii întredeschişi şi zâmbi.

– Va fi un an bun pentru fructe.

---

[1] Fetică (în lb. fr. în orig.) – plantă anuală de mici dimensiuni; se cultivă ca salată de toamnă şi iarnă, are gust delicat de nucă; sursă de vitamine (C, B6, A) şi fier, cupru şi potasiu. (n. tr.)

[2] Lăcrămioare (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

Arătă în sus şi ea privi mănunchiurile de ciorchini de cireşe verzi care abia începeau să se înroşească pe alocuri, unde le atinseseră razele fierbinţi ale soarelui.

Ea aprobă şi îi dădu o bucată de pâine unsă cu pateu făcut în casă.

– Un an deosebit de bun. Albinele au fost ocupate. Cred că recuperează timpul pierdut după o iarnă atât de lungă şi grea.

După ce mâncară, Mathieu se sprijini cu spatele de trunchiul copacului, iar Eliane se întinse pe preş, odihnindu-şi capul pe coapsa lui care era la fel de mare şi confortabilă ca o pernă. El smulse un fir de iarbă şi începu să îl împletească, degetele lui groase fiind neaşteptat de agile şi precise.

– Potrivit domnului conte... începu ea, dar el o opri, apăsându-i cu blândeţe un deget pe buze.

– Te rog nu vorbi despre război azi, Eliane. Este sărbătoare, îţi aminteşti? Aşa că hai să luăm o pauză şi de la asta.

Eliane îi zâmbi, uitându-se lung în ochii lui mari şi căprui, până când afişă zâmbetul pe care îl păstra cel mai adesea pentru ea. Îşi strânse degetele în jurul mâinii lui şi i-o sărută. Apoi el luă mâna lui Eliane şi zâmbetul i se stinse, devenind serios.

– Eliane, începu el, dar fu nevoit să se oprească şi să îşi dreagă glasul.

Ea rămase tăcută, încă privind în sus către faţa lui, aşteptând.

El continuă:

– Ştii că am discutat despre viitorul nostru împreună şi că nu prea putem să ne facem planuri până nu îmi voi termina pregătirea ca *vigneron*[1] şi îmi voi putea găsi undeva

[1] Viticultor (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

un loc de muncă permanent..., iar lucrurile au fost puțin nesigure cu acest război stupid - despre care, la urma urmei, nu vom vorbi astăzi...

Pentru un moment pierdu șirul gândurilor, iar ea rămase în continuare privindu-l cu ochii gri și limpezi care îl liniștiră, dar în același timp îi provocară o puternică stare de confuzie.

- Voiam să spun - pentru că nu te-am întrebat niciodată exact așa -, ei bine, nu în atât de multe cuvinte...

Ea zâmbi și îi sărută din nou mâinile, dându-i încredere să continue.

- Eliane, vreau să mă căsătoresc cu tine!

Trânti cuvintele dintr-odată, iar fruntea i se încreți de îngrijorare în timp ce aștepta răspunsul ei.

- Ei bine, Mathieu, răspunse ea cu calm, ăsta este într-adevăr un lucru foarte bun. Pentru că și eu vreau să mă căsătoresc cu tine.

Trăsăturile i se relaxară apoi într-un zâmbet la fel de mare ca inima sa. Luă iarba împletită și o legă cu grijă în jurul celui de-al patrulea deget al mâinii ei.

- Într-o bună zi va fi un inel potrivit, promit.

- Această promisiune valorează mai mult decât ar valora vreodată orice inel, Mathieu.

În după-amiaza aurie a zilei de 1 mai rămaseră pe malul râului, într-o lume care era doar a lor.

Iar apoi, la doar zece zile după picnicul de pe malul râului, vocile de la radioul din biblioteca de sus, de la castel, mai ridicate acum, transmiteau un nou sentiment de panică, în timp ce comunicau veștile că armata germană lansase atacuri sincronizate în Olanda, Luxemburg și

Belgia. Diviziile de tancuri, asistate din aer de *Luftwaffe*[1], se mişcaseră implacabil spre vest, către graniţele Franţei.

– Linia Maginot va rezista, nu vă faceţi griji, le asigură contele pe Eliane şi pe *madame* Boin, în timp ce le relata ştirile zilei.

Începuse să îşi bea ceaiul în bucătărie ca să le poată spune cele mai recente ştiri.

– Britanicii şi francezii au trupe în Belgia. Suntem plasaţi strategic pentru a izgoni armata domnului Hitler.

Dar apoi, într-o după-amiază din prima săptămână din iunie, *monsieur le Comte* intrase în bucătărie cu un aer grav.

– Mă tem că sunt veşti proaste astăzi.

Ceaiul său rămase neatins, răcindu-se în timp ce el le spunea că trupele franceze şi britanice au fost alungate înapoi spre *Canal*[2], că luptaseră într-o misiune disperată a ariergărzii blocată de-a lungul coastei, la Dunkirk.

– Diviziile franceze rămase încă mai ocupă Linia Maginot, totuşi. Încă mai există speranţă.

Iar apoi ultima fărâmă a acestei speranţe fusese spulberată când batalioanele germane de elită zdrobiră ultima linie a apărării. Până la mijlocul lui iunie, forţele invadatoare ajunseră la Paris. Totul era haos şi confuzie în timp ce războiul înghiţea Franţa ca un tsunami, puternic, de neoprit, necruţător. Preşedintele îşi dădu demisia, iar membrii importanţi ai guvernului fugiră, lăsând fără conducător ceea ce mai rămăsese din armata Franţei. Armata luptase,

---

[1] Forţele aeriene militare ale Germaniei în cel de-al Doilea Război Mondial. (n. tr.)

[2] Canalul Mânecii – este strâmtoarea dintre sudul Angliei şi nordul Franţei ce leagă Oceanul Atlantic cu Marea Nordului. (n. tr.)

dezorientată, dar curajoasă, însă fusese repede depășită de nemiloasa operativitate a mașinii de război germane.

Mathieu venise într-o seară la moară și, în timp ce erau așezați în jurul mesei, le ceruse sfatul lui Gustav și lui Lisette.

– Îmi fac griji pentru tatăl și fratele meu. Nu mai știu nimic de ei. Știu că fratele meu voia cu disperare să se înroleze și să se ducă să lupte, dar tatăl meu avea nevoie de el pentru a-l ajuta cu ferma. Nu știu ce să fac...

Fără ezitare, Lisette spuse:

– Ar trebui să te duci să îi vezi. Familia este cel mai important lucru care există. Asigură-te că sunt bine. Află ce gândește fratele tău, sprijină-ți tatăl. În acest moment, situația se schimbă de la o zi la alta. Pentru fratele tău, cel mai bine ar fi să stea liniștit și să vadă ce se întâmplă înainte să se hotărască să se arunce în luptă. Și, de fapt, tatăl tău are nevoie de el.

Gustave aprobă încet.

– Probabil asta ar fi cel mai bine. Măcar pentru liniștea ta sufletească. Trebuie să te asiguri că sunt în regulă. Nu este chiar atât de departe, dacă familia Cortini se poate lipsi de tine câteva zile.

Mathieu scutură din cap.

– Au spus că pot să merg. Tocmai terminăm de ridicat spalierele, așa că munca la vie este la zi deocamdată și atât timp cât va mai dura vremea asta bună, vița de vie va fi în regulă. Dar...

Își ridică ochii din farfurie și întâlni privirea calmă a lui Eliane, care îi zâmbi.

– Trebuie să mergi, Mathieu. Și apoi te întorci, după ce știi sigur că totul este bine.

Vocea ei nu trăda neliniștea pe care o simțea când se gândea la absența lui. Dar, la urma urmei, lucrurile păreau

puțin mai calme acum, când negocierile în Paris erau în curs de desfășurare. Toată lumea vorbea despre armistițiu, sperând că va aduce încă o dată țării pace și stabilitate. („Armistițiu" este doar un alt cuvânt pentru „predare", dacă mă întrebi pe mine, bombănise *monsieur le Comte* mai devreme în ziua aceea.)

Eliane se plimbă cu Mathieu de-a lungul râului în timp ce se lăsa întunericul, iar ciripitul păsărilor și al greierilor lăsă loc orăcăitului de broaște. Cuplul rămase mult timp la adăpostul salciei.

– Nu vreau să te părăsesc, șopti Mathieu, luându-i ambele mâini în ale sale.

– Nu mă părăsești, zise ea. Te păstrez aici, în inimă. Și nu e pentru mult timp. Cu cât te duci mai repede, cu atât te vei întoarce mai repede. Transmite-le salutări tatălui tău și lui Luc.

El încuviință, nefericit, știind că are dreptate. Și totuși, o îngrijorare nemărturisită părea a cuprinde aerul în jurul lor, la fel de vagă precum ceața care plutea la suprafața râului, schimbătoare și înșelătoare, creând fantasme ale fricii care îi bântuia pe toți în vremurile acelea.

Se sărutară o ultimă dată, iar el, în cele din urmă, dădu drumul mâinii ei și se întoarse la vie pentru a-și face bagajele și a porni către Tulle, devreme în dimineața următoare.

Până când se semnă armistițiul, doar câteva zile mai târziu, armata franceză fusese decimată. Sute de mii de soldați fuseseră uciși și aproape două milioane capturați ca prizonieri de război, potrivit informațiilor sumare de la radio. Mareșalul Pétain fusese împuternicit să înființeze un nou guvern – „marionetele naziștilor", afirmase contele cu dispreț – în Vichy pentru a conduce treimea de sud-est a țării, singura lăsată neocupată de germani.

Şi pe hartă trebuia să fie trasă o linie pentru a delimita suprafaţa aflată acum sub ocupaţie nazistă.

– Au baricadat podul! strigă Yves din prag, întors de la livrarea de făină către brutăriile locale.

– Cine şi ce pod a baricadat, *mon-fils*? întrebă Lisette, în timp ce ştergea masa unde pregătise cina.

– Germanii. În Coulliac. Au trasat o linie de demarcaţie care trece de-a lungul acestei părţi a râului. Satul este acum în Franţa ocupată – deci asta înseamnă că şi noi suntem. Şi chiar acolo – gesticulă el prin uşa în care stătea –, chiar pe celălalt mal, este teritoriu neocupat, condus de guvernul de la Vichy. Ai auzit vreodată o asemenea tâmpenie? A trebuit să întorc pentru că nu m-au lăsat să conduc camioneta peste râu să termin livrările pe partea cealaltă.

Eliane rămase împietrită, acolo unde decojea mazărea într-o strecurătoare. Lisette îi aruncă o privire îngrijorată, iar apoi îi spuse, încercând să sune liniştitor şi cu mai multă convingere decât simţea cu adevărat:

– Cu siguranţă nu pot ţine podul închis pentru mult timp. Probabil este ceva temporar, până când vor avea în locul lui un punct de control propriu-zis. La urma urmei, oamenii trăiesc şi muncesc pe ambele părţi, aşa că vor avea nevoie să poată trece.

Yves dădu din cap.

– Primarul a fost acolo. L-am întrebat ce se va întâmpla, dar a ridicat din umeri şi a spus că totul s-a schimbat. Soldaţii dădeau jos steagul din faţa primăriei şi, în timp ce noi priveam, l-au înălţat pe al lor în locul lui. Îţi spun eu, *maman*, o svastică flutură în centrul satului Coulliac chiar acum.

– Ei bine, niște aranjamente cu siguranță vor trebui făcute.

Lisette își menținu tonul calm, încercând să sune rațional, chiar dacă părea că lumea lor fusese brusc întoarsă pe dos.

– Ce se va întâmpla când va fi nevoie să merg dincolo să ajut la nașterea copilului doamnei Blaye luna viitoare? Și cum vom duce făina la Sainte-Foy?

În cele din urmă, Eliane vorbi, dar vocea îi era slabă și tulburată:

– Și cum se va întoarce Mathieu?

Lisette o îmbrățișă strâns.

– Nu te teme, *ma fille*[1], va găsi el o modalitate. Până atunci, poți fi liniștită că cel puțin este teafăr și nevătămat în zona neocupată.

Atunci Eliane începu să plângă în timp ce puse cealaltă întrebare, pe care toți și-o puneau la nesfârșit, pe parcursul ultimelor zile zbuciumate.

– Dar, *maman*, cum rămâne cu Mireille? Ce se va întâmpla la Paris acum că este în mâinile germanilor?

De la telefonul morii se puteau efectua doar apeluri interne, așa că Gustave merse și așteptă ore întregi în fața cabinei telefonice la *La Poste* în Sainte-Foy-la-Grande pentru a încerca să dea un telefon la atelierul unde lucra Mireille. Dar când telefonul de la celălalt capăt sună în sfârșit, apelul său rămase fără răspuns. Își doreau înnebuniți să afle că Mireille era în siguranță și așteptau cu disperare ca ea să îi contacteze. Ziarele relatau bombardamente și un exod în masă din Paris, în timp ce germanii se mutau acolo. Familia Martin se ruga ca Mireille să

[1] Fiica mea (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

fi reuşit să găsească un mijloc de transport şi, la momentul acela, să fie pe drumul de întoarcere la siguranţa şi adăpostul pe care le oferea moara.

Un telefon, o scrisoare, un mesaj trimis prin prieteni sau vecini – îşi doreau cu disperare orice îi va înştiinţa că Mireille este în siguranţă. Dar minutele se transformară în ore, iar orele într-o eternitate de zile agonizante, în timp ce aşteptau veşti de la ea.

Abi: 2017

Mă întreb cum trebuie să se fi simțit Eliane în acele prime zile când a izbucnit războiul. După atât de multe săptămâni de acalmie, poate că și-a imaginat că viața va continua pur și simplu, cu armata franceză apărând granițele țării. Poate că s-a relaxat puțin, în timp ce muncea în bucătărie și în grădina de la castel. Sau poate a purtat tensiunea zi de zi, în timp ce și-a văzut de îndatoririle ei, cu mușchii tensionați și pumnii strânși, așteptând...

Las sacul de rufe voluminos pe care l-am ridicat singură pe scări astăzi. Karen a sunat mai devreme că a alunecat și a căzut pe o pată de ulei de gătit în timp ce făcea cumpărături în magazinul local și în prezent stă în spital așteptând ca mâna să îi fie pusă în ghips. Îmi rotesc capul dintr-o parte în alta, reducând tensiunea de la nivelul gâtului. Disconfortul muscular se datorează muncii fizice solicitante din ultimele zile, dar îmi amintesc vremurile când mușchii mă dureau din alte motive: orele de fizioterapie pentru a-mi recăpăta puterea în brațe; cursurile de yoga care m-au ajutat pe parcursul recuperării, dar care m-au lăsat întotdeauna înțepenită și suferindă. Și înainte de asta, îmi amintesc cum mă purtam cu mare atenție, cu umerii tensionați așteptând următoarea criză de furie a lui Zac. Era mai ușor să mă descurc cu furia decât cu răceala

care o urma întotdeauna, inevitabil, așa cum noaptea urmează după zi.

Zac s-a schimbat imediat ce ne-am întors din luna de miere. Sau mă amăgesc singură, și a avut întotdeauna aceste momente de răceală când își retrăgea iubirea ca un covor pe care putea să îl smulgă de sub picioarele mele în orice moment voia? Privind înapoi, îmi pot aminti că existau semne. Dar le-am ignorat.

Mă sunase acasă în ziua următoare, după ce ne-am întâlnit prima dată.

– Salutare, tu ești, Abi Dădaca? a întrebat. Sunt Zac Howers.

Vocea îi suna încrezătoare, cu o vagă urmă de tachinare. La momentul acela am interpretat-o ca fiind prietenie, poate chiar plăcere la auzul vocii mele. Dar acum înțeleg că era mai mult satisfacția pisicii care și-a descoperit prada și este pe cale să savureze plăcerea vânătorii.

Întâi am crezut că a sunat pentru a mulțumi gazdei de ospitalitatea de care a dat dovadă noaptea trecută.

– Salutare, Zac. Mă tem că nu e nimeni acasă acum. Poți să lași un mesaj?

– Nu, e în regulă. De fapt, cu tine voiam să vorbesc.

La început, am fost confuză; nu vedeam ce ar fi putut să îmi spună, afară poate de a-mi cere permisiunea de a transmite numele meu unui prieten care avea nevoie de o bonă, din când în când. Dar apoi a spus:

– Oare te-aș putea invita într-o seară la cină, în oraș? Presupun că ai voie să ieși din când în când?

– Ei bine, da, luni seara sunt liberă. Și am puțin timp și în weekenduri. De obicei nu seara, totuși...

Eram conștientă că încep să vorbesc fără rost, agitată, și îmi spuneam să tac și să îl las pe el să vorbească.

– OK, bine. Atunci, eşti liberă lunea viitoare?

M-am prefăcut că mă gândesc.

– Stai să văd, ce dată este?

Chiar dacă ştiam prea bine că nu am nimic anume planificat în seara aceea – sau în oricare altă seară de luni, în viitorul apropiat. De obicei îmi petreceam timpul liber trântită în faţa televizorului în camera mea de la ultimul etaj, lângă cea a lui Freddie, cu sonorul dat mai încet pentru a nu-l deranja. Dacă ar fi ştiut că sunt acolo, ar fi vrut să îi fac baie şi să îl pun în pat, întinzându-şi mâinile dolofane pentru a-mi trage faţa mai aproape de a lui pentru un sărut umed de noapte bună.

– Ăăă, nu, sunt liberă lunea viitoare.

– Perfect, vin să te iau la opt. Ne vedem atunci.

– Mulţumesc, Zac. De-abia aştept.

Am încercat să par că am o atitudine degajată, dar apoi, în secunda în care a închis, am alergat pe scări până în camera mea şi am deschis larg uşa dulapului meu îngust, încercând disperată să mă gândesc ce aş putea purta.

Până când a venit seara de luni, m-am hotărât pentru o pereche de jeanşi *skinny*, dintre cei mai noi, cu o tunică şi o jachetă până în talie, sperând că hainele acelea vor emana un aer de rafinament *chic*. Mi-am spălat părul de piureul de cartofi (o urmare a modului entuziast în care Freddie a abordat prânzul în ziua aceea) şi am fost mult mai atentă decât de obicei cu uscătorul şi cu placa de păr.

În ciuda eforturilor mele, tot mă simţeam stângace şi prost îmbrăcată când a ţinut deschisă portiera BMW-ului său şi m-a ajutat să intru. Dar părea să nu îl preocupe faptul că eram tânără şi emoţionată. M-a interogat cu atenţie în timpul cinei din acea primă seară, fixându-mă cu ochii săi strălucitori, pătrunzători, albaştri. La început

m-am simțit ca un iepure speriat prins în lumina farurilor, dar în timp ce seara trecea – iar el îmi umplea paharul de vin iar și iar –, am început să mă relaxez și chiar să mă bucur de căldura atenției sale. Era o senzație cu care nu eram deloc obișnuită. Dar îmi făcea plăcere. Și îmi doream mai mult.

Când m-a sărutat de noapte bună a fost tandru și iubitor. M-a împins ușor la distanță, măsurându-mă din ochi amuzat.

– Micuță Abi. Ești perfectă.

Doar patru cuvinte. Doar de atât a avut nevoie.

Am confundat plasa pe care o țesea în jurul meu cu altceva: cu promisiunea siguranței și a securității. Am confundat-o cu iubirea.

Eliane: 1940

Să nu ştie nimic era cel mai rău lucru dintre toate, se gândi Eliane, în timp ce storcea mopul şi îl sprijinea din nou de găleată. Încercau cu toţii să continue cât mai aproape posibil de rutina zilnică, iar ea tocmai terminase altă zi de muncă la castel. Închise uşa bucătăriei şi coborî încet dealul, în timp ce lăstunii se învârteau şi ţâşneau deasupra ei spre cerul serii.

Contele le spusese că se raportaseră atacuri aeriene mai departe, spre nord, şi această ştire vagă se referea la victime în rândul civililor. Pentru un moment, Eliane îşi imagină ce ar putea simţi dacă, în locul păsărilor planând deasupra capului său, ar fi avioane înarmate cu arme mortale. Simţi panica crescându-i în gât şi inima începu să îi bată cu putere.

– Te implor, Mireille, unde eşti? Întoarce-te la noi teafără. Te rog, întoarce-te acasă.

Pronunţă cuvintele cu voce tare, dar păreau fragile şi ineficiente, parcă împrăştiate de briza slabă care agita frunzele de salcâm de-a lungul drumului.

În timp ce se apropia de bifurcaţia cu drumul care ducea la moară, două ciori zburară brusc de pe gardul unde se odihniseră, mai sus de drum. Bătaia asurzitoare a aripilor lor şi strigătele răguşite, furioase, o luară prin

surprindere, făcând-o să tresară. Se uită pe drum pentru a vedea ce le deranjase. O siluetă ghemuită şchiopăta către ea, încovoiată şi epuizată. La început, Eliane crezu că era o bătrână, dar în timp ce se apropie, silueta îşi ridică capul ponosit, plin de praf şi ea înţelese cine era.

– Mireille! strigă şi alergă către ea, în timp ce sora sa părea să se poticnească, picioarele cedând sub ea.

– Ia-o, murmură, împingând o legătură de cârpe în braţele lui Eliane, iar apoi prăbuşindu-se leşinată la picioarele surorii sale.

Legătura de cârpe pe care o ţinea acum Eliane era surprinzător de caldă şi grea. Şi apoi se auzi un scâncet; plânsetul subţire, plăpând al unui copil, slăbit de sete şi foame.

Eliane se aşezase pe patul lui Mireille din camera de la mansardă şi îi mângâia părul, în timp ce sora sa îi povestea despre fuga ei din Paris şi ultimele zile infernale pe drum în compania a mii de alte persoane care se revărsau din oraş. Unii erau refugiaţi din Polonia, Cehoslovacia, Austria şi Germania, îşi mai părăsiseră o dată casele, iar acum fugeau din nou. Alţii erau parizieni care se temeau pentru vieţile lor şi pentru cele ale copiilor lor, în timp ce bombele cădeau peste oraş şi avangarda inamică invada teritoriul. Iar unii, ca Mireille, pur şi simplu aveau convingerea că într-un moment ca acesta trebuie să fie împreună cu familiile lor. Porni la drum cu Esther, colega sa de la *atelier*, şi Blanche, copilul Estherei, care tocmai împlinise nouă luni. Esther venise din Polonia, singură şi însărcinată, primăvara anterioară.

– Soţul meu crede că voi fi mai în siguranţă în Paris, explicase în prima ei zi de muncă în timp ce îşi echilibra

materialul pe burta uşor rotunjită şi cosea rapid un tiv cu ochiuri perfecte.

– Sper că acesta va fi un loc bun pentru a naşte copilul.

După ce germanii invadaseră Polonia, în toamnă, fusese anunţată că soţul ei scăpase şi se alăturase armatei poloneze în Anglia pentru a continua să lupte de acolo. El îi scrisese că ea şi copilul ar trebui să rămână în siguranţă în Paris până când avea să vină el să le ia după ce războiul se va sfârşi.

Dar când Parisul căzu, Mireille o invitase să vină la moară.

– Vom merge împreună. Părinţii mei vă vor adăposti acolo, pe tine şi pe Blanche.

– Dar apoi Herschel nu va şti unde să vină să ne caute, protestă Esther, strângând-o pe Blanche la piept atât de puternic, încât copilul începu să plângă.

– Mai bine să vă găsească până la urmă pe amândouă în viaţă şi bine decât să vă caute în dărâmăturile subsolului bombardat, insistase Mireille. Vino, Esther, adu ce poţi pentru Blanche. Un prieten al meu are maşină; îţi va găsi un loc. Dar trebuie să plecăm acum!

Când relată această parte a poveştii, Mireille începu să plângă. Eliane o strânse tare, netezindu-i părul.

– Dacă nu aş fi făcut-o să plece, poate era încă în viaţă, continuă ea.

Încă ţinând-o şi legănând-o uşor, Eliane spuse:

– Sau poate ar fi fost ucisă în Paris de o bombă. Sau, dacă ar fi supravieţuit, ea şi Blanche ar fi putut foarte bine să fie arestate şi deportate imediat ce ar fi sosit germanii. Am auzit cu toţii ştirile – oamenii dispar din acele „lagăre de muncă" şi nu mai aude nimeni niciodată de ei. Lagărele

acelea nu ar trebui să fie un loc pentru o mamă cu un copil mic. Nu te poți învinovăți, *ma soeur*[1].

Când, în sfârșit, reuși să își liniștească suspinele, Mireille își continuă povestea.

Ziua călătoriei cu mașina pe care o planificaseră se transformă rapid într-un coșmar prelungit. Drumurile spre sud de la Paris erau ticsite cu valuri lente de refugiați mergând pe jos, pe bicicletă, în căruțe pline cu obiecte personale ce blocau calea autoturismelor care încercau, cu nerăbdare, să treacă, chiar dacă nu era loc în față, ci doar o puzderie de oameni. Mașina în care erau Mireille și Esther se târa înainte în mijlocul mulțimii. Dar cel puțin erau recunoscătoare că vehiculul oferea o oarecare protecție în fața îmbulzelii din jurul lor, precum și a arșiței soarelui de iunie.

Apoi manevrară automobilul pe lângă alte vehicule care fuseseră abandonate în mijlocul drumului când terminaseră combustibilul, care nu se mai găsea pe nicăieri. În cele din urmă, inevitabil, și mașina lor rămase fără combustibil și o abandonară. Prietenul lui Mireille, proprietarul mașinii, spuse că se va întoarce la un garaj pe lângă care trecuseră cu câțiva kilometri înainte, unde părea că ar fi existat o șansă să găsească niște combustibil.

– Voi două luați copilul și începeți să mergeți. Orléans nu este prea departe. Când ajungeți acolo, încercați să găsiți o cameră pentru noapte în piața centrală – sunt acolo cafenele și hoteluri. Voi veni și vă voi găsi de îndată ce voi putea folosi din nou mașina.

Și astfel, Mireille și Esther, care o ducea pe Blanche, își continuară drumul cu valul de oameni, care se îndreptau încet spre sud, înspăimântați și obosiți.

---

[1] Sora mea (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

– Aţi găsit un loc unde să staţi în Orléans? întrebă Eliane.

Mireille dădu din cap.

– Nicio şansă. Peste tot era plin. Oamenii îşi baricadau uşile împotriva jefuitorilor şi alungau refugiaţii afară din grădinile unde căutau ceva de mâncare. Părea că un roi de lăcuste se abătuse peste zona aceea înaintea noastră, luând totul, iar localnicii ne priveau cu suspiciune. În noaptea aceea am dormit sub un tufiş ţinând copilul între noi pentru a-i fi cald. Esther a încercat să o hrănească, dar laptele îi secase, iar oricum Blanche era înţărcată, obişnuită deja cu hrana solidă, deci ar fi mâncat mai mult decât atât. Dimineaţa următoare am cerut de la o altă familie o pâine mică şi am înmuiat-o în puţină apă pentru ea. Dar în rest, nu era nimic de mâncare – lăcustele trecuseră deja pe acolo.

Mama lor, Lisette, aduse pe o tavă un bol cu supă de pui, mutând-o pe Blanche pe celălalt şold. Copilul arăta deja mai bine hrănit, după ce i se dădu să bea lapte de capră şi nişte supă.

– Mănâncă, Mireille, ordonă Lisette. Trebuie să te punem pe picioare, astfel încât să poţi să ai grijă de micuţa asta, nu-i aşa, draga mea?

Sărută buclele întunecate ale copilului.

După ce gustă supa şi reuşi să înghită o bucăţică sau două de pâine, Mireille îşi continuă povestea.

Se alăturaseră procesiunii înspăimântate şi obosite şi îşi continuaseră drumul spre sud şi spre vest, gândindu-se că era mai bine să continue să meargă mai departe, către mult aşteptata siguranţă oferită de Coulliac, decât să aştepte acolo, unde nu era nimic de mâncare şi nici vreun adăpost, cu speranţa că prietenul lor va veni din nou cu maşina să le ia.

– O astfel de situație arată adevărata față a oamenilor, comentă Mireille, în timp ce se opri pentru a lua o înghițitură de apă dintr-un pahar aflat lângă patul ei.

– Unii oameni se comportau cu deosebită compasiune și generozitate, ca familia care și-a împărțit pâinea cu noi în dimineața aceea. Dar alții arătau egoism, invidie și răutate. Bănuiesc că erau îngroziți, ca noi toți, și doar disperați să supraviețuiască.

Erau pe o porțiune de drum undeva aproape de Tours, credea Mireille, deși pierduse perspectiva distanței pe care o parcurseseră, cu înaintarea atât de lentă și de haotică. Încercaseră să folosească drumuri lăturalnice, care erau mai puțin aglomerate, dar se rătăciră și așa se întoarseră iar la strada principală, care mergea de-a lungul unei căi ferate.

– Cineva a spus că ar fi linia principală către Bordeaux, așa că am știut că ne îndreptăm în direcția corectă, spuse Mireille.

Soarele amiezii începuse să le moleșească și se așezară la umbra unui platan pentru a se odihni și a-i oferi lui Blanche un adăpost. Ea plângea de foame de mai bine de o oră. Esther încercă din nou să o hrănească, dar copilul deveni și mai supărat și mai frustrat în timp ce aștepta, fără succes, să sugă la sânul mamei sale. Epuizată, Esther i-o întinse pe Blanche lui Mireille și își încheie nasturii bluzei.

– Așa, vezi dacă o poți calma puțin. Voi merge să întreb prin zonă dacă îi poate da cineva ceva de mâncare.

Esther se întoarse pe șosea, iar Mireille începu să îi cânte lui Blanche, legănând-o.

Apoi se auzi un țipăt strident, îngrozitor. Mireille își ridică privirea, dezorientată, pentru a vedea cine și din ce motiv scosese sunetul acela. Țipătul continuă la nesfârșit. Deși mișcându-se lent, ea observă că toți ceilalți refugiați

de pe drum se uitau de asemenea în jur, la fel de descumpăniți, încercând să identifice sursa acelui zgomot.

Iar apoi, unul câte unul, își ridicară fețele spre cer.

– Ca un câmp de floarea-soarelui – asta am gândit în momentul acela, spuse Mireille, nereușind să își înăbușe un suspin.

Respiră adânc, apoi continuă:

– Era un avion. Unul german. Asta a făcut zgomotul acela teribil, în timp ce cobora. Apoi zgomotul a devenit și mai puternic. O grindină sacadată de gloanțe și țipete și gemete de la oamenii care stăteau pe drum. O femeie aflată chiar în fața mea s-a uitat în ochii mei și a văzut că priveam cu groază la sângele care se împrăștia peste partea din față a rochiei sale. Abia atunci a privit în jos și s-a văzut pe ea însăși și a căzut la picioarele mele. M-am întors și am ținut-o strâns pe Blanche între mine și trunchiul copacului, cu spatele spre drum. Pilotul s-a mai întors de două ori și de fiecare dată se auzea sunetul acela îngrozitor în timp ce cobora din nou, apoi zgomotul armelor. Nu am putut respira până când avionul nu a dispărut complet. Iar când am respirat, am simțit mirosul prafului. Și apoi al sângelui.

Ochii lui Mireille erau uscați în timp ce relata partea finală a povestirii sale, pentru că imaginea pe care o văzuse când se întorsese era prea groaznică pentru niște simple lacrimi. Vocea sa, când continuă povestirea, deveni dură și monotonă.

– M-am împleticit peste oamenii care treceau pe lângă mine doar cu câteva clipe înainte, alunecând în sângele lor, care acoperea drumul. Cei mai mulți dintre ei nu se mișcau, dar unul sau doi s-au întins, implorând după ajutor. Însă știam că sunt alții care ar putea încerca să ajute și trebuia să o găsesc pe Esther. I-am strigat numele din nou

şi din nou. O ţineam strâns pe Blanche, dar ea plângea neconsolată, ca şi cum ştia deja că mama ei a murit. Apoi am văzut o bucată din bluza pe care o purta Esther. Era aceeaşi bluză pe care tocmai şi-o încheiase în momentele dinaintea atacului, care acum păreau atât de îndepărtate. Însă bluza nu mai era albă. Era îmbibată de sânge. Sângele ei. Din rănile ei. De unde o loviseră gloanţele, în piept.

Mireille se opri acolo, incapabilă să găsească mai multe cuvinte. Dar Lisette şi Eliane nu aveau nevoie de mai multe explicaţii. Puteau să-i citească pe faţă şocul şi trauma, în felul în care trăsăturile ei, în mod normal puternice, se transformaseră într-o expresie de completă neajutorare, şi în durerea pătrunsă adânc în ochii ei întunecaţi.

Lisette îi dădu lui Eliane copil care acum dormea şi o strânse în braţe pe Mireille.

– Linişteşte-te acum, linişteşte-te, o alină Lisette, în timp ce îşi legăna fiica, vărsând lacrimile pe care Mireille nu le putea vărsa.

Abi: 2017

De la fereastra dormitorului meu din mansarda morii, pot să văd lumina lunii jucându-se printre ramurile salciei, ale cărei frunze se revărsă, ca niște lacrimi de argint, în iazul de sub stăvilar. Trag obloanele, chiar dacă nu se închid cum trebuie, deoarece mânerul metalic este rupt și atârnă desprins acolo unde lipsesc șuruburile, lăsând să se strecoare înăuntru fluturii de noapte și țânțarii. Slavă cerului pentru plasa drapată de deasupra patului meu, care mă protejează în timpul nopții, îngăduindu-mi să dorm adânc în timp ce aripile lor zbârnâie inofensiv pe fundal.

Dinspre veioza de lângă patul meu, un cerc de lumină aurie inundă podelele, care răspândesc un miros discret de ceară de albine ce se amestecă cu parfumul buchetului de lavandă și trandafiri albi pe care l-am adus de la castel astăzi. Jean-Marc a apărut cu el tocmai când plecam. Mi l-a oferit cu un zâmbet timid.

– M-am gândit că niște flori ți-ar putea înveseli camera acolo jos, a spus el, făcând semn din cap către vale. Mai devreme fusese la moară și îl ajutase pe Thomas să pună niște rigips în încăperea care urma să fie noua bucătărie. Privesc în jurul meu și mi-o imaginez pe Mireille întinsă în patul său din colțul camerei, cu Eliane și Lisette încercând

să o aline după calvarul călătoriei de la Paris, atunci când războiul începuse cu adevărat.

Sara mi-a spus că, în stare de șoc, Mireille își pierduse capacitatea de a plânge.

Și eu am făcut asta, în cele din urmă. Dar în perioada de început a căsniciei mele am plâns foarte mult: un râu de lacrimi.

După primul an, am ajuns să cunosc tiparul comportamental al lui Zac la fel de sigur cum cunoșteam clima în Londra. Puteam urmări norii din spatele geamului imens, cât un perete întreg, din apartamentul lui Zac de la mansardă, în zona docurilor – nu a fost niciodată apartamentul *nostru*, mereu *al lui* –, în timp ce se adunau deasupra Tamisei dincolo de peisajul urban al blocurilor turn, zburând către noi dinspre apus, exact la fel cum puteam să simt schimbarea atitudinii lui, să văd cum îi crește furia, înălțându-se deasupra mea ca un nor de furtună întunecat, amenințător. Așteptând... Apoi izbucnind.

Ca acel prim Crăciun pe care l-am petrecut împreună. Eram hotărâtă să fac ca totul să fie perfect, petrecându-mi timpul acasă – făcând așa cum mi-am dorit întotdeauna. Împreună, am întocmit o listă a persoanelor pe care să le felicităm. În mare parte erau prieteni sau membri ai familiei lui Zac, dar am adăugat câțiva dintre prietenii mei, precum și familiile pentru care am lucrat. Tot împreună am ales felicitările, chiar dacă Zac mi-a spus că cele pe care eu le-am preferat erau fie prea sentimentale, fie prea demodate, așa că ne-am hotărât în final la o selecție de imagini de bun gust pictate de vechii maeștri. M-a lăsat pe mine să le scriu și, cu mare mândrie, am introdus în fiecare un mesaj ceva mai personal și le-am semnat din

partea amândurora. De fiecare dată când scriam numele noastre subliniam că acum suntem, oficial, un cuplu.

Zac a intrat tocmai când le scriam pe ultimele. Le puneam apoi peste grămada de plicuri cu adresele completate caligrafic, pe care urma să le duc la oficiul poştal a doua zi, astfel încât să ajungă la destinaţie de Crăciun. S-a apropiat şi a privit peste umărul meu.. Am scris „Cu drag din partea lui Abi şi Zac", apoi m-am întors să îl sărut. Dar faţa lui devenise albă, inexpresivă, şi am ştiut că va urma ceva mult mai rău.

S-a întins peste mine şi îmi amintesc că m-am ferit instinctiv când mâna lui a coborât. Dar nu m-a lovit atunci; doar s-a aplecat în faţă şi a luat încruntat felicitarea pe care tocmai o scrisesem.

– Câte ai făcut ca asta? a întrebat el, furia făcându-i deja vocea să sune la fel de rece ca ploaia de iarnă care curgea şiroaie pe geamuri ca nişte lacrimi, estompând luminile oraşului din spate.

– Cum adică, Zac? Nu înţeleg...

– Ca *asta*.

A trecut cu degetele peste numele noastre, întinzând cerneala acolo unde nu se uscase încă.

– Abi şi Zac.

M-am uitat la Zac, gândindu-mă că era o întrebare capcană, dar el tremura acum de furie. Aşa că mi-am fixat rapid atenţia pe motivele geometrice ale covorului de sub măsuţa de cafea acoperită cu sticlă, sperând că precizia şi rigurozitatea acestora m-ar putea proteja.

Zac a ridicat plicurile şi a început să le deschidă, smulgând felicitările dinăuntru pentru a le citi şi apoi aruncându-le pe podea în timp ce „scuipa" cuvintele:

– Abi şi Zac... Abi şi Zac...

Mi-a apucat brațul și m-a tras în picioare.

– Niciodată, dar niciodată să nu mai pui numele tău înainte.

Mi-a șuierat cuvintele în față și a trebuit să rezist tentației de a-mi șterge picăturile de salivă de pe piele, știind că asta l-ar înfuria mai tare.

– Proasto. Ce risipă de bani. Acum va trebui să cumpărăm mult mai multe felicitări, iar tu le vei scrie din nou, iar de data aceasta vei trece numele noastre în ordinea corectă.

A și Z. Nici măcar nu m-am gândit la asta – am scris numele noastre așa pentru că suna bine în capul meu. Trebuia să îmi fi dat seama. Ce proastă sunt.

Ploaia lovea în geamuri, iar luminile erau neclare pe fundalul cerului întunecat.

Vânătăile de pe brațele mele erau și ele ca norii de furtună, violet și negru sub mânecile bluzei. Dar mai târziu am învățat că ele se vor schimba în galben-pal, ca un apus de soare în Londra, și vor putea fi mascate cu puțin fond de ten. Norii negri, furioși s-au împrăștiat, iar ochii lui Zac au devenit din nou limpezi precum cerul albastru de vară și el m-a îmbrățișat și mi-a spus că mă iubește, că a fost furios din cauza mea, din nou, dar că m-a iertat. Iar eu am încercat să mă relaxez, să îmi las pumnii strânși să se desfacă, dar am rămas încordată, așteptând...

Am devenit din ce în ce mai izolată, închisă în spatele ferestrelor imense ale acelui mult dorit apartament din Londra, complet ruptă de lumea de afară.

Eliane: 1940

Notificarea, cu svastici negre inscripționate intimidant, fusese afișată în fața primăriei din Coulliac și vestea se răspândi cu repeziciune în întreaga comunitate.

Din ordinul noii administrații, toți locuitorii comunei Coulliac trebuie să se prezinte la ***mairie***[1] *în scopul înregistrării populației și emiterii cărților de identitate care trebuie purtate permanent. De acum înainte, oricine va fi găsit fără documentele necesare va fi arestat și ar putea fi deportat.*

Oamenii erau neplăcut surprinși să vadă la sfârșitul notificării semnătura primarului – reprezentantul lor ales. Mulți bombăneau că a capitulat prea ușor în fața presiunilor invadatorilor, dar cei care aveau acces la radio sau la presă le explicaseră că aceasta era politica oficială adoptată în toate zonele ocupate. Ce altceva putea face? Ce altceva putea face oricare dintre ei, de fapt?

Dimineața următoare, familia Martin sosi la primărie imediat după micul dejun și se așeză la coada lungă care se formase în mica piață din centrul satului. Localnicii continuau să ajungă într-un număr mult mai mare decât al

[1] Primărie (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

celor care părăseau primăria, şi locul deveni, în scurt timp, aglomerat. De obicei o asemenea adunare, cu ocazia unui târg sau a unei sărbători, ar fi avut o atmosferă destinsă; s-ar fi auzit hohote de râs şi pălăvrăgeala obişnuită între vecini. Dar, în ziua aceea, mulţimea era potolită, neliniştită şi îngrijorată. Oamenii se adresau unul altuia în şoaptă sau deloc, mormăind saluturi sau întrebându-se unul pe altul încet despre ce ar putea fi vorba. Atmosfera de ocupaţie era apăsătoare. Cei mai mulţi dintre cei care stăteau la coadă îşi ţineau ochii aţintiţi în pământ pentru a nu vedea steagul roşu, alb şi negru care înlocuia tricolorul francez în portdrapelul primăriei, şi pentru a nu atrage atenţia niciunuia dintre soldaţii germani care se aflau la intrarea în primărie, cu armele atârnate pe umeri.

În timp ce avansau încet, Eliane o recunoscu pe Stéphanie care stătea la rând în faţa lor. Îi zâmbi când Stéphanie se uită în jur şi o observă, dar aceasta răspunse doar cu o înclinare rece a capului în semn de recunoaştere. Şi atunci Eliane o zări pe Francine ieşind din primărie. Ţinea în mână noua carte de identitate. În timp ce cobora scările o studia, părând nedumerită. Când trecu pe lângă ea, atentă doar la document, Eliane se întinse şi o trase de mânecă. Trăsăturile lui Francine se relaxară, apoi ea zâmbi şi îşi îmbrăţişă cu căldură prietena.

– Cum e înăuntru? întrebă Eliane încet.

– Ciudat, răspunse în şoaptă Francine. Sunt mai mulţi soldaţi, înarmaţi, care îi supraveghează pe primar şi pe secretară. Trebuie completate formulare, sunt tot felul de întrebări – cine eşti, de unde eşti, cine îţi sunt părinţii şi bunicii, adresa, data naşterii şi religia. Şi apoi uite ce îţi dau.

Întinse documentul pentru ca Eliane să îl poată vedea.

– Ce înseamnă asta? arătă Eliane către litera mare „J" care fusese imprimată pe cartea de identitate a lui Francine.

– La început nu am fost sigură. Am observat că nu toată lumea are această literă pe document, aşa că, în drum spre ieşire, am rugat-o pe secretara primarului să mă lămurească. A spus că au fost instruiţi să ştampileze cărţile de identitate ale tuturor evreilor.

– Dar de ce?

Francine scutură din cap, păstrându-şi vocea scăzută.

– Nu sunt foarte sigură. Dar cu siguranţă nu cred că e un semn bun.

Se opri şi se întoarse spre Lisette, care o ţinea pe Blanche.

– Acesta este copilul despre care mi-ai povestit? *Comme elle est mignonne!*[1]

Se apropie să o îmbrăţişeze pe femeia mai în vârstă, şi în timp ce făcea asta, Eliane observă că Francine îi şoptea ceva lui Lisette. Ridicând puţin vocea, pentru ca toţi cei care stăteau la coadă în apropiere să audă, Francine exclamă:

– Mi-a părut rău să aud că verişorul soţului dumneavoastră şi soţia lui au fost ucişi în bombardament, *madame* Martin. Dar este un noroc că aţi reuşit să salvaţi copilul. Nu cred că există un cămin mai bun în care ar putea să crească. Sunt sigură că vărul dumneavoastră ar fi fost uşurat să ştie că fiica lui este alături de membrii familiei.

Lisette aprobă, apoi îşi drese glasul.

– Da, cu siguranţă a fost un noroc că Mireille a noastră a reuşit să o găsească pe Blanche în Paris şi să ne-o aducă în Coulliac. Imaginează-ţi cum e să ai din nou un bebeluş în familie, la vârsta mea!

[1] Ce drăguţă este (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

La auzul acestui schimb de replici, Gustave păru surprins, dar Lisette îi adresă un zâmbet liniştitor.

– Sunt sigură că ne vom obişnui să fim părinţi încă o dată, nu-i aşa, *chéri*[1]? La urma urmei, familia e familie.

Lui Eliane îi luă câteva momente pentru a-şi da seama de ce Francine vorbise astfel, şi apoi înţelese semnificaţia a ceea ce prietena sa tocmai făcuse pentru familia ei şi pentru Blanche. Peste tot în jurul lor la coadă, oamenii zâmbeau cu simpatie şi dădeau din cap în semn de apreciere. Doar Stéphanie, care ascultase şi ea conversaţia, îi aruncă copilului din braţele lui Lisette o privire pătrunzătoare, apoi se încruntă cu obişnuita ei lipsă de politeţe.

Francine o îmbrăţişă încă o dată pe Eliane, luându-şi rămas bun.

– Acum că podul s-a închis, primarul ne va permite să organizăm o piaţă aici în Coulliac, în locul celei din Sainte-Foy.

Arătă către altă notificare fixată pe panoul de anunţuri din faţa primăriei.

– Deci ne vedem sâmbătă ca de obicei? Ai terminat noul lot de miere?

Ochii gri ai lui Eliane erau plini de afecţiune, dar şi de tristeţe, în timp ce strânse cu putere mâna lui Francine şi îşi luă rămas bun până la sfârşitul săptămânii.

Lisette îl convinse repede pe primarul suprasolicitat şi speriat să emită pentru Blanche o carte de identitate cu numele de familie „Martin", după ce îi explicase că toate documentele familiei fuseseră distruse în bombardament. Certificatul de naştere al copilului, pe care Esther îl pusese în săculeţul cu lucrurile pe care le împachetase atât de

[1] Dragule (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

grăbită când ea şi Mireille fugiseră din oraş, fu scos pe ascuns din maldărul de documente pe care Gustave îl ţinea în mână, şi împins adânc în buzunarul salopetei sale. Când se întoarseră la moară, Lisette îl luă, îl netezi, apoi îl ascunse între paginile cărţii sale groase cu remedii pe bază de plante, care stătea pe o etajeră în bucătărie.

Următoarea sâmbătă dimineaţă, când Eliane coborî devreme pentru a strânge tot ce avea nevoie pentru standul din noua piaţă din Coulliac, tatăl ei începuse deja munca în hambar. Îi auzi fluieratul, apoi zgomotul unui fierăstrău şi al unui ciocan. Zgomotele se opriră la sunetul paşilor ei apropiindu-se de uşa lăsată întredeschisă.

– La ce lucrezi, *papa*?

Gustave se destinse când văzu că era doar Eliane, şi zâmbi.

– Lucrez la o pancartă, *ma fille*. Am observat cât de organizată este noua administraţie şi mi-am dat seama că am pus în pericol siguranţa concetăţenilor noştri; trebuia să îi avertizăm în ceea ce priveşte stăvilarul periculos şi curenţii puternici din această parte a râului. Ar fi îngrozitor dacă cineva şi-ar pierde viaţa încercând să îl traverseze.

Eliane izbucni în râs.

– Glumeşti, desigur?

Expresia lui deveni brusc gravă.

– *Non, ma fille*, este cât se poate de serios. Este doar o problemă de timp înainte ca *Boches*[1] să îşi dea seama că nu au reuşit să închidă complet toate punctele de trecere spre zona neocupată. Aşa că am de gând să camuflez ce avem aici în eventualitatea că va fi vreodată nevoie.

[1] Nemţălăii (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

– Dar, *papa*, dacă germanii vin să verifice, tot ce trebuie să facă este să meargă pe stăvilar şi vor vedea ce uşor este să treci.

Gustave zâmbi din nou.

– Nu ai văzut niciodată râul când toate porţile de evacuare sunt închise, nu-i aşa?

Ea scutură din cap.

– Întotdeauna laşi un set de porţi deschise – fie pentru a ocoli roata morii, fie pentru a o face să se învârtă.

– Este adevărat, pentru că astfel controlăm debitul apei. Dar dacă închid ambele seturi de porţi, toată apa care vine pe râu va putea să curgă doar peste stăvilar. Va fi o scenă impresionantă: nivelul apei se va ridica şi se va forma un torent. Oricine va încerca să treacă va fi spulberat într-o clipă.

Eliane dădu încet din cap, analizând planul tatălui său.

– Ştiu că ceea ce fac poate părea un pic nesăbuit...

Gustave ridică pancarta.

– Dar poate timpuri nebuneşti ca acestea necesită planuri nebuneşti ca acesta. Cel puţin, trebuie să încerc. Germanii vor închide probabil ambele maluri ale râului, pentru orice eventualitate, dar dacă noi îl putem face să pară atât de periculos, încât vor considera că nu este necesar să fie apărat, asta ar putea doar să folosească cuiva, cândva.

Ridică un baros, un ţăruş ascuţit de lemn şi pancarta, pe care scria: „Atenţie! Stăvilar primejdios. Pericol de moarte!"

– Vrei să vii şi să ţii asta până fac eu pregătirile? Iar apoi îţi voi oferi un mijloc de transport până la piaţă.

Eliane îi zâmbi tatălui său.

– De când este obligaţia noastră să ne protejăm concetăţenii? Dar desigur, *papa!*

*

Până când Eliane ajunse la piață cu coșul de borcane de miere și ceară de albine, Francine instalase deja o tarabă, cât mai departe de svastica aceea care flutura în fața primăriei. O acoperise cu o pânză în carouri pe care așezase borcane de dulceață și conserve. Câțiva alți deținători de standuri instalaseră prăvălii, dar această piață improvizată din Coulliac era doar o copie palidă a celei din Sainte-Foy, mai aglomerată și mai îmbelșugată.

Un soldat german care se plimba prin piață, cu pușca atârnându-i neglijent pe un umăr, studia cu atenție toate standurile. Când ajunse la cel al fetelor, se opri.

– Ce este ăsta? arătă spre borcanul pe care îl ținea Francine. Ea încremeni. Apoi, coborându-și privirea, răspunse:

– Conservă *Reine Claude*[1], *m'sieur.* Este făcută din prune verzi.

– Este bun de mâncat cu pâine?

Franceza soldatului avea un accent german foarte pronunțat.

Francine aprobă. Mâna îi tremură când îi întinse borcanul.

– Cât costă?

Își sprijini pușca de masă, în timp ce căuta în buzunar câteva monede.

– Mulțumesc, domnișoară. Bună ziua.

Eliane continuă să își expună produsele și spuse încet:

– Te simți bine, Francine?

– Îmi pare rău, nu ar trebui să fiu atât de încordată. Dar nu este normal să trăim astfel. Nu ar trebui să vedem zilnic soldați și arme. Ce se întâmplă?

[1] Specie de prun cu fructe mari, sferice, galbene-verzui sau roșcate. (n. tr.)

Eliane suspină.

– Războiul se întâmplă. Şi mi-e foarte teamă că e doar începutul.

Şi ea se simţea încordată şi neliniştită. Ar fi vrut să îi spună lui Francine să nu îşi facă griji, că nu are de ce să se teamă, că totul va fi bine. Dar nu îi putea oferi prietenei sale aceste asigurări, deoarece Eliane însăşi putea simţi pericolul care o pândea pe Francine la fel de clar cum simţea lumina orbitoare a soarelui începând să bată în jos, spre ele.

– Haide, uite că vin primii noştri clienţi. Ajută-mă cu această umbrelă, spuse ea cu voioşie, îmbrăţişând-o rapid pe Francine. Altfel ceara de albine se va topi.

Secretara primarului îşi croi drum de-a lungul pieţei, direct către standul fetelor.

– Bună dimineaţa, Eliane. Francine.

Lucra la primărie de când o ştiau fetele şi cunoştea numele tuturor locuitorilor din Coulliac.

– Aş vrea nişte ceară de albine, vă rog, şi un borcan de *confiture aux myrtilles*[1].

Numără pe masă suma exactă, zâmbindu-i lui Eliane:

– Cum se mai simte bebeluşul?

– Blanche este bine, mulţumesc.

– Şi sora ta?

– Este mult mai bine acum. Picioarele i se vindecă bine.

Era adevărat, chiar dacă Eliane ştia că avea să dureze mult mai mult până se vor vindeca rănile din sufletul lui Mireille.

– Mă bucur să aud asta. Transmite-le părinţilor tăi salutările mele.

---

[1] Jeleu de afine (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

Apoi adăugă, de parcă era un răspuns întârziat lipsit de importanţă:

– A, şi te rog să le spui că a fost programată o vizită la moară, luni. Uneori este mai bine să te poţi pregăti din timp pentru musafiri.

Apoi, după un salut formal, îşi puse cumpărăturile într-un săculeţ şi îşi continuă drumul.

Lunea aceea, sunetul unui jeep oprind în faţa hambarului fu acoperit de zgomotul râului curgând năvalnic peste stăvilar. Gustave şi Yves încărcau saci cu făină în spatele camionetei. Un ofiţer şi un translator oficial, cu o mapă în mână, amândoi în uniformă, ieşiră din maşină şi se opriră pentru un moment, studiind imaginea din faţa lor. Cu ajutorul unei bucăţi de glaspapir şi a câtorva pete de noroi din râu, pancarta lui Gustave arăta de parcă ar fi fost acolo de ani de zile. Ofiţerul ridică o piatră şi o aruncă spre vârful digului. Apa o fură cu lăcomie şi o înghiţi în adâncuri. El ridică din sprâncene şi îi ceru translatorului să noteze ceva.

Abia atunci ofiţerul se întoarse către Yves şi Gustave.

– Bună dimineaţa. Îl caut pe domnul Martin, proprietarul morii de apă.

Era nevoit să strige pentru a se face auzit peste vuietul râului.

– L-aţi găsit, răspunse Gustave, ridicând ultimul sac în camionetă şi apoi scuturându-şi făina de pe mâini înainte de a trage prelata la locul ei.

– Putem merge înăuntru, unde este mai multă linişte? întrebă translatorul precaut, fiind mai politicos decât ofiţerul. Ne pare rău că vă deranjăm la muncă, domnule,

dar sunt câteva lucruri pe care trebuie să le discutăm cu dumneavoastră.

Gustave le arătă drumul şi îi conduse în bucătărie, unde germanii traseră scaunele şi se aşezară la masă, indicându-i lui Gustave să facă acelaşi lucru. Yves, care îi urmase înăuntru, rămase în picioare, sprijinindu-se de tocul uşii cu braţele încrucişate.

Consultându-şi documentele din mapă, translatorul spuse:

– Doar câteva întrebări, dacă se poate, domnule Martin. Locuiţi aici cu familia dumneavoastră: soţia, două fiice şi un fiu – în acest punct îi aruncă o privire lui Yves. Şi un bebeluş care este fiica verişorului dumneavoastră decedat?

– Corect, răspunse Gustave.

– Părinţii ei au murit când aţi aruncat bombe peste ei, interveni Yves, dar fu oprit de o privire a tatălui său.

Ignorând remarca lui Yves, soldatul continuă:

– Şi câte vehicule aveţi?

– Doar camioneta pe care aţi văzut-o afară.

– Biciclete?

– Una, pe care o împărţim cu toţii. Soţia mea este moaşă locală şi uneori are nevoie de un mijloc de transport pentru a ajunge cât mai repede la pacienţii ei.

Bărbatul aprobă, apoi traduse pentru ofiţer şi notă ceva pe hârtiile din faţa sa.

– Folosiţi camioneta pentru a livra făină brutăriilor locale?

– Da. Şi trebuie să pot trece podul între Coulliac şi Sainte-Foy pentru a-mi putea continua livrările în partea cealaltă.

Ofiţerul scutură energic din cap şi vorbi foarte repede, în germană.

– Acest lucru nu este permis de noua administrație, spuse translatorul. Zona neocupată va trebui să se susțină singură cu alimentele. De acum, veți livra o treime din făină la un depozit pe care l-am instalat la marginea orașului. Este pentru muncitorii din Germania. Vă aduc aminte că puteți livra clienților dumneavoastră pe această parte a râului, ca de obicei.

– Și soția mea? întrebă Gustave, calm. Ce ar trebui să facă atunci când urmează să se nască un copil pe partea cealaltă? Femeile din zona neocupată trebuie să se descurce singure?

Avu loc alt schimb de replici între cei doi soldați.

– Ar putea fi posibil să i se permită să se deplaseze în zona neocupată în caz de urgență medicală. Există o zonă de șapte kilometri pe partea cealaltă, patrulată strict, și oricine este găsit acolo fără documente corespunzătoare va fi înapoiat autorităților și va suporta consecințele. Soția dumneavoastră trebuie să se prezinte la primărie pentru a i se elibera un permis. Vă vom emite și dumneavoastră un permis, pentru a livra făină cu camioneta, din moment ce contribuiți acum la eforturile pentru sprijinirea armatei. Vehiculul va fi numit oficial vehicul pentru servicii publice. În fiecare săptămână veți primi tichete pentru suficient combustibil, astfel încât să puteți îndeplini aceste sarcini.

Ofițerul german vorbi din nou – un șuvoi de cuvinte aspre, de neînțeles pentru Gustave, care, cu toate astea, simți clar amenințarea lor ascunsă. Soldatul traduse pe un ton mai blând:

– Vă rog să vă amintiți, domnule Martin, că dumneavoastră și soția dumneavoastră sunteți într-o poziție

privilegiată ca urmare a acestor aprobări suplimentare. Veți fi bine informați pentru a nu abuza de ele. Vă rog să vă amintiți că actele de stocare sau sabotare sunt delicte și vor fi pedepsite. Odată cu avantajele care v-au fost oferite, veți avea și responsabilități. Vă vom urmări îndeaproape pentru a ne asigura că respectați amândoi aceste reguli.

– *Vous comprenez?*[1]

Ofițerul „scuipă" cele două cuvinte în franceză spre Gustave, cu un ton amenințător. Acesta privi cu seninătate în ochii mari ai ofițerului.

– Am înțeles foarte bine, *m'sieur*.

Translatorul mai luă câteva notițe.

– Dumneavoastră și soția dumneavoastră trebuie să vă prezentați la primărie cât de curând puteți. Vă așteptăm.

Se ridicară, iar Yves se mișcă din cadrul ușii pentru a-i lăsa să iasă. Tatăl și fiul urmăriră soldații în timp ce se urcară în mașină și plecară, cauciucurile jeepului lor aruncând în aer o ploaie de pietre și un nor de praf. Alt nor se ridică în timp ce jeepul întoarse și începu să urce dealul în spatele morii.

– Se vor duce la castel, spuse Yves.

– Așa se pare, aprobă Gustave.

Apoi se întoarse către camionetă.

– Vino, să facem această livrare cât mai bine.

Desfăcu prelata și începu să descarce câțiva saci.

– Dar ce faci, *papa?*

– Dacă trebuie să le dăm germanilor o treime din producția noastră, ar fi bine să ne asigurăm că „producția" este cât mai mică, mormăi Gustave.

---

[1] Ați înțeles (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

– Ajută-mă să ascund sacii în tunelul din spatele coteţului.

Eliane îşi verifica albinele când auzi zgomotul jeepului oprind în faţa castelului, apoi două portiere trântite. Părea extrem de bizar să vadă vehiculul militar şi soldaţii în cadrul acela liniştit, cu fundalul zidurilor elegante de piatră ale clădirilor.

Monsieur le Comte, care îi văzuse apropiindu-se de la fereastra bibliotecii, stătea drept pe ultima treaptă a scărilor, aproape fără să se mai sprijine în baston. Soldaţii îl salutară, pocnindu-şi călcâiele. După ce schimbară câteva cuvinte, dispărură cu toţii în castel.

Eliane fixă grăbită ramele pe care le adăuga unuia dintre stupi – avea un roi nou pe care îl strânsese de pe ramurile părului mai devreme în vara aceea – şi se întoarse repede la bucătărie, scoţându-şi din mers mănuşile şi pălăria cu boruri largi, acoperită cu plasă.

– Sunt aici! I-aţi văzut? o întrebă pe *madame* Boin, cu răsuflarea întretăiată.

Bucătăreasa aprobă, strângând din buze dezaprobator în timp ce continua să toace o ceapă cu mult mai multă forţă decât era necesar.

– I-am văzut.

– Ce vom face?

Madame Boin se întoarse spre Eliane.

– Nu vom face absolut nimic, fata mea. Să fie clar: cel mai bun mod de a trece prin ceea ce ne aşteaptă este să ne purtăm ca de obicei. Intenţionez să ignor noile aşa-zise reguli şi să continui să trăiesc aşa cum am făcut întotdeauna. Nu primesc ordine decât de la *monsieur le Comte* şi de la nimeni altcineva. El a fost şeful meu timp de

douăzeci şi şapte de ani şi va fi nevoie de mai mult decât de armata germană pentru a-l abandona. Uite...

Îi întinse lui Eliane cuţitul.

– Termină de tocat aceste legume. Trebuie să pun pâinea în cuptor, altfel va dospi prea tare.

Chiar atunci, contele apăru în pragul uşii.

– Ah, *madame* Boin, vă rog, aveţi amabilitatea de a pregăti un ibric cu cafea pentru musafirii noştri? Şi un *tisane* de roiniţă pentru mine? Suntem în bibliotecă.

Eliane duse tava deoarece, în ciuda afirmaţiei categorice că se simte foarte bine, mâinile doamnei Boin tremuraseră atât de tare în momentul în care aşezase ibricul pe plită, încât apa fierbinte se vărsase peste tot, împrăştiind o ploaie de picături pe sobă şi creând un nor de abur zgomotos.

Când Eliane intră, bărbaţii tăcură, aşteptând ca ea să termine de turnat cafeaua şi să plece înainte de a-şi relua conversaţia.

După mai bine de o oră, se auzi cum soldaţii plecau, izbind uşile jeepului din nou şi ridicând un alt nor de praf în urma lor.

Contele intră în bucătărie, balansând neîndemânatic tava într-o mână.

– Mulţumesc, *madame* Boin, Eliane. Acest *tisane* calmant a fost foarte apreciat. Va trebui să facem nişte modificări. Vizitatorii aceştia sunt pe cale să devină oaspeţi pe termen lung ai castelului Bellevue. Ei şi câţiva dintre colegii lor se vor caza în camerele noastre.

Madame Boin gemu şi se afundă în cel mai apropiat scaun, făcându-şi aer cu cârpa pe care o ţinea în mână.

Eliane îşi făcu curaj să întrebe:

– Dar cum rămâne cu dumneavoastră, domnule?

– Mi-au spus că pot să rămân în camera mea. Dar cred că m-aş simţi mult mai bine dacă aş sta separat. Cu ajutorul vostru, sper, mă voi muta în cabană. Va fi cea mai bună soluţie în aceste circumstanţe neplăcute.

– Şi noi? *madame* Boin mişcă şi mai energic cârpa. Unde ar trebui să mergem? Şi cine va avea grijă de dumneavoastră, domnule?

El se aşeză la masă în faţa ei şi îi făcu semn lui Eliane să îşi tragă şi ea un scaun.

– Doamnelor, începu, apoi îşi drese glasul. Nu trebuie să vă spun eu că trăim vremuri neobişnuite. Nici nu am să vă cer să faceţi ceva împotriva voinţei voastre. Voi înţelege dacă doriţi să părăsiţi Château Bellevue cât timp este ocupat de inamicii noştri. Iar la sfârşitul acestui război, dacă vom supravieţui cu toţii şi dacă veţi mai dori asta, vă veţi putea întoarce la slujbele voastre.

Pe obrazul lui Eliane alunecă o lacrimă, pe care şi-o şterse imediat. *Madame* Boin era îngrozită.

Contele îşi drese glasul din nou:

– Cu toate astea, aveţi la dispoziţie şi o alternativă. Poate doriţi puţin timp pentru a o analiza cu atenţie. Din nou, vreau să subliniez că nu mă aştept să luaţi o decizie care să vă facă să vă simţiţi nefericite. Puteţi să continuaţi să munciţi aici sus, la castel. O ocazie unică. Germanii mi-au spus că intenţionează să instaleze aici o staţie radio. Poziţia castelului în vârful dealului face ca acesta să fie locul ideal pentru trimiterea şi recepţionarea mesajelor. Le-am putea urmări mişcările, poate chiar şi comunicările. Şi astfel ne-am putea ajuta compatrioţii să riposteze împotriva invadatorilor. În ultimele săptămâni a vorbit la radio, din Londra, un general francez. Numele lui este de Gaulle. L-am auzit prima dată chiar înainte ca armistiţiul

să fie semnat şi a transmis un mesaj plin de speranţă tutu ror celor de aici, în aceste momente cumplite. Discursul lui a fost publicat în ziar şi îl port mereu cu mine, să nu uit.

Scoase din buzunarul de la piept al jachetei o bucată de hârtie de ziar subţire şi citi:

– Franţa a pierdut o bătălie! Dar Franţa nu a pierdut războiul! Chem toţi francezii, oriunde ar fi ei, să mi se alăture în luptă, în sacrificiu şi speranţă. Patria noastră este în pericol de moarte. Să luptăm pentru a o salva!

– Aţi băut cafea cu germanii având în buzunar această bucată de hârtie? întrebă *madame* Boin cu neîncredere.

– De fapt, am băut ceai de roiniţă, după cum vă amintiţi. Dar da. Deci dacă, la fel ca mine, vă hotărâţi să răspundeţi apelului generalului de Gaulle, atunci vă rog să luaţi în considerare posibilitatea de a rămâne în continuare aici. Ştiu că va presupune nişte îndatoriri neplăcute – mai ales pregătirea meselor pentru soldaţii inamici de sub acoperişul nostru. Dar am putea afla informaţii utile despre planurile şi activităţile lor; am putea ajuta la salvarea ţării şi la eliberarea ei de sub jugul asupririi germane.

Madame Boin se uită de la Eliane la conte şi înapoi. Râsul ei neaşteptat o luă pe Eliane prin surprindere.

– Noi trei alcătuim o grupare secretă cu totul neaşteptată! Scuzaţi-mă că mă exprim astfel, *m'sieur*, adăugă ea în grabă, amintindu-şi bunele maniere.

Contele zâmbi:

– Şi exact din acest motiv, draga mea *madame* Boin, am putea fi una eficientă. Cine ne va suspecta pe noi trei aici sus, la castel?

Bucătăreasa aprobă încet, gândindu-se la cele spuse de conte.

– Nu vă cer să luaţi o decizie chiar acum, continuă *monsieur le Comte*. Viaţa ni s-a schimbat complet în dimineaţa asta, aşa că nu vă grăbiţi şi gândiţi-vă bine la ceea ce v-am spus. Însă... – ridică un deget pentru a le avertiza – eu intenţionez să fac ce pot, orice s-ar întâmpla. Aşa că vă rog să nu discutaţi cu altcineva, nici măcar cu familiile voastre. Trăim vremuri înşelătoare, iar războiul pune multe presiuni neaşteptate pe cei pe care îi atinge. Dacă germanii îşi dau seama că motivaţia mea pentru primirea lor în această casă într-un mod atât de civilizat nu este, de fapt, o capitulare în faţa Noii lor Ordini – dimpotrivă –, atunci nu îmi fac iluzii în ceea ce priveşte repercusiunile care vor urma.

Madame Boin îşi aruncă cârpa.

– Nu am nevoie de timp pentru a mă gândi, declară ea cu hotărâre. Va trebui să aveţi grijă, *m'sieur*. Mai mult ca oricând, într-o casă plină de germani. Rămân.

Eliane ezită, amintindu-şi cuvintele de mai devreme ale doamnei Boin: „Cel mai bun mod de a trece prin ceea ce urmează este să continuăm să trăim ca de obicei". Ar mai fi posibil acum, când la Château Bellevue vor locui soldaţi germani? Imaginea bruscă a lui Mireille şchiopătând pe drum către ea, cu bebeluşul în braţe – şi gândul la ce îi făcuseră germanii mamei lui Blanche –, o determinară să respire adânc. Se gândi la Mathieu, despre care nu mai ştia nimic de mai bine de două săptămâni; stătea în zona neocupată şi nu putea ajunge la ea? Sau hotărâse să rămână cu tatăl şi fratele lui? Încercase să o contacteze, aşa cum încercase ea? Primise scrisorile ei? Cum – şi când – ar putea fi ei din nou împreună? Îi era dor de Mathieu şi îşi simţea inima împietrită de durere. Resimţea dorul în piept ca o durere bolnăvicioasă, care îi îngreuna respiraţia şi o

făcea să își simtă inima împietrită. Cum se întâmplase asta? Cum putuse cineva, cândva, să decidă într-o zi să se traseze pe hartă o linie și să îi despartă astfel? Această linie secționase Franța în două, separând comunități și familii.

Înțelese apoi că, desigur, nu era posibil ca totul să se desfășoare ca până atunci. Lumea nu mai era „normală". Venise vremea să lupte pentru lucrurile care contau. Vor locui cu inamicul; era timpul să facă tot ce putea pentru a rezista.

Abi: 2017

Aerul nopții e dens și greu ca o pătură. Mă întind sub plasa de țânțari cu ferestrele și obloanele larg deschise, cu speranța că va intra o adiere, oricât de mică.

De pe deal, ritmul slab, trepidant al muzicii de dans din hambar se estompează și se oprește în timp ce ultima petrecere de nuntă se apropie de sfârșit. M-am obișnuit cu rutina, chiar dacă fiecare eveniment are propria sa personalitate în raport cu ceea ce au stabilit Sara și Thomas. De asemenea, îmi recăpătam puțin încrederea. În timp ce încheietura mâinii lui Karen își revenea, am acceptat sarcini suplimentare pentru a ajuta și, pentru o schimbare, am preluat câteva dintre treburile din fața casei. Recunosc că înainte eram atât de neliniștită la gândul că mă aflam într-un spațiu înghesuit, încât aproape mi se făcea rău, dar acum Jean-Marc dădea și el o mână de ajutor în spatele hambarului, și îmi făcea plăcere să îi văd zâmbetul reconfortant ori de câte ori treceam grăbită pe lângă el, și știam că Sara și Thomas erau și ei în preajmă, desigur. Și apoi oaspeții erau toți atât de prietenoși și se distrau atât de bine, încât era imposibil să nu te relaxezi și să te bucuri de petrecere împreună cu ei.

Presupun că cele mai multe nunți sunt fericite. Poate că doar eu am fost ghinionistă.

În timp ce mă foiesc în întunericul sufocant al camerei de la mansardă, mă gândesc la alegerile pe care Eliane și familia ei au fost nevoiți să le facă. *Madame* Boin spusese că cea mai bună abordare ar fi să încerce să își continue viața în mod firesc, să încerce să ignore războiul. Dar asta mi s-a părut aproape imposibil. Știu că unii oameni au colaborat cu germanii. Poate au făcut-o pentru că au crezut în idealurile pentru care luptau aceștia; dar cei mai mulți au fost probabil înspăimântați, s-au confruntat cu alegeri imposibile, colaborând cu invadatorii pentru a supraviețui.

Iar alții au ales calea Rezistenței.

Mă gândesc la ceea ce mi-a spus Sara despre Eliane. Avea în mod evident o personalitate pașnică, blândă și, ca mama sa, Lisette, credea în salvarea de vieți omenești, ajutând copiii să vină pe această lume și îngrijindu-i pe cei care erau bătrâni și bolnavi, ca *monsieur le Comte*. Dar a ales Rezistența fără ezitare când această opțiune i-a fost prezentată.

Mi-e rușine că am opus rezistență doar la final. Mi-au trebuit ani buni pentru a găsi puterea necesară, deoarece Zac m-a prins repede în plasa lui. În mod sistematic mi-a distrus simțul identității, care probabil nu a fost foarte puternic nici înainte. Pentru mine a fost mai simplu să mă izolez în turnul meu de sticlă, cu vedere spre fluviu; mai ușor să stau în casă în loc să ies pentru a explora noul cartier; mai ușor să le ofer puținilor mei prieteni scuze decât să suport altă seară cu insolența și răceala lui Zac față de ei și să simt schimbarea subtilă în starea lui de spirit care știam că se va termina prost pentru mine când ne întorceam acasă.

După un timp, ne-am întâlnit doar cu prietenii lui. Am încercat de câteva ori să ies de una singură cu prietenii mei,

dar când mă întorceam la apartament observam că Zac își petrecuse seara bând singur. Și când era beat, lucrurile deveneau și mai rele pentru mine. Așa că, în mod ironic, a fost mai sigur să renunț la prietenii care m-ar fi putut ajuta să scap din acea căsnicie dacă ar fi știut ce se întâmplă. Și am rămas captivă, fără posibilitatea de a evada.

Am încercat să mă conving că ceea ce conta erau momentele când era iubitor și grijuliu și că dezlănțuirile lui de furie erau mai puțin importante. Și oricum, toți au dispute și probleme în relațiile lor, nu-i așa? Așa este? Nu știu. Nu era nimeni pe care să îl pot întreba, nici prieteni cu care să pot schimba ocazional impresii pentru a afla unde se află limitele pentru oamenii „normali".

Știam de atunci că eu nu eram „normală", pentru că Zac mi-o spusese de nenumărate ori.

– Dacă mi-aș fi dat seama câte defecte ai, nu m-aș fi însurat niciodată cu tine, a remarcat cu răceală într-o zi, găsindu-mă ghemuită pe partea mea de pat, plângând în tăcere. Poate mama mea a avut dreptate.

Apoi îmi oferea cadouri încercând să mă facă să mă simt mai bine (sau a fost doar pentru a-și liniști conștiința încărcată?). Mi-a cumpărat un telefon nou, scump. Am fost încântată când mi l-a oferit, într-o seară, la cină. Dar mi l-a luat din mâini și a insistat să îl configureze în locul meu.

– Și uite aici, a spus, schimbând paginile și apăsând butoanele, poți să pornești asta – a apăsat pe pictograma *Share My Location* – și, cu telefonul meu, te voi putea localiza exact acolo unde te vei afla. Astfel, îmi voi putea imagina unde ești și ce faci când nu suntem împreună în timpul zilei.

Bănuiesc că ar fi trebuit să mă simt flatată că a vrut să rămână atât de aproape de mine.

A spus toate cuvintele potrivite, dar de ce ele păreau mereu să însemne altceva?

Mi-a cumpărat, de asemenea, haine – nimic din ceea ce purtam în mod obișnuit: rochii făcute la comandă, fuste drepte, bluze de mătase. Haine scumpe, pentru care ar fi trebuit să fiu recunoscătoare, dar care mă făceau să mă simt incomod.

Îmi lipseau jeanșii și îmbrățișările cu degete lipicioase ale copilului de care aveam grijă, așa că într-o seară mi-am făcut curaj și am sugerat că aș putea căuta din nou un loc de muncă – nimic cu normă întreagă desigur, ca să pot menține curat apartamentul (Zac avea standarde înalte) și să îi pregătesc mesele –, poate doar câteva ore dimineața, pentru o mamă obosită care lucrează și are nevoie de ajutor.

Ochii lui Zac s-au întunecat și m-am pregătit să-i înfrunt furia, trăgându-mă înapoi pe pernele de pe canapeaua pe care stăteam amândoi. Putea întotdeauna să facă asta cu privirea – să mă țintuiască pe loc. M-a privit câteva momente și nu i-am putut descifra expresia. M-am uitat în altă parte, încercând să nu las ca intensitatea privirii sale să mă facă să înghețe, concentrându-mă în schimb asupra luminilor strălucitoare ale orașului, grupate sub lumina intermitentă a unui avion în timp ce își urma drumul către destinație. A pus o mână pe brațul meu și am tresărit din nou.

– Oh, Abi, a oftat el.

Vocea îi era blândă, deznădăjduită.

– Am încercat să îți ofer tot ce ți-ai dorit. Cele mai multe femei ar fi bucuroase că nu trebuie să își facă griji în legătură cu serviciul. Am muncit din greu pentru acest apartament, pentru tot ce avem. Și așa îmi mulțumești?

Vrând să mergi să ai grijă de copiii altora? Cu nevoile mele cum rămâne? Cum rămâne cu ideea de a avea propriul nostru copil?

La auzul cuvintelor sale, sângele mi-a înghețat. Mi-ar fi plăcut să am un copil sau doi sau trei, dar gândul că asta m-ar prinde – și pe ei – în acest joc, atât de tare, încât nu am mai putea evada niciodată, mă îngrozea.

M-a luat de mână.

– De fapt, să încercăm acum, în noaptea asta!

Expresia lui era din nou tandră, îngrijorat că l-aș putea respinge, că m-aș putea împotrivi.

– Aruncă-ți pastilele, iubito, și vino în pat.

În baie am deschis dulapul de deasupra chiuvetei și am scos cutia cu pilule contraceptive pe care o țineam acolo. Știam că va verifica. Așa că am lăsat înăuntru o folie pe jumătate consumată și am aruncat cutia la coșul de sub chiuvetă. Dar am ascuns-o pe cealaltă în interiorul mânecii de la bluză, așteptând în dormitor până a plecat să se spele pe dinți, ca s-o pot strecura în buzunarul interior al unei genți vechi pe care o păstram pe un raft în dressing.

Privind înapoi, probabil că acesta a fost primul meu act de rezistență. Și poate că nu ar trebui să mă simt atât de rușinată de mine însămi.

PARTEA A DOUA

Eliane: 1940

Pe măsură ce vara trecea, Eliane era uşurată să vadă cum sora ei îşi revenea. Timpul petrecut la moară avusese o influenţă benefică asupra lui Mireille, iar mâncarea gătită, simplă şi hrănitoare, îngrijirea plină de afecţiune din partea familiei sale şi zilele liniştite petrecute jucându-se cu Blanche lângă râu începură să îi vindece sufletul rănit. Porţile de evacuare fuseseră deschise din nou, astfel încât vuietul asurzitor al apei trecând peste dig fusese înlocuit de atmosfera mult mai obişnuită, de linişte, din jurul morii. Până la sfârşitului lunii august viaţa revenise în ochii lui Mireille şi apoi, într-o minunată după-amiază de duminică, Lisette şi Eliane îşi zâmbiră una alteia când auziră sunetul mult aşteptat al hohotelor de râs ale lui Mireille.

– Priviţi această maimuţică neastâmpărată! exclamă ea în timp ce i-o dădea pe Blanche lui Lisette. A reuşit să se târască tocmai până la capătul bazinului, apoi a încercat să mănânce noroi!

– Şi s-a acoperit cu el!

Nici Lisette nu se putu abţine să nu râdă.

– Şi nici tu nu arăţi mai bine, Mireille. Sunteţi atât de murdare! Uită-te la tine – ai tot atât de mult noroi pe mâini ca ea.

Șterse cu un colț al șorțului o pată de pe obrazul lui Mireille.

– Ei bine, dacă tot era murdară, mi s-a părut o ocazie foarte potrivită pentru a face câteva plăcinte din noroi, zâmbi Mireille.

Lisette spălă fața și mâinile copilei, după care o duse repede la etaj pentru a o schimba de hainele pline de noroi. Mireille se așeză la masa din bucătărie și începu să răsfoiască ziarul din ultima săptămână.

– Cum rezistă *monsieur le Comte*? o întrebă pe Eliane. Nu cred că este ușor pentru el să locuiască în cabană în timp ce castelul este plin de *les Boches*.

– Se descurcă bine. Este un bătrân curajos.

Eliane nu continuă – contele îi reamintise necesitatea de a păstra tăcerea, chiar și față de membrii propriei familii.

– În timpuri ca acestea este mai bine să nu știi prea multe, îi spusese el. Îți vei proteja familia dacă nu le vei spune absolut nimic despre ce se întâmplă aici sus. Din același motiv, nu intenționez să îți dau detalii despre ceea ce fac: dacă ar afla germanii, pentru tine și *madame* Boin ar fi mai bine să nu știți nimic.

Într-adevăr, lui Eliane nu i se păruse că s-ar întâmpla prea multe în ceea ce privește activitățile subversive. Uneori se întreba dacă *monsieur le Comte* nu devenea puțin distrat – ar fi fost absolut de înțeles, la vârsta lui și cu supărarea de a avea casa rechiziționată de inamic. El petrecea mult timp citind în biblioteca castelului – o cameră pe care germanii îi permiseseră să o folosească, având în vedere cât de înțelegător fusese primindu-i în casa lui – și lua masa în bucătărie. De obicei, petrecea cea mai mare parte a după-amiezii făcându-și siesta în cabană și adesea se retrăgea devreme în dormitor, după ce femeile îi

serveau cina, lăsându-le să strângă şi să se întoarcă acasă înainte de ora stingerii.

Madame Boin refuzase să îşi părăsească bucătăria, acum când castelul era „infestat cu *les Boches*", după cum spusese ea. Pregătea masa pentru germani aşa cum o rugase contele, dar cu multă silă şi zgomot de tigăi izbite. La indicaţiile contelui, Eliane aranja totul în camera de zi înaintea orelor de masă ale germanilor şi aştepta până când ei plecau pentru a se întoarce să strângă, deci drumul ei se intersecta rareori cu al lor. Singura excepţie era translatorul – *oberleutnant*[1] Faber – care acţiona ca intermediar, transmiţând cereri (care erau, de fapt, ordine) din partea ofiţerilor încartiruiţi la Château Bellevue. Era un bărbat destul de plăcut, îşi spunea Eliane, chiar dacă uniforma lui o intimida. Însemnele de pe mantaua lui – vulturul de argint cu aripile întinse şi conturul geometric al svasticii – îi păreau simboluri violente ale dominaţiei şi ale persecuţiei.

Într-o seară de vineri, în timp ce Eliane îşi încheia săptămâna de lucru spălând podelele bucătăriei, în uşă apăru o siluetă. Era *monsieur le Comte*, care îşi puse un deget pe buze şi apoi îi înmână un plic sigilat. Îl luă, derutată, apoi văzu că pe el fusese trecut cu scrisul distins al contelui numele tatălui ei. El îi făcu semn să îl ascundă în şorţ, apoi, salutând-o cu un semn din cap, dispăru pe drumul întunecat către cabană. În timp ce îl privi plecând, Eliane avu impresia că rămânea în mod intenţionat în umbră, evitând cele câteva fâşii de lumină care ieşeau de sub camuflajul prost montat la ferestrele castelului şi luminau grădinile ici şi colo.

[1] Locotenent (în lb. germ. în orig.). (n. tr.)

Când ajunse acasă îi întinse plicul tatălui ei. Gustave aprobă doar, apoi îl ascunse în buzunar fără să îl deschidă, iar Eliane înțelese că ar fi mai bine să nu pună întrebări.

Nu vorbise despre scrisoare nici cu sora ei, iar Mireille începu să citească cu voce tare din ziar:

– „Parisul este aproape pustiu, iar angajatorii le solicită muncitorilor să se întoarcă. În urma asigurărilor că nu vor mai fi raiduri aeriene din partea *Luftwaffe* acum că armistițiul este în vigoare, pentru o perioadă limitată de timp vor circula trenuri suplimentare dinspre Bordeaux spre capitală, pentru a asigura întoarcerea angajaților la locurile lor de muncă."

Eliane continuă treaba de la care mama ei fusese întreruptă când fusese nevoită să urce pentru a o curăța pe Blanche după aventura cu plăcintele din noroi. Lisette își pregătea medicamentele pentru săptămâna care urma, așa că acum Eliane transfera cu atenție uleiuri esențiale din sticle bine închise în flacoane mai mici, pe care Lisette le lua cu ea în vizitele sale. Se opri pentru un moment și o privi pe Mireille, pe când cele citite de sora ei rămaseseră între ele, în bucătăria mirosind a mentă pentru arsurile din timpul sarcinii și a cuișoare pentru calmarea gingiilor bebelușilor atunci când le creșteau dinții.

– Te vei întoarce acolo? întrebă ea.

Mireille privi spre fereastră; dar Eliane nu ar fi putut să spună dacă vedea râul și salcia sau dacă încă îi mai trecea prin fața ochilor imaginea carnagiului la care fusese martoră.

Mireille aprobă încet, hotărâtă. Se întoarse către Eliane:

– Sunt destul de puternică acum. Știu că este nevoie de mine la *atelier* – atât de multe fete au plecat în același timp cu Esther și cu mine. Mă întreb cine se va mai întoarce. Mă întreb cine a mai rămas...

– Mamei nu-i va plăcea că te întorci, spuse Eliane, concentrându-se din nou asupra sticlelor din faţa sa.

Mireille oftă:

– Ştiu. Dar aici nu este nimic de făcut pentru mine. Tu şi *maman* aveţi atâta grijă de Blanche, încât nu aveţi nevoie de ajutorul meu. Dar în Paris este nevoie de mine. Zilele trecute am primit o carte poştală de la *monsieur le Directeur*[1]. I s-a spus că, dacă nu poate să continue ca de obicei, germanii îi vor prelua afacerea şi îşi vor aduce oamenii lor pentru ca atelierul să îşi desfăşoare activitatea în continuare. Fără îndoială că este mai bine dacă rămâne în mâinile sale. A fost un patron bun. Şi a încercat să ajute oameni ca Esther. Poate că vor mai fi alte femei ca ea cărora să le poată oferi adăpost şi un loc de muncă. Poate că aş putea ajuta şi eu cumva...

În timp ce vorbea, vocea lui Mireille devenea tot mai puternică, iar cuvintele ei sunau mult mai convingător decât o făcuseră de când se întorsese la moară. În acel moment intră Lisette, purtând-o pe Blanche, proaspăt spălată şi îmbrăcată, mirosind a ulei pentru masaj – un amestec de tarhon, lavandă şi mentă – pe care Lisette îl folosea ca balsam liniştitor pentru vindecarea colicilor şi calmarea bebeluşilor aflaţi în grija sa. Îi întinse copilul lui Mireille, pentru a o legăna pe genunchi.

– În cazul acesta, spuse Lisette, care în mod evident auzise cele spuse de Mireille, va trebui să te asiguri că ai puterea să te întorci, *ma fille*.

Faţa lui Mireille se lumină.

– Îmi vei permite să merg, *maman*?

– Vei putea pleca la începutul lui septembrie, cu condiţia ca eu să fiu sigură că eşti perfect sănătoasă din nou.

---

[1] Domnul director (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

Lisette netezi o buclă pe fruntea lui Mireille, uitându-se adânc în ochii căprui ai fiicei sale mai mari.

– Te cunosc eu. Ştiu că insistând să rămâi aici nu îţi voi ajuta sufletul să se vindece şi să se refacă. Vei găsi modalităţi de a o face la Paris – de asta sunt sigură. Dar ţine minte, te poţi întoarce oricând aici la moară, dacă vei considera că trebuie să pleci din nou din Paris. Acesta este căminul tău. Va fi mereu căminul tău.

O lacrimă mică se prelinse pe obrazul lui Mireille, iar ea îşi îngropă faţa în buclele copilei, care semănau atât de mult cu ale sale.

Lisette continuă să mângâie părul fiicei sale, liniştind-o.

– Acum ştiu că eşti mai bine. Pentru că în sfârşit poţi să plângi din nou.

Luni dimineaţă, Eliane merse ca de obicei în grădina împrejmuită pentru a verifica stupii şi pentru a strânge ingredientele pe care *madame* Boin le solicitase pentru meniurile zilei. Ramele superioare ale fiecărui stup erau pline cu miere de vară, acoperite cu ceara de albine curată. În săptămâna aceea urma să colecteze ultima miere din acel an, asigurându-se că lasă suficiente rezerve pentru ca albinele să supravieţuiască în iarna care va urma. Dacă va fi la fel de aspră ca ultima, ele vor avea nevoie de puţin mai multe provizii de miere, mai ales acum că raţionalizarea făcuse şi mai dificilă economisirea oricărei cantităţi de zahăr.

În timp ce fixa înapoi la locul lor ramele pe care le verificase, auzi poarta deschizându-se şi când se întoarse îl văzu pe *monsieur le Comte*.

– *Bonjour, monsieur.*

– *Bonjour*, Eliane. Cum este producţia de miere astăzi?

– Înfloritoare, mulţumesc, domnule. Coloniile au ieşit slăbite din iarnă, dar au supravieţuit şi acum sunt din nou în formă maximă.

El se aplecă, sprijinindu-se în baston, pentru a examina o albină lucrătoare care ateriza la intrarea în stup şi dansa, comunicându-le astfel tovarăşelor sale unde se găsesc cele mai bogate surse de nectar.

– Niciodată nu încetează să mă fascineze modul în care albinele fac asta.

Se îndreptă şi îi zâmbi lui Eliane:

– Sunt atât de inteligente, cum lucrează împreună, ca o comunitate în care fiecare joacă propriul rol pentru dezvoltarea coloniei.

Făcându-i lui Eliane semn să îl urmeze, se mută puţin mai departe de stupi, astfel încât să nu rămână în calea albinelor.

– Arată-mi ce ai cultivat pe acest strat, îi ceru el.

Ea petrecuse în grădină mai mult timp de când plecase grădinarul. Se înrolase cu câteva luni înainte ca armistiţiul să fie semnat şi, din câte se ştia, era unul dintre miile de soldaţi francezi capturaţi şi trimişi în lagărele de muncă din Germania.

Eliane începu să îi arate straturile cu dovlecei, fasole şi roşii, dar contele nu era atent. Ea tăcu. Privind încă la stratul perfect îngrijit, ca şi cum ar fi studiat legumele, el o întrebă în şoaptă:

– Asemenea unei albine lucrătoare, ai fi dispusă să îţi ajuţi comunitatea, Eliane?

La fel ca el, se întoarse spre grădină ca şi cum ar fi studiat plantele. Când răspunse, vocea îi era blândă:

– *Bien sûr, monsieur.*[1]

[1] Bineînţeles, domnule (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

– Nu vreau să te expun niciunui risc. Aşa că tot ceea ce îţi voi cere să faci este să execuţi un fel de dans pentru a transmite un mesaj celorlalţi. Nu trebuie să ştii cine sunt sau unde sunt. La semnalul meu, trebuie doar să porţi această basma.

Scoase din buzunar o eşarfă de mătase stacojie bogat ornamentată împăturită în forma unui pătrat.

– Şi atunci îţi iei coşul pentru o plimbare în afara zidurilor grădinii. Este important să porţi eşarfa şi să mergi în sensul acelor de ceasornic: acestea sunt părţile dansului, ele vor comunica mesajul. Ai fi gata să faci asta?

Eliane privi în jos la eşarfa strălucitoare pe care i-o întindea. În tăcere, o luă şi o strecură în buzunarul şorţului. După ce făcu asta, murmură:

– Dar, *m'sieur*, aceasta este o basma prea fină pentru a fi purtată de o fată ca mine. Mătase de asemenea calitate şi un model atât de complicat... Oamenii nu vor crede că este puţin ciudat?

– I-a aparţinut mamei mele, spuse el. Dar mi-ar plăcea să începi să o porţi mai des; şi dacă te întreabă cineva despre ea, poţi spune că a fost un dar de la sora ta din Paris. Are acces la astfel de podoabe – oamenii vor crede această explicaţie. Şi, dacă în timpul plimbării te opreşte oricare dintre „oaspeţii" noştri, spune-i că eşti în căutarea unor plante sălbatice pentru leacurile pe care tu şi mama ta le preparaţi.

– Foarte bine, *monsieur*. Dar cum voi şti când să pornesc?

– În această dimineaţă voi fi în bibliotecă. Am înţeles că „oaspeţii" noştri vor participa cu toţii la o întâlnire importantă la primărie. Când drumul va fi liber, voi veni la bucătărie şi o voi ruga pe *madame* Boin să îmi prepare un *tisane* de mentă. Acela va fi momentul să îţi execuţi dansul, precum albinele tale, şi să transmiţi mesajul.

– Am înțeles.

Vocea îi fusese aproape o șoaptă, dar el îi auzise clar răspunsul.

– Îți mulțumesc, Eliane.

Arătă din nou către stratul cu legume de parcă ar fi vorbit despre ele tot timpul, apoi plecă înapoi la castel.

Adâncită în gânduri, în timp ce strângea ingredientele pe care le solicitase *madame* Boin, Eliane omise în mod intenționat să culeagă mentă.

În acea dimineață, la Château Bellevue era obișnuita agitație a soldaților germani care veneau și plecau; un curier pe motocicletă opri pentru a livra documente pentru general; câțiva soldați care urmau să schimbe patrula de la punctul de control de pe podul din Coulliac mărșăluiră în drumul lor pe lângă fereastra bucătăriei; și un camion militar opri la intrarea principală.

– Mai vin încă doi dintre ei, exclamă cu ciudă *madame* Boin în timp ce ea și Eliane pregăteau paturi suplimentare în camera de la etaj. Vom fi plini până la refuz dacă vor mai continua așa.

Ușa camerei alăturate se deschise și auziră pârâitul unui radio și voci nemțești. Amplasaseră acolo stația radio și Eliane își dădu seama dintr-odată că aceasta era exact deasupra bibliotecii, unde contele își petrecea zilnic atât de mult timp.

Oberleutnant Farber bătu în ușa deschisă a dormitorului.

– *Mesdames*[1], nu e foarte urgent să terminați aici. Nou-veniții au primit ordin să își lase momentan bagajele pe coridor pentru că sunt alte lucruri pe care trebuie să le rezolvăm acum. Dacă ați putea avea camera

[1] Doamnelor (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

pregătită până după-amiază, atunci ar fi bine. Şi nu este necesar să pregătiţi nimic pentru prânz astăzi; vom face alte aranjamente.

– *Oui, monsieur,* răspunse *madame* Boin.

Şi apoi, îndată ce sunetul paşilor lui se îndepărtă pe coridor, începu din nou să bombăne:

– Mai întâi, nu ne-au anunţat despre aceşti nou-veniţi, apoi îşi schimbă planurile pentru masa de prânz. Cum pot să mă ocup de bucătărie în condiţiile astea? Dacă tot vorbim despre aroganţă...

De la fereastra dormitorului, în timp ce terminau de aranjat o pernă mare în lenjeria de in, Eliane privi mai mulţi soldaţi urcându-se în camion şi apoi *oberleutnant* Farber aduse jeepul la intrarea din faţă pentru general. În timp ce se îndepărta, locotenentul privi înapoi, zărind-o pe Eliane la fereastră. Zâmbi şi făcu din cap un semn discret de recunoaştere înainte de a întoarce vehiculul şi de a o lua în jos, după camion, pe drumul abrupt către oraş.

În timp ce praful se ridica în urma lor, peste castel se aşternu tăcerea. Eliane se grăbi la parter pentru a o ajuta pe doamna Boin în bucătărie şi începu să cureţe fasolea verde aflată într-o strecurătoare. După câteva minute, auziră paşi înceţi şi zgomotul unui baston, ceea ce însemna că se apropia contele.

El zâmbi în timp ce intra, văzând scena liniştită din faţa sa, cu care era atât de obişnuit.

– *Madame* Boin, vă rog, vreţi să fiţi amabilă să îmi preparaţi ceaiul de dimineaţă? Cred că astăzi mi-ar plăcea menta.

– *Oui, monsieur.*

Ea puse ibricul la fiert.

– Dar, Eliane, unde este menta? Dimineaţă te-am rugat să îmi aduci.

– Am uitat? Oh, îmi pare rău, *madame*. Voi merge să culeg acum.

Luă coşul mic de răchită aşezat lângă uşa bucătăriei şi ieşi. Imediat ce fu sigură că *madame* Boin nu o mai putea vedea, lăsă coşul şi scoase eşarfa din buzunarul şorţului. Era unul dintre cele mai frumoase lucruri pe care le văzuse vreodată: o bucată de mătase stacojie, cu păsări şi flori exotice. Scutură faldurile grele, apoi le prinse de două colţuri pentru a obţine un triunghi mare cu care să îşi acopere părul. Îl legă la ceafă, în stil ţărănesc şi apoi ridică din nou coşul. Se plimbă în afara zidurilor grădinii în sensul acelor de ceasornic aşa cum îi ceruse contele, simţindu-se stânjenită pentru că ştia că, de undeva, cineva o privea. Într-adevăr se simţea expusă şi uşor de remarcat în timp ce înainta spre marginea zidurilor, conştientă că trebuie să fie vizibilă de la Coulliac, unde erau germanii, dar şi de pe dealurile din împrejurimi. Basmaua îi crea o senzaţie de disconfort, dar continuă să meargă, cu hotărâre.

După ce termină turul, îşi scoase eşarfa şi o împături cu grijă, ascunzând-o înapoi în buzunar. Apoi deschise poarta şi culese în grabă un mănunchi de frunze de mentă plăcut mirositoare pentru a i le duce doamnei Boin.

Peste aproximativ o jumătate de oră auziră un vehicul trecând în apropiere şi oprind la intrarea principală.

– Ar fi bine să nu se fi întors niciunul dintre acei *Boches* şi să vrea să ia prânzul, se răsti *madame* Boin.

Întinzându-se să privească pe fereastră, Eliane observă surprinsă camioneta tatălui său.

– Este *papa!* exclamă ea.

Gustave ieşi fluierând cu voioşie şi descărcă un sac cu făină din spatele camionetei. Veni la uşa bucătăriei şi bătu zgomotos.

– Bună dimineaţa, *madame* Boin. *Et re-bonjour, ma fille*[1].

Îi zâmbi lui Eliane.

– După ce am terminat livrările, am descoperit că am un sac în plus; se pare că am uitat din greşeală să îl las la depozit. M-am gândit că, în loc să pierd combustibil preţios parcurgând din nou tot drumul înapoi, mai bine să întreb dacă vă este de folos. Ştiu că trebuie să gătiţi pentru un mare număr de „oaspeţi", zilele astea.

Eliane se gândi că era ciudat cum tatăl ei folosise acelaşi cuvânt glumeţ ca *monsieur le Comte* referindu-se la germani. Se gândi, de asemenea, că auzise uşa camionetei deschizându-se, apoi închizându-se din nou, uşor, dar Gustave pălăvrăgea însufleţit cu *madame* Boin aşa că, probabil, se înşelase.

Tatăl ei nu părea prea grăbit să plece, discuta despre ultimele ştiri şi le povestea fragmente de bârfe locale adunate în timpul turului său de dimineaţă.

– Lisette a avut o zi obositoare ieri. Travaliul doamnei Leblanc a durat şaptesprezece ore! Aşa că a fost în picioare toată noaptea. Dar totul este bine – la ora cinci dimineaţa a născut un băiat viguros. Lisette se odihnea când am plecat...

Se opri când intră contele.

– *Bonjour, monsieur le Comte.*

Cei doi bărbaţi îşi strânseră mâinile.

– După cum vedeţi – Gustave arătă spre sacul de făină sprijinit de un scaun –, tocmai am făcut o livrare suplimentară.

---

[1] Şi bună ziua din nou, fata mea (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

– Apreciem acest lucru foarte mult, Gustave. Mulțumesc că te-ai gândit la noi. Totul este în ordine.

Lui Eliane îi păru mai degrabă o afirmație decât o întrebare.

Morarul aprobă cu un semn din cap.

– Păi, mai bine aș pleca. Dacă Lisette s-a trezit, se va întreba de ce îmi ia atât de mult timp să îmi termin turul. Bună ziua, *monsieur*, *madame* Boin.

Se opri în trecere pentru a săruta creștetul lui Eliane, spunând:

– Ne vedem mai târziu, *ma fille*.

Și apoi, urcându-se din nou în camioneta sa, flutură voios cu mâna în timp ce conducea pe lângă ei, îndreptându-se spre casă.

Când se întoarse la moară în seara aceea, Eliane se opri pentru câteva minute lângă râu, sub bolta protectoare formată de ramurile salciei. Se obișnuise să facă asta aproape în fiecare zi de când plecase Mathieu, gândindu-se la el timp de câteva minute și amintindu-și momentele pe care le petrecuseră împreună pe mal. Privi dincolo de râu, la câmpuri și apoi la pădurile din spatele acestora, care se vedeau ca umbre întunecate în lumina lunii. Pe partea cea mai îndepărtată a pădurii, huruitul slab al unui tren în trecere se stinse în depărtare.

Mathieu era undeva acolo, în spatele acelor păduri, dincolo de calea ferată, peste și mai multe câmpuri, pe partea cealaltă a văilor abrupte și înguste din Périgord, unde terenul mai ridicat se lărgește și apar câmpurile și pajiștile din Corrèze, ajutându-și tatăl și fratele să administreze ferma de lângă Tulle. Ea își dorea, din toată inima, să primească un mesaj din partea lui. Doar câteva cuvinte

pentru a o anunța că este în siguranță, că este bine și că se gândește încă la ea. Se gândi înapoi la zilele pe care le petrecuseră dincolo de râu, la picnicul în lumina soarelui, când făcuseră nepăsători planuri pentru un viitor despre care erau atât de siguri că va fi unul comun. Știa de atunci, cu certitudine, că erau predestinați să fie împreună. Dar cine ar fi putut să prevadă că Franța va deveni o țară divizată de o linie trasată pe o hartă? Și că această linie va deveni atât de repede o barieră de netrecut?

Chiar atunci, întunericul camuflajului se lumină pentru un moment în timp ce ușa morii se deschise și lumina se împrăștie din interior peste iarba prăfuită pe care stătea Eliane, ascunsă în spatele perdelei de frunze de salcie. Lisette ieși, închizând repede ușa după ea; și în timp ce Eliane privea, mama ei merse în hambar ducând cu grijă ceva. Eliane auzi clinchetul delicat al porțelanului zăngănind pe o tavă de tablă și simți mirosul trecător a ceva savuros – supă, poate? Sau o tocană făcută de mama sa?

Ce ciudat. Mama sa ducea ceva de mâncare afară, în hambar. Dar fusese o zi stranie, cu plimbarea de dimineață purtând basmaua de mătase și cu apariția la castel a tatălui ei, în felul acela. Eliane ieși din adăpostul oferit de salcie tocmai când Lisette se grăbea înapoi din hambar, cu mâinile goale acum.

– Oh! exclamă, apăsându-și o mână pe gât. Tu ești, Eliane. M-ai speriat!

– Îmi pare rău, *maman*, nu am vrut.

– Cum a fost ziua ta astăzi? întrebă Lisette.

– Oh, bine. La fel ca de obicei, îi răspunse Eliane.

Chiar dacă era curioasă în privința celui care ar putea, eventual, să ia cina în hambarul familiei Martin, știa că

e mai bine să nu pună întrebări dacă mama ei nu-şi dorea asta.

– *Papa* este în bucătărie. Cred că vrea să îţi vorbească.

Eliane o urmă pe mama sa în bucătărie, clipind din cauza luminii.

– Iat-o!

Gustave împinse scaunul de lângă el şi îi făcu semn lui Eliane să vină la masă.

– Ai făcut o treabă bună astăzi, *ma fille*. Plimbarea pe care ai făcut-o a fost una importantă.

Ea ridică din umeri.

– A fost doar o plimbare.

El zâmbi şi îi mângâie părul.

– A fost o plimbare care a ajutat ca lucrurile să se întâmple. Lucruri care trebuie să rămână nespuse deocamdată. Dar lucruri care vor schimba ceva.

Ea îi zâmbi la rândul ei, dându-şi după urechi părul drept, de culoarea mierii de albine.

– Şi unul dintre aceste lucruri ia cina în hambar chiar acum?

Lisette izbucni.

– Ţi-am spus că este prea periculos să îl laşi să rămână acolo, îl mustră ea pe Gustave.

– Nu îţi face griji, *chérie*[1]. Eliane a jucat deja un rol în asta şi ştie că nu trebuie să spună nimic nimănui din afara acestei case. Este corect să îi spunem. Oricum, el va pleca mâine, când Yves şi cu mine îl vom duce noilor săi prieteni, împreună cu făina pentru brutărie. Şi a trecut ora stingerii, este prea târziu să îl mai mutăm în siguranţă în noaptea asta.

[1] Dragă (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

Gustave se întoarse cu faţa spre Eliane.

– După cum ţi-ai dat seama, avem un „oaspete" la moară în această noapte. Asemenea „oaspeţilor" voştri de la castel, şi el este străin – este englez. A trecut digul astăzi, după ce s-a paraşutat în zona neocupată noaptea trecută. Va rămâne aici pentru o vreme, ajutând cât mai discret. Mai mult de atât nu este necesar să ştii.

– Înţeleg.

Eliane aprobă, gânditoare.

– Iar plimbarea mea de astăzi are vreo legătură cu sosirea lui?

– Firește că are. Ai anunţat anumite persoane că drumul era liber. Ai ajutat ca el – şi alţii – să fie în siguranţă.

– Atunci pot să îţi mai pun o întrebare?

– Doar una. Dar nu îţi pot promite că vei primi un răspuns.

– Ai livrat mai mult decât un sac de făină când ai venit astăzi la Château Bellevue?

El privi în ochii sinceri, gri, formulându-şi cu grijă replica:

– Răspunsul la întrebarea ta este „da", Eliane. Dar nu pot spune nimic mai mult.

– Este în regulă. Înţeleg, *papa*. Nu voi mai pune alte întrebări.

Când urcă scările spre camera ei de la mansardă, Eliane scoase basmaua stacojie din buzunarul şorţului şi o întinse pe pat, trecându-şi degetele peste mătasea moale, bogat colorată. Ştia că reprezentase un semnal care, în ziua aceea, transmisese un mesaj important de la castel către dealurile din jur. În contrast cu cearşaful alb, eşarfa strălucea cu un mesaj triumfător de speranţă. Eliane îşi dori ca străinul din hambar să fie în siguranţă, ca familia ei să fie

protejată aici, la moară şi la Paris; se gândi la *monsieur le Comte,* a cărui mamă purtase cândva eşarfa, şi speră că el va fi bine acolo sus la castel, orice ar pune la cale în mijlocul soldaţilor germani; şi, înainte de toate, se rugă ca eşarfa să fie un semnal care, ca raza unui far măturând oceanul întunecat, îi va putea transmite lui Mathieu dragostea ei, pe celălalt mal al prăpastiei.

Când Eliane coborî în dimineaţa următoare, la masa din bucătărie era aşezat un străin. Hainele sale de muncitor erau şterse, dar trăsăturile îi erau remarcabile: nasul acvilin şi maxilarul pătrat sugerau o forţă fizică domolită doar de vaga expresie de amuzament din ochii săi, care aveau nuanţa albastrului intens al albăstrelelor ce creşteau pe marginile lanurilor de grâu. La vederea lui Eliane, el lăsă cana cu cafea şi se ridică în picioare.

Ea se aplecă pentru a-şi săruta tatăl, care era aşezat la capătul mesei, lângă uşă.

– *Bonjour, papa.*

– *Bonjour,* Eliane. Permite-mi să ţi-l prezint pe Jacques Lemaître.

Străinul întinse mâna pentru a i-o strânge pe a ei.

– *Enchanté, mademoiselle. Je suis ravi de faire votre connaissance*[1].

Franceza sa era impecabilă, poate doar cu un vag accent greu de localizat. Fără să cunoască amănuntele, cineva ar fi putut presupune că era din sud – din Ţara Bascilor, probabil, sau poate din Languedoc.

[1] Încântat, domnişoară. Mă bucur să vă cunosc (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

– Jacques va lucra la brutăria din Coulliac şi va locui în apartamentul de deasupra acesteia. Este un prieten al familiei care a venit să dea o mână de ajutor, acum că *monsieur* Fournier suferă atât de rău din cauza artritei în ultima vreme.

Ea aprobă.

– Vor fi încântaţi de ajutorul dumneavoastră, *m'sieur*.

Jacques zâmbi.

– Porţi o eşarfă foarte frumoasă, Eliane.

– Mulţumesc. Este un cadou din partea surorii mele de la Paris.

Părea că îşi exersau cu toţii rolurile, repetându-le în particular, astfel încât să fie pregătiţi pentru a le interpreta în faţa unui public mult mai numeros.

Lăsându-şi cana de cafea, Gustave scoase din buzunar o batistă mare, pătată şi îşi şterse mustaţa.

– Bine atunci, Jacques, hai să mergem. *Monsieur* Fournier doreşte să îi livrăm făina înainte ca ceilalţi locuitori din Coulliac să se trezească.

– *Au revoir*[1], Eliane, spuse străinul. Aştept cu nerăbdare să te văd din nou.

– Bine aţi venit în Coulliac, *monsieur* Lemaître, răspunse ea. Sper să vă acomodaţi uşor.

[1] La revedere (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

Abi: 2017

Este luni – zi de odihnă pentru personalul de la Château Bellevue – şi stau pe malul râului, bălăcindu-mi picioarele în apă. Thomas şi Jean-Marc au lucrat în această dimineaţă la moară, dar au plecat înapoi pe deal pentru masa de prânz. Este mult prea cald pentru a munci în miezul zilei pe afară.

Am devenit suficient de curajoasă acum pentru a înota în râu. Jean-Marc mi-a arătat că poţi să mergi pe dig şi să sari în bazinul format în amonte, atât timp cât rămâi la mijlocul râului, departe de canalele stăvilarului. Roata morii este nemişcată, îngheţată în spaţiu şi timp, martor tăcut al acelor ani de război când era folosită pentru a măcina grâul pentru pâinea de fiecare zi a comunităţii. Dar ecluza canalului de derivaţie stă deschisă, iar apa este trasă într-o panglică întunecată, agitată şi înspumată în timp ce este aruncată înapoi în cursul râului mai jos de dig. Apa din bazinul adânc al morii, întunecată şi rece, se revarsă peste partea superioară a digului, într-o cascadă veselă, în bazinul auriu-brun de dedesubt, unde peştii înoată în vârtejuri sub salcie, în timp ce râul se adună înainte de a curge mai departe pentru a se alătura altor cursuri de apă, mai mari, şi în cele din urmă se varsă în ocean.

Merg cu grijă pe pietrele de râu de-a lungul malului şi mă aşez cu spatele sprijinit de trunchiul salciei. Scoarţa este aspră, brăzdată de crăpături. Sara mi-a spus că, din această scoarţă, se obţine substanţa principală din aspirină şi că Eliane şi Lisette ar fi folosit-o la prepararea unui ceai analgezic atunci când medicamentele se fabricau în cantităţi limitate, în anii războiului. Îmi odihnesc capul pe scoarţa tămăduitoare şi închid ochii, lăsând razele soarelui, filtrate prin frunzele elegante ale salciei, să formeze jocuri de căldură şi lumină care dansează pe pleoapele mele. Mă gândesc la Eliane, stând la adăpostul salciei şi visând la Mathieu, în noaptea în care Jacques a ajuns la moară.

Cum ar fi, mă întreb, să fii iubită de un bărbat ca Mathieu Dubosq sau Jacques Lemaître? Un om cu suflet bun.

Ritmul hodorogit, slab, al unui tren se aude de undeva, departe, trezindu-mă din visare. Este atâta linişte aici (acum că betoniera lui Thomas s-a oprit, din fericire), încât poţi distinge orice nivel de sunet: chemarea melodioasă a unei păsări; zgomotul sacadat, îndepărtat al trecerii trenului; suspinul frunzelor salciei plângătoare; murmurul râului. Este foarte diferit faţă de priveliştea pe care o aveam spre Tamisa din apartamentul din Londra, unde sunetele erau înghiţite de zgomotul oraşului care îl înconjura; şi aceste zgomote ale oraşului, la rândul lor, erau închise afară de geamurile ermetice de sticlă ale ferestrelor înalte, astfel încât înăuntru era o tăcere deplină, care era oricum, dar nu liniştitoare.

Obişnuiam să fredonez sau să las radioul pornit în fiecare zi, când eram singură în apartament, aşa că nu m-a deranjat acea tăcere.

Zac trebuie să fi simţit cât de singură eram. Şi ceva s-a schimbat, în noaptea aceea în care a propus să încercăm

să facem un copil. Chiar dacă, aparent, păream neschimbată, nu mai eram partenera pasivă de la începutul căsniciei noastre. Actul meu mărunt, secret, de rezistenţă prin ascunderea pilulelor contraceptive, îmi dădea putere în fiecare zi când luam câte una din poşeta ascunsă pe raftul din dressing şi o înghiţeam cu o gură de apă din paharul de pe noptieră.

Poate cumva Zac a simţit această schimbare, ca o uşoară slăbire a puterii cu care îşi exercita controlul asupra mea, într-un fel pe care nu prea îl înţelegea. Oricum, indiferent de motivele sale, a avansat ideea de a mă întoarce la studii cu un aer de bunăvoinţă triumfătoare.

De ce oare, de fiecare dată când îmi oferea ceva, simţeam că altceva mi-a fost luat?

– Ai putea studia pentru a obţine o diplomă universitară, a sugerat el, în timp ce încercăm să facem un copil. Ce părere ai? Ai spus că mereu ţi-a părut rău că nu ai avut posibilitatea de a-ţi continua studiile după ce te-ai lăsat de şcoală.

Am fost surprinsă, apoi recunoscătoare. Deci el chiar avea cele mai bune intenţii faţă de mine, în adâncul sufletului, la urma urmei.

Am zâmbit cu gura până la urechi.

– Oh, Zac! Serios? Mi-ar plăcea asta!

M-am imaginat într-un amfiteatru arhiplin şi bând cafea cu alţi studenţi (voi fi mai în vârstă decât majoritatea acestora, desigur, dar nu exagerat de bătrână), întorcându-mă cu metroul acasă, cu o geantă cu cărţi şi străduindu-mă să scriu un eseu...

Mi-am dat seama imediat de greşeala mea, în timp ce expresia lui se schimba de la una prietenoasă la alta înghеţată. Lăsasem garda jos, permiţându-i să vadă o

bucățică din ceea ce simțeam cu adevărat și asta i-a oferit un avantaj.

– Desigur, va costa foarte mult. Dar am căutat online Open University. Este mai ieftin să studiezi prin intermediul lor și nu vor fi cheltuieli suplimentare de transport. La urma urmei, nu sunt plin de bani.

Și iată din nou... Oferea ceva cu o mână, lua înapoi cu cealaltă. Și chiar dacă gândul de a obține o diplomă prin OU încă mă mai umplea de emoție, mă simțeam de parcă zidurile apartamentului se strângeau în jurul meu, iar silueta orașului se îndepărta și mai mult, devenind și mai inaccesibilă dincolo de fereastra placată.

Dar mi-am spus că, dacă îmi iau diploma, voi deveni mai puternică. Voi putea să îmi iau o slujbă, să fiu independentă. Vocea timidă a identității mele pierdute îmi șoptea în ureche: „Și apoi vei putea câștiga destui bani ca să scapi".

Era un pas. Și, la momentul acela, un pas în orice direcție era mai bun decât să stau, înghețată, în spatele acelor panouri înalte de sticlă.

Eliane: 1940

În loc să se retragă în cabană pentru siesta obișnuită, contele începuse să își petreacă marea parte a după-amiezilor în capelă. În acel moment al zilei, odată ce masa de prânz era strânsă, castelul era învăluit în tăcere, majoritatea germanilor aflându-se la posturile lor din Coulliac sau, în zilele lor libere, dormind, după ce băuseră vin din pivnița castelului, care le era servit la masa de prânz prin amabilitatea gazdei lor.

– Scoate o sticlă sau două în fiecare zi, o instruise *monsieur le Comte* pe Eliane. Precum albinele tale, „oaspeții" noștri trebuie aprovizionați periodic cu „nectar" pentru a rămâne binedispuși.

Pentru *madame* Boin, treptele care coborau în pivniță dintr-un colț al bucătăriei erau imposibil de folosit. Susținuse că înclinarea lor o amețea. Așa că era treaba lui Eliane să coboare în întunericul rece de sub piatra pe care stătea castelul și să aducă vinul sus.

– Începe din partea stângă a rafturilor, îi spuse contele. Cele mai bune sticle sunt în dreapta – le vom păstra pentru a sărbători, foarte curând, cu voia lui Dumnezeu.

Trei butoaie de lemn așezate în linie la un capăt al pivniței erau fixate cu ajutorul unor pene de lemn, pentru a nu se rostogoli de la locul lor. Prima dată când coborâse

acolo, contele îi ceruse să se uite cu atenție la butoaie și să îi spună dacă observă ceva deosebit.

– Cel din mijloc stă mai jos decât celelalte două, ceea ce este ciudat, deoarece ele par să aibă aceeași dimensiune, remarcă ea la întoarcere.

Monsieur le Comte aprobă.

– Data viitoare când vei coborî, Eliane, uită-te din nou. Ai auzit zvonurile despre un tunel secret care leagă castelul de moară? Ei bine, sunt adevărate. Butoiul din mijloc stă deasupra unei trape în podea, de aceea este un pic mai jos.

Ea nu fusese niciodată într-un tunel, dar acum se gândea adesea la el când mergea să aducă vinul: un pasaj secret care lega locul de muncă de casa sa.

Într-o după-amiază, coborî treptele pivniței să aducă câteva sticle pentru ca vinul să se poată odihni deasupra pământului, astfel încât să ajungă treptat la temperatura potrivită pentru a fi servit în seara aceea, și își dădu seama că rafturile din partea stângă erau aproape goale, datorită generozității contelui. Erau acolo și niște cutii îngrămădite în fața rafturilor din dreapta, marcate cu numele unui producător local de vin și anul 1937. Oare făceau parte din rezerva valoroasă de soiuri mai bune a contelui? Sau ar putea așeza sticlele pe rafturile din partea stângă pentru a completa spațiile goale? Va trebui să verifice...

Puțin mai târziu, mergând să muncească în grădină pentru o oră sau două, înainte de a o ajuta pe *madame* Boin să prepare cina, se gândi că l-ar putea căuta pe conte în capelă pentru a-l întreba despre vin. Capela era una dintre cele mai vechi părți ale castelului și piatra din care era zidită se odihnea în lumina soarelui de după-amiază, domolită de timp și rugăciuni. Crucea străveche din vârful frontonului de deasupra intrării se ridica peste

acoperişurile clădirilor din apropiere. Eliane bătu uşor în lemnul erodat al uşii, nedorind să îl întrerupă pe conte din rugăciune. În mod bizar, crezu că aude două voci din interior, dar când împinse uşa, *monsieur le Comte* se ridică din locul în care stătea, evident într-o liniştită solitudine, lângă altar, chiar în faţa statuii lui Hristos pe cruce. „Trebuie să se fi rugat cu voce tare", se gândi ea.

Când îi explică situaţia din pivniţa de vinuri, contele zâmbi larg, ochii săi îngustându-se amuzaţi.

– Ah, da, uitasem de acele lăzi cu vin. O mie nouă sute treizeci şi şapte a fost o recoltă cumplită, vinul fiind tanic şi aspru. Viticultorul nu a putut vinde acele loturi aşa că mi-a dat gratis câteva sticle. Încă nu a început să se învechească, iar atunci când se va întâmpla s-ar putea să fie imposibil de băut. Exact asta le vom servi vizitatorilor noştri germani; este soluţia perfectă! Bineînţeles, Eliane, poţi muta sticlele pe rafturile goale. Dar asigură-te, te rog, că nu îmi vei servi nicio sticlă mie!

Se aşeză din nou pe scaunul de lângă altar. Şi, de parcă tocmai îi trecuse prin minte, adăugă:

– Oh, şi Eliane, s-ar putea să te rog să faci mâine din nou una dintre plimbările tale, deci ai grijă să ai eşarfa la tine.

Ea mângâie mătasea roşie din jurul gâtului şi încuviinţă.

– Te voi anunţa, spuse el.

Îl lăsă în liniştea capelei, stând în locul în care o rază de soare se strecura prin rombul ferestrei de deasupra statuii lui Hristos. Lumina făcea ca firele de praf să danseze în jurul capului său în aerul rece şi îi lumina mâinile împreunate lejer în poală. În timp ce închidea uşor uşa în urma ei, îi auzi din nou vocea, un murmur neclar în cealaltă parte a zidurilor groase.

Era pregătită să își facă din nou plimbarea ziua următoare, așa cum făcuse nu în mod frecvent, dar de mai multe ori, de la prima plimbare. Sensul și numărul circuitelor pe care trebuia să le parcurgă se modificau uneori; și nu știa niciodată ce comunica sau cui. Dar spera că – alături de rugăciunile de după-amiază ale contelui – mesajele pe care le transmitea în direcția aceea, largă și albastră, vor ajuta cumva.

Abi: 2017

În dimineața asta, Karen și cu mine facem curățenie în capelă. Soarele de vară aduce temperatura aproape de caniculă, așa că e o ușurare să treci pragul în penumbra răcoroasă. Măturăm lespezile, adunând în fărașe resturile de la ultima nuntă; câteva petale uscate de trandafiri pe care Sara le-a oferit ca alternativă pentru confetti; câteva foi cu instrucțiuni aruncate pe jos; praf de la tălpile atâtor perechi de pantofi noi, eleganți, cumpărați special pentru această ocazie. Lemnul lustruit al stranelor strălucește acolo unde o rază de lumină este filtrată prin geamuri.

Împreună, scuturăm pânza spălată și o întindem peste micul altar situat sub statuia lui Hristos. Își îndoaie încheietura, care uneori mai este ușor înțepenită, deși se vindecă destul de bine, și apoi se uită la brațul meu. Îi observ privirea și mă prefac că netezesc o cută inexistentă a pânzei altarului pentru a-mi masca sentimentul de jenă. Din cauza căldurii a trebuit să renunț pentru prima dată la obișnuitele bluze cu mâneci lungi. Știu că nu este o privelițe frumoasă. Oasele s-au fragmentat când s-au rupt, străpungând pielea. Șuruburile pe care le-au introdus pentru a le fixa au creat mai multe cicatrici, așa că brațul meu este deformat. Cicatricile rănilor ies în evidență la fel de tare, ca pete albe în contrast cu bronzul slab pe care

l-am dobândit stând pe malul râului în costum de baie în zilele mele libere.

Karen mă fixează cu privirea ei sinceră.

– M-am plâns că încheietura mâinii mele este puțin inflamată. Presupun că asta trebuie să te fi durut mult mai mult.

Am ridicat din umeri, încercând să nu îmi amintesc. Încercând să resping imaginile care îmi vin, nedorite, în minte.

– Da, așa cred. Dar s-a întâmplat cu ceva timp în urmă. E aproape vindecată acum.

Pentru un moment, mă privește cercetător.

– Știi, Abi, te descurci bine. Am întâlnit destui oameni în viața mea, iar tu faci parte dintre cei mai buni.

Nu sunt sigură dacă se referă la munca pe care o fac pe lângă castel sau dacă vorbește despre altceva, însă datorită bunătății ei îmi vin lacrimi în ochi. Îmi întorc capul și mă aplec pentru a ridica mătura și fărașul, astfel încât pot să îmi recapăt stăpânirea de sine. Din curtea de afară sunetul mașinii de tuns iarba a lui Jean-Marc se aude din ce în ce mai tare, apoi descrește. Probabil se duce să o lase în magazie sau poate merge să ia prânzul.

În timp ce mă îndrept, Karen încă mă cântărește cu privirea, apoi zâmbește:

– Și recunosc că nu sunt singura de aici care gândește astfel.

În timp ce părăsim capela, mă opresc pentru un moment înainte de a păși din nou în lumina orbitoare a soarelui din miezul zilei, și mă gândesc la conte petrecându-și după-amiezile aici. Și în acel moment, în penumbra discretă a capelei, mi se pare că aud murmurul slab al vocilor lor transmițând un mesaj din trecut.

Eliane: 1942

Vestea că mierea din anul respectiv era disponibilă se răspândi repede în piața din Coulliac. Era o gravă penurie în acea perioadă, în ciuda raționalizării stricte a alimentelor. Zahărul era una dintre cele mai valoroase mărfuri, și una dintre cele mai rare, prin urmare se formă repede o coadă la standul lui Francine și al lui Eliane.

Oamenii se resemnaseră să stea la coadă pentru orice în ultimul timp – la coadă la primărie pentru permise de călătorie sau cupoane de benzină; la coadă la brutărie pentru a-și lua rațiile zilnice tot mai reduse de pâine și la măcelărie pentru a ridica o bucățică de carne de cal; și la coadă la punctele de control care răsăriseră pe drumuri unde, până atunci, merseseră fără restricții pentru treburile zilnice.

Oamenii își lungiseră rațiile cât de bine putuseră cu orice era disponibil: uneori cu pește din râu; cu frunze de salată sălbatică – păpădie, *studeniță*[1] și *mâche* – din gardurile vii; și când numărul furnizorilor de grâu scăzuse brusc, așa cum se întâmpla atât de des în vremurile acelea, Gustave și Yves măcinau castane într-o făină grosieră din

[1] Plantă perenă, cu flori albe; veșnic verde, bogată în vitamine și minerale. (n. tr.)

care puteau fi făcute pâini galbene, grele, care se simțeau în stomac ca o cărămidă. Dar nimeni nu se plângea. După o iarnă în care supraviețuiseră mai ales cu napi și rădăcini de anghinare, toată lumea aprecia abundența relativă care venise odată cu primăvara și cu începutul verii. Pâinea densă de castane măcar umplea ceva, cât de puțin, într-un stomac gol. Iar niște miere ar fi transformat chiar și un colț de pâine mucegăită într-un festin.

În loc să ceară o groază de bani, ceea ce majoritatea oamenilor ar fi fost de acord să plătească pentru un borcan, dacă ar fi avut resurse, fetele stabiliseră o sumă simbolică, distribuind prețioasele produse la cât mai multe familii din Coulliac. În unele cazuri, ele nu erau împotriva participării la *marché amical*[1] (un nume mult mai prietenos pentru ei toți decât „piața neagră"), și puteau să schimbe discret un borcan cu miere pe o bucată de cârnat uscat sau pe câteva mere zbârcite, ultimele din recolta de anul trecut. Aceste produse erau ascunse în grabă în spatele tarabei.

În aparență, Francine avea aceeași personalitate veselă, cu care Eliane se obișnuise. Dar, cu câteva zile înainte, i se ordonase să se prezinte la primărie unde, după ce fusese ținută în picioare mai bine de două ore la coada obligatorie, i se înmânase o stea galbenă și i se spusese că trebuie purtată în permanență pe îmbrăcămintea exterioară. Eliane putea să îi simtă teama crescând. Și nu era de mirare – ziarele publicau din ce în ce mai des rapoarte despre deportări. Îndeosebi evreii erau arestați și trimiși în lagărele de muncă din est, și tonul raportărilor devenea din ce în ce mai fățiș antisemit.

[1] Piața prietenoasă (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

Când *oberleutnant* Farber veni la stand pentru a cumpăra – la preț întreg – unul dintre puținele borcane de dulceață pe care reușiseră să le facă anul acela (lipsa zahărului limitându-le cantitatea produsă), mâinile lui Francine tremurară atât de tare, încât împrăștie restul pe caldarâm. Jacques Lemaître, care era următorul la rând, o ajută să adune câteva dintre monedele rătăcite și să le ofere soldatului.

– *Merci, monsieur*[1], spuse locotenentul.

Jacques făcu un semn amabil din cap și apoi, așteptând până când soldatul începu să se îndrepte către primărie, se întoarse spre Eliane și Francine.

– Aș dori un borcan din mierea voastră fină, domnișoarelor, spuse el curtenitor. Și, ce mai fac părinții tăi? Dar fratele tău? o întrebă pe Eliane. Ai avut vreo veste de la sora ta în ultima vreme?

Stéphanie, care stătea în spatele lui și care urmărise cu atenție schimburile de cuvinte cu ambii bărbați, se întinse în fața lui Jacques sub pretextul examinării ultimelor borcane de dulceață din prune sălbatice, pe care fetele le culeseseră în primăvară de pe marginea drumului.

– Permiteți-mi, domnișoară, zise el politicos, întinzându-i borcanul cu dulceață.

– Vă mulțumesc, *m'sieur*. Nu cred că am făcut cunoștință. Mi se pare că v-am văzut lucrând la brutărie.

Se prezentă și întinse o mână bine îngrijită, fandosindu-se.

– *Enchanté*, răspunse el. Este adevărat: sunt ajutorul domnului Fournier.

[1] Mulțumesc, domnule (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

– Bună, Eliane, spuse Stéphanie, îndreptându-şi brusc atenţia spre aceasta. Ce eşarfă drăguţă ai! Te-am văzut purtând-o adesea. Mă întreb de unde oare ai luat aşa ceva?

– De la sora mea Mireille, răspunse Eliane.

– Serios? Nu de la unul dintre soldaţii tăi recunoscători de sus de la castel?

Refuzând să muşte momeala, Eliane replică ferm:

– Nu. Un client recunoscător i-o oferise lui Mireille. Şi a fost cadoul pe care l-am primit din partea ei la aniversarea zilei mele de naştere.

– Înţeleg.

Râsul lui Stéphanie fu slab şi neconvingător.

– Mă întreb dacă acel client era femeie sau bărbat. Şi ce mai face fermecătorul bebeluş pe care l-a luat mama ta în grija sa? Trebuie să fi crescut destul de mult în ultimul timp.

Eliane o putea simţi pe Francine încordându-se, în spatele său. Îi zâmbi calm lui Stéphanie:

– Da, Blanche este chiar bine acum. Un copil vesel, cu destul de multă personalitate.

Stéphanie pufni, apoi îi întinse borcanul cu dulceaţă lui Jacques, concentrându-şi din nou întreaga lui atenţie asupra lui.

– Vă rog, aţi putea fi amabil să schimbaţi acesta pentru mine, *monsieur*?

Francine se încruntă din nou în timp ce Stéphanie îşi flutura genele în direcţia lui Jacques.

– Doar un borcan cu miere, te rog, Eliane.

Privirea lui Stéphanie trecu la Francine, ochii ei zăbovind intenţionat pe steaua galbenă prinsă pe partea din faţă a bluzei. Îşi aşeză mierea în coş şi îi întinse mâna încă o dată lui Jacques.

– Pe curând, *monsieur*.

Se îndepărtă, netezindu-şi părul negru strălucitor.

– La revedere atunci, Eliane, Francine.

Zâmbetul lui Jacques le cuprinse pe amândouă. În timp ce pornea mai departe, secretara primarului se grăbi spre el.

– Bună dimineaţa, *monsieur* Lemaître, spuse ea. Am găsit acel articol despre care aţi întrebat zilele trecute. Sper să vi se pară interesant.

– Mulţumesc, *madame*. Este foarte amabil din partea dumneavoastră şi vă sunt recunoscător. Sunt sigur că aşa va fi.

Luă ziarul rulat pe care ea îl scosese din sacul marinăresc şi şi-l puse sub braţ.

– Bună dimineaţa, doamnelor.

Apoi Jacques traversă cu vioiciune piaţa, îndreptându-se spre uşa micului său apartament de deasupra brutăriei.

Ziua următoare, duminică, Eliane împrăştia firmituri pentru păsări, însoţită de Blanche, care era acum o voinică de doi ani şi jumătate. Fetiţa râdea în timp ce cocoşul dădea din aripi, încercând să îşi afirme autoritatea asupra găinilor – care îl ignorau şi continuau să ciugulească de zor. Amândouă se întoarseră surprinse văzându-l pe Jacques Lemaître îndreptându-se spre moară.

– Bună dimineaţa, Blanche şi Eliane. Părinţii voştri şi Yves sunt acasă? întrebă în timp ce se apropia.

– Desigur. Intraţi, vă rog.

După ce îl invită în casă, îi oferi un loc la masă şi plecă să îi caute pe Lisette, Gustave şi Yves.

– Vor veni imediat, îi spuse la întoarcere. Vă pot oferi ceva de băut? Mă tem că aşa-zisa noastră cafea este făcută din ghinde zilele astea. Dar avem *tisanes* – tei sau roiniţă?

El acceptă un ceai de tei, inhalând aroma florilor uscate atunci când ea îl puse în faţa lui, la infuzat. Eliane îşi trase un scaun şi o aşeză pe Blanche pe genunchi. Jacques le privi în timp ce începeau să joace jocul *pat-a-cake*[1] şi Blanche chicotea, cerând să o ia de la capăt imediat ce jocul se sfârşea.

În timp ce intrau părinţii săi, Eliane o luă pe Blanche în braţe şi se ridică, cu intenţia de a-i lăsa singuri, dar Jacques îi făcu semn să se aşeze din nou.

– Ce urmează să vă spun, vă interesează pe toţi, spuse, expresia sa devenind gravă. Ah, *bonjour*, Yves.

Se ridică pentru a-i strânge mâna lui Yves, bătându-l pe umăr într-un mod care presupunea o prietenie mai strânsă decât ştia Eliane că ar exista între cei doi tineri.

– Am primit o copie după listă.

Jacques se întoarse pentru a se adresa tuturor, fără nicio introducere.

– Toţi evreii înregistraţi în comuna Coulliac vor fi arestaţi şi vor fi deportaţi în lagărele din est. Este o parte a unui plan mult mai amplu, prevăzut pentru întregul teritoriu ocupat.

Eliane gemu, şi o strânse la piept pe Blanche, involuntar, atât de tare, încât fetiţa se zvârcoli şi protestă.

– Pe această listă sunt mai multe persoane care vă sunt prieteni şi vecini.

Ochii lui Jacques îi întâlniră pe ai lui Eliane.

– Francine.

---

[1] Joc de copii în care cei doi participanţi îşi lovesc palmele în timp ce cântă un cântec în care se face referire la brutarul care coace produse de patiserie; cea mai veche versiune a cântecului datează din 1698. (n. tr.)

Şopti numele prietenei sale, sângele înghețându-i dintr-odată, în ciuda căldurii din ziua aceea.

El aprobă.

– Ea şi alți doi din apropiere. Încercăm să îi anunțăm şi pe ceilalți de pe listă, să îi avertizăm.

Se opri şi privi spre Yves, care încuviință.

– Doar să îmi spui cine sunt. În această după-amiază mă voi întâlni cu un prieten pentru o plimbare cu bicicleta. Vom aranja în aşa fel încât traseul să treacă pe la uşile lor.

În timp ce Yves vorbea, Eliane îl privi surprinsă. Frățiorul ei părea să se fi maturizat brusc, transformându-se în cineva pe care abia îl cunoştea.

Jacques aprobă cu o mişcare din cap.

– Mulțumesc, Yves. Avem foarte puțin timp. Dar adu-ți aminte, nu îți asuma niciun risc.

– Cunosc procedura. Nu-ți face griji.

– Dar pentru Francine şi ceilalți doi, se întoarse Jacques spre Gustave şi Lisette, am reuşit să trimit vorbă unui *passeur*[1] – un agent care îi va conduce la o casă sigură. De acolo vor fi mutați prin intermediul rețelei, pentru a fi în siguranță. Cu toate acestea, trebuie să îi trecem apoi dincolo de râu, printr-o fâşie patrulată din zona neocupată. Germanii sunt mai vigilenți acolo, în ultima vreme, aşa că este mai riscant ca oricând.

Gustave se uită la Lisette, care ascultase cu capul plecat.

– Putem să îi trecem peste stăvilar, spuse el, dar apoi cum vor ajunge la punctul de întâlnire?

Lisette evită să îl privească pe soțul ei, în schimb ridică capul şi întâlni privirea fermă a lui Jacques.

---

[1] Barcagiu, contrabandist (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

– Eu sunt cea care deține permisul de trecere în zona neocupată. Și, întâmplător, am o pacientă la o fermă lângă Les Lèves – de fapt chiar am întârziat să îi fac o vizită doamnei Desclins. Când plănuiești să plece?

Jacques se întinse și îi strânse mâinile, care erau împreunate ca pentru rugăciune pe masă, în fața ei.

– Mulțumesc, Lisette. Știi că nu aș fi întrebat dacă ar fi existat altă soluție. Dar trebuie să ne mișcăm repede. Va trebui să se întâmple la noapte.

– În cazul acesta voi face o vizită de urgență. Știu că *madame* Desclins va fi încântată să mă vadă – este mamă pentru prima dată și este neliniștită. Trebuie să îi duc niște medicamente.

Lisette zâmbi în timp ce își eliberă mâinile din ale lui și se ridică.

– Nimic ieșit din comun. Să facem ce avem de făcut.

– Stop!

Vocea lui Gustave se frânse în timp ce făcea un pas înainte și îi cuprindea brațul pentru a o împiedica să plece de lângă el.

– Lisette, nu te pot lăsa să faci asta. Riscurile...

Ea își puse cu blândețe mâinile peste ale lui și îi zâmbi, chiar dacă în spatele zâmbetului se putea vedea o mare durere.

– Știi, Gustave, am încercat mereu să mă comport ca de obicei, ignorând războiul cât de mult posibil, concentrându-mă pe a-mi ajuta familia și pacienții să treacă teferi prin toate astea. Dar este o întrebare pe care mi-o pun în fiecare zi.

Privi peste el, afară pe fereastră, către stăvilar.

– Când depășești limita? Ce-ți trebuie ca să atingi punctul acela? Să fie amenințată țara ta? Modul tău de viață?

Căminele vecinilor tăi? Sau chiar al tău? Prietenii tăi să fie în pericol? Sau copiii tăi?

Se întoarse pentru a-l înfrunta.

– Fiecare dintre noi trebuie să luăm decizia asta singuri. Chiar dacă vom câştiga sau vom pierde acest război, va trebui să trăim cu urmările propriilor noastre decizii. M-am întrebat: „Ce se va întâmpla cu conştiinţa ta când toate acestea se vor sfârşi? Care va fi decizia ta când vei ajunge în acest punct?" Ei bine, acum mă aflu în acel punct de răscruce. Am luat o decizie. Aşa cum şi voi – privi în jur la Eliane, Yves şi Gustave – aţi făcut-o deja.

Gustave îi eliberă braţul şi dădu din cap. Dar Eliane nu mai văzuse niciodată înainte pe faţa tatălui ei o expresie atât de plină de suferinţă.

Un cuplu tânăr se strecură în moară la căderea amurgului. Eliane îi recunoscu de la piaţă – un tânăr care îşi câştiga existenţa reparând ceasuri de mână şi de perete, înainte ca războiul să pună capăt acestui lux, şi soţia lui simpatică, plină de viaţă. Lisette îi întâmpină cu căldură.

– Daniel. Şi Amélie – cum te descurci cu greţurile matinale?

– Mult mai bine, mulţumită ceaiurilor pe care mi le-aţi dat, răspunse fata.

Eliane o privi cu mai multă atenţie, dar abia putea distinge o mică rotunjire a burţii ei; deoarece, ca majoritatea dintre ei, femeia era atât de slabă, încât toracele şi oasele şoldului îi ieşeau în afară.

Se auzi o bătaie uşoară în uşă şi Eliane merse să deschidă. Fără a scoate un cuvânt, o cuprinse pe Francine în braţele ei şi o trase în bucătărie, închizând repede uşa

în spatele său. O îmbrăţişă strâns în timp ce Francine plângea.

– *Courrage*, îi şopti Eliane. Trebuie să rămâneţi puternici şi să vă ajutaţi între voi... Şi trebuie să o ajutaţi pe mama să iasă cu bine din asta.

Francine încuviinţă, ştergându-şi ochii şi făcând un efort pentru a se aduna. Se întoarse spre Lisette, care se încălţa.

– *Madame* Martin, nu vă putem mulţumi îndeajuns.

Lisette îi zâmbi încurajator lui Francine:

– Nu-ţi face griji. Vom fi în siguranţă. Drumul spre libertate nu va fi uşor pentru niciunul dintre voi, dar sunt convinsă că veţi reuşi.

Îşi luă coşul cu uleiuri esenţiale şi trusa de moaşă.

Yves îşi băgă capul pe uşă şi spuse încet:

– Camioneta este pregătită, *maman*. Am fixat prelata la locul ei.

Eliane abia putu să privească în timp ce Gustave o îmbrăţişă pe Lisette înainte ca ea să urce în cabină. Expresia de pe faţa lui îi sfâşia inima – un amestec chinuit de durere şi teamă. Lisette îi zâmbi doar, în timp ce conducea pentru a ieşi din curte şi scoase o mână pe geamul camionetei pentru a-i mângâia umărul când trecu prin faţa lui. Arăta ca de obicei, calmă şi hotărâtă.

– Mă voi întoarce curând, îi promise.

Ceilalţi aşteptară câteva minute în siguranţă, în bucătărie, acordându-i lui Lisette suficient timp pentru a trece de punctul de control de pe podul din Coulliac. Atunci când i-ar fi venit rândul să treacă, documentele urmau să îi fie verificate cu atenţie şi era foarte probabil să fie verificată şi camioneta. Însă totul ar fi trebuit să fie în ordine: doar era

moașă locală și trebuia să facă o vizită de urgență unei viitoare mame, pe cealaltă parte a râului.

Când sosi timpul, Francine o îmbrățișă pe Eliane ca și cum nu ar fi vrut să îi mai dea drumul.

– Nu voi uita niciodată ceea ce tu și familia ta ați făcut pentru mine. Pentru noi toți, spuse cu vocea sugrumată de emoție.

– Mergeți acum, îi îndemnă Eliane. *Maman* ar trebui să vă aștepte pe aleea din cealaltă parte a câmpului dintr-o clipă în alta. Mult noroc. Și Francine – știu că într-o zi ne vom întâlni din nou.

Francine, Daniel și Amélie își ridicară ghetele și se îndreptară, desculți, către stăvilar. Gustave le deschidea drumul, întinzând o mână pentru a o ajuta pe Amélie în timp ce se cățăra pe celălalt mal. În grabă, se încălțară și își încheiară ghetele.

– Rămâneți printre copacii de pe marginea câmpului, le șopti Gustave.

O pereche de faruri care luminau slab putea fi văzută venind pe alee, în celălalt capăt. Se stinseră pentru o secundă apoi se aprinseră din nou.

– Ea este. Plecați acum, *dépêchez-vous*[1]!

Cele trei siluete se strecurară de-a lungul liniei de salcâmi care mărginea câmpul și apoi, cu multă precauție, se îndreptară spre gardul viu, aplecate pentru a-și ține capetele sub rândul de arbuști de păducel tunși de curând. Camioneta opri în spatele porții și farurile se stinseră, așa încât singura lumină rămasă era cea a cerului înstelat al nopții, de deasupra lor. Lisette ieși din camionetă și desfăcu prelata. Daniel sări înăuntru apoi se întinse pentru a

[1] Grăbiți-vă (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

le ajuta pe Francine şi Amélie să urce în spate. Repede şi în linişte deplină, Lisette întinse din nou prelata, strecurând cuiele prin buclele care o ţineau la locul ei. Fără un cuvânt, ea urcă din nou în cabină şi se îndepărtă, aprinzând încă o dată farurile în timp ce conducea pe drumurile de ţară, lăturalnice, pe care le cunoştea atât de bine.

La moară, Gustave merse înapoi de-a lungul stăvilarului până acolo unde Eliane şi Yves îl aşteptau în picioare, în uşa bucătăriei întunecate. Le făcu semn, apoi spuse:

– Şi acum aşteptăm. Şi ne rugăm.

Abi: 2017

Mi-e greu să îmi imaginez ce curaj trebuie să fi avut Francine şi ceilalţi pentru a pleca. Cred că ajunseseră la punctul lor de răscruce, aşa cum l-a prezentat Lisette. Pentru ei totuşi era un punct fără întoarcere: fugi sau vei fi trimis în lagărele morţii. O şansă minimă la viaţă sau certitudinea morţii. Nu avuseseră de ales.

Ştiu că atunci când trăieşti într-o stare de frică se creează o stare de inerţie. Îţi slăbeşte puterea şi te simţi secat de energie până când devii captiv ca o muscă într-o plasă de păianjen. Cu cât te zbaţi mai mult, la început, cu atât mai strâns se împletesc în jurul tău firele de mătase, până când în final evadarea devine imposibilă.

De ce nu l-am părăsit pe Zac? Este o întrebare pe care mi-am pus-o de multe ori, de atunci. Îmi dau seama că oamenii se gândesc la asta, de asemenea, în cabinetele psihoterapeuţilor şi în grupurile de sprijin ale supravieţuitorilor. Consilierii şi psihologii mi-au explicat în termenii lor medicali ce înseamnă co-dependenţa, o lipsă a stimei de sine, o convingere secretă, reprobabilă că meritam abuzul emoţional şi fizic, care alterna cu un amestec captivant de suficientă atenţie şi (un fel de) iubire pentru a mă ţine acolo.

Dar poate realitatea mea era mai simplă de atât: nu aveam unde să merg. Nu aveam familie, nici serviciu, nici

prieteni. Şi, până când lucrurile au devenit atât de rele, încât ar fi trebuit să plec, am pierdut puterea de a o face. Teama de lumea necunoscută de dincolo de geamul imens a devenit mai puternică decât teama de ceea ce se putea întâmpla între cei patru pereţi ai apartamentului. Acesta este motivul pentru care am rămas.

Acesta şi, poate, mica scânteie de speranţă dinăuntrul meu, care nu a reuşit niciodată să se stingă complet - speranţa că lucrurile vor merge mai bine. Că într-un fel, dacă voi face asta sau voi purta aceea, aşa cum voia el, Zac se va schimba. Asta m-a făcut să rămân.

Eliane: 1942

Fuseseră cele mai lungi două ore din viaţa lor. O senzaţie de panică începea să se zbată în pieptul lui Eliane, ca o pasăre prinsă în capcană, când, în cele din urmă, auziră scârţâitul roţilor camionetei pe pietrişul drumului.

Yves şi Eliane săriră în picioare.

– Aşteptaţi! le ordonă Gustave.

Fiul şi fiica schimbară o privire îngrozită realizând că mama lor ar fi putut fi urmărită; sau că, dacă fusese prinsă, poate nici măcar nu era mama lor cea care conducea acum camioneta.

După un timp care le păru din nou o veşnicie auziră paşi şi uşa se deschise. Lisette îşi lăsă bagajele pe podea şi încuie cu grijă uşa în urma sa.

Apoi le oferi un zâmbet extenuat. Le făcu celor trei un semn din cap şi spuse:

– Altă *delivery*[1] reuşită a moaşei locale.

Cu o jumătate de oră înainte de amurg, când Eliane gonea ultimele găini încăpăţânate în ţarcul lor, iar Gustave şi Yves închideau moara pentru noapte, sosiră germanii.

---

[1] Joc de cuvinte; sensul este atât de „livrare", cât şi de aducere pe lume a unui copil („delivery of a baby") (în lb. engl. în orig.). (n. tr.)

De la fereastra podului unde era depozitat grâul, Yves zări jeepul şi camionul militar mergând cu viteză pe drum. Vehiculele încetiniră şi intrară pe alee, prinzând din nou viteză în timp ce înaintau către moară.

– *Papa!* strigă el. Ecluzele!

Aproape că se rostogoli pe scară în graba sa de a ajunge la mecanismul care închidea poarta spre canalul din spatele roţii morii. Fusese nevoie de puterea lui Yves şi Gustave împreună pentru a schimba angrenajele împotriva forţei puternice a apei, dar chiar în momentul în care germanii parcau în faţa hambarului, râul se revărsă pe deasupra vârfului stăvilarului într-un torent victorios.

Mâinile lui Eliane tremurau când trase zăvorul pentru a încuia poarta ţarcului. Trăgând adânc aer în piept, se îndreptă spre soldaţi, dându-le lui Gustave şi Yves timp pentru a termina ce aveau de făcut. Generalul ieşi din jeep, însoţit de *oberleutnant* Farber. Încă o jumătate de duzină de soldaţi săriră din camion, având la îndemână puştile încărcate.

– Bună seara, *mademoiselle* Martin, spuse *oberleutnant* Farber.

Tonul îi era calm, dar privirea din ochii săi era întunecată.

– *Messieurs*, răspunse el la salutul lui Gustave şi Yves. *Madame* Martin este acasă?

Lisette apăru în pragul uşii, liniştind-o pe Blanche, care fusese speriată de vuietul brusc, furios al râului, când se închiseseră porţile ecluzei, precum şi de sunetele scârţâitului de frâne şi al portierelor trântite.

– Vă rog, *madame* Martin, trebuie să veniţi cu noi.

Ofiţerul făcu un pas către ea.

– Pot să întreb despre ce este vorba? răspunse Lisette calmă.

Eliane abia putu să audă cuvintele mamei sale peste zgomotul râului şi bătăile puternice ale propriei sale inimi.

– Mai degrabă noi sperăm că ne veţi putea spune asta, *madame*.

Cuvintele fuseseră rostite pe un ton aproape plăcut, de conversaţie, în ciuda dezaprobării vizibile a generalului care stătea în spatele său.

– Eliane, îi făcu semn Lisette fiicei sale. Ia-o, te rog, pe Blanche şi pregăteşte-o pentru culcare.

Gustave păşi în faţă în timp ce Lisette se îndrepta spre jeep.

– Voi veni şi eu.

Unul dintre soldaţi îşi ridică puşca, trăgând piedica, şi o îndreptă spre morar. Lisette gemu.

– Coboară arma, sergent.

Vocea locotenentului Farber rămase calmă şi rezonabilă.

– *Monsieur* Martin, acest lucru nu este posibil la momentul actual. Dumneavoastră şi fiul dumneavoastră veţi rămâne aici. Această echipă – arătă spre grupul de soldaţi din spatele lui – are de îndeplinit o misiune. Ar fi spre binele tuturor să nu îi împiedicaţi. Ne luăm măsuri suplimentare de precauţie pentru a izola mai mult posibilele puncte de trecere de-a lungul liniei de demarcaţie.

Soldaţii începură să descarce role de sârmă ghimpată din spatele camionului.

– Dar este imposibil de traversat pe aici, aşa cum puteţi vedea limpede, obiectă Yves.

Generalul îl privi, apoi lătră un şuvoi de cuvinte în germană, gutural şi furios.

– Cu toate acestea, spuse *oberleutnant* Farber, râul va fi închis aici. La urma urmei, nimeni nu poate fi suficient de prevăzător în vremurile astea.

Gustave, Yves şi Eliane rămaseră în picioare, privind neputincioşi cum jeepul dispărea din nou în spatele camionului, luând-o pe Lisette de lângă ei.

În timp ce soldaţii care rămăseseră începură să bată ţăruşi în malul râului şi să întindă monstruoasa sârmă ghimpată de-a lungul acestuia, suspinele lui Blanche se amestecară cu zgomotul loviturilor lor şi cu vuietul râului.

Acea primă noapte, după ce o luaseră pe Lisette, se dovedi a fi una de nesomn pentru Eliane, Gustave şi Yves, lăsaţi în urmă la moară.

În timpul zilei, Eliane încercă să o calmeze pe Blanche şi să îi cânte pentru a dormi, dar fetiţa era speriată şi irascibilă, afectată de faptul că asistase la luarea „mamei" sale de către soldaţi – şi de sunetul loviturilor de ciocan, care continuaseră până la căderea întunericului.

Într-un final, bărbaţii terminaseră şi urcaseră din nou în camionul militar care se îndepărtase cu zgomot pe alee. Eliane trase cu grijă perdelele de camuflaj la o parte şi privi afară. Tatăl ei rămase acolo arătând distrus, cu mâinile lui puternice, de obicei atât de îndemânatice, atârnând fără rost pe lângă corp în timp ce studia malul râului. În lumina lunii, ghimpii sârmei sclipeau cu răutate, transmiţându-şi mesajul ameninţător în întuneric: încearcă să treci pe aici şi vei fi tăiat în fâşii – şi nu mai era necesară nicio explicaţie.

Fără Lisette părea că sufletul morii fusese rupt în bucăţi. Eliane îşi simţea inima strânsă şi grea, bătând mai puternic când se gândea la ce i se putea întâmpla mamei ei. Unde era? Ce îi făceau? Oare o văzuse cineva conducându-i ilegal pe Francine, Daniel şi Amélie în teritoriul neocupat la

întâlnirea cu acel *passeur*? Nu mai puteai avea încredere în nimeni în vremurile acelea: vecinii se denunțau între ei dintr-o multitudine de motive – să obțină privilegii, să regleze niște conturi vechi, să își protejeze membrii familiilor sau să își salveze propria piele. Dar dacă germanii ar fi știut sigur că stăvilarul fusese folosit ca punct de trecere, l-ar fi arestat și pe Gustave, probabil și pe Yves.

Lui Eliane îi veni alt gând, care o făcu să se înfioare de groază: poate că Francine și ceilalți fuseseră prinși și dezvăluiseră Gestapoului numele lui Lisette. Francine nu i-ar fi trădat. Dar Daniel? Dacă ar fi crezut că își salvează soția și copilul lor nenăscut, cu siguranță nu ar fi putut să tacă. Dacă ar fi fost torturați?

Era de nesuportat. Și totuși, fură nevoiți să suporte.

Acele ceasului din bucătărie se roteau cu o încetineală agonizantă, care o făcea pe Eliane să vrea să îl smulgă de pe perete. Tot ce putea face era ce ar fi vrut Lisette – să aibă grijă de Gustave, Yves și Blanche, susținându-i cât de bine ar fi putut și rămânând puternică. Gândul acela și imaginea neașteptată a feței mamei ei – calmă, blândă, zâmbitoare – o ajutară pe Eliane să își revină. Erau nevoiți să meargă mai departe, de dragul lui Lisette, și cu speranța arzătoare că se va întoarce la ei curând.

O ținură pe Lisette la sediul Gestapoului din Castillon trei nopți lungi și trei zile lungi. După care se petrecu miracolul pentru care familia se rugase.

Eliane era la castel în după-amiaza celei de-a treia zi de când Lisette fusese luată. O lăsase pe Blanche în grija lui Gustave, cu speranța că va fi mai bine pentru el să aibă grijă de fetiță, în loc să stea la masă cu capul în mâini, neputincios și disperat.

Madame Boin aruncase o singură privire către expresia încordată a lui Eliane şi la obrajii ei palizi şi insistase că se poate descurca singură în bucătărie, trimiţând-o pe fată afară, la aer curat.

Departe de atmosfera apăsătoare, plină de durere de la moară – chiar dacă doar pentru o oră sau două –, Eliane îşi propuse să se concentreze asupra sarcinilor pe care trebuia să le îndeplinească. În timp ce îşi lua sapa, privi albinele şi simţi o mică alinare urmărind cum acestea îşi vedeau înainte de treburile lor, ca de obicei.

Se simţea mai liniştită în grădină, şi simţi că poate respira puţin mai uşor în timp ce se concentra asupra activităţilor sale, plivind şi udând, îngrijindu-şi cu drag ierburile plantate. Mirosul cimbrului, rozmarinului şi al mentei îi reamintiră de amestecurile tămăduitoare ale lui Lisette. Şi atunci, dintr-odată, ea ştiu că mama sa se va întoarce la ei. Simţi asta cu toată fiinţa ei. Era mai mult decât o speranţă: era o certitudine.

În timp ce se îndrepta către trandafirii care se agăţau pe zidul de lângă poarta grădinii, îşi ridică privirea, surprinsă de zgomotul unui vehicul. Mâinile începură să îi tremure când zări o uniformă gri. *Oberleutnant* Farber se aplecă afară de pe locul şoferului şi o chemă, urgent.

Apucând strâns perechea de foarfece pe care o ţinea, Eliane se îndreptă spre el. Motorul jeepului nu se oprise.

– Vino cu mine, *mademoiselle*. Nu te teme. Mama ta a fost eliberată. Este în Coulliac. Mă duc să o iau.

Eliane ezită, apoi ridică ochii şi îi întâlni pe ai lui. Rareori îl privise direct – sau pe oricare alt soldat –, dar acum văzu, în spatele uniformei posomorâte, că faţa îi era deschisă, înfăţişarea onestă şi că ochii lui, care erau aproape la fel de albaştri ca ai lui Jacques Lemaître, o priveau acum

cu blândeţe şi compasiune. Mâinile încă îi tremurau, dar lăsă jos foarfeca şi ocupă locul pasagerului. Era pe deplin conştientă că acesta era vehiculul care o dusese departe pe Lisette cu trei zile în urmă şi, pentru un moment, o cuprinse un fior de teamă. Ar putea avea încredere în cuvintele lui sau era şi ea arestată? Dar expresia pe care o întrezări pe faţa lui era atât de onestă şi complet umană, încât, instinctiv, ştiu că poate avea încredere în el.

Lisette era aşezată pe zidul de lângă fântâna din mijlocul pieţei. Nimeni nu ştia cum ajunsese acolo tocmai din Castillon. Apăruse pur şi simplu, şchiopătând în *piaţă*, fără să privească în stânga sau în dreapta în timp ce se îndrepta către apa care se revărsa în bazinul de piatră din jurul fântânii. Femeile care stăteau la coadă în faţa brutăriei pentru a lua raţiile mizere de pâine pentru familiile lor o priviseră precaut, aruncându-i priviri piezişe. Stéphanie, cu o plasă de cumpărături goală, îi şoptise ceva vecinei ei.

Părul lui Lisette se desprinse din împletitura ei de obicei îngrijită, iar hainele îi erau răvăşite. Deşi nu erau vizibile semne exterioare de violenţă fizică, în interiorul ei totul părea să fie rupt. Ea luă puţină apă în palme şi îşi spălă faţa.

Apoi una dintre femei îşi părăsi locul din rând şi merse la ea. Se aşeză lângă Lisette şi îi oferi o batistă uzată înainte de a-i lua mâinile şi de a-i şopti cuvinte de mângâiere şi încurajare.

Când jeepul opri în piaţă, femeia care stătea lângă Lisette se ridică speriată în picioare. Văzând-o pe Eliane, păru uşurată.

– Vezi, Lisette, stărui ea. Fiica ta a venit să te ia.

Dar Lisette rămase nemişcată, privind în gol la apa care strălucea acolo unde razele soarelui se jucau cu picăturile ce cădeau în cascadă din fântână.

Eliane o strânse în braţe.

– *Maman*, şopti ea. Sunt aici. Întoarce-te la noi. Ei ni te-au luat. Dar acum te poţi întoarce la noi.

Încet, ochii lui Lisette se concentrară asupra lui Eliane şi îşi ridică mâna, urmărind cu degetele conturul feţei fiicei sale. Fără să vorbească, încuviinţă printr-un semn abia perceptibil şi se sprijini de Eliane în timp ce şchiopătă până la jeep. Se aşezară în spate, una lângă cealaltă. Eliane îşi înfăşură strâns un braţ în jurul mamei sale, încercând să îi redea puterea şi voinţa de a trăi, dar Lisette gemu şi tresări de durere, aşa că fiica ei îşi slăbi imediat strânsoarea.

Oberleutnant Farber, care rămăsese pe locul şoferului, porni maşina şi le conduse afară din piaţă, către casă. În timp ce treceau pe lângă coada din faţa brutăriei, Stéphanie se întoarse să îi urmărească.

– Tratament special pentru unii, remarcă ea, suficient de tare pentru a fi auzită de toată lumea. Cele mai multe dintre femeile care stăteau la coadă o ignorară, dar una sau două îşi strânseră buzele în semn de dezaprobare, întărind cele spuse de Stéphanie cu un semn din cap.

Când locotenentul le lăsă la moară, Gustave, care auzise motorul jeepului, le aştepta deja în faţa uşii. Cu blândeţe, încet, o luă pe Lisette în braţele sale şi o ţinu astfel mult timp, rămânând în picioare lângă sârma ghimpată care acoperea malul râului. Eliane o luă pe Blanche înăuntru şi începu să încălzească apă, pregătind baia pentru mama ei.

Abia după ce se spălă şi se îmbrăcă în hainele curate pe care Eliane i le scosese, Lisette începu să îşi revină. O ţinu pe Blanche pe genunchi, iar Gustave îi sărută părul ud, începând apoi să-i pieptene uşor părul încâlcit. Blanche luă faţa „mamei" ei în mâinile sale micuţe şi o sărută pe obraz. În timp ce Lisette o îmbrăţişa pe fetiţă şi în timp ce

dragostea familiei sale o cuprindea, lumina începu să se întoarcă în ochii ei şi culoarea să-i revină în obraji.

– Vrei să vorbeşti despre asta? o întrebă Gustave mai târziu în seara aceea, îndată ce Blanche fusese dusă în pat, iar Yves ieşise să închidă moara pentru noapte.

Eliane, care strângea masa după cina de care mama sa abia se atinsese, înlemni.

După un moment de ezitare, Lisette începu să plângă – lacrimi tăcute, de deznădejde. Apoi vorbi cu voce scăzută, întrerupându-se din loc în loc:

– Băteau un băiat în camera de alături. Îi auzeam ţipetele. Mă tot gândeam, „Acesta ar putea fi Yves". Mi-am dorit ca zgomotul să înceteze. Dar apoi, când s-a oprit, tăcerea era încă şi mai îngrozitoare.

Lacrimile se rostogoleau pe faţa lui Eliane în timp ce îşi privea mama, fără să se mişte, temându-se că aceasta s-ar putea opri din nou din povestit.

– Şi tu? şopti Gustave. Ce ţi-au făcut ţie?

Ea scutură din cap, apoi îl privi, expresia ei devenind hotărâtă, sfidătoare:

– Nu mi-au făcut nimic, Gustave. Pentru că nu le-am permis. Orice ar fi făcut, nu mă putea atinge. Vezi tu, am decis că nu eram acolo, în camera aceea cu pereţii gri. Eram înapoi aici, la moară, cu voi.

Gustave plânse şi el, iar ea îl ţinu şi îl legănă, liniştindu-l aşa cum ar fi făcut cu un copil.

Când lacrimile le secară, Lisette le zâmbi amândurora.

– Dar, ştiţi ceva? Au scăpat. Francine, Amélie şi Daniel. Şi ceilalţi. Era evident, din ceea ce mă întreba Gestapoul. Şi, în cele din urmă, au fost nevoiţi să accepte varianta mea. La urma urmei, camioneta a fost controlată atât la plecare, cât şi la sosire, pe pod, şi era goală. În final au trimis poliţia

să vorbească cu *madame* Desclins. Ea le-a confirmat că o vizitasem duminică noaptea şi le-a arătat medicamentele pe care i le lăsasem. Au fost nevoiţi să mă lase să plec.

Yves reveni în bucătărie după ce închisese moara pentru noapte şi ea se întoarse spre el, cu ochii mai strălucitori decât fuseseră vreodată – femeia pe care o adorau, revenise printre ei din nou.

– Au scăpat, Yves! Au scăpat toţi.

Abi: 2017

Cred că se numeşte disociere, atunci când te duci cu mintea în altă parte, astfel încât să poţi suporta insuportabilul. Asta a reuşit Lisette să facă în acele trei zile şi nopţi de orori de nedescris cât timp a fost interogată de Gestapo. Sara îmi spusese că Lisette a fost capabilă să se detaşeze de ceea ce i-au făcut, să îşi imagineze că se afla în altă parte, departe de încăperea cu pereţi gri, înapoi la iubirea familiei, la *moulin*. Ei bine, asta înseamnă putere. Sau „rezistenţă", un alt cuvânt pe care terapeuţii îl folosesc adesea.

– Trebuie să înveţi să rezişti, spun ei.

Este mai uşor pentru unii decât pentru alţii, bănuiesc. Dar cred că Lisette este un bun exemplu.

Obişnuiam să fac la fel câteodată, părăsindu-mi trupul. În pat, cu Zac, la început, pasiunea lui a fost un amestec ameţitor de tandreţe şi patimă. Apoi însă, s-a schimbat în altceva; ceva furios şi lipsit de afecţiune şi despotic. Acelea erau momentele în care mintea îmi părăsea trupul şi mă imaginam în altă parte – oriunde, dar nu acolo, cu el.

Puteam simţi nevoia lui de a domina, de a poseda, de a controla; oferea afecţiune pentru ca apoi să o retragă, până când am devenit confuză şi înspăimântată. Eram mereu precaută, incapabilă să mă relaxez, aşteptând următoarea izbucnire ori o replică crudă ori o privire

aruncată în direcția mea care să mă facă să înghețț, știind că orice aș spune sau aș face în continuare ar putea să îi declanșeze furia.

De îndată ce am început cursurile pentru o diplomă universitară, nu m-am mai simțit atât de captivă în apartament. Aveam alte locuri în care să merg – chiar dacă ele erau încă, în principal, doar în mintea mea. Studiam pentru o diplomă în literatura engleză, așa că, deși m-am încumetat din ce în ce mai rar să părăsesc apartamentul, comandându-mi cărțile și cursurile online, scriitori ca Charles Dickens, Jane Austen și George Eliot m-au ajutat să evadez în alte lumi. Am primit note bune și pentru eseuri și, puțin câte puțin, am început să cred că aș putea fi capabilă să obțin o medie finală bună la terminarea studiilor.

Trebuia să particip din când în când la seminare și aș fi putut opta să o fac online, dar le-am văzut ca o oportunitate de a scăpa de serile neplăcute și i-am spus lui Zac că prezența era obligatorie. Altă minciună. Alt act mărunt de sfidare. La momentul acela, să ies din apartament de una singură părea un chin îngrozitor, dar știam că trebuie să fac un efort. Mai târziu totuși, când ceilalți din clasa mea, care păreau un grup prietenos, au propus să ieșim la o cafea, mi-am cerut scuze și m-am grăbit acasă. Știam că Zac va fi cu ochii pe ceas și îmi va verifica locația cu ajutorul telefonului său. Orice întârziere nejustificată putea să îmi aducă necazuri.

Cu toate acestea, am reușit să mă eliberez puțin de sub controlul lui absolut. Și am simțit că se reaprinde timid o scânteie a personalității mele, ca o flacără mică, fierbinte.

Eliane: 1942

Trezindu-se devreme sâmbăta următoare, Eliane își așeză borcanele cu miere în coșurile deja pregătite, astfel încât Gustave și Yves să le încarce în camionetă și să o conducă la piață. Standul nu era același fără Francine, dar Eliane știa că trebuie să continue distribuirea rezervelor de miere cât mai corect posibil. Raționalizarea îi afecta pe toți mai puternic ca oricând.

În Coulliac, râul și pădurea învecinată reprezentau adevărate surse de suplimente de hrană – pește și vânat – care completau rațiile mizere alocate locuitorilor, pentru care aceștia petreceau atât de multe ore la coadă la măcelărie sau la brutărie. Și cei mai mulți membri ai comunității locale aveau cel puțin un petic de grădină unde cultivau orice legume puteau. Eliane știa că cei care trăiau în orașe mai mari o duceau și mai greu. În Coulliac, strictul necesar era pus la dispoziția tuturor de către ocupanții germani, dar o treime din toate produsele trebuia încă livrată la depozit; păstrarea lor reprezenta o infracțiune care ducea la arestarea vinovaților; și, cu câteva zile în urmă, fusese afișată la primărie o notificare conform căreia orice persoană prinsă crescând pe ascuns un porc va primi pedeapsa cu închisoarea, iar animalul urma să fie confiscat.

Aşadar, cocina de la moară era goală. Cu toate acestea, în tunelul din spatele uşii, mascată de jgheabul gol şi de foile de tablă ondulată stivuite la întâmplare, familia Martin avea ascunse câteva jamboane uscate acoperite cu muselină şi o mulţime de pateuri, *rillettes*[1] şi *grattons*[2] conservate în borcane de sticlă. Le lungiseră, mâncându-le cu economie, şi din când în când Lisette le împărţea cu femeile însărcinate subnutrite.

Într-una dintre plimbările făcute pentru a aduna ciupercile sălbatice care îşi scoteau capetele prin frunzele putrezite ce acopereau solul pădurii, Eliane descoperise o îngrădire provizorie, protejată de crengi, unde o pereche de porci negri durdulii fornăiau şi mormăiau mulţumiţi în timp ce scurmau după ghinde. Ea zâmbise şi îşi acoperise cu grijă urmele. Cineva va avea pe masă friptură de porc, la Crăciun.

În timp ce îi ajuta pe Gustave şi Yves să încarce coşurile cu miere în camionetă, Eliane văzu cu surprindere un grup de soldaţi germani ieşind dintre copacii de pe celălalt mal al râului. Trebuia să privească cu atenţie peste încrengătura de sârmă ghimpată pentru a-şi da seama ce făceau acolo.

Unul dintre bărbaţi îi făcu semn cu mâna, cu voioşie, recunoscând-o probabil pe *mädchen*[3] care lucra la castel după eşarfa stacojie pe care o purta legată în stil ţărănesc, pentru a-i ţine frumosul păr blond închis departe de ochi. Apoi ei îşi scoaseră mantalele şi începură să muncească, cu topoare şi fierăstraie.

---

[1] Chiftele (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

[2] Bucăţi de carne de porc, gâscă, pui sau raţă, conservate în propria grăsime (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

[3] Tânăra (în lb. germ. în orig.). (n. tr.)

Eliane gemu.

– Ce fac acolo, *papa?*

– Au primit ordin să taie copacii. Sunt încă suspicioşi că oamenii ar putea traversa cumva, chiar cu sârma asta blestemată distrugându-mi râul. Jacques mi-a spus că defrişează malul îndepărtat şi că vor instala acolo patrule regulate.

Ea se miră de unde ştia Jacques astfel de lucruri, dar înţelese că era mai bine să nu întrebe.

Ridică unul dintre borcanele cu miere de salcâm pe care le umpluse cu atâta grijă. Avea aceeaşi nuanţă şi era la fel de limpede ca şampania. Dincolo de râu, un copac căzu cu un trosnet şi o ploaie de frunze se împrăştie în jurul lui precum confettiile. Punând borcanul înapoi în coş, oftă. De acum nu vor mai fi acolo flori de salcâm. Dar Eliane ştia că albinele vor reuşi să găsească alte surse de nectar, printre florile sălbatice şi cele de măr: şi vor supravieţui şi ele, la fel ca restul comunităţii.

În ziua aceea, la piaţă afacerile mergeau prost. Puţini oameni îşi puteau permite un asemenea lux ca mierea, chiar dacă zahărul nu se găsea deloc în vremurile acelea. Cei mai mulţi dintre deţinătorii de standuri renunţaseră să vină acum la piaţă, pentru că nu aveau produse de care să se lipsească, în condiţiile în care atât de multe dintre ele trebuiau predate la depozit şi raţionalizarea devenise atât de strictă. Asta era tot ce puteau face pentru a se hrăni, pe ei şi pe familiile lor. Pe una sau două tarabe erau expuse piramide îngrijite de rădăcinoase, cartofi, dovlecei şi napi de vară, dar păreau lipsite de culoare şi neapetisante în comparaţie cu legumele de odinioară. În plus, cu toţii erau sătui să mănânce aceleaşi alimente în fiecare zi.

Se făceau şi schimburi clandestine: câteva persoane care vizitau standul lui Eliane şi aşteptau deoparte până când nu mai rămânea nimeni care să fie servit, se apropiau şi ascundeau sub umbrela care acoperea taraba nişte ouă sau câteva piei de iepure în schimbul unui borcan mic de miere. Cel mai adesea, oamenii dădeau câteva monede pentru a cumpăra unul dintre borcanele mari cu ceară de albine; lustruirea mobilei nu se mai afla pe lista de priorităţi a celor mai mulţi dintre ei, dar petrolul lampant era şi el insuficient, iar din ceară se făceau lumânări, atât de necesare în timpul întreruperilor de curent tot mai frecvente.

Doi băieţi, care păreau de zece, respectiv doisprezece ani, apărură lângă taraba lui Eliane. Hainele pe care le purtau, peticite şi cârpite, erau mult prea mici pentru ei, iar pielea le era întinsă pe oasele încheieturilor care ieşeau cu câţiva centimetri în afara marginilor zdrenţuite ale mânecilor. Cel mai mare din ei scoase un ziar împăturit, umed, din interiorul hainei, şi i-l oferi lui Eliane.

– Ne puteţi da un borcan cu miere în schimbul acestor bibani frumoşi? întrebă el.

Desfăcu pachetul pentru a-i arăta doi peşti mici care, cu siguranţă, erau plini de oase.

– I-am pescuit în această dimineaţă, adăugă băiatul mai tânăr. Am reuşit să păstrăm secretul. Este aniversarea mamei noastre. Vrem să îi ducem un cadou.

Cu un zâmbet, Eliane le întinse unul dintre preţioasele borcane, apoi împachetă din nou peştele.

– Luaţi-i şi pe aceştia. Vor fi o surpriză la masa de ziua ei. Şi uraţi-i multă fericire din partea mea.

– Mulţumim, *„Honey Lady"*[1].

[1] Joc de cuvinte; *honey* poate semnifica atât „dragă", cât şi „miere de albine" (în lb. engl. în orig.). (n. tr.)

Fraţii îi zâmbiră. Cel mare ascunse din nou pachetul sub haină, apoi alergară către casă, băiatul mai mic ducând cu grijă borcanul cu miere în faţa lui, ca şi cum ar fi fost o cutie cu bijuterii.

Îndată ce se terminară şi ultimele borcane, Eliane începu să strângă, vârând articolele provenite din *marché amical* în coş şi acoperindu-le cu o pânză cadrilată împăturită cu grijă.

– Bună dimineaţa, *mademoiselle* Martin.

Vocea locotenentului Farber o luă prin surprindere, dar îşi reveni repede.

– Bună dimineaţa, *monsieur*.

– Din nefericire, văd că am ajuns prea târziu pentru a mai cumpăra astăzi un borcan din mierea dumneavoastră delicioasă.

Ea încuviinţă.

– Mă tem că aveţi dreptate. Şi nu vă mai pot oferi nici dulceaţă, acum că nu mai este suficient zahăr pentru a o pregăti. Dar, ştiţi, nu trebuie să cumpăraţi miere de la mine, de aici. Am obligaţia de a o aduce în fiecare dimineaţă, pentru micul dejun, la Château Bellevue, pentru dumneavoastră şi camarazii dumneavoastră.

– Chiar şi aşa, îmi place să sprijin comerţul local, răspunse el.

Urmă o pauză.

– Cum se mai simte mama dumneavoastră? întrebă locotenentul, politicos.

– Este mai bine, mulţumesc. Suficient de bine acum pentru a se întoarce la muncă.

– Mă bucur să aud asta.

Şi apoi, fără să îşi schimbe expresia, el spuse:

– Cred că vă lipseşte foarte mult prietena dumneavoastră. Cea care vă ajuta să ţineţi standul.

Tonul lui era blând, dar când Eliane se uită în sus la el, văzu că o privea cu atenţie.

Ea aprobă cu o voce aspră:

– Într-adevăr, îmi lipseşte. Munca este dublă fără ea. Aşadar, vă rog să mă scuzaţi, *monsieur*, acum trebuie să plec.

El îi zâmbi.

– Desigur, *mademoiselle*. Nu vreau să vă reţin, când sunteţi atât de ocupată. Bună ziua.

– *Bonne journée, monsieur.*

Mâinile ei tremurau după acest schimb de replici. De ce menţionase absenţa lui Francine imediat după ce îi ceruse informaţii despre Lisette? De obicei, Eliane era un bun cunoscător al caracterului uman, dar pe *oberleutnant* Farber nu îl putea citi. Era inamicul şi totuşi părea că vrea să fie un prieten. Era sincer? Sau doar aştepta să o prindă în capcană şi să îi divulge nişte informaţii? Cât de multe ştia? Ce văzuse? În mod inconştient, în timp ce îl privea urcând treptele primăriei, ea ridică o mână pentru a atinge eşarfa de mătase, pe care o purta înnodată la gât în ziua aceea.

Şi doar atunci observă că cineva o privea din cealaltă parte a pieţei. Un tânăr masiv ca un urs, cu părul brunet, zburlit.

– Mathieu! strigă Eliane şi alergă către el, în timp ce bărbatul se repezea să o strângă în braţe.

Îl aşteptară pe Gustave cu camioneta la Café de la Paix ţinându-se strâns de mână în timp ce cănile cu cafeaua surogat, amară, se răceau pe masă lângă ei.

Eliane avea atât de multe întrebări să îi pună şi atât de multe să îi povestească.

Dar erau, de asemenea, atât de multe pe care nu i le putea spune, își reaminti. Nu îi putea spune că Blanche nu era fiica verișorului tatălui ei; nu îi putea povesti cum apăruse Jacques Lemaître într-o noapte pe dig și că el nu era doar ajutorul brutarului; nu îi putea povesti cum îi avertizase Yves pe câțiva vecini evrei despre iminenta lor deportare, oferindu-le timp să scape; nu îi putea spune ce făcuse Lisette, nici unde plecase Francine. Și nu îi putea povesti despre plimbările ei în jurul zidului grădinii de la castel. Cumva toate aceste secrete o făceau să simtă că exista încă o distanță între ei, chiar dacă el era din nou lângă ea.

– Nu pot să cred că ești într-adevăr aici!

Mângâie palma bătătorită de pe o mână și pielea mai fină de pe spatele acesteia, înnegrită de soare după orele de muncă în aer liber; era o mână pe care o simțea deopotrivă familiară și străină, după atâta timp.

– Cum ai reușit? Cum ai ajuns aici?

– Am trecut peste pod, desigur, râse el. Totul este oficial. Te asigur că documentele mele sunt în regulă.

Îi arătă permisul de călătorie împăturit, din buzunarul de la piept al jachetei sale practice, de bumbac.

– Voi fi la Bordeaux săptămâna aceasta. Pentru a mă familiariza cu noua mea slujbă. Am reușit să găsesc de lucru la căile ferate, în *Service de Surveillance des Voies.*

Eliane se uită la el, nedumerită.

– Serviciul de Supraveghere Feroviară? Ce înseamnă asta, mai exact?

Mathieu îi evită privirea în timp ce răspunse:

– Voi face parte dintr-o echipă care va patrula de-a lungul liniei ferate, asigurându-se că nu au loc acțiuni subversive între Brive și Limoges.

– Acțiuni subversive? Ce vrei să spui?

– S-a înregistrat o creştere a numărului acţiunilor Rezistenţei în ultima perioadă. Acea cale ferată face parte din ruta strategică de legătură între Paris şi Toulouse. Treaba mea va fi să mă asigur că trenurile vor putea circula în continuare în siguranţă. Instruirea va fi în Bordeaux, dar am reuşit să conving autorităţile că, pentru mine, acesta ar fi cel mai bun traseu pentru a ajunge acolo. Pot petrece weekendul acesta şi pe următorul împreună cu tine, dar apoi trebuie să mă întorc în Tulle. Am încercat să îţi trimit o carte poştală pentru a-ţi spune toate astea, dar mi-a fost returnată cu ştampila *„Inadmis"*[1] pentru că am scris acolo motivul vizitei şi se pare că asta nu este permis între zona ocupată şi cea neocupată. Dar oricum, sunt aici! Două weekenduri de petrecut cu tine, după atâta timp: pare un miracol!

Chiar atunci, Gustave şi Yves sosiră cu camioneta pentru a o lua pe Eliane. La început uluiţi, dar foarte bucuroşi să îl vadă pe Mathieu, îşi reveniră rapid şi se îmbrăţişară, bătându-se pe spate, bărbăteşte.

– Vino, spuse Gustave, îndată ce Mathieu le explică pe scurt cum reuşise să ajungă acolo. Nu trebuie să irosim nicio secundă a vizitei tale. Te ducem înapoi la moară. Lisette va fi atât de fericită să te vadă. Spune-mi, cum se simte tatăl tău? Şi Luc...?

Încărcară coşurile lui Eliane, apoi se urcară în camionetă, îndreptându-se spre casă.

În seara aceea, Eliane şi Mathieu se aşezaseră sub salcie, aşa cum făcuseră atât de des înainte. Acum totuşi, din cauza sârmei ghimpate, nu mai puteau sta sub bolta formată de ramurile care atârnau până la pământ, aşa că

[1] Nepermis (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

întinseră o bucată de pânză luată din hambar şi se aşezară mai sus pe mal, ridicându-şi feţele spre căldura serii de vară.

Mathieu fluieră când văzu prima dată schimbările făcute de germani la Moulin de Coulliac: chiar dacă ghemul de sârmă ghimpată acoperea parţial priveliştea de dincolo de râu, cioturile măcelărite ale copacilor erau încă vizibile pe malul celălalt, în spatele altei baricade de sârmă ghimpată, care fusese instalată în dimineaţa aceea îndată ce soldaţii terminaseră de curăţat salcâmii.

– Când au tăiat copacii? întrebă el.

– Chiar astăzi. Şi tot astăzi au pus acolo sârma. Au întărit măsurile de securitate.

El încuviinţă, apoi îşi întoarse faţa spre ea.

– Am încercat să vin să te văd mai devreme. Într-o noapte, anul trecut, am reuşit să găsesc o maşină până la Sainte-Foy. Am mers pe jos restul drumului, evitând patrulele din partea cealaltă pentru că atunci nu aveam acte. Ştiam că dacă aş fi fost prins aş fi primit pedeapsa cu închisoarea, din oficiu, sau aş fi fost deportat într-un lagăr de muncă. Dar trebuia să îmi asum riscul, să încerc să te văd. Ajunsesem atât de departe, dar, în timp ce stăteam chiar acolo, am observat că cineva închisese porţile ecluzei, astfel încât stăvilarul era imposibil de trecut. Am încercat, dar am fost obligat să mă întorc.

Ea se aplecă şi îi sărută obrazul.

– Oh, Mathieu. Cred că am ştiut mereu că erai undeva acolo. Chiar şi atunci când cărţile poştale nu veneau, iar cele pe care ţi le trimiteam îmi erau returnate. Nu a contat. Ştiam că erai acolo.

– Să le ia naiba de cărţi poştale! O mulţime de rubrici de completat, apoi spaţiu pentru doar treisprezece rânduri

în care să încerci să spui ce e în inima ta, ştiind că vor fi citite sau poate returnate ori pur şi simplu distruse. Este cumplit că acest război ne împiedică să mai vorbim deschis. Germanii ne-au luat ţara şi ne-au luat chiar şi posibilitatea de a comunica.

– Dar sunt câteva lucruri pe care nu ni le pot lua, spuse ea, cu blândeţe. Râul, de exemplu. Îl pot închide după gratii de sârmă ghimpată şi pot să doboare copacii, dar uită-te la el.

Arătă cu palma deschisă spre apă, pe care lumina serii o transforma încă o dată în aur pur. Pentru câteva momente, priviră în tăcere dansul libelulelor albastru-safir.

– Şi nu ne pot lua nici speranţele sau visurile. Nu contează câte reguli şi regulamente aplică, nu contează cât ne înfometează.

Îi înapoie sărutul şi rămaseră tăcuţi, de mână, privind râul curgând lângă ei, ducându-le visurile înspre viitor.

Apoi Mathieu spuse:

– M-am întâlnit cu un prieten în Sainte-Foy, degustătorul de vinuri de la Château de la Chapelle. Spunea că familia Cortini se descurcă bine. Dar apoi mi-a spus că a auzit un zvon despre activitatea Rezistenţei de aici, din zona ocupată. El crede că există o reţea secretă care poate să transmită mesaje spre şi dinspre armata liberă franceză a generalului de Gaulle, sprijinind aliaţii. Se spune că aceşti oameni s-au strecurat cumva dincolo de linia de demarcaţie şi au trecut în zona neocupată, la adăpost. Ai auzit pe aici ceva asemănător?

Eliane scutură din cap şi ridică din umeri, ţinându-şi încă ochii aţintiţi asupra râului.

– Coulliac a rămas același loc liniștit pe care îl știi. Încercăm doar să găsim suficientă hrană; nu ne mai rămâne timp pentru altceva.

Îi veni pe neașteptate în minte imaginea contelui stând lângă altar, în capelă, la Château Bellevue. Își aminti că se gândise că auzise voci, dar apoi îl găsise acolo singur... Dintr-odată, Eliane știu cu certitudine că plimbările ei erau mesaje transmise de la Londra către luptătorii din Rezistență aflați pe dealurile de lângă Coulliac, dirijându-le mișcările, ajutându-i să își planifice activitățile. Chiar în timp ce strângea mâna lui Mathieu în mâinile ei, simți prăpastia către care toate aceste secrete îi conduceau tot mai mult, forțându-i să se îndepărteze.

În aerul serii, sunetul unui tren la mare depărtare îi oferi o ocazie binevenită de a schimba subiectul:

– Povestește-mi mai multe despre slujba pe care o vei avea, îi ceru ea.

– Este un post destul de nou. Căile ferate fac mai multe angajări din cauza necesității de a menține liniile libere. Sunt din ce în ce mai multe acte de sabotaj din partea Rezistenței, așa că sarcina mea va fi să patrulez de-a lungul liniilor și să încerc fie să previn aceste acte înainte ca ele să se întâmple, fie să repar șinele după aceea, astfel încât trenurile să poată circula. De multă vreme am încercat să găsesc o cale să te pot vedea și în același timp să îmi ajut tatăl. Spatele i-a creat probleme mari în ultima vreme – în unele zile are dureri atât de mari, că nu se poate așeza –, iar Luc nu se descurcă singur cu ferma. Așa că trebuie să rămân acolo cu ei – înțelegi?

Eliane încuviință.

– Firește că înțeleg...

Ezită înainte de a continua.

– Dar, Mathieu, trenurile care circulă pe liniile acelea... Ce transportă?

El își coborî privirea și smulse o tulpină de iarbă, pe care o despică încet cu unghia.

– Transportă provizii esențiale la – și de la – Paris.

Ea îi luă cu blândețe mâna.

– Transportă, de asemenea, arme și muniție, pe care germanii le folosesc pentru a ne ucide și mai mulți compatrioți. Și uneori transportă chiar oameni. Trebuie să fi văzut cu ochii tăi vagoanele de marfă despre care am auzit cu toții, ducând departe propriii noștri cetățeni. Oamenii aceia nu se mai întorc, Mathieu.

– Merg în lagărele de muncă, răspunse el.

Eliane scutură din cap, plină de amărăciune.

– Femei și copii, familii întregi... Se duc în lagărele de prizonieri unde condițiile sunt atât de îngrozitoare, încât ar putea să nu supraviețuiască.

– De unde știi asta? Sunt doar zvonuri.

Îi întâlni ochii stăruitori, căprui-închis, cu privirea ei senină, gri. Și repetă:

– Oamenii aceia nu se mai întorc, Mathieu.

Fața lui se îmbujoră – din cauza vinovăției sau a furiei, era greu de spus –, iar expresia îi deveni rănită.

– Mi-am luat această slujbă pentru a te putea vedea, Eliane. Au trecut doi ani. Urăsc să fiu departe de tine. Este doar un mijloc pentru a-mi ating scopul, acela de a mă deplasa mai ușor. Am două slujbe acum: muncesc la fermă în timpul zilei și la căile ferate în timpul nopții. Și fac asta pentru noi, precum și pentru a-i pune familiei mele suficientă mâncare pe masă. Ne luptăm din greu să o scoatem la capăt acum când atât de multe resurse sunt alocate pentru efortul de război.

Ea privi din nou către râu, dar lumina se schimbase, iar apa devenise iar de un maro mohorât. Libelulele plecaseră și, captiv în cușca din spini de metal, râul părea brusc lipsit de viață.

– Știu, Mathieu. Înțeleg.

– Cu toții trebuie să facem compromisuri în vremurile astea. Nu înseamnă că sunt de partea germanilor. Trebuie să fac asta pentru tine și pentru tatăl meu și pentru Luc.

Eliane tremură ușor, chiar dacă aerul de vară era fierbinte și apăsător.

– Este timpul să intrăm acum, spuse ea și îi zâmbi.

Dar, în timp ce strângeau bucata de pânză pe care stătuseră și o duceau înapoi în hambar, niciunul din ei nu putea privi în ochii celuilalt.

Ziua următoare, când își luară rămas bun în stație, el o îmbrățișă strâns, ca și cum nu ar mai fi putut îndura să îi mai dea drumul vreodată.

Ea îl sărută și îi spuse, cu un zâmbet:

– Mult noroc cu instruirea. Ne vedem weekendul următor.

El aprobă, incapabil să vorbească pentru un moment, apoi se întoarse rapid și se îndepărtă fără să privească înapoi.

Abi: 2017

Stă să izbucnească o furtună, ca aceea care m-a adus aici. O pot simți apropiindu-se – căldura este sufocantă, iar cerul nopții este atât de negru de parcă ai fi într-o peșteră. Nori de furtună denși, amenințători, au acoperit stelele. Stau întinsă, cu obloanele larg deschise, sperând ca noaptea să aducă puțină răcoare în camera de la mansardă. Dar aerul fierbinte mă invadează din toate părțile și mi-e imposibil să adorm.

Brusc, camera este luminată complet de un fulger și un moment sau două mai târziu tunetul bubuie amenințător pe cerul întunecat. Îndepărtez plasa de țânțari și merg la fereastră. Alt fulger îmi imprimă pe retine imaginea râului și a copacilor din spatele lui, ca un film într-un aparat de fotografiat și atunci mă aplec pentru a apuca marginile obloanelor și pentru a le închide – blestemând zăvorul metalic rupt, care refuză să rămână fixat în sistemul lui de închidere. Îmi iau bluza și îi folosesc mânecile pentru a lega laolaltă cele două părți ale prinderii, închizând afară următorul val de fulgere înainte ca acesta să zguduie aerul ca o explozie.

Merg din nou în pat. Mă simt în siguranță în spatele barierei duble de obloane și plasă, știind că furtuna nu mă poate ajunge aici.

Eliane şi Mireille trebuie să fi stat întinse aici de nenumărate ori în copilăria lor, ascultând furtuna, privind fulgerele şi auzind ploaia bătând în acoperişul morii, ştiind că ameninţările deşarte ale cerului nu le puteau atinge.

Îmi imaginez că pentru Eliane războiul trebuie să se fi asemănat puţin cu aceste furtuni. La început a fost ceva îndepărtat, adunându-se la orizont fără să o atingă; apoi, în timp ce se dezlănţuia şi continua în toţi acei ani, ea a ales să păşească în afara zonei de siguranţă pe care i-o oferea camera de la mansardă şi să o înfrunte deschis, ajungând să salveze alţi oameni care fuseseră şi ei prinşi în furtună.

În această noapte îi pot simţi prezenţa, protejându-mă.

Într-un final, distanţa dintre fulgere şi tunete creşte tot mai mult, în timp ce furtuna se îndepărtează. Ploaia devine un zgomot estompat pe acoperişul de deasupra mea. În timp ce plutesc între veghe şi somn, îmi apare în minte Eliane.

– Este alegerea ta, Abi, îmi spune ea. Lumea este aici, aşteptându-te când vei fi pregătită. Eşti mai puternică decât crezi.

Zâmbeşte şi pleacă, lăsând în urma ei un parfum discret de ceară de albine şi lavandă.

Eliane: 1942

În săptămâna în care Mathieu era la Bordeaux, familiarizându-se cu noul loc de muncă de la Serviciul de Supraveghere Feroviară, Eliane se concentră cu greu asupra sarcinilor sale, la castel. Era începutul lunii august, iar căldura şi umiditatea aerului păreau să îi absoarbă întreaga energie. În timp ce stropea ierburile în grădină, se simţea de parcă s-ar fi mişcat în transă. Chiar şi albinele păreau să zboare mai lent decât de obicei, îmbătate de recompensa de nectar a verii în timp ce munceau pentru a umple ramele superioare ale stupilor. Eliane colecta mierea cât de des putea, dar era conştientă că proviziile preţioase se vor diminua în câteva săptămâni, când vara se va sfârşi şi va sosi toamna. Va trebui să acorde o atenţie deosebită albinelor, pentru a le lăsa suficiente rezerve, astfel încât să supravieţuiască în timpul iernii, acum că nu se găsea destul zahăr pentru a le putea suplimenta proviziile, în cazul în care acestea ar scădea.

Nu doar căldura îi slăbea puterea. O distrăgea şi amintirea conversaţiei purtate cu Mathieu weekendul trecut. El avusese dreptate: îşi luase pur şi simplu o slujbă care îi ajuta familia să supravieţuiască şi îi oferea libertatea de a se deplasa din zona neocupată dincolo de linia de demarcaţie, astfel încât se vor putea întâlni din când în când. Dar de ce

asta o tulbura atât de tare? Gândul la trenurile care transportau oameni spre lagăre o îngrozea. De asemenea, se simțea ca și cum ea și el se treziseră deodată în zone diferite marcate de o linie invizibilă. Nu doar linia de demarcație oficială îi ținea despărțiți acum; acționau unul împotriva celuilalt, împinși în direcții diferite de cursul războiului.

Și tot ce Eliane nu îi putuse spune stătea între ei, la fel de încurcat ca o baricadă de sârmă ghimpată.

Mathieu apăru în piață la începutul după-amiezii. Veni spre standul lui Eliane și o cuprinse într-o îmbrățișare puternică. Ea îl sărută și apoi își îngropă fața la pieptul lui, inspirând mirosul jachetei sale de bumbac. De obicei mirosea a aer proaspăt și a fân de la fermă, dar, în timpul săptămânii petrecute la Bordeaux, preluase aromele deloc familiare ale căii ferate: vapori de motorină, fum de țigară și ulei de motor; mirosurile unui străin.

– Te voi aștepta la cafenea, spuse el, în timp ce un alt client se opri la stand.

Traversă piața spre Café de la Paix, unde își lăsă geanta de voiaj din pânză pe caldarâm și își trase un scaun la una dintre mesele rotunde, subțiri.

O privi pe Eliane zâmbind și discutând în timp ce servea clienții așezați la coada mică ce se formase deja, dar fu întrerupt repede din visare.

– Salutare, Mathieu! Ce plăcere să *te* văd aici după atâta timp.

– Stéphanie. Bună ziua. Și eu mă bucur să te văd.

Se ridică în picioare și o sărută pe amândoi obrajii.

Fără a aștepta să fie invitată, Stéphanie se așeză la masa lui.

– Deci, spune-mi – ochii ei erau mari și nevinovați în timp ce punea o mână pe brațul lui. Ce te aduce înapoi în Coulliac? Oh, am atât de multe întrebări pentru tine; trebuie să îmi spui toate noutățile. Este atât de plictisitor aici în ultima vreme, suntem nevoiți să ne limităm și să căutăm din greu pentru a găsi suficientă mâncare, și nu pot să îți spun câte ore petrec stând la cozi, în fiecare săptămână. Bănuiesc că este mai ușor pentru tine în Tulle. Nu ai soldați germani care să îți sufle în ceafă toată ziua.

– Avem poliția și Garda Civilă, totuși, iar ei aplică reglementările guvernului de la Vichy, spuse el încet, când reuși în sfârșit să scoată un cuvânt. Bănuiesc că este cam la fel.

– Uite ce slabă sunt, continuă ea, de parcă Mathieu nici nu vorbise. Sunt sigură că arăt îngrozitor!

Își netezi părul lung, brunet, și zâmbi afectat, așteptând un compliment din partea lui.

Mathieu privi spre silueta subțire a lui Eliane în spatele standului. Ea își înnodase strâns șnururile șorțului în jurul taliei pentru a fixa bluza lărgită, iar centura de piele a borsetei avea câteva orificii noi pentru a nu-i aluneca de pe șolduri.

– Cred că noi toți ne-am schimbat foarte mult, răspunse el.

Urmărindu-i privirea, Stéphanie se bosumflă și îl lovi ușor peste braț, încercând să îi recapete atenția.

– Privește ce uzată a devenit rochia mea. Dar trebuie să ne descurcăm cât mai bine cu ceea ce avem la îndemână.

Din nou, căuta să obțină un compliment.

– Arăți foarte bine, ca de obicei, Stéphanie, răspunse el politicos.

Ea zâmbi, flutură din gene, apoi spuse:

– Nu ai de gând să îmi comanzi o cafea, Mathieu?

Îndată ce li se servi o băutură amară în cești micuțe, groase, Stéphanie observă cum Jacques Lemaître ieșise din brutărie pentru pauza de dimineață și mergea la fântână pentru a sta de vorbă cu Yves, care ajunsese acolo cu bicicleta.

– Cine este? întrebă Mathieu. Nu cred că îl cunosc.

Stéphanie se întoarse spre el, de parcă ar fi fost surprinsă.

– Jacques? Este ajutorul brutarului. Este aici de ceva vreme. Așa cum poți să vezi, este un bun prieten al familiei Martin. Nu ți-au povestit despre el? Își petrece adesea timpul cu Yves. Și cu Eliane, nu se putu ea abține să adauge.

– Nu mi-au spus nimic despre el, dădu Mathieu din umeri. Dar nu am avut prea mult timp să vorbim.

– Deci, povestește-mi, cu ce te-ai ocupat?

Stéphanie își îndreptă din nou întreaga atenție către el și se trase mai aproape în timp ce asculta lămuririle referitoare la cursul lui de pregătire pentru slujba de la căile ferate.

– Oh, Mathieu, este atât de reconfortant să știu că tu ai grijă de siguranța tuturor. Nu că voi merge undeva cu trenul zilele astea. Sau oriunde, că tot a venit vorba. Bordeaux este frumos?

El ridică din nou din umeri.

– Dacă îți plac astfel de lucruri, bănuiesc că da. Este un oraș. Dar sunt prea mulți oameni pentru gustul meu.

Din ce în ce mai enervată de lipsa lui de interes față de încercările ei de a flirta, Stéphanie se retrase în scaunul ei, cercetând piața. Chiar atunci, *oberleutnant* Farber ieși din *mairie*. Ea îl înghionti pe Mathieu.

– Este încă unul dintre noii prieteni ai lui Eliane, despre care sunt sigură că nu ți-a povestit nimic.

O scânteie de răutate licări în ochii ei, dar Mathieu nu o observă, în timp ce îl urmărea pe soldatul german apropiindu-se de standul lui Eliane.

Ofițerul îi vorbi fetei și Mathieu observă zâmbetul și încuviințarea ei. Apoi ea se întinse și scoase dintr-un coș de sub tarabă un borcan cu miere pe care îl puse în fața neamțului. El numără niște bani, iar ea îi luă și îi strecură în borsetă. Dar soldatul nu părea prea grăbit să plece. Nu mai erau alți clienți la stand, așa că el rămase și discută o vreme cu Eliane. Mathieu îi văzu din nou zâmbetul, apoi ea își aranjă eșarfa strălucitoare pe care o avea înnodată la gât.

În cele din urmă, locotenentul luă borcanul cu miere și plecă, oprindu-se pe treptele primăriei pentru a vorbi cu unul dintre soldații germani aflați la post, înainte de a dispărea înăuntru.

– Trebuie să fie plăcut să ai prieteni în poziții înalte, comentă Stéphanie cu o inocență studiată. Eliane are un avantaj, desigur, deoarece petrece în fiecare zi mult timp cu germanii sus la Château Bellevue. Este foarte util să ai astfel de dispense speciale – familia Martin pare să mănânce mult mai bine decât noi ceilalți. Se dau mereu mari și ne împart resturile nouă, sărmanilor. Iar în timp ce toți ceilalți trebuie să își predea produsele, *mademoiselle* Martin are permisiunea de a-și păstra mierea și de a o vinde. Am auzit, de asemenea, că face rost de tichete suplimentare de benzină pentru ca tatăl ei să o aducă la piață cu camioneta.

Mathieu bău și ultima picătură de cafea amară, apoi așeză cana înapoi în farfuria ei, zgomotos.

– Nu cred că este corect, Stéphanie, spuse el.

Dar ea văzuse deja că observațiile sale obținuseră o reacție din partea lui și o scânteie dușmănoasă îi apăru din nou în ochi. Oftă, ca și cum ar fi simțit o mare tristețe.

– Oh, Mathieu... – își puse din nou, ușor, mâna pe brațul lui – nu îmi place să fiu eu cea care trebuie să îți spună...

Știu cât de apropiat erai de Eliane înainte de a pleca. Dar, ca prietenă, simt că trebuie să îți spun adevărul.

– Adevărul? Ce vrei să spui?

Cu siguranță acum îi captase întreaga atenție.

– Privește, arătă ea spre Jacques Lemaître, care se apropia de standul lui Eliane. Privește cum flirtează cu toți. Ajutorul brutarului, apoi ofițerul german – nu a așteptat prea mult după ce ai plecat, îți spun eu.

Fața lui Mathieu se înroși de furie.

– Nu este adevărat! Acesta nu e Eliane.

– Mă tem că este, în ultimul timp, Mathieu. Desigur, trebuie să încercăm să nu o judecăm prea aspru – războiul naște drame care schimbă oamenii. Ai văzut ce eșarfă poartă?

El aprobă. Își aminti că o purtase și weekendul trecut.

– Ei bine, se spune că i-a fost dăruită de iubitul ei german. De unde altundeva de pe aici ar fi putut lua o asemenea eșarfă? O afișează peste tot pe unde merge.

– Dar mi-a spus că a fost un cadou din partea surorii sale, de la Paris, ripostă el.

Stéphanie râse ușor, cu dispreț:

– Asta ți-a spus? Singurul cadou pe care familia Martin l-a primit de la Mireille a fost bebelușul cu care ea a apărut. Oamenii spun că Eliane nu este singura din surorile Martin care este prietenă cu germanii. Mireille și-a lăsat copilul nelegitim cu familia ei, apoi a fugit înapoi la Paris cât de repede a putut. Toți cred că a fost ciudat că și-a dorit să se întoarcă acolo atât de repede, dar tentația unei vieți ușoare, cinele cu ofițerii germani în cele mai bune restaurante au fost cu siguranță irezistibile pentru Mireille imediat ce a lăsat copilul. Familia Martin a născocit această poveste despre cum bebelușul ar fi fost al unui verișor al lui Gustave pentru a încerca să își ascundă rușinea.

Sângele dispăru din obrajii lui Mathieu, iar pielea îi era îmbrobonată de sudoare, palidă și rece, în ciuda bronzului său de fermier.

– Nu cred nimic din tot ce spui, Stéphanie, zise el, părând dezgustat.

Stéphanie ridică din umerii ei înguști.

– Nu mă crede, atunci, Mathieu. Știu că trebuie să fie un adevărat șoc pentru tine să auzi adevărul. Tot ce pot să fac eu este să îți spun ce se întâmplă cu adevărat, pentru binele tău. Nu îmi place să te văd înșelat. Dar mi-e indiferent dacă mă crezi sau nu.

Se ridică și își aranjă fusta, apoi își netezi din nou părul.

– Mulțumesc pentru cafea, Mathieu. Și mult noroc cu slujba. Vino să mă vezi din când în când dacă mai treci pe aici.

Cu o privire spre Eliane pentru a se asigura că aceasta observase cu cine discuta Mathieu, Stéphanie se aplecă și îl sărută de plecare.

Mathieu rămase pe scaun, în stare de șoc, având în continuare în minte cuvintele lui Stéphanie.

După câteva minute apăru Yves, cu bicicleta.

– *Salut*, Mathieu! Pot să stau lângă tine?

– Te rog. Mi-ar prinde bine un interlocutor care să vadă lucrurile mai limpede.

Yves rânji către el:

– Da, am văzut că Stéphanie ți-a făcut avansuri. Fata asta nu renunță niciodată!

– Cine este tipul cu care discută Eliane lângă fântână? întrebă Mathieu.

– Jacques? E un bun amic. Lucrează la brutărie, l-am cunoscut când îi livram brutarului făina.

Mathieu sesiză că Yves, care era de obicei atât de deschis şi de sincer, îi evitase privirea iscoditoare în timp ce vorbea despre Jacques.

– Nu că ar fi prea multă făină de livrat în ultima vreme, continuă Yves. Acum măcinăm castane. Porumb şi ovăz, de asemenea. Am ajuns să mâncăm hrană pentru animale. Dar probabil este la fel şi pe cealaltă parte a liniei? Vremuri grele...

Şi Mathieu observă cum conversaţia fusese complet deviată de la subiectul Jacques Lemaître. Dintr-un anumit motiv, Yves nu voia să vorbească despre acest nou şi bun prieten.

Mathieu privi spre piaţă, iar Eliane îl zări şi îi făcu semn cu mâna. Ea îşi îndreptă eşarfa de mătase, apoi începu să închidă standul.

În loc să meargă acolo să o ajute, ceea ce ar fi făcut în mod normal, Mathieu rămase pe loc, privind-o gânditor, fără să acorde nicio atenţie pălăvrăgelii lui Yves.

În camionetă, el păstră tăcerea în scurta călătorie cu maşina înapoi la moară, iar apoi abia se atinse de prânzul pe care Lisette îl pregătise pentru ei, folosind legume din grădina lui Eliane pentru a prepara o supă bogată, care fu servită cu pâine de castane, brânză slabă de capră şi, în onoarea vizitei lui Mathieu, câteva felii din preţiosul jambon uscat din tunelul din spatele coteţului.

Însă mâncarea delicioasă nu avu niciun gust pentru Mathieu, otrăvit de îndoielile pe care Stéphanie i le sădise în minte.

După ce terminară masa, el spuse:

– Vino, Eliane, să facem o plimbare de-a lungul râului.

Ea îi luă mâna în timp ce ieşeau şi îşi împleti degetele în jurul degetelor lui puternice, dar Mathieu abia îi

răspunse. În timp ce se plimbau pe malul râului, croindu-şi drum pe cărarea îngustă, prăfuită, care ocolea spiralele de sârmă ghimpată, Eliane îl întrebă:

– Mathieu? S-a întâmplat ceva?

El se opri şi se întoarse să o privească. Apoi îşi ridică mâna şi atinse mătasea bogată a eşarfei înnodată lejer în jurul gâtului ei.

– Cine ţi-a dat-o? întrebă el, cu vocea doar puţin mai puternică decât o şoaptă.

Ea îşi feri privirea.

– Ţi-am spus – a fost un cadou de la Mireille.

– Eliane, o imploră el. Spune-mi adevărul. De unde ai această eşarfă?

Ea îşi ridică ochii, întâlnindu-i din nou pe ai lui.

– Îmi pare rău, Mathieu. Nu îţi pot spune.

– Înţeleg, spuse el încet. Şi Blanche? Cine sunt părinţii ei adevăraţi?

Ea se încruntă uşor, nedumerită din cauza schimbării bruşte a subiectului.

– Îmi pare rău, Mathieu. Nu îţi pot spune nici asta. Îmi doresc să îţi spun adevărul. Dar sunt lucruri pe care nu ţi le pot spune încă.

El îşi întoarse faţa spre râu, unde ziceai că apa era încarcerată în cuşca ei de oţel. Părea că se străduieşte să vorbească şi înghiţi de câteva ori înainte de a spune:

– Oh, Eliane. Ce ţi-a făcut acest război?

Vocea îi tremura din cauza durerii de neîndurat care îi sfâşia inima.

Ea se întinse să îl îmbrăţişeze, dar el se feri.

– Mathieu, îl imploră Eliane, uită-te la mine, te rog.

Cu un efort, el o înfruntă din nou. Strângea din dinţi, iar ochii îi erau roşii şi îl înţepau din cauza lacrimilor pe care nu le lăsa să cadă.

– Războiul mi-a făcut aceleași lucruri pe care ți le-a făcut și ție, spuse Eliane.

Vocea ei era calmă și fermă, în timp ce a lui fusese atât de plină de emoție.

– Am fost nevoită să fac alegeri și să iau decizii, exact așa cum ai făcut și tu. Cu toții încercăm doar să supraviețuim.

– Dar, Eliane, războiul nu poate dura la nesfârșit. Și ce se va întâmpla după aceea? Când se va termina, fiecare dintre noi va trebui să trăiască cu lucrurile pe care le-a făcut.

– Da, Mathieu, replică ea. Va trebui să trăim cu lucrurile pe care le-am făcut. Și fiecare dintre noi va trebui, de asemenea, să trăiască cu lucrurile pe care *nu* le-a făcut.

Rămaseră tăcuți un timp, apoi se îndreptară către moară, fiecare adâncit în propriile sale gânduri.

– Ce vrei să faci acum? îl întrebă Eliane cu puțin înainte de a ajunge la moară.

El ridică din umeri.

– Am stat destul departe de tatăl meu și de Luc. Dacă plec acum, pot să prind un tren spre Sainte-Foy și voi ajunge acasă la noapte.

Atunci, o lacrimă alunecă pe obrazul lui Eliane și căzu pe eșarfă, pătându-i mătasea stacojie cu tiv roșu ca sângele.

– Mathieu, spuse ea cu vocea sugrumată. Îmi pare rău.

El încuviință cu un semn din cap, incapabil să vorbească din nou, pentru un moment. Apoi zise:

– Îți amintești ce am spus weekendul trecut? Că ne-au luat posibilitatea de a comunica, la fel cum ne-au luat țara?

Eliane își ridică ochii.

– Totuși, nu ne pot reduce la tăcere pentru totdeauna. Până la urmă va veni ziua când adevărul va putea fi spus.

El scutură din cap.

– Adevărul pare să fie, dintr-odată, un lucru atât de complicat. Îmi pare rău, Eliane, dar acum cel mai bine ar fi să îmi strâng lucrurile și să plec.

Îl însoți cât mai departe, pe pod. Îl privi prezentând gărzilor documentele, apoi el îi făcu semn cu mâna. Și în timp ce Mathieu se îndepărta, incapabil să privească înapoi la ea, linia care îi separa părea să devină mai dificil de trecut ca niciodată.

PARTEA A TREIA

Eliane: 1943

În noiembrie 1942, forțele germane de ocupație preluaseră controlul asupra întregului teritoriu francez, deplasând trupe în zona neocupată anterior. Dar, în Coulliac, eliminarea liniei de demarcație nu aduse nicio schimbare – din contra, păreau să fie mai multe restricții ca oricând, iar punctul de control de pe pod fusese menținut. Deplasarea în interiorul țării era încă interzisă fără documentele necesare, iar un *ausweis*[1] se obținea la fel de greu ca înainte.

În fiecare zi, Eliane aștepta să primească o carte poștală de la Mathieu. Cele pe care i le trimisese ea dispăruseră în neant, fără răspuns. Orice răspuns, chiar și cele treisprezece rânduri anoste, cenzurate, despre recolta de grâu de anul trecut, ar fi făcut-o să înțeleagă că el o iertase pentru că nu îi spusese totul și că avea din nou încredere în ea. Dar nu primi niciuna. Ea își spuse, chiar dacă nu prea putea să creadă această variantă, că, probabil, el o scrisese, dar îi fusese interzis să o expedieze.

Într-o dimineață de februarie, Eliane porni devreme spre castel, în timp ce gerul pusese stăpânire pe aerul nopții și ceața învăluia râul. Auzi voci – Gustave și Yves făceau ceva pe lângă porțile de evacuare –, dar din cauza ceții

[1] Permis (în lb. germ. în orig.). (n. tr.)

putea doar să le distingă vag siluetele. Păreau să încerce să ridice ceva greu din râu, așa că Eliane se îndreptă spre ei pentru a vedea dacă le poate da o mână de ajutor. Ceața se deplasă, rotindu-se și limpezindu-se puțin pentru câteva clipe, și ea icni. La auzul sunetului, Gustave se întoarse și îi strigă:

– Stai pe loc! Nu te apropia.

Dar ea văzuse deja trupul unui bărbat prins la intrarea unuia dintre canalele de derivație. Yves își folosea briceagul cu mâner din corn pentru a elibera hainele bărbatului din sârma ghimpată care se agățase de ele cu ghearele sale ascuțite.

Împreună, tatăl și fiul, traseră mortul pe mal. Din haina îmbibată a bărbatului și din pantalonii lui se scurgea apa. În timp ce Eliane privea, aceasta începu să curgă roz, transformându-se rapid într-un roșu intens. Pieptul îi era plin de găuri de gloanțe.

Gustave sfâșie un sac gol de făină cu care acoperi cât mai bine corpul lipsit de viață.

– Cine este, *papa?* întrebă Eliane.

Nu îi văzuse clar fața, care era decolorată și umflată din cauza timpului petrecut sub apă. Pentru un moment teribil, se gândi că putea fi Jacques Lemaître.

Gustave scutură din cap, expresia lui fiind mohorâtă.

– Nu îl cunosc. Dar sunt sigur că a fost un *maquisard*[1]. Germanii intenționează să elimine Rezistența. Probabil l-au prins și l-au executat.

Yves, care stătea în genunchi lângă cadavru, se împletici brusc într-o parte și vomită în iarbă. Gustave îl bătu cu

[1] Membru al *Maquis* – trupe de partizani ai Rezistenței franceze, din zona rurală (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

palma pe spate, îmbărbătându-l, şi apoi, când spasmele lui Yves se opriră, îl ajută să se ridice în picioare.

– Eliane, ajută-l pe fratele tău să ajungă înapoi în casă şi spune-i mamei ce s-a întâmplat.

– Ce facem acum, *papa?*

– Voi aştepta până la ora nouă, apoi voi raporta asta la *mairie.*

Faţa lui era aproape la fel de palidă ca a lui Yves.

– Te simţi în stare să mergi la muncă, Eliane? Cred că cel mai bine ar fi să încercăm să ne comportăm cât mai firesc posibil.

Ea încuviinţă.

– Voi fi bine.

– Şi, Eliane?

– Da, *papa?*

– Ai luat la tine eşarfa? Presimt că vei face o plimbare mai târziu, după ce va dispărea ceaţa.

Ea scoase eşarfa din buzunarul şorţului şi i-o arătă. Fără să spună niciun cuvânt, şi-o legă strâns peste păr, apoi luă braţul lui Yves, sprijinindu-l în timp ce se întorceau la moară.

Abi: 2017

Sunt pregătită de culcare şi mă gândesc la acea parte a poveştii lui Eliane, pe care Sara mi-a spus-o astăzi. Mă aplec pentru a trage obloanele şi văd în lumina lunii cum curge râul, croindu-şi drum în tăcere înainte, către mare. Aud în întuneric bătăile aripilor liliecilor în timp ce plonjează spre apa neagră din bazinul de sub stăvilar şi mă cutremur. Mi-e greu să îmi imaginez scena înfiorătoare cu cadavrul plutind acolo; cu Gustave şi Yves trăgându-l din ecluză, cu Eliane ajutându-şi fratele să ajungă înapoi în casă.

Fixez mânerul greu de fier pentru a închide obloanele în faţa acestei imagini. Jean-Marc a fost aici astăzi şi a reparat dispozitivele de fixare, iar acum zăvorul se închide perfect, lăsând afară liliecii, fluturii şi alte vietăţi înaripate ale nopţii. De asemenea, mi-a dat nişte ceai de tei şi mi-am adus o cană sus, în dormitorul de la mansardă, pentru a o savura. Miroase a vară.

Îmi întind languros picioarele sub cearşaf în timp ce sorb din *tisane*. Pentru mine este o noutate, sentimentul de a avea la dispoziţie atât de mult spaţiu. Când împărţeam patul lui Zac, obişnuiam să mă întind pe partea mea, chiar la marginea saltelei, ocupând cât mai puţin spaţiu posibil. Evitam să îl ating din greşeală, dorind să nu cumva să-l

trezesc. Mă făceam tot mai mică, până când m-am întrebat dacă aș putea dispărea complet.

Îmi termin ceaiul și așez cana înapoi pe noptieră, întinzându-mă să sting veioza. În întunericul din spatele obloanelor, aud zgomotul slab al apei când un pește sare, apoi plonjează înapoi în adâncurile misterioase ale râului.

În timp ce încep să alunec spre somn, o mulțime de gânduri și amintiri îmi trec prin minte... Un corp mort arată ca și cum ar fi făcut din ceară. Ce rămâne în urmă pare ireal odată ce viața l-a părăsit. Mă întreb ce este acea scânteie a vieții, care se stinge. Ce anume ne conturează identitatea. Am fost atât de aproape de a-mi pierde propria mea identitate. Am crezut că a murit înăuntrul meu. Dar cumva scânteia a supraviețuit... Cumva, în ultimul moment, chiar atunci când era vorba să se stingă pentru totdeauna, a revenit din nou la viață.

Eliane: 1943

Gustave avusese dreptate: în ziua în care scoseseră din râu corpul partizanului, contele îi ceruse lui Eliane să meargă din nou în jurul zidurilor grădinii, îndată ce soarele palid de iarnă avea să împrăştie ceaţa dincolo de valea râului. Totuşi, fusese o plimbare mai lungă decât de obicei – de trei ori în jurul acestora, în sens invers acelor de ceasornic. Sub basma o înţepa scalpul din cauza transpiraţiei, în ciuda frigului zilei, şi se simţi mai vulnerabilă ca niciodată în faţa observatorilor necunoscuţi, oricine ar fi fost ei. Nu îşi putea scoate din minte imaginea trupului bărbatului prins în sârma ghimpată, aşa că era puţin ameţită şi nu se simţi în largul ei în timp ce se plimba. Mai târziu, când reveni în bucătăria castelului, o încercă un sentiment plăcut de uşurare, şi îşi făcu de lucru legând în mănunchiuri plantele pe care le culesese, astfel încât să poată fi atârnate la uscat deasupra sobei, la moară.

Când ajunse acasă în noaptea aceea, nu era nimeni în bucătărie.

– *Papa? Maman?* Yves? strigă ea.

Auzi scârţâitul podelelor la etaj ca şi cum paşi repezi mergeau încoace şi încolo. Urcă treptele şi o găsi pe Lisette agitându-se prin camera lui Yves, luându-i haine din dulap şi împăturindu-le într-un sac marinăresc din pânză. Din

camera alăturată, Blanche începu să plângă din pătuțul ei aflat în colțul dormitorului lui Lisette și al lui Gustave.

– Ce s-a întâmplat? întrebă Eliane, dezorientată.

– Yves pleacă, răspunse Lisette.

Durerea îi săpase pe față linii adânci care o făceau să pară mult mai bătrână.

– Când tatăl tău s-a dus azi-dimineață la *mairie*, pentru a raporta scoaterea cadavrului din râu, secretara primarului i-a dat o înștiințare pentru Yves. Este o lege nouă – *Service du travail obligatoire*[1]. Au afișat astăzi în piață o ordonanță despre acest Stagiu de muncă obligatoriu. În loc să trimită muncitori calificați, germanii vor trimite acum în lagărele de muncă toate persoanele din anumite categorii de vârstă. Lui Yves i s-a cerut să se prezinte în câteva zile pentru plecare.

– Yves..., șopti Eliane.

Se gândi la trenurile care huruiau mai demult în depărtare. Apoi îi veni în minte alt gând.

– Și Mathieu? Această notificare este valabilă și în cazul lui.

Lisette se opri în timp ce împăturea un pulover de lână.

– Da, dar nu îți face griji; Mathieu nu va trebui să meargă. Ordonanța prevede că unele categorii de lucrători sunt scutite, ca polițiștii și pompierii. Și cei din Serviciul de Supraveghere Feroviară.

Pe Eliane o copleșiră sentimente confuze, care o împiedicau să gândească limpede.

---

[1] Lege emisă în 16 februarie 1943, care a inițiat rechiziționarea și transferul în Germania, împotriva voinței lor, a sute de mii de tineri francezi, cu scopul de a participa la efortul de război al Germaniei naziste (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

– Dar Yves... Într-un lagăr de muncă...

Lisette își apăsă un deget pe buze și își scutură capul.

– Fratele tău nu pleacă într-un lagăr de muncă.

– Dar împachetezi lucrurile astea...?

– A decis să se ascundă cu *maquisards*. În noaptea asta. El și tatăl tău pun la punct niște lucruri la moară pentru a-i fi mai ușor lui *papa* să o administreze de unul singur, așa că am promis că îi voi pregăti eu bagajele. Nu poate lua multe...

Lisette se întrerupse, incapabilă să vorbească, simțind că o podidesc lacrimile.

Eliane păși către ea și o îmbrățișă, iar umerii mamei ei se zguduiră în timp ce plânse, strângând încă în mâini puloverul de lână împăturit.

– Eu ce pot să fac? întrebă Eliane.

Din camera alăturată, plânsetul lui Blanche deveni și mai puternic, iar Lisette zâmbi, ștergându-și ochii cu dosul mâinii.

– Mergi și liniștește-o pe cea mică. Ia-o jos în bucătărie și dă-i o infuzie de mușețel. Voi coborî și eu în câteva minute. Și, Eliane – va trebui să fim curajoase când ne vom lua rămas bun de la Yves. Hai să-l lăsăm cu amintirea zâmbetelor și a afecțiunii noastre ca un cadou de plecare. De acum înainte va avea nevoie de toată puterea pe care putem să i-o dăm.

Buclele brunete ale lui Blanche erau umede de lacrimi. Copila își ridică brațele când Eliane se aplecă pentru a o ridica din pătuț, așezându-și mâinile după gâtul ei, agățându-se strâns, ca și cum nu i-ar mai fi dat drumul niciodată.

Eliane o liniști:

– Șșșt, *ma petite*, este în regulă. Totul va fi bine.

– Eyann, unde este Yves? întrebă Blanche.

Învățase greu să vorbească („Și nu este de mirare, după tot ce a îndurat", spusese Lisette), dar începea să progreseze cu vocabularul în ultimul timp – chiar dacă „Eyann" era cuvântul cel mai apropiat de numele Eliane, pe care îl putea pronunța.

– Va veni curând. Acum îl ajută pe *papa*, dar va veni să te îmbrățișeze.

Spera din tot sufletul că spunea adevărul, atât pentru binele ei, cât și al lui Blanche.

– Yves se întoarce repede? întrebă Blanche, cu genele încă ude de lacrimi, care îi înconjurau ochii mari, căprui.

– Așa sper.

– Așa sper, repetă Blanche, dând din cap afectată. Repede.

Eliane cufundă câteva flori uscate de mușețel în puțină apă fierbinte, apoi strecură lichidul într-o ceașcă mică de porțelan decorată cu fluturi, pe care Blanche o adora. Se așeză și o legănă pe fetiță pe genunchi, cântându-i încetișor, în timp ce aceasta își sorbea ceaiul calmant.

Ușa se deschise, permițând aerului rece de iarnă să invadeze pentru un moment căldura bucătăriei, și intrară bărbații. Gustave făcea eforturi să pară calm și optimist, concentrându-se pe lucrurile practice și dându-i lui Yves sfaturi trunchiate.

– Păstrează-ți picioarele uscate, altfel vei regreta. Ți-am lustruit bine ghetele. Ascultă ce îți spun ceilalți – ei au acum experiență. Și sunt sigur că vor veni curând și alții ca tine, care se gândesc că este mai bine să supraviețuiască în sălbăticie decât să fie închiși într-un lagăr de muncă.

Yves era tăcut, mult mai liniștit decât în mod normal, iar lui Eliane i se păru brusc mai bătrân, dar și înfricoșător de tânăr. Își dorea să plângă pentru el, frățiorul ei forțat să facă o alegere, obligat să plece departe de căldura și

dragostea casei părinteşti, să trăiască precum un fugar, să doarmă în condiţii aspre, printre străini. Dar îşi reaminti cuvintele lui Lisette şi se forţă să zâmbească. Nu avu suficientă încredere în ea însăşi pentru a vorbi, temându-se că ar putea ceda, însă făcu un semn din cap către fratele ei, apoi începu să cânte încetişor unul dintre cântecele favorite ale lui Blanche – pentru Yves la fel de mult ca pentru fetiţa din poala ei: *Il y a longtemps que je t'aime...* Te-am iubit de atât de mult timp...

Yves îi cuprinse umerii în treacăt, iar vocea ei şovăi pentru un moment, dar inspiră adânc şi continuă în timp ce fratele ei se aplecă şi sărută buclele lui Blanche. Fetiţa se întinse şi îşi puse braţele în jurul gâtului lui, zâmbind şi îngânând şi ea cuvintele cântecului în timp ce îl îmbrăţişa.

El se desprinse pe măsură ce melodia se încheia şi părăsi brusc bucătăria, urcând câte două trepte deodată cu paşii lui mari, dezinvolţi.

Reapăru după câteva minute, ducându-şi cu o mână bagajul, iar cu cealaltă înconjurând talia lui Lisette. Lacrimile ei se uscaseră şi, ca şi Gustave, încerca să pară curajoasă.

Se auzi o bătaie uşoară în uşă, iar Eliane se întoarse şi îl văzut în prag pe Jacques Lemaître. El îi salută pe toţi şi îi strânse mâna lui Yves, scuturând-o ferm.

– Gata? întrebă Jacques, fără nicio introducere. E timpul să mergem.

Yves încuviinţă, un nod în gât blocându-i cuvintele de rămas bun pentru familia sa. Îi îmbrăţişă pe fiecare pe rând, ţinând-o pe mama sa mai multe secunde, în tăcere. Peste umărul lui, Eliane văzu cum ochii lui Lisette se închiseră şi un tremur instantaneu de durere intensă a despărţirii îi străbătu trăsăturile.

În cele din urmă, Yves îi dădu drumul şi îşi ridică bagajul pe umăr. Jacques îl bătu cu afecţiune pe spate şi le zâmbi celorlalţi membri ai familiei.

– Nu vă faceţi griji; vom avea grijă de el. De fiecare dată când voi putea, vă voi transmite câte un mesaj, pentru a vă anunţa cum se simte.

– Îţi mulţumim, Jacques. Domnul fie cu tine.

Lisette întinse din nou mâna spre Yves, pentru a-şi atinge fiul pentru ultima dată, dar el se întorsese deja şi începuse să meargă către uşă. Aşa că o lăsă să cadă, frământându-şi şorţul. Atunci Eliane se întinse şi îi luă mâna, strângând-o ferm, încurajând-o să rămână puternică.

De la începutul anului, un nou tip de forţă poliţienească franceză, Miliţia, fusese însărcinată să lucreze împreună cu Gestapoul. În piaţă, în acel weekend, în timp ce îşi aşeza puţinele borcane cu miere şi ceară de albine rămase, alături de alte câteva cu mere conservate, cărora le adăugase seminţe de *nigella*[1] pentru a atenua gustul acru al fructului în absenţa oricărui tip de zahăr, Eliane era conştientă de prezenţa unei perechi de *miliciens*[2] în cămăşile lor maro şi jachetele albastre, pierzând vremea lângă fântână, în timp ce urmăreau persoanele care veneau şi plecau din piaţă. Îl recunoscu vag pe unul din ei ca fiind un localnic.

Stéphanie trecu pe lângă miliţieni ducându-şi coşul, le zâmbi şi îşi aruncă părul peste umăr. Bărbatul mai tânăr făcu un comentariu care o determină să se oprească şi să se întoarcă înapoi la ei, aparent pentru a le arăta conţinutul

[1] Negrilică – plantă cu flori anuală ale cărei seminţe se utilizează drept condiment în industria alimentară (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

[2] Miliţian (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

coşului. Râse şi se fandosi când începură toţi trei să discute, pentru câteva minute. În timp ce Eliane privea, Stéphanie se aplecă uşor, de parcă le-ar fi spus bărbaţilor un secret, apoi privi peste umăr către taraba lui Eliane. Poliţiştii ridicară ochii, urmărind direcţia privirii ei şi se uitară gânditori la Eliane. După câteva schimburi de cuvinte, Stéphanie îşi continuă drumul, îndepărtându-şi nonşalant un fir de praf imaginar de pe manşeta bluzei şi evitând privirea lui Eliane când trecu pe lângă taraba cu miere.

Miliţienii se îndreptară fără grabă către Eliane, răsuflarea lor formând mici nori în aerul rece al dimineţii.

– Bună dimineaţa, *messieurs*, spuse ea, politicos, când aceştia ajunseră la stand.

– *Mademoiselle* Martin, nu-i aşa? întrebă bărbatul a cărei faţă o recunoscuse.

– *Oui, monsieur.*

– Spune-ne, *mademoiselle,* bărbatul vorbi cu o voce scăzută, dar cu răutate, astfel încât mâinile lui Eliane tremurară în timp ce aranja pe masă pânza cadrilată, unde l-am putea găsi pe fratele tău zilele astea?

Ea îl privi drept în ochi şi lumina din privirea ei calmă, gri, păru să îl tulbure puţin.

– Mi-aş dori să ştiu, *m'sieur.* Nu l-am văzut de multă vreme.

Continuă să se uite în ochii bărbatului, refuzând să fie prima care îşi întoarce privirea.

În cele din urmă, el clipi şi privi în jos la mormanul de borcane împrăştiate pe taraba ei. Ochii colegului său aruncau săgeţi, şi bărbatul îşi linse în mod repetat buzele crăpate, cu cruste, amintindu-i lui Eliane de un şarpe.

– Şi iubitul tău? Mathieu Dubosq, nu? Primeşti veşti de la el?

Eliane îl privi, luată prin surprindere. Ce are Mathieu de-a face cu Yves? Cu siguranţă muncea, supraveghind căile ferate. Inspiră adânc pentru a se calma, amintindu-şi că trebuie să fie atentă pentru a nu dezvălui nimic.

– Nu am mai primit veşti de la el de când a plecat din Coulliac. Cred că s-a întors acasă, în Tulle. Nu mai este iubitul meu.

Şarpele se strâmbă.

– Minte atât de bine, nu-i aşa?

Primul *milicien* se încruntă.

– Ei bine, dacă se întâmplă să afli ceva despre oricare dintre ei cu siguranţă ne vei anunţa, nu-i aşa, *mademoiselle* Martin? Am dori să le punem câteva întrebări referitoare la nişte acte subversive, inclusiv distrugerea proprietăţii statului.

Cei doi plecară, oprindu-se ici şi colo pentru a-i interoga pe ceilalţi proprietari de standuri. Puţinii locuitori din Coulliac care se aventuraseră afară în acea dimineaţă răcoroasă se îndepărtară discret la vederea poliţiştilor. Miliţia îşi câştigase repede reputaţia de a fi mai periculoasă decât Gestapoul pentru brutalitatea fără scrupule cu care acţiona împotriva propriilor conaţionali. Limba maternă şi cunoştinţele locale – inclusiv cunoaşterea fiecărui informator din zonă – făcea din ei o ameninţare încă şi mai mare.

Eliane îi privi înaintând printre standuri. Acestea erau acum în număr mult mai mic, cu puţine produse disponibile la sfârşitul unei alte ierni aspre. Mâncarea era atât de greu de găsit, încât aproape toate familiile aveau *jours sans* – „zile fără" – în care abia dacă mâncau ceva. La moară, ei drămuiau ultimele provizii, iar Eliane dezgropase ultimii câţiva cartofi şi napi din grădina de legume de pe malul

râului abia cu o zi în urmă. Stomacul ei protesta zgomotos şi privi spre cerul cenuşiu, tânjind după primele semne ale primăverii, când pădurile şi câmpurile vor reveni la viaţă, devenind încă o dată o sursă de hrană, iar albinele vor începe să lucreze pentru a crea noi provizii de miere din florile pomilor fructiferi.

Şi atunci, ca prin minune, auzi un sunet, ca şi cum ea l-ar fi invocat: scârţâitul ruginit al primilor cocori zburând deasupra sa. Erau doar câţiva, avangarda masculilor făcându-şi călătoria de mii de kilometri către ţinuturile de împerechere din nord. Femelele şi păsările tinere eclozate anul anterior îi vor urma mai târziu, în şiruri largi, de mii de păsări în acelaşi timp, care vor apărea la orizont, umplând cerul albastru de primăvară cu strigătele lor. Inima îi bătu puţin mai repede. Semnul acestor primi *grues*[1] ai anului era un mesaj de speranţă – primăvara va veni din nou.

Ea spera că, oriunde s-ar fi aflat, Yves putea să vadă şi el cocorii.

Şi spera că ei zburaseră şi deasupra lui Mathieu în timp ce el ara câmpurile pline de noroi ale fermei şi pregătea terenul pentru culturile acelui an.

În timp ce privea păsările dispărând spre nord, îşi dori ca ele să o ia spre est, să zboare deasupra Parisului, creând o linie de legătură între ea şi Mireille.

– Suntem cu toţii încă aici, şopti către sine. Rezistă – primăvara va veni din nou.

[1] Cocori (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

Abi: 2017

Cum putem găsi tăria necesară pentru a rezista? Acei ani de foamete și izolare față de restul lumii trebuie să îi fi afectat puternic pe Eliane și ai ei. Dar familia Martin avea atât de multe pentru a rezista: avea comunitatea; se aveau unul pe celălalt.

Când eram foarte singură, când simțeam că mă ofilesc și mor ca o plantă lipsită de apă, lumină, hrană, ceva din mine mă făcea să mă ridic. Instinctul adânc înrădăcinat de supraviețuire îmi dădea un imbold exact atunci când simțeam că îmi pierd și ultima fărâmă de putere.

Nu era nimic dramatic. De fapt, unui observator obișnuit probabil că i-ar fi părut complet nesemnificativ. Când Sam, o fată veselă, prietenoasă din grupa mea, a propus să mergem la o cafea, în loc să folosesc obișnuitele scuze și să dispar, m-am pomenit spunând:

– Bine. Ar fi grozav.

M-am surprins. Nu aveam de gând să spun da. În timp ce micul nostru grup traversa strada spre o cafenea locală, mintea îmi clocotea. Ce făcusem? Zac va fi furios. Ce îi voi spune? Cu toate acestea, ceva mă făcea să rămân cu grupul; urmându-i pe ușă în căldura luminoasă din cafenea, am tras un scaun și am comandat o cafea cu lapte. Și, pentru următoarele patruzeci și cinci minute, mi-am reamintit

cum era să vorbeşti şi să râzi cu uşurinţă împreună cu câteva persoane prietenoase, să te alături bombănelilor despre imposibilitatea de a înţelege ceva din *Ulise* – darămite să scrii un eseu coerent despre roman – şi să asculţi fragmente din vieţile altor oameni.

Şi în acele patruzeci şi cinci minute mi-am reamintit cum era să fiu eu.

Desigur, ştiam că voi avea probleme când voi ajunge acasă. Am simţit-o din secunda în care am introdus cheia în uşă. Zac stătea pe canapea cu faţa spre uşa apartamentului, cu o sticlă aproape goală de vin roşu pe măsuţa de cafea din faţa lui. Nu se uita la televizor, deşi acesta era deschis. Privea în gol şi ochii săi erau cumplit de reci şi întunecaţi, ca noaptea de iarnă de dincolo de sticla a ferestrei din spatele său.

Nu s-a concentrat asupra mea, doar a stat acolo, aşteptând intenţionat ca eu să fac prima mişcare. Şoarecele şi pisica.

Mi-am agăţat haina, mi-am scos ghetele, apoi m-am întors spre el cu un zâmbet, speram eu, convingător. Îmi puteam simţi umerii tensionaţi şi mi-am desfăcut mâinile când am observat că erau încleştate, cu pumnii strânşi.

Pe drum spre casă luasem în considerare mai multe scuze. S-ar fi putut produce un „incident" la metrou (de câte ori nu m-am gândit să sar de pe marginea peronului în vidul acela care mă atrăgea, căutând uitarea în faţa metroului care se apropia?). Sau că, dintr-un capriciu, am decis să iau autobuzul spre casă („Mare greşeală – traficul a fost un coşmar!" mă puteam auzi spunându-i.) Dar apoi acea mică pâlpâire a personalităţii mele, care arsese un pic mai puternic timp de trei sferturi de oră, a ieşit pur şi simplu la suprafaţă, odată cu adevărul.

– Îmi pare rău că am întârziat puţin. Am mers cu câţiva colegi la o cafea, după curs.

Tonul meu era clar şi degajat. Poate voi continua, m-am gândit. La urma urmei, nu e ca şi cum aş fi făcut ceva greşit.

Dar ştiam sigur că nu voi continua. Ştiam ce se va întâmpla. Ştiam că nu mă voi mai duce din nou la o cafea, după un curs.

Cu siguranţă acesta este cuvântul. Disociere: când mintea îţi părăseşte corpul – un mod de a suporta ceea ce nu poate fi suportat.

Eliane: 1943

În ciuda atmosferei tensionate generată de războiul care părea că nu se mai termină, *monsieur le Comte* rămăsese la fel de galant ca întotdeauna cu „oaspeții" săi, iar ei continuaseră să îi permită bătrânului firav să folosească biblioteca și capela în fiecare zi. În bucătărie, doamna Boin răbufnea din când în când, frustrată din cauza lipsei ingredientelor de bază și a monotoniei felurilor de mâncare pe care trebuia să le prepare: resturile de carne de cal erau adesea tot ce se putea găsi la măcelar și ea jură că, după ce războiul se va sfârși, nu va mai mânca niciodată napi sau *topinambour*[1].

Contele îi cerea lui Eliane din ce în ce mai des să își facă plimbarea de după-amiază în jurul zidurilor grădinii. Culoarea eșarfei de mătase se estompase din cauza uzurii și basmaua era acum puțin destrămată la colțuri, chiar dacă Eliane o spăla, o călca și o cârpea cu cea mai mare grijă în fiecare weekend, dar modelul ei se distingea clar.

În timp ce mergea în jurul zidurilor, Eliane avea un puternic sentiment de neliniște. Ai cui ochi erau oare ațintiți asupra ei? Încercă să nu se mai gândească la miliției care veniseră la standul ei cu multe luni în urmă, localnicul și

[1] Napi porcești (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

colegul său cu limba rapidă şi ochii de şarpe şi, în schimb, îşi spuse că Yves şi camarazii lui *maquisards* vegheau asupra ei.

Jacques devenise un vizitator obişnuit la moară după plecarea lui Yves. Eliane îi era recunoscătoare pentru ajutorul pe care i-l dădea lui Gustave atunci când putea şi, din când în când, aducea câte un mesaj că Yves era în regulă, că îi mergea bine în noul lui grup de prieteni şi că dorea ca familia lui să ştie că îşi păstra picioarele uscate şi că îşi schimba lenjeria periodic, aşa cum fusese instruit de părinţii lui. Ultima parte a veştilor o făcuse pe Lisette să zâmbească larg.

– Ăsta este Yves în întregime, exclamase ea. Cu ironiile lui obişnuite!

Eliane mai observase, de asemenea, că Jacques nu se grăbea să părăsească moara după ce venea să transmită mesajele sau să le aducă puţină pâine de la brutărie. Rămânea adesea, sorbind *tisane* şi întrebând-o despre ce făcuse în ziua aceea. Nu părea să vorbească niciodată despre nimic foarte important, dar ea simţise că exista o puternică legătură între ei şi nu putuse să nu observe că în ultimul timp el o sărutase de rămas bun şi că părea să ezite să se întoarcă în apartamentul lui singuratic de deasupra brutăriei.

La rândul său, se pomeni gândindu-se câteodată la el în timp ce mergea către îndatoririle sale de la castel sau în timp ce se juca cu Blanche, la moară. Modul în care părul îi cădea peste unul din ochii albaştri; modul în care i se lumina faţa când o vedea; modul în care expresia i se schimba, de la serios şi concentrat la relaxat, apoi la râs, într-o succesiune rapidă: acestea erau faţete ale caracterului său care o făceau să se simtă ca într-o zi de vară, chiar şi atunci

când cerul era acoperit de nori. Își juca rolul atât de bine, fiind în comunitatea locală de trei ani, încât ea aproape uitase că era un englez care mai mult ca sigur va pleca într-o zi înapoi în țara lui natală.

În timp ce gerul crâncen al iernii mai slăbi puțin și primele narcise sălbatice răsăriră prin iarba noroioasă pe malul râului, familia Martin oftă ușurată că de acum lucrurile vor deveni puțin mai simple pentru Yves pe orice colină sau în oricare luminiș de pădure.

În ziar, rapoartele despre activitatea Rezistenței erau din ce în ce mai frecvente – fuseseră sabotate poduri și căi ferate, iar depozitul de mâncare din afara satului Coulliac fusese jefuit. Termenii dezaprobatori folosiți pentru a descrie aceste incidente le dădeau totuși speranța că soarta războiului s-ar putea schimba. Dar actele subversive nu rămâneau niciodată nepedepsite: oamenii erau arestați pentru a fi interogați de *Milice* și de Gestapo. Unii se întorceau la casele lor bătuți și frânți, incapabili să își mai privească vecinii în ochi, deoarece fuseseră forțați să divulge, prin tortură, informații – adevărate sau presupuse. Alții nu se mai întorseseră niciodată. Alteori erau arestate familii întregi.

Și în depărtare, trenurile încă șuierau amenințător, cu vagoanele încărcate cu victime nevinovate.

În primăvara aceea, în Franța, începuseră să circule zvonuri despre o iminentă invazie a Aliaților. Armata de ocupație era în stare de alertă maximă, fiind obligată să rămână în Franța în timp ce rușii lansau atacuri concertate pe frontul de est. Dar săptămânile treceau și nici vorbă de vreo invazie. Eliane simțea că soldații care ocupau Château Bellevue erau din ce în ce mai încordați, chiar dacă încă mai consumau sticlele de vin ale contelui, la mesele pe care *madame* Boin le încropea din alimentele care se mai găseau.

Ţara murea acum de foame, iar întreruperile de curent erau frecvente. Preţurile alimentelor deveniseră enorme, dar familia Martin reuşea să o scoată la capăt prinzând peşte în canalele stăvilarului şi căutând hrană în păduri şi garduri vii. Curând însă, relativa bogăţie a primăverii dispăru, arsă de soarele nemilos al verii. Doar albinele lui Eliane continuau, neafectate de toate aceste schimbări, să adune harnice nectar din florile de câmp care erau suficient de rezistente pentru a face faţă caniculei.

– *Papa!* De ce ai venit?

Eliane fu surprinsă să îşi vadă tatăl apărând în uşa bucătăriei castelului. Gustave respira greu, ca şi cum ar fi alergat în arşiţa zilei, şi transpirase. O pulbere de făină îi rămăsese pe haine, care atârnau acum, prea largi pentru corpul lui altădată robust, iar faţa îi era acoperită cu un strat subţire de praf.

El se sprijini de tocul uşii pentru a-şi recăpăta suflul.

– *Monsieur le Comte* – este aici? Trebuie să vorbesc urgent cu el.

– Bineînţeles, cred că este în capelă.

– Poţi să te duci să îl chemi? Este mai sigur să aştept aici, în cazul în care este cineva în apropiere.

Eliane presupuse că, prin „cineva", tatăl ei se referea la germani, dintre care câţiva erau în timpul liber şi se retraseseră la umbra terasei salonului, pentru a picoti după masa de prânz.

Ea încuviinţă şi traversă grăbită curtea până la capelă, unde bătu şi încercă mânerul uşii, însă aceasta fusese încuiată. Auzi din nou murmurul vocilor din interior, apoi scârţâitul unui scaun şi paşii contelui venind încet pe

culoar, acompaniați de bătăile ritmice ale bastonului pe lespezile vechi de piatră ale capelei.

– Îmi cer scuze că vă deranjez, *m'sieur*, dar a sosit tatăl meu. Spune că trebuie să vă vorbească, urgent.

Contele aprobă, trase după el ușa masivă de lemn și o încuie cu o cheie grea de fier, pe care o puse apoi la loc în buzunarul jachetei sale.

– Ia-o înainte, draga mea.

Ajunsă la ușa bucătăriei, Eliane ezită, nefiind sigură dacă trebuia să îi lase să discute singuri, însă contele o îndemnă să intre.

– Poate vom avea nevoie ca tu să faci altă plimbare, Eliane. Și oricum, până acum cred că ți-ai dat seama de multe dintre cele ce se întâmplă.

Contele îi zâmbi cu amabilitate, iar ea încuviință.

– Este vorba despre Jacques.

Gustave vorbise fără nicio introducere, ca și cum s-ar fi aflat deja în mijlocul conversației.

Contele dădu din cap.

– Știam că era doar o chestiune de timp. Miliția scotocește de luni întregi și, după cum bine știm, metodele lor brutale de a obține informații pot fi foarte convingătoare.

– Trebuie să îl scoatem din Coulliac imediat.

– Unde este acum?

Gustave privi spre Eliane.

– Este sus, pe deal – are o întâlnire cu prietenii noștri. Ar trebui să se întoarcă acum, dar germanii îl așteaptă deja la brutărie. Am mers să livrez făină și i-am văzut. Un ofițer Gestapo stătea la fereastra apartamentului lui Jacques și erau mai mulți soldați în piață.

– În acest caz este absolut necesar să îl anunțăm. Nu este prea târziu ca prietenii noștri să îl oprească. Eliane, te-ar deranja să faci o mică plimbare?

Eliane nu răspunse, doar îşi dezlegă eşarfa din jurul gâtului şi îşi acoperi cu ea părul.

– Plimbarea de astăzi va fi diferită de cele pe care le făceai de obicei, îi explică contele. Aş vrea să te duci la cea mai îndepărtată latură a zidului şi să mergi înainte şi înapoi. Te rog să faci asta continuu, până voi veni să îţi spun să te opreşti. Poţi să o faci?

Ea aprobă şi îşi luă coşul.

– Dacă întreabă cineva, voi fi plecată să culeg machia[1]. Cresc lângă acea latură a zidului. Ne-ar fi de folos câteva, în orice caz.

Madame Boin folosea seminţele şi frunzele în locul zahărului, pentru a mai domoli acreala oricărui fruct de care puteau face rost.

Lângă cărarea care se întindea de-a lungul zidului grădinii, micile flori albe ale plantei formau o spumă deasupra frunzelor lor, asemănătoare cu ferigile. Abia începuseră să se formeze seminţele, iar tijele verzi, subţiri, îşi ridicau capul cu mândrie. Eliane se plimbă înainte şi înapoi, înainte şi înapoi, oprindu-se din când în când pentru a culege plantele şi a le pune în coşul pe care îl ducea pe braţ. Merse din nou dus-întors, ţinându-şi capul sus.

Terenul era abrupt pe acea latură a castelului, iar valea de dedesubt era acoperită de păduri dese care ar fi putut ascunde... Ce? Un grup de *maquisards*? Sau nişte *miliciens*? O patrulă de soldaţi germani? Sau pe Jacques Lemaître? Eliane încercă să nu se gândească la cei care o priveau. Pe

[1] Machia, numită şi maquis, macchia, sau machi, este o asociaţie vegetală formată din tufărişuri xerofile veşnic verzi, dense, greu de străbătut, cu înălţimea de 6-11 m, dezvoltate în climatul uscat mediteranean (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

cealaltă parte a văii, coasta dealului se ridica abrupt din nou, copacii fiind înlocuiți de tufișuri uscate – *maquis*[1] de la care își luaseră numele luptătorii din Rezistență. În timp ce mergea, i se păru că vede o rază de lumină în zona mai înaltă, de parcă ceva reflectase soarele de după-amiază, pentru o clipă, înapoi către castel. La puțin timp după aceea apăru *monsieur le Comte*, sprijinindu-se în baston.

– Mulțumesc, Eliane. Ai adunat suficiente plante pentru ca *madame* Boin să fie mulțumită?

Ea îi arătă coșul plin cu verdeață.

Contele dădu din cap în semn de încuviințare.

– Du-l înapoi în bucătărie, draga mea. Tatăl tău a plecat acasă. Totul este în regulă.

Contele o părăsi, îndreptându-se din nou către capelă. În ciuda arșiței după-amiezii, în timp ce îl privi plecând, o străbătu un mic fior prevestitor; el părea atât de plăpând, un bătrân atât de vulnerabil care se implicase în nenumărate acte de curaj, chiar sub nasul puternicei armate germane.

În seara aceea, în drum spre moară, lui Eliane nu i se păru nimic neobișnuit. Dincolo de sârma ghimpată, râul își urma tăcut cursul, iar insectele serii zburau deasupra apei, bucurându-se de ultimele raze de soare. Din când în când, un pește se înălța pentru a prinde o musculiță, dispărând apoi rapid și lăsând în urmă doar un cerc de valuri concentrice tot mai mari.

---

[1] Smirnă de grădină – plantă perenă cu frunze asemănătoare cu feriga și flori mici, albe, cu aromă plăcută, asemănătoare anasonului. Toate părțile plantei sunt comestibile. Tratează afecțiuni precum durerea de stomac și tusea (în lb. engl. în orig.). (n. tr.)

Dar când ea intră în bucătărie, Gustave umbla încoace şi încolo, agitat.

– Oh, slavă Domnului, ai ajuns în sfârşit, Eliane! exclamă el.

– Nu am ajuns mai târziu decât de obicei, replică ea, zâmbind calm.

– Ştiu. Dar am aflat că miliţia ne va face o vizită în seara asta. Încearcă să descopere pe unde a umblat Jacques Lemaître începând cu azi după-amiază, de când nu s-a mai întors la apartamentul de deasupra brutăriei. Sunt sigur că vor dori să discute neapărat cu mine, însă este posibil să vrea să vă interogheze şi pe tine, şi pe mama ta. Ar fi mai bine să nu fii aici când vor ajunge ei.

– Unde este *maman?*

– E sus, o pune pe Blanche în pat.

– Dar, *papa...*

Eliane încercă să protesteze, dar el o reduse la tăcere.

– Nicio obiecţie, *ma chérie.* Oricum am o altă treabă pentru tine. Am nevoie să mă ajuţi să îl ascundem pe Jacques.

– Dar unde? Şi unde este el?

– Jacques este în hambar. Trebuie să îl scoatem de aici chiar acum.

– Şi unde îl putem ascunde?

Gustav zâmbi, însă cu puţină tristeţe.

– Avem locul perfect pentru a face asta. Şi este chiar sub picioarele germanilor.

– Tunelul?

El încuviinţă.

– Tunelul. Haide, ia coşul acesta cu mâncare, pregătit de mama ta. Este şi o sticlă de apă acolo. Trebuie să mergem. Acum.

Deschise uşa de la hambar şi îl strigă încet pe Jacques.

– Salut, Eliane, spuse acesta apărând din întunericul din interior. Te-ai descurcat bine astăzi. Îţi sunt recunoscător, mi-ai salvat viaţa.

Jacques ducea o valiză care părea grea, din cauza căreia se apleca puţin într-o parte.

– Ai reuşit să îţi iei câteva lucruri din apartament? întrebă ea.

El scutură din cap.

– Nu, Eliane. Aceasta este o staţie de emisie-recepţie radio. Din fericire, o foloseam în această după-amiază să transmitem mesaje, aşa că o aveam la mine. Nu au găsit nimic suspect când au percheziţionat apartamentul. Am reuşit să salvăm o resursă preţioasă şi, în acelaşi timp, să înlăturăm o dovadă incriminatoare.

Gustave deschisese deja poarta de lemn de la ţarcul porcului şi trăsese deoparte mormanul de scânduri de lemn şi plăcile de tablă zincată care fuseseră sprijinite de peretele din spate. Dincolo de acestea era o uşă improvizată, fixată în zidul de piatră al peşterii mici pe care porcul o folosea să se adăpostească. Gustave scoase din buzunar o cheie şi o introduse în broasca ruginită. Cu puţin efort o răsuci şi deschise uşa, făcându-le semn să îl urmeze. La lumina unei lămpi cu ulei care era aşezată pe un raft cioplit în peretele de piatră, se puteau distinge proviziile de vin şi făină ascunse acolo – din nefericire aproape epuizate acum. Nu mai era deloc jambon în încăperea secretă, iar borcanele de pateu şi *grattons* fuseseră terminate cu mult timp în urmă.

La capătul micii încăperi, o deschizătură îngustă ducea către o zonă întunecată. Gustave îi întinse lampa lui Eliane şi îi explică:

– Urcaţi pe aici. Este întortocheat. Când întâlniţi o bifurcaţie, luaţi-o la stânga. În cele din urmă veţi ajunge la

peştera mare care se află chiar sub castel. Rămâneţi acolo. Este destul ulei în lampă ca să vă ajungă câteva ore şi mai aveţi în coş chibrituri şi lumânări de rezervă. Vom veni să vă luăm când va fi sigur din nou, Eliane. Dar fiţi pregătiţi să dormiţi acolo, dacă va fi nevoie. Ştii cât de insistenţi pot fi prietenii noştri din miliţie.

Tatăl ei o sărută şi o îmbrăţişă strâns pentru un moment. Eliane observă cât de subţiri erau acum braţele lui; totuşi, erau încă puternice precum oţelul, şi asta îi dădu curajul necesar pentru a lua lampa şi a-l conduce pe Jacques în întunericul din spatele peretelui de stâncă.

Înainte de a se despărţi, Gustave arătă spre un zăvor masiv pe interiorul uşii camerei în care se aflau.

– Blocaţi uşa după ce ies, îi spuse el lui Jacques, scuturându-i mâna.

Jacques încuviinţă.

– *Bon courage*[1], Gustave.

– Şi vouă.

Tatăl ei se întoarse brusc şi plecă.

Îndată ce Jacques bloca uşa, se strecurară prin deschizătura din spatele încăperii şi intrară în tunel, unde cărarea începea să urce abrupt. Eliane ţinea lampa în sus pentru a lumina drumul. În porţiunea aceea, tunelul era îngust şi, în spatele ei, pentru a se putea strecura, Jacques trebuia să meargă aplecat şi să ţină valiza în faţa lui, într-o poziţie nefirească. Dar în timp ce urcau, uneori urmărind o potecă lină, săpată în calcar cu mii de ani în urmă de apele curgătoare, alteori întâlnind trepte abrupte, rudimentare, cioplite în stâncă de mâini de bărbaţi, tunelul începu să se lărgească. Întunericul era lipsit de zgomot şi rece şi păreau

[1] Mult noroc (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

să se fi îndepărtat la sute de kilometri de căldura de afară, cu doar câteva sute de paşi, iar aerul era surprinzător de uscat. Ajunseră la o răscruce, exact aşa cum o descrisese Gustave, şi merseră la stânga, continuând să urce. Tunelul deveni mai larg şi panta mai puţin abruptă, până când reuşiră să meargă aproape drepţi pe cărarea de calcar, care fusese săpată şi netezită de un râu străvechi. În cele din urmă se deschise larg în faţa lor şi, în lumina lămpii lui Eliane, ei observară că sunt într-o peşteră mare. Pe jos era uscat, roca fiind acoperită cu un strat fin de praf, iar razele lămpii le dezvăluiră un plafon boltit, curbat, la câţiva metri deasupra capetelor lor.

– Oof!

Jacques oftă în timp ce aşeza aparatul de emisie-recepţie, flexându-şi degetele şi întinzându-se pentru a mai uşura durerea de spate, care îi înţepenise, cărând aplecat cutia grea prin tunel, în cea mai mare parte a acestuia.

La celălalt capăt al peşterii, mai multe trepte rudimentare erau tăiate în piatră, urcând abrupt. Eliane merse până la ele şi ridică lampa. Zâmbi când observă curbura unui butoi de vin acoperind deschizătura de la capătul treptelor. Îşi puse un deget pe buze, făcându-i semn lui Jacques să păstreze un ton coborât, apoi arătă în sus.

– Pivniţa de vinuri a castelului: bucătăria este chiar deasupra ei – şi germanii, de asemenea.

– Nu-ţi face griji, nu au cum să ne audă. Sunt câţiva metri de stâncă între noi şi ei, plus spaţiul din pivniţă.

Lumina felinarului arunca pe faţa lui umbre în timp ce îi zâmbea lui Eliane şi îi lua mâna.

– Ce loc! E ca şi cum am fi păşit afară din lumea reală în alta, complet diferită. Ce ciudat – şi ce minunat – să ne putem adăposti aici! Şi da, ai dreptate – sub nasul

armatei germane! Ești sigură că nu mai știe altcineva de existența tunelului?

Eliane încuviință.

– Doar contele de Bellevue a coborât aici în ultima perioadă, iar asta s-a întâmplat cu mulți ani în urmă. În ultima vreme nu mai reușește să coboare nici măcar în pivniță, darămite pe aceste trepte în piatră. *Papa* folosește doar primii câțiva metri ai tunelului la capătul dinspre moară și, așa cum ai văzut, el păstrează intrarea bine ascunsă. Vei fi în siguranță aici până când te vor putea scoate afară.

– Dar tu?

Jacques îi mângâie mâna cu degetul mare, încercând să o liniștească, iar ea îi zâmbi.

– Te simți bine aici cu mine, Eliane? Știu că trebuie să îți fie greu, dar gândește-te că miliția și Gestapoul ar putea percheziționa moara chiar acum. Este mai bine să nu fii acolo.

O expresie de teamă i se imprimă lui Eliane pe față.

– *Papa*... și *maman*... Nu mă simt bine să nu fiu cu ei.

El îi puse o mână pe braț pentru a o liniști.

– Dacă părinții tăi vor fi interogați, nu crezi că îi va ajuta mai mult să te știe în siguranță? Tatăl tău va veni să te ia când va fi sigur, așa cum a spus.

Ea încuviință cu un semn din cap, acceptând fără tragere de inimă că el avea dreptate.

Jacques își scoase jacheta și o întinse pe jos.

– Nu-ți face griji, părinții tăi vor fi bine. Nu există probe împotriva lor. Atât timp cât tunelul rămâne secret, vom fi cu toții în siguranță.

Apoi o îmbrățișă pentru a o liniști și adăugă:

– Îți promit că voi avea grijă de tine, Eliane.

Cămaşa lui Jacques avea miros de pădure – de aer proaspăt, răşină de pin şi frunze uscate –, simţi ea în timp ce respira cu faţa lipită de pieptul lui lat, mirosul unui necunoscut atât de familiar, totuşi, care venise să trăiască în mijlocul lor şi care risca atât de mult în timp ce ajuta la coordonarea şi întărirea Rezistenţei franceze.

– Ai fost cu Yves astăzi? întrebă Eliane.

Când ridică privirea, ochii lui albaştri o contemplau cu o expresie plină de tandreţe care îi făcu inima să se oprească. Era conştientă că deveneau din ce în ce mai apropiaţi, dar până în acel moment nu înţelesese cât de mult o iubea Jacques.

El îi zâmbi şi şopti, de parcă i-ar fi putut auzi cineva:

– Da, am fost. Este bine. Acum este unul dintre membrii grupului cu cea mai mare experienţă. Sunt foarte ocupaţi, plănuind... Dar nu pot spune mai mult de atât.

Jacques se opri brusc. Eliane putu să vadă că era supărat pe el însuşi din cauză că spusese deja prea multe. Dar poate că el simţise, aşa cum i se întâmplase şi ei, că era ceva cu locul acela din altă lume şi cu ei doi ascunşi acolo împreună, în siguranţă, ceva care îl făcuse să se relaxeze şi să capete încredere.

– Ştiu, zise Eliane.

Apoi se ridică în vârful picioarelor şi buzele ei le atinseră pe ale lui. Feriţi de război pentru o scurtă perioadă, departe de frământările de zi cu zi, de pericole şi lipsuri, lăsase şi ea garda jos pentru un moment. Apoi Eliane făcu un pas înapoi, tulburată şi ruşinată de propria îndrăzneală, atât de neobişnuită pentru ea.

Cu ironie şi exagerat de protocolar, pentru a o ajuta să îşi mascheze stânjeneala, el arătă spre jacheta întinsă pe jos şi spuse:

– *Mademoiselle* Martin, vă rog să luaţi loc şi haideţi să luăm cina. La urma urmei, ne aflăm într-un restaurant exclusivist. Cred că mâncarea ar trebui să fie foarte bună aici.

Ea râse, relaxându-se din nou, şi se aşeză pe pământ, dezlegându-şi eşarfa de mătase şi lăsându-şi părul blond să îi cadă liber pe umeri. Apoi trase mai aproape coşul pe care Lisette îl pregătise pentru ei.

Cu un cuţit de luptă, pe care îl scosese dintr-un buzunar secret cusut în interiorul jachetei sale, Jacques tăie felii dintr-o bucată de pâine densă de castane, pe care întinse un strat gros de brânză cremoasă de capră, cu verdeaţă. Mai erau în coş două dintre cele mai mari roşii coapte în grădina de legume a lui Eliane, lângă râu, iar Jacques le tăie în felii pe care le aşeză deasupra.

– Tartina dumneavoastră, *mademoiselle*. Sper să vă placă.

I-o oferi făcând o plecăciune.

– Delicioasă, declară ea, luând o înghiţitură mare. Dar aşteaptă puţin, lipseşte ceva.

Eliane urcă scările cioplite brut şi înaintă spre un capăt al concavităţii generoase a butoiului până când acesta se răsuci şi se sprijini de butoaiele învecinate. Ea urcă în pivniţă, în întunericul care era luminat slab de lampa din încăperea de sub ea, şi înaintă pe dibuite de-a lungul rafturilor cu vin. Luă o sticlă modestă – nu una dintre sticlele cu cele mai fine vinuri ale contelui, dar nici una din disprețuita recoltă a anului 1937 – şi coborî cu grijă treptele din nou, întinzându-se să ajungă la sfoara înnodată, ataşată de dopul de lemn care acoperea gura butoiului. Trase uşor, iar butoiul se rostogoli înapoi la locul lui, acoperind din nou scara.

Folosind briceagul lui Eliane, reuşiră să scoată dopul sticlei de vin.

– Acum chiar este ceea ce numesc eu o cină bună, spuse Jacques.

El o îmbrăţişă din nou.

– Nu mă pot gândi la un mod mai bun de a petrece o seară.

După ce terminară masa, stinseră lampa pentru a economisi până dimineaţă uleiul rămas. Se întinseră pe jacheta lui şi Jacques o ţinu pe Eliane aproape de el.

Ea îşi plimbă vârful degetelor pe faţa lui, urmărindu-i trăsăturile în întunericul adânc.

– Care este numele tău adevărat? şopti Eliane.

El ezită pentru un moment. Apoi şopti înapoi:

– Jack Connelly.

Pronunţă cuvintele cu accent englezesc, care o surprinse puţin. Accentul franţuzesc al lui Jacques Lemaître se evaporase brusc, iar când vorbea în engleză, el părea o cu totul altă persoană.

– Jack Connelly, repetă ea, apoi îşi apăsă degetele pe buzele lui, ca şi cum i-ar fi pecetluit din nou secretul.

El o sărută, căutându-i buzele cu ale lui, în întuneric. Apoi şopti, cu acelaşi accent pur englezesc:

– Jack Connelly o iubeşte pe Eliane Martin.

Abi: 2017

Sara și cu mine pregătim legumele pentru cina din seara asta. Lista de invitați pentru nunta din acest weekend include doi vegetarieni, un vegan, o persoană cu o alergie severă la nuci și trei oameni care nu mănâncă pește. Sara și-a consultat colecția impresionantă de cărți de bucate și a reușit să vină cu obișnuitele ei propuneri de meniuri delicioase și pline de imaginație. Iar eu am tăiat în spirale suficienți dovlecei pentru a hrăni o mică armată.

– Deci, vrei să-mi spui că Eliane și Jacques și-au petrecut noaptea ascunși chiar sub locul unde stăm noi acum? întreb, uimită.

Sara zâmbește.

– Da. După ce termini acolo pot să îți arăt, dacă vrei.

În timp ce iau o pauză de la spirale pentru a tăia capetele ultimilor câțiva dovlecei, ea își spală mâinile, apoi deschide ușa spre pivniță. Luând o lanternă de pe un raft de lângă ușă și privind înapoi, peste umăr, îmi zâmbește.

– Ei bine, ai de gând să vii să vezi peștera sau nu?

Toate sunt exact așa cum mi le-a descris ea: cele trei butoaie din colțul pivniței; treptele abrupte tăiate în stâncă coborând în grota de sub bucătărie; lumina lanternei căzând pe curbura stâncii de deasupra noastră; pardoseala uscată și prăfuită, pe care încă se mai disting urme de pași – și mă

întreb dacă unele dintre ele ar putea fi ale lui Eliane şi ale lui Jacques.

Sara mă cheamă într-o parte a peşterii şi îndreaptă lumina lanternei pe peretele de stâncă. Fără un cuvânt, îmi indică ceva cu degetul.

– Ei sunt! suspin eu.

O inimă este zgâriată în stâncă, la fel de vizibilă de parcă ar fi fost gravată chiar ieri, protejată de intemperii în întunericul peşterii. Şi perfect lizibile sunt şi iniţialele din interiorul ei: E.M. şi J.C.

Îmi trec vârfurile degetelor peste ele, urmărindu-le conturul şi încercând să îmi imaginez ce trebuie să fi simţit în timp ce se ascundeau aici, cu soldaţii germani locuind la doar câţiva metri deasupra. Teamă, poate? Dar Sara spusese că ei s-au simţit în siguranţă în această lume diferită, subterană, departe de realitatea plină de primejdii de deasupra lor.

Aşa că poate, în noaptea aceea, au reuşit să simtă doar iubirea.

Eliane: 1943

Eliane nu se aşteptase să adoarmă, întinsă lângă Jack pe pardoseala prăfuită a peşterii, dar când se trezi constată că se odihnise surprinzător de bine, cuibărită la adăpostul trupului său călduros, cu braţele lui înfăşurând-o strâns. Jack era deja treaz şi ea se întrebă oare câte ore petrecuse privind-o în întuneric. El pipăi după chibrituri în coş şi aprinse lampa.

– Ce oră este? întrebă Eliane.

De obicei nu avea nevoie de ceas, deoarece putea simţi ora după intensitatea luminii, lungimea umbrelor şi cântecele insectelor şi ale păsărilor, care o indicau la fel de precis ca orice ceasornic. Dar în întunericul peşterii îşi pierduse acest simţ.

Jack îşi înclină ceasul către lumină, astfel încât să îl poată citi.

– Abia a trecut de şase. La brutărie aş fi fost deja în picioare de câteva ore. Unul dintre avantajele de a fi fugar este să leneveşti în pat cu o femeie frumoasă!

Eliane se înroşi, recunoscătoare că lumina lămpii nu era suficient de puternică pentru a o da de gol. Nu petrecuse niciodată înainte o noapte singură cu un bărbat – nici măcar cu Mathieu. Când se gândi la numele lui simţi că obrajii i se înroşesc şi mai tare. Nu primise veşti de la el de

mai bine de un an, dar chiar şi aşa, tot simţea cumva că îi înşelase memoria.

Jack se ridică şi merse câţiva metri înapoi spre tunel pentru a se uşura. În loc să vină şi să se aşeze din nou lângă ea, el hoinări de-a lungul peretelui netezit de ape al peşterii şi îşi scoase cuţitul. Eliane se întinse, încercând să vadă ce făcea el în timp ce scrijelea ceva în stâncă. Apoi ea se ridică în picioare şi luă lampa, venind lângă Jack pentru a se uita mai de aproape. El gravase pe peretele de piatră o inimă şi, cu vârful cuţitului, zgâria acum în centru două seturi de iniţiale: E.M. şi J.C.

Jack se întoarse şi o sărută pe creştetul capului, apoi făcu un pas înapoi pentru a-şi admira opera.

– Aşa, spuse el. Dovada că nu a fost un vis. Dovada că noi chiar suntem aici, tu şi cu mine. Şi dovada că, în mijlocul unui război plin de frică şi ură, noi am găsit iubirea. Să fie un semn care să reamintească oricui va păşi în această peşteră în viitor că, indiferent ce s-ar întâmpla, iubirea este lucrul cel mai important.

Eliane îl îmbrăţişă strâns, refuzând să îşi reamintească de lumea de afară, dorind ca acel moment să dureze pentru totdeauna...

Dar în clipa aceea îngheţară amândoi. Din pivniţa de deasupra lor se auzeau desluşit nişte paşi slabi.

Jack apucă cuţitul mai strâns şi păşi în faţa lui Eliane pentru a o proteja.

– Înapoi în tunel, şopti el, repede.

Butoiul care acoperea capătul treptelor de piatră hodorogi în timp ce se rostogoli înapoi, iar Jack se încordă, pregătindu-se de atac.

Nişte picioare robuste, cu vene proeminente, apărură în capul scării, împreună cu o respiraţie şuierătoare şi cu un bombănit cunoscut.

– *Madame* Boin!

Eliane ieşi din umbră.

Bucătăreasa se aplecă cu oarecare dificultate din cauza taliei ei ample, şi îi privi, în lumina slabă a lămpii.

– Oh, *mon Dieu,* se plânse ea, nu credeam că voi mai coborî treptele astea din nou, la vârsta mea. Aproape că m-au omorât! Câte trebuie să fac... Eliane, contele spune că nu trebuie să te întorci la moară. Nu este încă sigur. Miliţia este acolo. Dar ar trebui să vii sus la bucătărie, astfel încât vei fi la muncă, la fel ca în fiecare zi dacă ei vor veni să te caute la castel. În felul acesta nimeni nu va bănui că ştii ceva despre locul unde se află *monsieur* Lemaître. Bună dimineaţa, *m'sieur,* adăugă ea ca şi cum abia atunci l-ar fi observat pe Jacques – chiar dacă era limpede că ea venise să vorbească cu amândoi. Contele spune că trebuie să staţi acolo până vor trimite pe cineva de la moară să vă ia. Nu ar trebui să dureze prea mult – miliţienii nu vor găsi nimic, aşa că se vor plictisi curând şi vor pleca să creeze probleme în altă parte.

Nu era prima dată când Eliane se simţea impresionată gândindu-se la reţeaua de oameni care lucrau împreună în secret pentru a trimite mesaje vitale. Se minună în tăcere de modul inteligent în care se comporta *madame* Boin. Ea ştia, desigur, că bucătăreasa îşi adusese cu siguranţă propria contribuţie la activităţile secrete din jurul castelului, dar în ultimii trei ani, cele două femei nu discutaseră niciodată despre acest subiect. Aşa cum spusese *madame* Boin, ei alcătuiau o grupare secretă neobişnuită – dar poate tocmai asta îi făcea atât de eficienţi. Ascultătoare, Eliane începu să urce treptele către pivniţă. În acest timp, *madame* Boin mormăia:

– Va trebui să mă ajuți să urc din nou treptele din pivniță. Ai face bine să mergi prima și să îmi dai o mână de ajutor dacă rămân blocată. Dumnezeu mi-e martor, te voi zdrobi dacă voi merge eu în față și voi avea ameteli...

Eliane se opri și privi înapoi în peșteră. Jack îi zâmbi și îi făcu semn cu degetele mari în sus, apoi îi trimise un sărut, prin aer. Ea nu avea nicio idee când îl va mai vedea din nou, dar, pentru un ultim moment, își fixă asupra lui privirea limpede, memorându-i trăsăturile remarcabile, umerii largi, tăria brațelor, și modul în care ochii i se luminau precum cerul de vară de fiecare dată când ea îl privea.

Apoi rostogoli butoiul înapoi la locul lui și urcă scările pivniței în fața doamnei Boin.

Bucătăria castelului era luminoasă și călduroasă, după întunericul răcoros al peșterii, iar Eliane clipi în timp ce ieșea din pivniță. Întinse mâna spre *madame* Boin pentru a o ajuta să urce ultimele câteva trepte.

– Du-te și spală-te pe față dacă vrei, draga mea, iar eu îți voi aduce ceva de mâncare și o cană de cafea fierbinte. Să îți petreci o noapte întreagă într-o peșteră întunecată, ce mai urmează?

În timp ce își netezea părul și își lega la loc eșarfa, Eliane zâmbi, amintindu-și de îmbrățișarea lui Jack din cealaltă lume, cea de sub picioarele lor; o lume în care iubirea era ceva simplu, gravat în piatră; o lume atât de diferită de realitatea complexă de deasupra.

Mai târziu în acea zi, în timp ce Eliane și *madame* Boin pregăteau prânzul, o mașină neagră opri în fața castelului. Din partea din spate, ieși generalul urmat de *oberleutnant* Farber, și alți doi bărbați coborâră de pe locurile din față. Spre deosebire de soldați, aceștia purtau cămăși negre și

mantale lungi, în ciuda căldurii, dar chipiele lor erau inscripționate cu aceleași însemne care se regăseau și pe uniformele armatei – un vultur de argint cu corpul înclinat și aripile întinse –, iar în partea de sus a mânecilor, fiecare dintre ei purta o banderolă roșu aprins, pe care apărea o svastică înconjurată de un cerc alb.

Madame Boin se uită la ei de la fereastra bucătăriei, iar ochii i se îngustară, apoi se întoarse spre Eliane, ștergându-și mâinile de șorțul pe care îl purta.

– Se pare că Gestapoul ne face o vizită. Păstrează-ți calmul, fata mea. Ține minte, ei nu știu nimic. Și – cel mai important – nici tu sau eu nu știm nimic, de asemenea.

Pentru un minut, Eliane fu îngrijorată că ei s-ar putea îndrepta către capelă în căutarea domnului conte. Dar, câteva minute mai târziu, o bătaie în ușa bucătăriei dovedi că nu pe el veniseră să îl vadă.

Oberleutnant Farber stătea acolo, părând mai tensionat decât de obicei. Eliane îi putu vedea bărbia încordându-se în timp ce înghițea, înainte de a spune:

– *Madame* Boin, *mademoiselle* Martin, vă rog să fiți amabile să mă însoțiți în salon. Niște domni ar dori să vă pună câteva întrebări.

Cele două femei își dezlegară șorțurile, împăturindu-le cu grijă pe spătarul scaunului, iar Eliane își scoase eșarfa, aranjându-și părul în timp ce îi urma pe *oberleutnant* și pe *madame* Boin pe coridorul dintre bucătărie și holul principal de la intrarea castelului. Ușa salonului era deschisă, dar după ce intrară femeile, locotenentul o închise cu un zgomot slab care o făcu pe Eliane să tresară ușor, cu nervii întinși la limită.

Generalul și cei doi bărbați cu mantale negre stăteau pe canapeaua care se afla în fața șemineului mare dintr-un

capăt al camerei. Deasupra poliței de piatră masivă, blazonul conților de Bellevue era gravat pe o placă de calcar de aceeași culoare crem-deschis ca a peretelui peșterii ascunse sub ei. Eliane își fixă privirea pe acea placă în timp ce ea și *madame* Boin înaintară, simțindu-se mai puternică citind mottoul în limba latină, sculptat pe un drapel deasupra unei perechi de lei heraldici care țineau între ei un scut: *Amor Vincit Omnia*. Aceasta îi reaminti că iubirea o va ajuta să îndure orice ar fi urmat: iubirea ei pentru părinți; pentru Yves, aflat undeva acolo, pe dealuri; și pentru Jack Connelly. Oare el se mai ascundea încă în peștera de sub picioarele lor? Sau reușise cineva de la moară să ajungă la el, să îl scoată din tunel și să îl ascundă printre partizani?

Madame Boin și Eliane rămaseră în picioare, umăr lângă umăr în fața bărbaților, cu spatele la șemineu, iar *oberleutnant* Farber își trase un scaun elegant, Louis XV – în alte împrejurări, contrastul dintre acesta, uniforma gri a soldatului și expresia lui întunecată ar fi părut amuzant și frivol.

– Doamnelor.

Cel mai scund din cei doi ofițeri Gestapo – un bărbat fără bărbie, care semăna cu o nevăstuică – vorbise în franceză, iar accentul lui era aspru și gutural în comparație cu cel al locotenentului Farber.

– Ni s-a adus la cunoștință că în Coulliac locuiește un agent inamic. Din nefericire, se pare că a dispărut. Totuși, suntem siguri că toți cetățenii de bună-credință ai acestei comunități vor dori să își facă datoria patriotică și să ne ajute să îl găsim – și chiar și pe alți trădători aflați printre noi, care e posibil să îl fi ajutat și să îi fie complici.

El se opri, așteptând ca femeile să vorbească.

Madame Boin se întoarse spre Eliane cu o convingătoare expresie de stupefacție:

– Un agent inamic! Trăind în Coulliac? Cine Dumnezeu ar putea fi? Știi cumva, Eliane?

Luând exemplul doamnei Boin, care jucase scena perfect, Eliane își scutură capul încet, ca și cum ar fi făcut eforturi să își amintească.

– Nu îmi dau seama. Ce șoc totuși să afli că o astfel de persoană a trăit în mijlocul comunității.

– Și cine este acest agent, îmi puteți spune, *messieurs?* întrebă *madame* Boin.

Ofițerul cel scund se încruntă.

– Sper că nu vă trece prin minte să vă jucați cu noi. Dacă nu îl știți deja, atunci nu e deloc treaba voastră să îl cunoașteți. Ați văzut sau ați auzit ceva despre asta în sat? Poate când mergeați la cumpărături? Sau...

Își întoarse privirea către Eliane, ochii lui îngustându-se.

– Când erați la standul din piață? Am primit de la un cetățean responsabil informații conform cărora este posibil chiar să vă fi întovărășit cu această persoană.

Din nou, Eliane făcu o pauză, ca și cum s-ar fi concentrat, având grijă să își păstreze o expresie neutră. Pe neașteptate, revăzu imaginea lui Stéphanie trecând prin fața tarabei ei după ce discutase cu milițienii în ziua aceea, dar o respinse numaidecât: în acel moment nu își putea permite să fie distrasă de sugestia voalată a bărbatului că ar fi denunțat-o cineva.

Întâlni ochii germanului cu privirea ei fermă, gri.

– Tot ce se poate, *monsieur.* Au venit din ce în ce mai puțini vizitatori la stand în ultima vreme, majoritatea fiind persoane pe care le cunosc de ani de zile. În afară de *oberleutnant* Farber, desigur.

Eliane se întoarse și se uită direct la el zâmbind ușor.

– El este unul dintre cei mai buni clienți ai mei.

Ofițerii se întoarseră să îl privească pe locotenent, iar acesta, luat prin surprindere de faptul că ajunsese atât de brusc în centrul atenției, își coborî imediat privirea, studiind modelul covorului Aubusson de sub cizmele sale bine lustruite.

Ofițerul Gestapo mai înalt le spuse generalului și colegului său în manta neagră ceva în germană, cu un ton insinuant, care îi făcu să izbucnească în râs. Fața locotenentului Farber se înroși puternic și trase cu nervozitate de gulerul cămășii. Apoi se uită la superiorii săi și ridică din umeri, oferindu-le un zâmbet jalnic și ridicându-și mâinile de parcă ar fi spus: „Ei bine, ce să-i faci?"

Ofițerul care semăna cu o nevăstuică se uită la Eliane, cântărind-o lung din priviri, iar ea simți că i se face rău de teamă și de mânie.

– Înțeleg, spuse el în cele din urmă. Ei bine, este limpede că ne pierdem timpul aici, nu e așa, locotenente?

Oberleutnant Farber ridică din nou din umeri.

– Cred că da.

El evită cu mare grijă privirea lui Eliane.

– Foarte bine. În acest caz, vă puteți întoarce la îndatoririle dumneavoastră, doamnelor. La urma urmei, prânzul domnului general nu trebuie amânat.

O fixă din nou pe Eliane cu ochii lui amenințători, ca și cum ar fi evaluat o posibilă victimă.

– Un avertisment, *mademoiselle*. Nu are importanță cine ar putea fi sau nu ar putea fi prietenii tăi, noi suntem cu ochii pe tine.

Cei doi ofițeri Gestapo se ridicară și își puseră chipiele, lovindu-și călcâiele și salutându-l pe general cu un energic „*Heil Hitler!*"

În timp ce ea și *madame* Boin se grăbeau să ajungă din nou în bucătărie, Eliane auzi motorul mașinii pornind, apoi îndepărtându-se de castel, și abia atunci simți că reușește din nou să respire.

– Acest locotenent Farber este ciudat, comentă *madame* Boin, în timp ce amesteca în tocana care fierbea la foc mic pe sobă. Datorită lui ne-au dat drumul atât de ușor, de data asta.

Eliane încuviință.

– El nu e ca ceilalți, așa este. O fi un tip mai ciudat sau pur și simplu uman?

Madame Boin se opri, punându-și mâinile pe șolduri, și îi aruncă lui Eliane o privire tăioasă, cu sprâncenele ridicate. Apoi își strânse buzele și scutură din cap.

La gândul neașteptat că *madame* Boin ar putea-o suspecta că ar avea o idilă cu ofițerul german, stomacul lui Eliane se strânse și o expresie de oroare îi trecu pe față.

– *Madame*, cu siguranță nu credeți că am cu bărbatul acela o altfel de relație decât cea mai superficială prietenie, care este tot ce poate fi posibil între inamici?

Madame Boin zâmbi și își scutură din nou capul.

– Nu am crezut asta nici măcar o clipă, Eliane. Te cunosc. Știu ce ești pregătită să faci pentru a-i proteja pe cei pe care îi iubești – așa cum știu și ce nu vei fi niciodată pregătită să faci. Îți observ în fiecare zi curajul și onestitatea. Sunt doar supărată pe mine, pentru că am uitat cum este să fii civilizat. Poate că ai dreptate. Războiul ăsta blestemat a durat atât de mult, că am uitat ce înseamnă să fii om. Dacă ar fi în lume mai mulți bărbați ca *monsieur le Comte* și *oberleutnant* Farber poate că nu ar mai exista războaie.

Mai liniștită acum, Eliane își legă din nou șorțul în jurul taliei și reîncepu să curețe cartofii pentru masa de

prânz. Dar atunci își reaminti privirea din ochii ofițerului Gestapo și vocea lui tăioasă și dușmănoasă în timp ce îi spunea că ei sunt cu ochii pe ea. Voia să spună că o văzuseră mergând în jurul zidului grădinii? O văzuseră cu o zi în urmă plimbându-se înainte și înapoi, în mod repetat, și transmițând către *Maquis* avertismentul că Jacques Lemaître fusese deconspirat și că trebuia oprit înainte de a se întoarce în apartamentul de deasupra brutăriei din Coulliac? Și cine era „cetățeanul responsabil" pe care germanul îl menționase, cel care o denunțase pe Eliane? Să fi fost Stéphanie?

La acest gând, mâinile îi tremurară și cuțitul îi alunecă, tăindu-i degetul mare. Apa din bol deveni roșie – culoarea eșarfei de mătase – înainte ca ea să reușească să oprească sângerarea cu tivul șorțului.

Abi: 2017

Blazonul conților de Bellevue este tot acolo, deasupra șemineului din salon. În timp ce lustruiesc masa ovală cu încrustații aflată la capătul opus al camerei, mă gândesc la Eliane și *madame* Boin stând acolo înaintea Gestapoului. Ce pereche formidabilă erau, bucătăreasa vârstnică și tânăra subțire înfruntând împreună forțele răului.

Sara mi-a povestit că Eliane s-a gândit la rețeaua de oameni colaborând în secret pentru a trimite mesaje. În timp ce termin de șters excesul de ceară de albine de pe suprafața patinată a mesei, îmi trece prin minte un gând. Mireille dispăruse înapoi la Paris, iar apoi pare să fi comunicat foarte puțin cu familia ei, în afară de cele treisprezece rânduri ale cărților poștale standardizate, ocazionale, care reprezentau singura corespondență admisă în Franța ocupată. Dar Sara a spus că, atunci când Mireille a părăsit moara, a menționat ceva despre posibilitatea de a reuși să ajute alte persoane ca Esther sau Blanche. Nu știu de ce, gândurile lui Eliane despre rețeaua secretă m-au ajutat să fac legătura cu Mireille.

Las cârpa de praf în găleata de curățenie și mă grăbesc să o caut pe Sara în bucătărie. Ea tocmai a terminat de preparat cafeaua de dimineață și acum așază pe masă cafetiera și cănile. Ni se alătură Karen, lăsându-și jos găleata,

şi, din grădină, intră şi Jean-Marc. Îşi şterge picioarele pe covoraşul de lângă uşă, apoi îşi spală mâinile la chiuvetă înainte de a-şi trage un scaun lângă mine, scoţându-şi şapca şi aşezând-o pe masă, lângă el. Îi dau o cană cu cafea şi îmi mulţumeşte zâmbind.

În timp ce îmi torn lapte în cană, o întreb pe Sara despre Mireille, iar ea dă din cap şi ne oferă o farfurie cu biscuiţi.

– Întoarsă la Paris, Mireille şi-a jucat, activ, propriul rol. Apartamentul de deasupra atelierului unde lucra, cosând haine la comandă pentru cei care încă îşi mai permiteau – şi erau tot felul de oameni care puteau, chiar şi în timpul războiului –, era folosit drept casă conspirativă. Mireille era o *passeuse* – membră a unui grup care îi ajuta pe alţii să scape. Probabil că unii oameni au fost trimişi de acolo în acest mod, fiind mutaţi dintr-o ascunzătoare în alta pe trasee secrete, care duceau în Pirinei, şi apoi în Spania şi Portugalia. Din Lisabona era posibil să găseşti o modalitate de a ajunge în America, la adăpost. Oh, da... Sara îmi zâmbeşte. Mireille şi-a jucat bine rolul. Dar asta este probabil o altă poveste.

Karen îşi lasă pe masă cana de cafea şi se ridică, curăţându-şi câteva firmituri de biscuiţi de pe mâini, pregătită să îşi reia munca.

– Aşadar, Sara, când ai de gând să o duci pe Abi să le întâlnească?

Înmărmuresc, cu cana de cafea în aer, şi realizez ceea ce ea tocmai a spus. Până de curând, povestea lui Eliane părea foarte îndepărtată şi presupusesem că surorile Martin ar fi murit deja, chiar dacă reuşiseră să supravieţuiască războiului.

– Eliane trăieşte? întreb eu. Şi Mireille?

Sara încuviinţează.

– Da. Amândouă au ajuns cu bine la nouăzeci de ani – de fapt, cred că Mireille ar trebui să împlinească o sută, anul viitor. Şi Eliane nu poate fi departe – este doar cu câţiva ani mai tânără.

– Şi Yves? întreb, nerăbdătoare.

Sara scutură din cap.

– Mă tem că nu. Yves a suferit un atac cerebral acum câţiva ani şi a mai trăit doar câteva luni după asta. Dar surorile lui sunt încă puternice. Dacă vrei, voi vedea dacă putem aranja să trecem pe acolo şi să bem un ceai cu ele cât mai curând.

Zâmbesc, fericită.

– Aş fi încântată!

Sara şi Karen pleacă să îşi reia treburile, iar Jean-Marc se ridică în picioare, punându-şi din nou şapca pe cap. Apoi mă priveşte şi ezită, ca şi cum şi-ar aduna curajul pentru a-mi spune ceva. Îi întâlnesc privirea şi ridic sprâncenele, întrebător.

– Ştii, Abi, arăţi cu totul altfel când zâmbeşti, observă el cu timiditate. Chiar ar trebui să o faci mai des.

Eliane: 1943

Era ajunul Sărbătorii Tuturor Sfinţilor, iar în timpul nopţii primul ger al toamnei poleise cu argint fiecare crenguţă, fiecare capsulă cu seminţe, fiecare fir de iarbă. Dar acum, soarele de sfârşit de octombrie îl alunga, risipind ceaţa de pe râu şi domolind răcoarea strălucitoare a îngheţului, de parcă şi-ar fi aruncat vraja peste pământul întunecat.

Eliane merse să deschidă ţarcul găinilor însoţită de Blanche, căreia îi plăcea să vadă cocoşul defilând plin de importanţă şi anunţând afectat că ziua poate de acum să înceapă. Apoi, într-o rafală de pene şi cotcodăceli, găinile ieşiră după el şi începură imediat să scurme în praf, căutând insecte.

Eliane ţinu coşul în timp ce Blanche căută ouă în cuiburile căptuşite cu paie. Rezervele se diminuaseră simţitor odată cu schimbarea anotimpurilor, iar găinile erau slabe în perioada aceea, fiind nevoite să supravieţuiască cu ce puteau ciuguli în iarba de pe malul râului, acum când nu mai existau proviziile îmbelşugate de cereale cu care fuseseră obişnuite înainte de începerea războiului. Penele le erau rare şi lipsite de strălucire, şi se certau pentru cele mai mici furnici şi larve, pe care încercau să le fure de la vecinele lor pentru ca apoi să plece cu prada. Eliane oftă şi se

gândi, „Exact ca oamenii". Era mai uşor de menţinut o bună vecinătate atunci când mâncarea era din abundenţă şi găinile erau grăsuţe şi mulţumite; în ultima vreme însă, era vorba doar despre supravieţuire şi asta părea să scoată la iveală ce era mai rău, fie că erai o găină sau o fiinţă umană. În general, sătenii din Coulliac rămăseseră uniţi. Dar, în timp ce Gestapo şi *milice* îşi intensificau presiunile pentru a gestiona actele de sabotaj tot mai frecvente ale partizanilor, învinuirile şi denunţurile deveniseră ceva obişnuit. Sub stresul continuu, de la începutul războiului, unitatea comunităţii începuse să se fisureze.

Îndată ce soarele încălzi stupii suficient ca albinele să se aventureze afară, ele începură să zboare printre arbuştii de cimbru sălbatic şi ultimele păpădii, în căutarea nectarului. Doar albinele păreau neatinse de coşmarul războiului.

– Uite, Eyann. Unul, două, trei, patru.

Blanche se lăudă cu iscusinţa ei nou dobândită de a număra, în timp ce scoase pe rând ouăle din şorţul strâns şi le aşeză cu grijă în coş.

– Bravo, Blanche, e perfect. Un ou pentru *papa*, unul pentru *maman*, unul pentru Eliane şi – oh, pentru cine să fie ultimul?

– Pentru mine!

Blanche chicoti şi bătu din palme.

– Desigur că este pentru tine, ce prostuţă sunt.

Eliane o îmbrăţişă pe fetiţă şi îi sărută buclele negre.

– Şi acum, putem să mergem să căutăm şi nişte ciuperci sălbatice? Dacă vom reuşi să găsim un *cèpe*[1] mare, gras şi zemos, atunci *maman* va putea face o omletă delicioasă pentru prânzul prinţesei Blanche.

[1] Hrib (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

Merseră înapoi pe cărarea îngustă de lângă râu, Eliane ţinând strâns mâna lui Blanche pentru a se asigura că fetiţa nu se apropie prea mult de sârma ghimpată în timp ce dansa în spatele ei, când zăriră o maşină neagră parcată în faţa uşii morii.

– Vai! Eyann, prea strâns!

Blanche protestă când Eliane îi strânse involuntar mâna.

– Îmi pare rău, Blanche.

Eliane îşi slăbi puţin strânsoarea, chiar dacă teama îi strângea stomacul ca o menghină.

În timp ce ele se apropiară de casă, cei doi ofiţeri Gestapo ieşiră din bucătărie, în mod clar aşteptându-le.

– *Mademoiselle* Martin.

Cel mai mic din cei doi bărbaţi zâmbi în timp ce o întâmpina, dar ochii lui de nevăstuică rămaseră la fel de reci ca întotdeauna.

– Cât de plăcut este să vă vedem din nou.

– *Messieurs.*

Eliane păstră un ton neutru, făcând eforturi ca vocea să nu îi tremure.

– Avem o sarcină pentru dumneavoastră, *mademoiselle.* Ne veţi însoţi în maşină, vă rog.

Era o afirmaţie, nu o întrebare.

Eliane încuviinţă, incapabilă să vorbească, în timp ce Lisette şi Gustave apărură în uşa bucătăriei. „Cel puţin, ei sunt în siguranţă", se gândi. Îi întinse coşul mamei ei şi o conduse pe Blanche către Gustave, care îşi întinse braţele spre ea.

Cel mai mare din cei doi ofiţeri, al cărui gât se revărsa peste gulerul cămăşii şi atârna ca un fald cărnos peste nodul cravatei negre, îi spuse colegului său ceva în germană, iar acesta zâmbi rece din nou şi aprobă cu un semn din cap.

– *Non*. Aduceți și fetița.

Eliane încremeni, îngrozită.

– Dar, *monsieur*, are doar patru ani. Vă rog, voi face orice îmi veți cere, dar lăsați-o să rămână aici cu părinții mei.

Bărbatul scutură din cap.

– Va fi și ea de folos.

Lisette începu să plângă și, pentru un moment, Eliane se gândi că Gustave ar putea sări să atace ofițerii.

– În acest caz, măcar spuneți-mi, vă rog, despre ce sarcină este vorba. Un copil mic are nevoie de îngrijire atentă. Trebuie să știu... Are nevoie de haină? Ar putea mânca ceva înainte? Când ne vom întoarce?

Nevăstuica râse.

– Ești curajoasă, *mademoiselle*. Asta îmi place la tine. Foarte bine. După cum probabil știți, așa-numita Rezistență a făcut numeroase acte de sabotaj în ultimul timp, într-o încercare zadarnică de a nu permite autorităților să își îndeplinească îndatoririle, esențiale pentru efortul de război. În această seară, un tren care transportă provizii vitale va traversa această regiune în drumul lui spre Bordeaux. Noi am adunat laolaltă câțiva „voluntari" pentru a ne asigura că acest tren va ajunge în condiții de siguranță la destinație. Tu și sora ta, împreună cu alți câțiva, veți merge într-un vagon neacoperit în fața trenului, astfel încât să fiți foarte ușor de observat pentru oricine s-ar gândi să încerce să îl oprească. Așa că da, râse el, cred că o haină ar putea fi o idee bună. La urma urmei, nopțile au devenit un pic cam răcoroase.

Eliane îl privi, îngrozită.

– Vă rog, *monsieur*, nu o supuneți pe Blanche unui astfel de chin. Este doar o fetiță.

Buzele lui se strânseră într-o linie subțire și pe față îi trecu o umbră de mânie.

– Și tocmai de aceea ea ne este de folos. Poate că acești criminali se vor gândi de două ori înainte să omoare un copil. Ne-am săturat de acțiunile lor și am pierdut deja prea mulți oameni și resurse ca urmare a actelor de trădare. Adu-i haina. Și pe a ta.

Apoi zâmbi din nou crud și adăugă, de parcă abia atunci s-ar fi gândit:

– Oh, și poartă eșarfa asta roșie care îți place atât de mult, *mademoiselle* Martin. Astfel, te vor recunoaște cu siguranță.

În timp ce Eliane urcă să aducă hainele, mama ei pregăti în grabă pâine de castane unsă cu miere, pe care o împachetă în hârtie pergament și o ascunse în buzunarul lui Eliane în timp ce o îmbrățișa, în pragul ușii.

– Să rămâi puternică, *ma fille,* îi șopti ea. *Courage.*

Pe Gustave nu îl mai interesă dacă îl vedea cineva în timp ce conducea camioneta pe panta către micuța cabană unde locuia contele. Bătu la ușa acesteia, dar nu îi răspunse nimeni. Disperat, privi către capelă. Ar fi pus totul în pericol dacă ar fi fost văzut în partea aceea: în cazul în care l-ar fi remarcat cineva, nu voia să îl conducă direct către transmițătorul radio ascuns acolo. Dacă ar fi fost descoperit, asta ar fi dus la o inevitabilă sentință cu moartea pentru amândoi – pentru el și pentru conte. Dar trebuia să anunțe cumva rețeaua să anuleze operațiunea din noaptea aceea. Eliane... Și Blanche... Nici nu se putea gândi la asta.

Mai bătu o dată la ușa cabanei și, în sfârșit, spre imensa sa ușurare, auzi pașii târșâiți ai contelui pe culoarul îngust,

acompaniați de bătaia ritmică a bastonului pe podea. Gustave aproape căzu peste prag când ușa se deschise, iar contele îi întinse o mână fermă.

– Oh, Gustave. Ce s-a întâmplat? Liniștește-te și povestește-mi.

Gustave îi explică pe scurt, iar contele ascultă, încruntându-se în timp ce încuviința.

– Nu e nicio îndoială. Operațiunea trebuie oprită. Nu-ți face griji, Eliane și Blanche vor fi în siguranță – precum și celelalte femei și copii pe care i-au mai adunat germanii. Îi dau de veste lui Jacques. El va reuși să îi oprească.

– Oh, mulțumesc lui Dumnezeu!

Ochii lui Gustave se umplură de lacrimi de ușurare.

– Dacă li s-ar întâmpla ceva... Dacă Yves însuși ar fi responsabil de moartea lor... Cum ar mai putea trăi cu asta? Cum ar putea trăi cu asta fiecare dintre noi?

– Așteaptă aici. Voi trimite mesajul și mă voi întoarce repede.

În timp ce urmărea de la fereastra micuței cabane cum *monsieur le Comte* traversa șchiopătând curtea, Gustave își șterse ochii și își suflă nasul în batista sa pătată. Contele se opri la ușă, căutând cheia în buzunar de parcă nu ar fi fost nicio grabă. Apoi dispăru înăuntru, închizând ușa grea de stejar în urma lui.

După ceea ce păru o eternitate, dar fusese cel mult o jumătate de oră, contele reapăru, încuind cu grijă ușa din nou, și șchiopătă înapoi către cabană.

El făcu un semn de aprobare spre Gustave, care sări în picioare.

– Jacques a transmis mesajul. A înțeles întreaga grozăvie a situației. Dar nu are niciun mijloc de transport – ceilalți

au plecat deja ca să ajungă la punctul de întâlnire și să pregătească totul înainte de a se întuneca.

Gustave luă mâna contelui și o sărută.

– Nu știu cum să vă mulțumesc, *monsieur*. Mi-ați salvat familia.

– Mergi acum, răspunse contele de Bellevue, grăbit. Și Dumnezeu să fie cu tine.

În timp ce îl privea pe Gustave îndepărtându-se, înălță spre ceruri o rugăciune, ca spiritele tuturor strămoșilor lor care ar avea legătură cu acea seară de *Toussaint* să se unească și să îi protejeze pe toți oamenii nevinovați de pericolele care îi pândeau din toate părțile în acea noapte.

– Și te rog, fă să nu fie niciun obstacol pe drum, adăugă el. Fiecare secundă contează.

Mașina neagră opri în fața primăriei din Coulliac în spatele unui camion militar, acoperit cu prelată. Piața era surprinzător de pustie, în afară de un grup de oameni îngrămădiți pe treptele primăriei între doi paznici germani. În zilele de dinaintea războiului, în acel moment al serii de *Toussaint*, magazinele erau pline de clienți care făceau cumpărături pentru masa de prânz pe care urmau să o servească a doua zi în mijlocul familiei – bucăți delicioase de carne, stridii proaspete din Arcachon, și extraordinarele produse de patiserie de la brutărie. Dar asemenea delicatese erau o amintire îndepărtată, iar în magazine nu se găseau acum nici provizii, nici clienți. Chiar și așa, în mod normal ar fi fost acolo câțiva oameni, stând la coadă cu speranța că vor putea prinde niște resturi care să întrerupă monotonia hranei lor sărăcăcioase: o bucățică de iepure, poate, sau o felie subțire de carne grasă de porc, care să dea savoare supei din ziua următoare. Dar, la apariția

camionului militar şi la vederea oamenilor reţinuţi, locuitorii din Coulliac dispăruseră, refugiindu-se în spatele obloanelor şi al perdelelor lor de dantelă, baricadându-se înăuntru de teamă să nu fie şi ei forţaţi să se alăture grupului de pe treptele primăriei.

Vântul se înteţi şi sparse tăcerea în timp ce se învârti prin piaţă, împrăştiind pe pavele stropi de apă din fântână şi suflând praful spre uşile închise ale sătenilor.

Ofiţerii Gestapo le făcură semn lui Eliane şi lui Blanche să iasă din maşină şi să se alăture grupului din faţa primăriei. Între hainele sărăcăcioase şi uzate pe care aceştia le purtau, eşarfa strălucitoare a lui Eliane ieşea în evidenţă ca un semnal luminos.

Soldaţii care asigurau paza împinseră grupul către camion. Paznicii coborâră oblonul şi ridicară întâi copiii, lăsându-i pe adulţi să se cţere singuri. Eliane îi recunoscu pe cei doi băieţi care îi oferiseră peştele în schimbul unui borcan de miere de albine, de care avuseseră nevoie pentru aniversarea mamei lor. Erau acolo, de asemenea, o femeie subţire, împovărată de griji, care părea să fie mama băieţilor, precum şi brutarul şi soţia lui, *monsieur* şi *madame* Fournier. *Monsieur* Fournier era atât de afectat de artrită în ultima perioadă, încât fu nevoie de eforturile ambilor paznici pentru a reuşi să îl urce în spatele camionului.

Nimeni nu vorbi în timp ce stăteau pe băncile de lemn instalate pe fiecare latură a camionului, dar Eliane se întinse după Blanche şi o ţinu strâns, în poală, înainte de a le zâmbi încurajator celor doi băieţi.

Paznicii întinseră prelata peste partea din spate a camionului, închizându-i înăuntru pe membrii grupului, apoi motorul porni, iar ei se îndepărtară.

La adăpostul zgomotului vehiculului, Eliane le vorbi copiilor, menținându-și vocea cât mai calmă și veselă putea:

– Știe cineva unde mergem? Nu? Ei bine, vă pot spune eu: am fost aleși să pornim într-o mare aventură. Vom călători cu trenul, dar într-un vagon special, chiar la începutul trenului.

– Chiar în fața locomotivei? întrebă băiatul mai mare.

Eliane încuviință.

– În fața locomotivei. Sunt sigură că va fi rece și zgomotos, dar și fascinant, pentru că majoritatea oamenilor nu au niciodată ocazia să călătorească cu acest vagon special. Nu va fi înspăimântător pentru că noi adulții vom fi acolo cu voi.

Ea privi în jur la ceilalți membri ai grupului, ale căror fețe erau albe de teamă în întuneric și le zâmbi, încurajându-i să îi urmeze exemplul.

Madame Fournier, care stătea strângând mâna soțului ei, continuă ideea lui Eliane:

– Este adevărat, vom rămâne împreună. Va semăna puțin cu o plimbare la bâlci – sau chiar cu caruselul din Paris. Ați văzut fotografii cu acesta?

Monsieur Fournier chicoti.

– *Oh là-là*, toată lumea din Coulliac va fi geloasă pe noi pentru că am fost aleși să participăm la această aventură, iar ei nu!

Ceilalți aprobară, afișând zâmbete forțate, de dragul copiilor.

Cel mai mic din cei doi frați se întinse și luă mâna mamei lui.

– Nu te teme, *maman*. Chiar dacă zgomotul trenului va fi foarte puternic, noi vom fi acolo și vom avea grijă de tine.

Femeia își șterse pe furiș o lacrimă cu mâneca uzată a hainei și se aplecă să își sărute băiatul pe creștetul capului.

– Cum aș putea fi vreodată speriată, având-i lângă mine pe amândoi fiii mei curajoși?

Camionul se zdruncină și se clătină. *Monsieur* Fournier reuși să dea puțin prelata la o parte.

– Cred că suntem pe drumul spre Bergerac, spuse el.

Până la urmă, după ce încetini și se balansă, înaintând pe străzile înguste ale orașului, camionul se opri. Soldații îndepărtară prelata și lăsară jos oblonul pentru a permite grupului să coboare. Un paznic rămase cu ei, cu arma pregătită, pentru a opri pe oricine ar fi încercat să fugă, iar celălalt dispăru în clădirea gării.

Câțiva localnici trecură grăbiți, privind pe furiș la grupul compact format din femei, copii și un bătrân cocoșat, întrebându-se ce crimă – reală sau imaginară – dusese la strângerea lor în fața gării din Bergerac la ora aceea, în ajunul Sărbătorii Tuturor Sfinților. Cu teamă și vinovăție, în egală măsură, localnicii se grăbiră spre casele lor unde, exact așa cum procedaseră și locuitorii din Coulliac, și ei își încuiară ușile și traseră obloanele: văzuseră prea multe deportări, prea mulți oameni mânați precum animalele în vagoane de vite, prea multă frică și disperare.

Paznicii dirijară grupul pe ușă către peronul din spate. În timp ce așteptau, rafalele reci ale vântului treceau ca lama unui cuțit prin hainele lor nepotrivite, și ei tremurau, cu un amestec de frig și teamă. Eliane scoase sendvișurile împachetate din buzunar și le împărți, asigurându-se că primiseră cu toții o bucată sau două.

– Dă partea mea copiilor, protestă *madame* Fournier.

Eliane scutură din cap, insistând:

– *Non, madame.* Vă rog să mâncaţi. Este destul de puţin, dar cu toţii vom avea nevoie de putere pentru această călătorie.

Apoi se întoarse la copii, încercând să le abată atenţia de la frig şi de la nerăbdarea plină de emoţii, în creştere acum, când aşteptau trenul.

– Ştie vreunul din voi cum au făcut albinele mele mierea din sendvişurile noastre?

Cel mai mic din cei doi fraţi ridică mâna ca şi cum ar fi răspuns la o întrebare la şcoală, în sala de clasă.

– Ele o mănâncă din flori şi mierea ajunge pe fagure când albinele îşi fac acolo nevoile.

– Asta nu sună prea apetisant.

Mama băiatului se uită pieziş la coaja ei de pâine.

Eliane râse.

– Aproape corect, dar nu e chiar aşa. Albinele extrag nectarul din flori cu ajutorul limbilor lor; dar îl depozitează într-un stomac special numit „stomacul pentru miere", care este diferit de cel folosit la digerarea hranei. Când acest stomac special se umple, ele zboară înapoi la stup. Apoi îşi trec nectarul lichid, cu ajutorul limbilor, de la una la alta, mestecându-l toate pentru a-l transforma în miere lipicioasă. Cu siguranţă, în stup este hrană suficientă pentru toate albinele, dar din fericire ele sunt foarte generoase şi produc în plus mierea pe care noi o colectăm şi o întindem apoi pe pâine.

– Se pare că albinele lucrează cu adevărat foarte bine împreună, spuse *madame* Fournier.

– Da, ele colaborează. Exact aşa cum vom face şi noi în tren. O albină singură nu este foarte puternică, dar când rămân unite ca o comunitate devin suficient de puternice pentru a supravieţui celor mai aspre ierni şi devin,

de asemenea, o forţă suficient de puternică pentru a alunga majoritatea prădătorilor.

Chiar atunci, născut parcă din şuieratul vântului care se frământa în jurul camioanelor, ei auziră în depărtare sunetul ascuţit al unui tren care se apropia. Eliane o luă pe Blanche şi o strânse tare la piept.

– Eşti pregătită pentru marea aventură, *ma princesse*[1]?

Blanche zâmbi şi aprobă, dar Eliane simţi trupul fetiţei tremurând, de frig şi de teamă.

Imaginea lui Mathieu îi trecu brusc lui Eliane prin faţa ochilor. Era el pe acolo pe undeva, păzind calea ferată? Urmărea oare trecerea acestui tren, mulţumit că îşi îndeplinea bine îndatoririle, apoi avea grijă ca următorul transport să circule în siguranţă, neştiind că îl trimitea acolo unde îl aşteptau ea şi Blanche? Ar fi contat pentru el dacă ar fi ştiut cine erau pasagerii care tremurau neajutoraţi în timp ce erau pe cale să pornească în această călătorie înspăimântătoare?

La acest gând, simţi că i se face rău. Şi totuşi, se trezi că îşi dorea ca el să fie acolo; tânjea după atingerea lui liniştitoare, după prezenţa lui tăcută care i-ar fi putut proteja pe ei toţi. Îşi scutură capul, încercând să se elibereze de aceste sentimente confuze. „Concentrează-te", îşi spuse. „Mathieu nu te poate ajuta acum. Trebuie să rămâi puternică şi să o scoţi la capăt. "

În timp ce trenul oprea lângă peron, din clădirea gării ieşiră soldaţi înarmaţi, stingându-şi ţigările şi punându-şi mantalele. Instinctiv, civilii se strânseră şi mai aproape unul de celălalt. Ei urmăriră în tăcere cum trenul opri şi apoi, dintr-un depou, fu scoasă şi cuplată în faţa locomotivei o

[1] Prinţesa mea (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

platformă. În partea din față a acesteia fusese montată o balustradă, dar în rest era complet deschisă.

– *Allez-y*[1]!

Unul dintre soldați le făcu semn cu pușca să urce pe rampa care fusese așezată lângă vagonul descoperit.

– Și nici să nu vă gândiți să săriți de acolo. Eu voi călători cu mecanicul, în locomotivă, și am primit ordin să împușc pe oricine ar încerca să evadeze.

– Haideți să ne organizăm puțin, spuse *madame* Fournier. Dacă adulții mai masivi vor sta cu spatele spre balustradă și dacă vom așeza copiii în interior, îi vom proteja de cele mai puternice rafale ale vântului.

Se întoarse, astfel încât spatele ei amplu să fie sprijinit de balustradă, iar soțul ei veni lângă ea, luând mâinile celor doi băieți pentru a-i ajuta să își mențină echilibrul în timpul călătoriei.

Eliane stătea în centru, cu spatele către șinele care se întindeau în fața trenului, printre dealuri și păduri și de-a lungul podurilor largi ce traversau râurile din locul în care se aflau și până la Bordeaux, la vreo două ore distanță. O ținea strâns pe Blanche și își înfășurase părțile laterale ale hainei în jurul fetiței pentru a o proteja de răcoarea vântului și pentru a încerca să o facă să se simtă puțin mai în siguranță. În înserarea care se lăsa, eșarfa stacojie ieșea în evidență ca o lampă la prora unei nave.

Cu o izbitură a ușilor vagonului, soldații urcară în tren, apoi sunetul motorului locomotivei mergând la ralanti începu să devină mai zgomotos și mai hotărât. Cu un șuierat, frânele fură decuplate și, ca o amenințare tăcută, trenul se puse în mișcare.

---

[1] Dați-i drumul (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

– Țineți-vă strâns, le strigă *madame* Fournier copiilor. *Courage, mes enfants*[1]! Aventura noastră începe!

Gustave bătea nerăbdător cu degetele în volan în timp ce stătea la coadă la un punct de control în portul din Sainte-Foy. Părea să fie o întârziere obișnuită – soldații verificau doar documentele, apoi le făceau semn oamenilor să treacă –, dar unor șoferi părea să le ia cam mult timp pentru a-și găsi actele. Gustave scrâșni din dinți și mormăi:

– Ce naiba, stați de zece minute aici, puteați să aveți totul pregătit.

Propriile sale acte se aflau pe locul pasagerului, așteptând să fie prezentate.

Când sosi rândul lui, soldatul examină documentele și îl privi lung, cu atenție, pe Gustave.

– Motivul deplasării la ora asta? lătră el.

– Ultima livrare de făină la brutăriile de acolo. Au rămas fără și le trebuie niște făină pentru mâine, pentru *la Toussaint*.

Soldatul verifică spatele camionetei și, găsind doar câțiva saci de făină, aprobă brusc și îi făcu semn cu mâna să treacă.

Gustave conduse încet pe pod, atent să nu lase să se vadă cât de grăbit era. Dar de îndată ce ajunse pe partea cealaltă, ambală motorul și viră spre străzile întunecate din Sainte-Foy. În cealaltă parte a orașului o luă pe un drum printre viile care se unduiau și urcau pe dealuri, camioneta balansându-se și zgâlțâindu-se în timp ce accelera cât de tare putea pe drumul îngust de țară. El opri lângă o cruce brută din lemn, sculptată cu o cochilie de scoică și care marca o intersecție pe drumul pelerinilor. Dintr-un pâlc de

[1] Curaj, copiii mei (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

arbori din apropiere ieşi o siluetă întunecată, care alergă către camionetă.

– Îmi pare rău că a durat atât de mult. Am întârziat la punctul de control de pe pod, spuse Gustave.

– Te-ai descurcat foarte bine – răspunse Jacques în timp ce se urca pe locul pasagerului – având în vedere că eram îngrijorat că s-ar putea să nu reuşeşti. E încă timp suficient. Dar trebuie să mergem cât de repede putem.

– Încotro? întrebă Gustave.

– Podul feroviar peste râu, chiar înainte de podul de la Beauze.

Gustave încuviinţă hotărât, apoi porni maşina şi acceleră din nou pe drumul de ţară.

– Scurtează drumul pe aici, printre vii, îi arătă Jacques, iar Gustave trase de volan, virând pe un drum desfundat de fermă.

Se balansară de-a lungul şanţurilor argiloase formate de roţile tractoarelor, trecând prin viţa de vie recoltată recent şi intrând apoi, din nou, pe drumul de ţară, în celălalt capăt al acestuia. Râul sclipea în faţa lor în timp ce începea să răsară o lună plină, uriaşă şi aurie ca mierea. În faţa ei goneau nori neuniformi, destrămaţi şi rupţi în bucăţi de vântul puternic. Era uşor să îţi imaginezi că sufletele celor morţi puteau fi pretutindeni în jur în noaptea aceea.

– Opreşte aici.

Jacques îi indică un drum îngust, parţial ascuns, care dispărea în pădure, la marginea şoselei.

Gustave opri motorul, iar cei doi bărbaţi săriră din camionetă; atunci Jacques îl conduse printre copaci până în locul unde linia ferată trecea peste un terasament, în drumul către arcadele de cărămidă ale podului care se întindea

peste râul Dordogne. La început, şinele fură tăcute. Apoi, începură să vibreze, cu un zumzet slab. Se apropia un tren.

În faţă, lui Gustave i se păru că întrezăreşte o scurtă licărire a unei lanterne, care fu stinsă imediat. Începură să alerge, culcând la pământ tufişurile, fiind prea târziu pentru precauţii acum. Gustave gâfâia în spatele lui Jacques, în timp ce simţea un junghi într-o parte; gândul la Eliane şi Blanche în tren şi la Yves sub pod făcea ca picioarele să i se mişte automat în cursa aceea.

Răsună o împuşcătură. Şi, aproape în acelaşi timp, Jacques strigă ceva. Apoi alunecă, căzând în faţă, inerţia ducându-l până în braţele lui Yves, care ieşise din grupul de bărbaţi ascunşi sub arcadă şi începuse să alerge către ei, printre copaci.

Pe şinele de cale ferată zumzetul deveni mai puternic, iar o rafală de vânt purtă până la ei zgomotul distinct al trenului.

– Opriţi! strigă Gustave, cu ultimele puteri. Eliane şi Blanche – sunt în tren. Opriţi!

Sub pod părea să fie o avalanşă de activităţi, şi atunci el se trezi lângă Yves şi Jacques, pe covorul de frunze putrezite al solului pădurii.

Gustave se ghemui lângă cei doi, gâfâind, în timp ce huruitul trenului crescu până deveni un şuierat.

Chiar atunci norii se împrăştiară, iar luna străluci printre ei, luminând trenul.

Grupul de bărbaţi ghemuiţi lângă pod întrezăriră o eşarfă roşie de mătase fluturând în vânt, şi faţa palidă a unui copil, înroşită ici-colo de teamă şi de frig. Şi atunci, într-un iureş de vânt şi de zgomot, trenul trecu huruind peste râu, către Bordeaux.

– *Mon Dieu*[1], a fost la limită!

Gustave se întoarse spre Yves și Jacques, respirând ușurat.

Dar Yves nu privea în sus. Îl ținea pe Jacques, întins deasupra lui pentru a-i descheia nasturii hainei. În timp ce dădu la o parte țesătura aspră, o pată întunecată se răspândi pe partea din față a cămășii lui Jacques.

Iar când luna străluci din nou, Gustave putu vedea că era același stacojiu intens ca al eșarfei de mătase a lui Eliane.

În sfârșit, trenul începu să încetinească în timp ce trecea peste întinderea largă a Estuarului Gironde. Orașul Bordeaux era întunecat, fiind trecut de ora la care sistemul de camuflaj intra în vigoare, însă luna sclipea și dansa pe apele largi, iluminând fațadele palide ale clădirilor de pe cheiuri, tot așa cum ilumina și fețele albe ale membrilor grupului din vagonul deschis.

– Aproape am ajuns, le spuse Eliane celorlalți.

Vântul care continua să bată și zgomotul asurzitor al locomotivei îi acoperiră cuvintele, dar ei îi văzură zâmbetul, iar asta îi ajută să găsească puterea de care aveau nevoie pentru a mai rezista în ultimele câteva minute, cu degetele înghețate și dureri în brațe.

Când trenul opri în gara Saint-Jacques, la Bordeaux, ușile vagonului se deschiseră și soldații germani se îndreptară spre tren. Ei începură să descarce agitați și eficienți din vagoanele de marfă lăzi de lemn cu muniție și armament, strângând laolaltă armele și echipamentul pregătite pentru a fi reîncărcate în camioanele militare care așteptau.

Membrii micului grup din Coulliac ezitară, stând pe platformă, înghețați de combinația de teamă, frig și nervi

[1] Dumnezeule (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

amorțiți din cauza zgomotului, nesiguri în privința modului în care ar fi trebuit să procedeze în continuare.

În mijlocul strigătelor și al zăngănitului care răsunau prin gară, cel mai mare din cei doi frați întrebă:

– Trebuie să călătorim și înapoi?

De pe genele lui Blanche începură să se rostogolească în tăcere lacrimi pe obrajii înăspriți de vânt, la gândul că acest calvar s-ar putea repeta.

Eliane privi în jur, masând brațele fetiței pentru a o liniști și pentru a-i pune sângele în mișcare în timp ce căuta pe cineva pe care să îl poată întreba. Iar apoi, în mijlocul haosului și al vacarmului, ea zări o față familiară.

– *Oberleutnant* Farber! strigă ea.

Locotenentul își croi drum către ei, cu ochii fixați pe eșarfa stacojie a lui Eliane în timp ce trecea de grupurile de soldați și grămezile de lăzi de lemn.

El își întinse brațele pentru a o lua pe Blanche de la Eliane.

– Haideți, spuse *oberleutnant* Farber. Este timpul să vă duc acasă.

Apoi îi ajută pe toți membrii grupului să coboare din vagon și îi conduse afară printr-o ieșire laterală, în fața căreia aștepta un camion militar, asemănător celui care îi transportase la Bergerac. Șoferul coborî de pe locul său, stingându-și țigara pe pavele cu călcâiul cizmei, și ajută la urcarea copiilor în partea din spate a camionului. Din nou fu nevoie de ajutorul ambilor bărbați pentru ca *monsieur* Fournier să reușească să se urce, atât de înțepenite de artrită îi erau membrele după calvarul călătoriei. Ocupându-și locul în spatele camionului, lângă el, soția sa încercă să îi încălzească mâinile noduroase, frecându-le una de cealaltă între mâinile ei, pentru a-i ușura suferința.

El îi zâmbi şi o sărută pe obraz, spunând:

– Am reuşit, slavă Domnului.

Epuizaţi şi legănaţi de camionul care se balansa în timp ce mergeau dincolo de viile din Bordeaux, înapoi către Coulliac, unii dintre membrii grupului adormiră. Dar Eliane îi veghe, fiind încă prea agitată pentru a se putea relaxa până ajungeau înapoi în siguranţă.

În cele din urmă, camionul se zgudui, oprindu-se, iar *oberleutnant* Farber deschise prelata.

– Eliane, sunteţi acasă. Sunteţi la *moulin*.

Apoi el le zâmbi celorlalţi, dinţii lui strălucind slab în întuneric, în lumina lunii.

– Nu mai durează mult pentru cei care aţi mai rămas. Vom ajunge la Coulliac în câteva minute.

Locotenentul luă mâna lui Eliane pentru a o ajuta să coboare. Ea îşi scoase eşarfa şi o înghesui în buzunarul hainei, scuturându-şi părul lăsat liber, aşa încât, în lumina lunii, acesta putu fi văzut căzându-i pe umeri într-o perdea de aur pal. Apoi ofiţerul se întinse după Blanche, coborând copilul adormit şi aşezându-l în braţele lui Eliane.

Nu îşi vorbiră, dar locotenentul îi strânse braţul înainte de a se întoarce în cabina camionului, lângă şofer.

Eliane o purtă pe Blanche pe cărarea către moară, şchiopătând uşor din cauza durerilor din picioarele înţepenite. Blanche scânci în somn, iar Eliane o linişti, spunându-i în şoaptă:

– Este în regulă, *ma princesse*. Suntem acasă acum.

În timp ce se apropiau, o sclipire de lumină ieşi de sub un colţ al camuflajului ferestrei bucătăriei. Eliane pierduse noţiunea timpului, dar ştia că trecuse de mult de miezul nopţii, iar senzaţia apăsătoare de teamă care îi strânsese

inima în ultimele câteva ore se mai potoli puțin la gândul că părinții săi stătuseră treji, așteptând ca ele să se întoarcă.

Ea încercă să deschidă ușa, dar, în mod neobișnuit, aceasta era încuiată pe dinăuntru.

– *Maman! Papa!* strigă ea în timp ce bătea la ușă. Eu sunt, Eliane.

În interiorul bucătăriei se declanșă o mare agitație, iar Gustave se repezi să deschidă ușa.

– Eliane! Blanche! Oh, slavă Domnului că sunteți amândouă tefere.

Le cuprinse în brațele sale, care erau încă puternice în ciuda faptului că erau slăbite de foame, iar Eliane își permise să se relaxeze, simțind puterea reconfortantă a tatălui ei, și își închise ochii în timp ce mulțumea Cerului.

Dar apoi înțelese că era ceva schimbat în atmosfera din încăpere. În ciuda miresmelor liniștitoare ale mâncării gătite și ale plantelor uscate, ea simți un miros ciudat: mirosul greu al transpirației uscate, subliniat de cel al cimbrului sălbatic și al acelor de pin; și, privind dincolo de Gustave, observă că bucătăria era plină de oameni.

Îi luă ceva timp pentru a înțelege ce se petrecea acolo. Trei bărbați masivi, bărboși, stăteau lângă mașina de gătit, cu hainele jerpelite și murdare. Trei puști erau îngrămădite pe masa din bucătărie. La vederea lui Eliane, unul dintre bărbați făcu un pas către ea, o expresie de durere încrețindu-i trăsăturile asprite de intemperii. El întinse o mână către ea.

– Îmi pare rău, spuse, iar vocea i se frânse. Am crezut că erau naziștii.

Apoi își lăsă mâna să cadă și rămase tăcut lângă însoțitorii săi, cei trei bărbați formând un tablou al durerii. Iar

Eliane realiză că ei priveau spre un alt tablou, în fața lor, pe podeaua bucătăriei.

Lisette și Yves, îngenuncheați pe dalele dure de piatră, își întoarseră fața către Eliane. În ciuda zâmbetelor de ușurare, totuși, expresiile lor erau măști palide, de neputință îngrozită.

Apoi văzu că ei îngenuncheaseră lângă un corp întins pe podea și că strângeau în mâini cârpe îmbibate în sânge, în timp ce încercau cu disperare să oprească hemoragia din abdomenul lui Jacques Lemaître.

Eliane o împinse pe Blanche în brațele lui Gustave și se lăsă în genunchi alături de mama și fratele ei. Amândoi își întinseră brațele, în încercarea de a o liniști.

– Jack, șopti ea, întinzându-se după degetele lipsite de viață de la mâna lui, cu pielea precum de ceară în lumina lămpii cu ulei.

Pleoapele lui tremurară pentru un moment, apoi el deschise ochii, la început încețoșați, dar limpezindu-se încet într-un albastru ca cerul de vară în timp ce o privea, apoi zâmbi.

El încercă să vorbească, dar în schimb horcăi și scuipă, fața contorsionându-i-se de durere.

– Taci, îl liniști ea, nu încerca să vorbești.

Eliane își apăsă mâna pe inimă, dorindu-și ca viața să nu se scurgă din el într-un mod atât de necruțător, rugându-se ca sângerarea să se oprească. Dar știa că era deja prea târziu.

Ea îi așeză cealaltă mână, cu blândețe, pe obraz, iar ochii lui se închiseră din nou. Buzele lui Jack se chinuiră să rostească câteva cuvinte, iar ea se aplecă mai aproape de el pentru a le auzi.

Cu un efort, el reuși să șoptească:

– Miroşi a miere şi a răsărit de soare. Chiar după tot ce s-a întâmplat. Întunericul din această lume nu poate înfrânge lumina care se revarsă din tine, Eliane.

Ea se aplecă mai mult şi îl sărută pe frunte.

Şi astfel, ultima lui suflare avea parfumul cerii de albine şi al brizei care sufla peste râu. Şi, chiar în timp ce încetinea, şovăia, şi apoi se oprea, inima lui era plină de iubire.

Îngropară corpul lui Jack sub un stejar tânăr, la marginea unui mic crâng. Mormântul nu fu marcat, însă unul dintre partizani crestă în scoarţa copacului o linie verticală lungă tăiată de două linii orizontale mai scurte, care formau Crucea de Lorraine – simbolul armatei franceze libere –, astfel încât, în timp ce trunchiul s-ar fi dezvoltat, însemnul s-ar fi lărgit. Eliane rămase lângă mormânt mult timp după plecarea celorlalţi, pierdută în amintirile sale cu Jack. Îşi aminti privirea din ochii lui atunci când o vedea, şi felul timid în care îi zâmbea, când erau singuri, complet diferit de obişnuitul lui mod încrezător de a fi în preajma altor oameni. Îşi reaminti fiecare moment al nopţii petrecute în peştera de sub Château Bellevue, vinul pe care îl băuseră şi destăinuirile pe care şi le făcuseră unul altuia, câtă căldură şi siguranţă simţise, înconjurată de braţele lui în acea lume de sub pământ unde, pentru câteva ore preţioase, războiul păruse a fi atât de departe.

În cele din urmă îşi reveni şi adună capsule cu seminţe şi fructe de pădure, pe care le lăsă să cadă pe gazonul accidentat cu care fusese acoperit pământul proaspăt săpat al mormântului lui Jack. La prima vedere marginea câmpului părea neatinsă, în afară de buchetul singuratic aşezat pe iarbă. Eliane mai aruncă o ultimă privire, lungă, întipărindu-şi în memorie locul, astfel încât să reuşească să

găsească stejarul tânăr marcat cu crucea crestată în scoarța copacului, atunci când va veni din nou să îi viziteze mormântul.

Din valea de dedesubt, ea auzi bătând clopotul unei biserici. Era *la Toussaint*, iar familiile umpleau cimitirul din Coulliac pentru a pune flori pe mormintele strămoșilor lor. Eliane se întrebă, „Cum rămâne cu familia lui Jack? Oare părinții lui trăiesc? Are frați și surori? Cine le va aduce la cunoștință moartea lui pe pământ străin și îngroparea lui într-un mormânt nemarcat?" Își dori ca ei să știe că, atunci când murise, Jack fusese înconjurat de prieteni. Că fusese admirat și respectat așa cum merita, pentru curajul și altruismul lui. Că murise salvându-i viața, salvând-o pe Blanche, salvându-l pe Yves de la o viață pe care ar fi trăit-o în infern. Dar nu exista nicio cale să le poată spune toate acestea.

Brusc, fu surprinsă la vederea unei siluete care stătea nemișcată între copaci. Era Yves, care rămăsese probabil în urmă atunci când camarazii lui plecaseră de lângă mormânt. Eliane plânse, cu fața îngropată în umărul lui.

El rămase tăcut, lăsând-o să plângă. Iar apoi, când plânsul ei se mai domoli și se liniști, Yves îi îndepărtă o șuviță de păr de pe fața udă de lacrimi.

– Eliane, spuse el. Ascultă-mă. Crezi că ai pierdut amândoi bărbații pe care îi iubești. Dar nu este așa. Mathieu este încă aici. Și atunci când războiul se va sfârși, vei afla că nu l-ai pierdut niciodată. Că el a fost mereu aici.

Ea se trase înapoi, privindu-l pe Yves în ochi.

– Ce vrei să spui? Cum l-aș putea iubi din nou pe Mathieu? El este acum de partea inamicului. A luptat împotriva lui Jacques. Luptă împotriva ta.

Yves scutură din cap.

– Mathieu nu face asta, Eliane. Asta e tot ce îți pot spune. Dar trebuie să mă crezi: el nu face asta.

Yves o îmbrățișă iar, apoi se strecură înapoi între copaci, fără să mai arunce nicio privire în urmă.

În timp ce Eliane se îndepărta de mormânt și cobora încet dealul, lacrimile îi curgeau ca picăturile de ploaie pe o pajiște înverzită, ale cărei ierburi își înclinau capetele și suspinau în vântul rece de noiembrie.

Abi: 2017

În următoarea mea zi liberă, Sara m-a îndrumat către mormânt și am urcat pe câmpurile de deasupra Coulliac-ului, unde începe linia de arbori. A durat puțin să o găsesc, dar în cele din urmă l-am reperat: un stejar cu Crucea de Lorraine crestată pe trunchi.

Știu că trupul lui Jack nu mai este aici. La sfârșitul războiului, părinții lui au fost anunțați de moartea sa și de locul unde se afla mormântul lui improvizat, și au reușit să își ducă fiul acasă pentru a se odihni în cimitirul local, aproape de casa familiei lui. Dar am impresia că o parte din el va fi mereu aici, pe dealurile de deasupra Coulliac-ului, având grijă de pământul la a cărui eliberare a participat.

În timp ce stau privind întreaga vale, nu mă pot abține să nu compar înmormântarea lui Jack Connelly cu serviciul funerar organizat pentru Zac în marea biserică din Londra. Am stat în primul șir de bănci lângă mama lui și puteam simți valurile de aversiune venind dinspre ea în timp ce își îndepărta corpul de mine cât mai mult, ținându-și ochii fixați asupra sicriului. Ea organizase totul, de la locație și listă de invitați până la alegerea sicriului din lemn de fag. Îmi puteam doar imagina câtă disperare trebuie să fi simțit, să își piardă unicul fiu. Și mai grav, să supraviețuiască soția tânără și prostuță pe care ea o ura atât de mult.

Puteam să o aud gândind, în timp ce vicarul începea slujba: „De ce ea este încă aici când el s-a dus? De ce nu a putut fi Abi cea care să moară în accident, ci Zac al meu?"

Și am putut simți propria mea vinovăție radiind în valuri prin țesătura hainei mele negre. Trecuseră săptămâni de la accident – suficient de mult timp pentru ca genunchiul meu umflat, înnegrit să înceapă să se vindece și pentru ca oasele brațului meu să se sudeze înapoi. Atât de mult a durat până când poliția a finalizat ancheta cu privire la circumstanțele accidentului, până a efectuat interogatoriile, al meu și al altor martori, și până când a fost întocmit raportul autopsiei. Pierderea controlului din cauza consumului excesiv de alcool – acesta a fost verdictul oficial.

Chiar dacă declarasem la poliție că am tras de volan. Chiar dacă știam că eu l-am ucis, în timp ce el încerca să mă omoare.

Serviciul funerar a fost destul de nereușit, deși în biserică mama lui Zac s-a străduit să mențină un simulacru de politețe față de mine, chiar dacă doar pentru a păstra aparențele. Însă după slujbă, în particular la crematoriu, ea a renunțat la orice urmă de prefăcătorie. După ce sicriul s-a îndepărtat în timp ce draperiile cădeau înapoi la locul lor, s-a întors către mine în timp ce stăteam pe scaunele rigide, tapițate. Instinctiv, am întins o mână spre ea, sperând, cred, la un mic gest de împăcare sau de susținere reciprocă măcar la final. Dar ea m-a privit doar, cu ură, cu ochii duri și reci, și s-a ferit de atingerea mea. Mi-am lăsat mâna să cadă și mama lui Zac a plecat, lăsând unul dintre oamenii directorului firmei de pompe funebre să mă ajute să mă ridic și să îmi dea cârja pe care mă sprijineam când pășeam, pentru a nu-mi lăsa greutatea pe genunchiul rănit. El era un bărbat cu aspect patern, amabil, și m-a condus

cu mașina înapoi la apartament. În timp ce m-a ajutat să cobor de pe locul din spate al limuzinei negre și s-a asigurat că ajung cu bine în clădire, m-a bătut ușor pe mână, acolo unde aceasta ieșea de sub ghips.

– Nu-ți face griji din cauza ei, dragă. Durerea poate face lucruri ciudate. Am văzut destule înmormântări ca să știu că ele aduc la suprafață fie ce e mai bun, fie ce e mai rău în oameni. Toată lumea are nevoie de timp pentru a jeli.

Acela a fost singurul moment, în ziua înmormântării lui Zac, când am avut lacrimi în ochi. Câteva cuvinte oferite cu bunătate de un străin au fost singura alinare pe care am primit-o în ziua aceea.

Accidentul. Nu m-am mai gândit la el de mult timp. „Accident" este un cuvânt folositor, dar încă mă mai întreb cât de precis descrie ceea ce s-a întâmplat. Deoarece, într-un fel, era inevitabil. Nu a fost vreun eveniment întâmplător al sorții, ci mai degrabă un final imposibil de evitat pe calea pe care porniserăm din ziua în care Zac mă văzuse pentru prima dată și hotărâse că voi fi prada lui.

Eram în mașina lui, ne întorceam de la prânzul de duminică de la mama sa. Băuse câteva pahare cu vin, ca de obicei, în ciuda privirilor mele îngrijorate și a tentativei de a sugera că se putea lipsi de paharul de Porto de la sfârșitul mesei.

– Prostii, Abigail, Zac își cunoaște limitele. Mereu am crezut că o soție cicălitoare este unul dintre cele mai neatrăgătoare lucruri care există, replicase mama lui, turnându-i un pahar de vin din carafa de cristal care era așezată pe bufetul lustruit din sufragerie.

– Ești sigur că nu vrei să conduc eu? l-am întrebat în timp ce ne îndreptam spre mașină.

Atunci m-a luat în râs şi, privindu-mă răutăcios, a scuturat cheile în faţa mea, prefăcându-se că se clatină, beat, pe alee.

– Haide, Zac, te rog. Lasă-mă să conduc, am spus cu mai multă fermitate.

O greşeală.

Expresia i-a devenit brusc rece, ochii îngheţându-i de furie.

– Intră în maşină, se răsti el. Sau preferi să mergi pe jos acasă?

Ar fi trebuit să refuz să intru în maşină.

Ar fi trebuit să merg pe jos.

Nu ar fi trebuit să mă mai fi dus acasă.

Ar fi trebuit să îl părăsesc, atunci şi acolo.

În maşină, el a fost tăcut. Am încercat să îndrept lucrurile, să îi calmez furia vorbind despre lucruri neimportante: ce plăcut fusese prânzul (de fapt, nu fusese – ni se serviseră aceleaşi bucăţi de carne gri, fără gust, cu legume fierte prea mult); ce bine arăta mama lui acum că îi trecuse răceala urâtă pe care o avusese; cum părea să se limpezească vremea pentru săptămâna care urma.

El nu a răspuns. Doar s-a îndepărtat de bordură şi a început să conducă, prea repede, prin sat, semnalul luminos de la bord avertizându-l în timp ce maşina s-a apropiat şi apoi a depăşit fulgerător limita de viteză. Mi-am scos telefonul să verific prognoza meteo, să văd dacă săptămâna următoare urma să fie într-adevăr caldă şi însorită. Îmi închisesem telefonul în timpul mesei – o formalitate, atâta timp cât nu mă aşteptam să mă sune sau să îmi trimită mesaje nimeni altcineva în afară de Zac. În timp ce îl deschideam, s-a auzit semnalul sonor.

– Ai de gând să îmi spui cine te-a căutat? a spus Zac, cu un ton acid.

– Am primit un mesaj de la o persoană din grupa mea. Tocmai îmi spunea că nu m-au mai văzut de ceva vreme și se întrebau dacă sunt bine.

– Lasă-mă să văd, a zis el, luând mâna stângă de pe volan.

Mașina, care circula acum mult prea repede pe drumul de țară întortocheat, se abătu puțin de la șosea, și un motociclist care circula din sens opus ne-a făcut semn cu farurile și a gesticulat furios.

– Zac, nu, ai grijă.

– Dă-mi telefonul, Abi, a spus el, cu tonul nefiresc de calm.

În acel moment, vocea lui suna aproape rațional.

– Privește, am întors telefonul ca el să poată vedea mesajul.

– Sam? a zis el. Cine naiba este Sam?

Maxilarul îi zvâcnea.

– Sam este o fată. Doar o fată din grupa mea. Ți-am spus.

– Dă-mi telefonul, Abi.

– Ți-l voi da când vom ajunge acasă. Vei putea să te uiți la el atunci și te vei convinge. Nu sunt alte mesaje. Doar că am pierdut ultimele două cursuri și va trebui să le recuperez online.

Apoi el și-a pierdut controlul.

– Dă-mi nenorocitul de telefon!

Zac urlase cuvintele și am tresărit ca și cum cuvintele lui ar fi căzut precum o ploaie peste capul și brațele mele.

Am observat atunci că el conducea direct către unul dintre copacii care creșteau pe marginea înălțată, de-a lungul drumului. Îngrozită, am întins mâna dreaptă pentru a apuca volanul, pentru a încerca să repun mașina înapoi pe direcție, iar el și-a coborât cu putere marginea mâinii stângi

pe antebraţul meu, cu atât de multă forţă, încât am simţit oasele fracturându-se. Am ţipat de durere şi de groază în timp ce mâna îmi atârna neputincioasă, într-un unghi nefiresc. Am ocolit copacul, dar maşina s-a clătinat şi a derapat din nou, iar motorul a scos un sunet surd, dar puternic în timp ce Zac apăsa tare pe acceleraţie, îndreptându-se intenţionat către următorul copac.

În momentul acela am realizat că încerca să mă omoare. Poate şi să se sinucidă, în timp ce făcea asta, dar avea de gând să zdrobească partea cu locul pasagerului, îndreptându-se spre copac cu viteză maximă pentru a mă distruge.

De unde a venit oare acel val de putere în corpul meu? Acum ştiu că groaza şi durerea trebuie să fi făcut ca nivelul adrenalinei să îmi crească în vene, aşa încât următoarea mea mişcare a fost instinctivă. Dar cred că a fost şi altceva. A fost mânia şi rana pe care mi-o provocase, a fost scânteia fiinţei mele, trezită brusc la viaţă; a fost instinctul de supravieţuire al spiritului uman. A fost rezistenţă.

Pentru că el apăsa acceleraţia la podea, centura nu m-a împiedicat în timp ce m-am răsucit şi am întins braţul stâng, cel bun. Am apucat volanul şi l-am forţat să se întoarcă, descoperindu-mi la final propria putere. Am simţit maşina ridicându-se în timp ce lovea zona cu iarbă, ratând cu câţiva milimetri trunchiul gros, gri al unui copac, apoi răsturnându-se, un arc de metal aproape graţios, în formă de maşină, zburând prin aer spre camionul care se apropia.

Deşi eram pregătită pentru impact, mi-am simţit genunchiul răsucindu-se cu o durere mistuitoare, care mi-a adus o ceaţă roşie peste ochi şi mi-a zdruncinat stomacul.

Şi apoi nu am mai simţit nimic. Doar o stare de calm stranie, supranaturală, când maşina a făcut implozie în jurul nostru. Zac şi eu.

Şi când totul s-a oprit în sfârşit, l-am privit. Ochii lui erau mari, uimiţi, la fel de reci şi albaştri ca gheaţa. A deschis gura, ca şi cum ar fi vrut să spună ceva, apoi şi-a dat ochii peste cap şi nuanţa de ceară a morţii i-a inundat faţa.

Îmi amintesc foarte clar ce am simţit în acel moment. Uşurare. Nimic altceva. Înainte ca durerea să mă facă să leşin.

Mai târziu, când m-am trezit şi am văzut faţa lui Zac în timp ce ei îi scoteau trupul afară din maşină, încă simţeam foarte puţin. Eram în stare de şoc, desigur; dar chiar şi aşa îmi pot aminti cum a fost să văd trăsăturile lui familiare pe faţa însângerată şi să am sentimentul că nu erau ale lui.

Corpul lui era mult mai puţin ciopârţit decât al meu. El suferise leziuni interne grave acolo unde volanul îi zdrobise cutia toracică, despicându-i oasele, ale căror aşchii îi ajunseseră în inimă şi în plămâni.

Leziunile mele au fost mai vizibile, dar nu au fost fatale: tăieturile de pe braţe, partea inferioară a mâinii drepte atârnând într-un unghi nefiresc acolo unde oasele erau rupte; un genunchi dislocat şi mai multe tăieturi pe picioare. Aparent, toate s-ar fi putut vindeca, în timp. Totuşi, a fost o traumă care a ajuns mult mai departe, în profunzime; care m-a mutilat mai mult decât au făcut-o membrele mele rănite.

Dar chiar în plin şoc şi haos, şi în ciuda faptului că paramedicii încercau să mă împiedice să îl văd, încă mi-l amintesc limpede. Îmi amintesc trăsăturile lui îngheţate, ca de ceară; şi senzaţia mea de uşurare împietrită.

„Micuţă Abi, cât de perfectă eşti..." Acum îi pot auzi cuvintele, acele cuvinte pe care le spusese la sfârşitul primei noastre întâlniri, de parcă ar fi aduse de vântul care agită ierburile de sub picioarele mele. Şi abia acum înţeleg exact sensul acelor cuvinte. Pentru el, eram doar o coală

albă de hârtie pe care putea scrie tot ce dorea. Eram deja izolată – i-ar fi fost uşor să mă controleze. Eram disperată după afecţiune, dar nu ştiam cu adevărat ce înseamnă dragostea. Dragostea mamei mele pentru mine se dizolvase cu mult timp în urmă într-o mare de vodcă ieftină şi, de atunci, mă mulţumeam cu dragostea oferită de copiii de care am avut grijă, ştiind, atunci când mă mutam la altă familie, că ei vor creşte şi mă vor uita. Ce şoricel fusesem, suficient de naivă pentru a mă simţi măgulită şi pentru a confunda atenţia pe care Zac mi-o acorda cu dragostea. Mi-am dorit să fie aşa, şi astfel m-am convins că exista ceva ce, în realitate, nu exista.

Cu vârfurile degetelor, urmăresc încă o dată pe trunchiul stejarului liniile care formează crucea. Aproape şaptezeci şi cinci de ani, tăietura verticală şi cele două linii care o intersectează s-au lărgit în timp ce copacul a crescut. Dar, în acelaşi timp, stejarul a reuşit să îşi vindece cicatricea, închizând rana.

Îmi mişc palmele peste mânecile bluzei, simţind sub bumbacul subţire încreţiturile estompate şi mă mir de modul în care corpul meu s-a vindecat, tot aşa cum a făcut-o copacul.

Crucea este acum o parte a stejarului la fel cum îi sunt ramurile şi rădăcinile, şi exact la fel cicatricile mele sunt acum parte din mine, pentru totdeauna. Şi totuşi, capacitatea de adaptare există. Corpul găseşte o cale să închidă rănile, să trăiască cu cicatricile. Să se vindece.

Şi, da, chiar să meargă mai departe.

Eliane: 1944

Iarna păruse interminabil de lungă. Inima lui Eliane înghețase din cauza durerii și a pierderii și nici măcar primele zile călduroase de primăvară nu reușiră să o dezghețe. În ciuda celor spuse de Yves, ea simțea că îi pierduse pe amândoi bărbații pe care îi iubise. Iar războiul se prelungea, slăbind Franța, epuizând-o. Soarta se întorsese acum împotriva armatei germane – ceea ce se putea observa și din aerul preocupat și moralul scăzut al soldaților care ocupau castelul în timp ce creștea numărul lunilor lungi petrecute departe de familiile lor, pe un teritoriu străin, înfometat, unde erau detestați și temuți. Rapoartele oficiale din ziare fuseseră puternic cenzurate, încercând să disimuleze eșecurile armatei de ocupație. Dar *monsieur le Comte* venise în bucătărie într-o seară de iarnă, pentru a-și savura ceaiul la căldura sobei și le șoptise lui Eliane și doamnei Boin vești despre valul uriaș de acțiuni, despre raiduri aeriene ale Aliaților, despre victoriile sovieticilor și despre înfrângerile suferite de Germania. În timp ce se instala primăvara și rapoartele contelui relatau despre o schimbare certă și durabilă în dinamica războiului împotriva *Wehrmachtului*[1] lui Hitler, câteva raze firave de speranță începură să pâlpâie în inimile lor.

---

[1] Forță de apărare – a fost numele oficial al forțelor armate ale Germaniei naziste între 1935 și 1945. (n. tr.)

Într-o dimineaţă către sfârşitul lunii mai, Eliane şi *madame* Boin se aflau în bucătărie şi curăţau primele cireşe pe care Eliane le culesese dintr-un pom ascuns în spatele hambarului, unde ajungeau razele soarelui şi unde era protejat de îngheţ şi de vânt, aşa că rodea mereu înaintea celorlalţi pomi. În timp ce scoteau sâmburii din fructe, sucul dulce-acrişor al acestora le păta vârfurile degetelor cu roşu aprins.

Când *oberleutnant* Farber şi generalul intrară în bucătărie, femeile lăsară jos cuţitele şi îşi şterseră mâinile de cârpe umede, întorcându-se respectuoase cu faţa către soldaţi. Vizitele în bucătărie ale generalului erau rare – cel mai adesea venea *oberleutnant* Farber singur pentru a le transmite nişte ordine oficiale sau *monsieur le Comte,* care transmitea ocazional cereri ale germanilor pentru un fel de mâncare special care să fie servit la cină în seara respectivă.

În timp ce generalul vorbi, locotenentul traduse:

– Doamnelor, unităţilor noastre li s-a ordonat să se deplaseze spre nord. Vă mulţumim pentru munca pe care aţi depus-o, care a făcut ca şederea noastră la Château Bellevue să fie cât mai plăcută posibil în aceste circumstanţe, pentru toţi cei implicaţi. Cu toate acestea, castelul nu va rămâne nelocuit pentru mult timp. Noi vom pleca mâine, iar voi veţi avea la dispoziţie cam două zile, pentru a vă pregăti pentru următorii vizitatori. Altă unitate va trece prin această zonă, tot în drum spre nord. Ei vor folosi castelul ca bază pentru câteva zile – poate mai mult –, până când vor primi alte ordine. Situaţia este puţin nesigură acum. *Oberleutnant* Farber va rămâne aici, ca ofiţer de legătură, pentru a ajuta noua unitate, deoarece este familiarizat cu locul. Deci acesta este un *auf*

wiedersehen[1] din partea noastră, a celorlalţi, începând de acum. Dar, cine ştie, poate că vom reveni nu peste mult timp, dacă zvonurile despre o tentativă de invazie se vor dovedi a fi încă o altă alarmă falsă.

Cu un pocnet al călcâielor cizmelor, el se întoarse şi plecă, cu locotenentul în urma sa.

Următoarele douăzeci şi patru de ore fură o avalanşă de zgomote şi de activităţi în timp ce soldaţii împachetau şi se pregăteau pentru misiune. Câteva ore după ce ultimii dintre ei plecară, îndreptându-se spre gară şi turând pentru ultima dată motoarele camioanelor, Eliane făcu o pauză de la îndatoririle sale şi merse să vadă albinele, înălţându-şi capul în timp ce auzea zgomotul ritmic al unui tren în depărtare. Acesta, presupuse ea, era plin mai degrabă cu soldaţi decât cu civili deportaţi. Dar poate îi ducea pe acei soldaţi spre alt loc al ororii şi al morţii. Căile războiului, simţea ea, se adunau laolaltă în timp ce se îndreptau către un punct culminant, de răscruce. Va fi un sfârşit sau doar începutul a ceva ce, pentru Franţa, putea fi chiar mai rău?

În timp ce sunetul trenului se stingea în depărtare, ea închise stupul la care lucra, ridică găleţile cu rame pline de miere şi le duse înapoi la castel.

Noii „oaspeţi" de la Château Bellevue erau destul de diferiţi de soldaţii care ocupaseră castelul în ultimii patru ani. Soldaţii regimentului Panzer, care ajunseseră chiar după ce Eliane şi *madame* Boin terminaseră de pregătit ultimele câteva paturi, erau călîţi în luptă după ultimele experienţe ale bătăliilor de pe frontul rusesc, cu ochii înnegurați

[1] La revedere (în lb. germ. în orig.). (n. red.)

de lucrurile pe care le văzuseră şi sufletele amorţite de lucrurile pe care le făcuseră. Tancurile lor huruiră urcând pe drumul spre Château Bellevue, zdrobind pietre şi pulverizând pietricele într-un nor subţire de praf care rămase atârnat în aer mult timp după ce zgomotul trepidant al motoarelor se stinse.

Eliane se grăbi înapoi la îndatoririle ei, cu capul plecat şi cu ochii plini de amărăciune. În uniformele lor negre şi argintii, aceşti soldaţi aduceau cu ei o nouă ameninţare, iar ea va începe să simtă din nou gustul amar al fricii, de fiecare dată când se va întâlni cu unul dintre ei.

Când nu o ajuta pe *madame* Boin, Eliane petrecea cât mai mult timp în grădină, udând culturile noului sezon, tăind crengile uscate care fuseseră afectate de gerul ultimei ierni, şi prăşind buruienile de pe straturile din grădina de legume. Se cufundase în muncă, mulţumită că aceasta îi distrăgea atenţia de la durerea din inima ei. Încă jelea după Jacques, şi urca adesea pe dealuri înspre stejarul tânăr de la marginea crângului pentru a-i vizita mormântul. Iarba crescuse din nou în zona aceea, iar florile sălbatice creaseră o cuvertură pentru corpul lui. Pe durata lunilor de iarnă, crengile subţiri ale stejarului arătaseră ca nişte nuiele lipsite de viaţă, cu câteva frunze maronii uscate, boţite, agăţate ici şi colo în ciuda vijeliilor iernii; dar deodată, devreme într-o dimineaţă de primăvară, Eliane observă primele excrescenţe începând să se deschidă la capătul fiecărei ramuri, desfăcându-se provizoriu în muguri verzi, fragezi. În ziua aceea îşi întorsese faţa către soarele care răsărea şi privise spre est în direcţia în care se afla Tulle. Se întrebase ce făcea Mathieu în momentul acela. „Oare se mai gândeşte vreodată la mine? Cum reuşeşte să supravieţuiască cu disperarea şi cu lipsurile pe care acest război le-a adus asupra

noastră?" Într-un fel, se gândi ea, era mai uşor să plângă pierderea lui Jack decât pierderea lui Mathieu. Moartea aducea un sentiment al sfârşitului, spre deosebire de despărţire. Inima ei încă tânjea după Mathieu – îi rămăseseră în minte cuvintele spuse de Yves lângă mormânt, o licărire de speranţă ca o flacără de lumânare în întuneric –, deşi ea încă încerca să îşi spună cu fermitate că ar fi trebuit să accepte faptul că Mathieu îşi făcuse alegerea şi plecase. Şi chiar dacă Yves avea dreptate şi Mathieu merita iertare, trecuse atât de mult timp – şi atât de multe se întâmplaseră –, încât niciunul din ei nu mai putea fi persoana tânără şi fără griji care fusese înainte de izbucnirea războiului.

– Unde o fi *monsieur le Comte*? bombăni *madame* Boin. În scurt timp cina lui va fi complet compromisă.

Eliane, care spăla vasele în chiuvetă, privi pe fereastră, prin curte. Era o seară frumoasă de iunie, iar rândunelele se năpusteau, apoi se înălţau în jurul crucii de piatră de deasupra capelei, tăind fără niciun efort aerul liniştit de vară.

– Trebuie să fie încă la rugăciune, mă gândesc. Întârzie mai mult decât de obicei.

În timp ce ea privea, contele ieşi din capelă, mânuind neîndemânatic cheile în timp ce încuia în grabă uşa în spatele lui. Şchiopătă de-a lungul curţii aproape în fugă, mişcându-se mai rapid decât îl văzuse ea vreodată. Imediat, îşi uscă mâinile de şorţ şi merse să îl întâmpine.

În timp ce păşi peste prag, în ochii lui ardea ceva mult mai puternic decât speranţa: ceea ce văzu ea acolo era flacăra victoriei.

– Eliane! *Madame* Boin! S-a întâmplat. A sosit ziua. Aliaţii au debarcat pe o plajă din Normandia! Tocmai l-am auzit pe generalul de Gaulle transmiţând din Londra. A

emis un apel către noi toţi: „Datoria fiilor Franţei este să lupte prin toate mijloacele pe care le au la dispoziţie". Vei face o plimbare pentru mine, Eliane? Un ultim dans pentru a le transmite fraţilor noştri de pe dealuri că a sosit clipa să ne ridicăm şi să ne luăm ţara înapoi?

Grăbită, ea trase eşarfa din buzunarul şorţului.

– Desigur, *monsieur*.

Degetele îi tremurau în timp ce o înnoda în spatele capului, la baza gâtului.

– Ce aţi dori să fac?

Spre surprinderea lui Eliane, contele păşi către ea şi îi trase cu blândeţe eşarfa de pe păr, îndesându-i-o în mână. Apoi o îmbrăţişă strâns pentru o secundă, înainte de a face un pas înapoi şi de a spune:

– Mergi înainte şi înapoi de-a lungul exteriorului celui mai îndepărtat zid, aşa cum ai mai făcut o dată, înainte. Doar că de data asta, Eliane, ţine pătratul acesta de mătase sus, aşa încât toţi să îl poată vedea şi să afle că, pentru Franţa, a sosit momentul.

Madame Boin bombăni nemulţumită, scuturând din cap:

– Doar asigură-te că nu te vede niciunul dintre „oaspeţii" noştri, copila mea...

Monsieur le Comte se întoarse şi o îmbrăţişă şi pe ea, un gest atât de surprinzător, încât fu imediat redusă la tăcere.

– Nu-ţi face griji, *madame* Boin, ei vor fi mult prea preocupaţi de noile lor ordine pentru a se îngrijora de ceea ce pun la cale o mână de civili neputincioşi.

Ca o confirmare a celor spuse de conte, auziră ropotul cizmelor grele coborând în fugă treptele scării principale a castelului şi sunetul comenzilor lătrate cu duritate.

– Vino, Eliane, zâmbi el. A sosit timpul să dansezi.

– Dar, *monsieur*, cina dumneavoastră... protestă *madame* Boin, încercând să-şi revină.

– Voi lua masa mai târziu. Acum trebuie să mă întorc la capelă. Imediat ce prietenii noştri din Rezistenţă vor vedea semnalul lui Eliane, vor lua legătura cu mine prin radio şi va trebui să le transmit veştile.

Contele ieşi grăbit, bastonul său bătând energic prin praful curţii.

În timp ce se plimba pe cărarea îngustă în afara zidului grădinii, Eliane se simţea mai vulnerabilă ca niciodată. Ezitantă la început, ea ţinu în aer pătratul uzat de mătase roşie. Tresări speriată când o armată de fluturi se năpusti pe lângă ea, aripile lor tăind aerul înainte de a plana deasupra suprafeţei abrupte a stâncii care cădea spre valea de dedesubt. Dar îşi recăpătă stăpânirea de sine, iar creşterea bruscă a adrenalinei în venele ei o ajută să se simtă mai curajoasă şi, în timp ce se plimbă, ţinu eşarfa sus şi o flutură. Mergând înainte şi înapoi, trimiţând în sfârşit mesajul de speranţă către partizanii care priveau de pe dealuri, nu îşi mai făcu aproape deloc griji că Miliţia sau Gestapoul o puteau vedea şi ei.

Dar apoi, auzind o activitate intensă dinspre partea cea mai îndepărtată a grădinii împrejmuite – scârţâit de cizme alergând de-a lungul curţii, strigăte, trântirea uşilor camionului –, ea se retrase instinctiv lângă zid. La scurt timp, aerul nopţii începu să freamăte din cauza vibraţiei motoarelor tancurilor parcate pe câmpul aflat mai jos de locul unde începea castelul. Eliane începu din nou să meargă, simţindu-se puţin mai în siguranţă ştiind că ceea ce spusese contele părea să fie adevărat – dacă soldaţii erau atât de ocupaţi cu pregătirile pentru plecarea spre nord pentru a

respinge invazia din Normandia, poate că nu vor mai avea timp să observe o slujnică ieşită la o plimbare de seară.

Dar chiar atunci, în timp ce sunetul motoarelor tancurilor devenea un crescendo trepidant, o serie de împuşcături răsună brusc din direcţia curţii castelului. Pocnetul puştilor fu urmat de rafala stridentă a unei mitraliere, şi îşi auzi inima bătându-i cu putere în urechi, chiar mai zgomotoasă decât motoarele turate ale tancurilor.

Eliane privi în jur, cu disperare. Ce ar fi trebuit să facă? Să continue să meargă până când contele va apărea şi îi va spune că se putea opri sau să se ducă să vadă ce se întâmplase?

Se străduí să continue să meargă: „Încă de trei ori pe toată lungimea zidului, îşi spuse, apoi voi merge să îl găsesc pe *monsieur le Comte* şi să îl întreb dacă ar trebui să continui... Cu siguranţă m-au văzut până acum".

Inima îi bătu uşurată când termină şi ultima tură, în timp ce o siluetă apăru după colţul cel mai îndepărtat al zidului. Ea se opri brusc, totuşi, când observă că nu era contele de Bellevue venind să o elibereze de sarcina ei, ci *oberleutnant* Farber.

Eliane împinse eşarfa de mătase în buzunar, sperând că el ar putea crede că ea ieşise pur şi simplu să ia o gură de aer proaspăt, aceasta fiind scuza pe care o pregătise.

Dar locotenentul nu îi ceru nicio explicaţie. Alergă către ea, fără să îi pese de îngustimea cărării şi de înclinaţia abruptă a solului, care cădea brusc la o mare adâncime sub ei.

Frica îi strânse stomacul şi îngheţă, aşteptând ca el să scoată pistolul şi să tragă. Chiar dacă ar fi încercat să se întoarcă şi să fugă, ştia că ar fi fost o ţintă uşoară, blocată cum era între zidul grădinii pe de o parte şi de panta abruptă, pe cealaltă parte.

Locotenentul o strigă în timp ce se apropia, cu toate că, din cauza zgomotului tancurilor, ea nu reuşi să înţeleagă ce spunea. El se întinse după ea, gâfâind şi prinzând-o de braţ.

– Repede, *mademoiselle*, nu este timp de pierdut. Soldaţii pleacă şi distrug totul în calea lor. Tu şi *madame* Boin trebuie să vă ascundeţi. Nu vă voi putea apăra.

– Am auzit împuşcături, spuse ea. Din curte.

– Nu este timp de explicaţii, insistă el. Trebuie să vii acum şi să te ascunzi cu *madame* Boin.

– Şi cu *monsieur le Comte*. Trebuie să îl luăm şi pe el.

Suferinţa care i se citi în ochi îi transformă faţa într-o mască de mânie şi amărăciune, dar el îşi scutură capul, împingând-o pe Eliane pe cărare, către bucătărie.

– Eliane, este prea târziu. L-au găsit. Acele împuşcături – probabil s-au auzit din capelă.

Eliane gemu, şocul oprindu-i brusc paşii.

– Nu! strigă ea. Trebuie să mergem la el!

– Eliane, repetă locotenentul, cu o voce mai blândă de data acesta. Este prea târziu.

O împinse din nou, strânsoarea lui devenind mai puternică.

– Nu mai putem face nimic pentru el acum. Contele ar fi vrut să te salvezi.

Amorţită, ea îi permise să o conducă spre bucătărie, rămânând cât mai aproape de adăpostul oferit de zidurile grădinii. În curte era un haos total. În urma manevrelor agitate ale vehiculelor şi a soldaţilor alergând, câteva dintre ferestrele castelului fuseseră sparte. Arbuştii tunşi geometric care mărgineau de o parte şi de cealaltă uşa din faţă a castelului fuseseră striviţi. Eliane îşi roti capul şi aruncă o privire la uşa masivă smulsă din balamale, atârnând într-un unghi nefiresc. În spatele acesteia, doi soldaţi

în uniforme negre ieşeau din întunecimea interiorului capelei, cărând ceva ce semăna cu nişte bucăţi de aparatură, şi un ghem de fire încâlcit, pe care le aruncară în partea din spate a unui jeep înainte de a demara în viteză.

Ea îşi dori cu disperare să alerge de-a lungul suprafeţei deschise a grădinii pentru a afla ce se întâmplase cu *monsieur le Comte,* dar *oberleutnant* Farber o împinse înaintea lui, în bucătărie. *Madame* Boin stătea cu spatele sprijinit de uşa pivniţei, ţinând în mână un cuţit mare de tăiat carne. Expresia ei disperată se transformă în una de uşurare când o văzu pe Eliane.

– Oh, slavă Domnului, nu te-au prins.

– Ascundeţi-vă, repede, ordonă *oberleutnant* Farber, arătând spre uşa pivniţei. Cu o viteză datorată panicii, *madame* Boin reuşi să coboare treptele abrupte. Eliane ezită pentru un moment. Îşi ridică mâna şi o strânse pe a lui. Privirea caldă a ochilor ei gri o întâlni pentru o secundă pe a lui, şi ea spuse:

– Mulţumesc, *monsieur.*

El îi zâmbi şi dădu din cap.

– Trageţi zăvorul şi rămâneţi acolo jos. Nu ieşiţi până dimineaţă. Atunci va fi mai sigur. Noi vom fi cu toţii plecaţi.

Ea rămase cu privirea aţintită asupra lui pentru o clipă, simţindu-se de parcă zgomotul şi agitaţia de afară dispăruseră în timp ce ei stăteau acolo, două fiinţe umane înţelegându-se una pe alta în mijlocul acelei lipse totale de umanitate.

– *Adieu*[1], *oberleutnant* Farber.

– *Adieu,* Eliane.

[1] Adio (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

Eliane închise uşa în spatele ei şi împinse zăvorul greu de fier blocând-o, înainte de a o urma pe *madame* Boin în pivniţă. Bucătăreasa găsise un capăt de lumânare şi o aprinsese, iar aceasta arunca o lumină slabă, tremurătoare, pe pereţii de piatră, curbaţi.

– Putem să scăpăm! spuse Eliane, luând-o înainte spre butoaiele care se odihneau într-un colţ. Mergem jos în tunelul spre moară. Apoi vom putea să îi avertizăm şi să ne întoarcem să îl găsim pe *monsieur le Comte*.

Madame Boin ezită, cu spatele sprijinit de peretele aspru, arătând neobişnuit de vulnerabilă şi înspăimântată.

– Nu pot face asta, Eliane. Chiar dacă aş reuşi să cobor în peşteră, aş rămâne blocată în tunel. Te duci, dacă trebuie, dar eu voi fi obligată să rămân aici.

Eliane înţelese că *madame* Boin avea dreptate. Erau porţiuni ale tunelului, mai ales către capătul inferior, abrupt, pe unde ea şi Jack abia reuşiseră să se strecoare.

– Nu vă faceţi griji, spuse ea. Nu vă voi părăsi.

Eliane ştia, de asemenea, că implicându-l pe tatăl ei nu ar face decât să îi pună şi lui viaţa în pericol.

– Vom face aşa cum a spus *oberleutnant* Farber, şi vom aştepta aici până dimineaţă.

Madame Boin încuviinţă, prăbuşindu-se pe podea cu lacrimile rostogolindu-se pe obrajii ei roşii în lumina slabă a lumânării.

– Crezi că l-au ucis? întrebă ea.

Eliane nu trebui să întrebe la cine făcea referire.

– Nu ştiu, răspunse încet. Dar au găsit staţia de emisie recepţie. Şi probabil că el o folosea când au găsit-o.

Atunci cele două femei plânseră împreună, lacrimi de disperare şi neputinţă, lacrimi de frustrare şi mânie, eliberându-se în sfârşit de emoţiile reprimate în ultimii patru

ani, în timp ce se înghesuiau una în alta pe lespezile pivniței. Capătul de lumânare pâlpâi și se stinse, iar ele rămaseră în întuneric.

Era imposibil de dormit. Deasupra lor era liniște, dar Eliane nu putea fi sigură dacă soldații plecaseră sau nu. Stânca solidă de deasupra și dedesubtul lor închidea în afară toate sunetele lumii exterioare. Ele rămaseră umăr lângă umăr în întuneric, bucurându-se de siguranța pe care le-o oferea prezența celeilalte în timp ce orele se scurgeau.

Pierduseră noțiunea timpului.

– Crezi că este deja dimineață? șopti *madame* Boin, încercând fără rost să se uite la ceasul ei de mână, care era însă imposibil de citit în întunericul total.

– Nu, nu cred. Probabil este aproape de miezul nopții. Ar trebui să mai așteptăm puțin.

– Șșșt! Ce-i asta?

Se încordară amândouă la sunetul slab al unor pași traversând podeaua bucătăriei de deasupra lor. Cineva încerca ușa pivniței, zăvorul pocnind în timp ce se ridica, apoi cădea înapoi la locul lui. Se auziră bătăi în ușă apoi o voce strigă:

– Eliane! Ești acolo jos?

– Yves! exclamă ea, și urcă treptele pentru a descuia ușa. Căzu în brațele fratelui ei și suspină pe umărul lui.

– Oh, Yves, au plecat? Soldații? *Monsieur le Comte*...

Dar nu se putea exprima coerent.

Yves o trase spre el și spuse, peste umăr:

– Este aici, *papa*. Și *madame* Boin. Amândouă sunt bine. Vino și dă-mi o mână de ajutor.

Gustave se grăbi să intre în bucătărie și o luă pe Eliane în brațele lui puternice în timp ce Yves se întindea pentru a o ajuta pe *madame* Boin să urce treptele.

Aceasta se prăbuși pe un scaun, făcându-și vânt cu o mână cărnoasă în timp ce încerca să își recapete răsuflarea.

Prin ușa deschisă, Eliane putu să vadă stelele, ca niște puncte pe cerul nopții mult deasupra lor, dar o lumină ciudată, galbenă, ilumina curtea, aruncând peste praf umbre mișcătoare. Se îndreptă către ele, însă Gustave ridică o mână pentru a o opri, prinzând-o de braț.

– Așteaptă, Eliane! Înainte să te duci acolo, trebuie să îți spun ceva...

Ea se întoarse să îl privească, uitându-se la expresia îndurerată de pe fața lui în lumina bolnăvicioasă.

– Ce este, *papa*?

– L-am găsit pe *monsieur le Comte* în capelă, spuse tatăl ei, scuturându-și încet capul.

– L-au omorât.

Eliane rostise ceea ce deja știa că era adevărat.

Gustave încuviință, nefericit.

– Este întins lângă altar. Probabil că trupul lui se află acolo de câteva ore.

– Folosea radioul pentru a transmite veștile. I-am văzut luându-l de acolo.

Lumina portocalie de rău augur pâlpâia și ea, iar Eliane adulmecă aerul. Era un miros acru de fum, dar nu își dădu seama de unde ar putea veni. Îi reamintea de ceva... Ceva dulce... Caramel sau bomboanele de ciocolată pe care Lisette obișnuia să le facă la Crăciun.

Apoi înțelese ce ardea și, smucindu-se din mâinile tatălui ei, alergă către grădina împrejmuită. O perdea de flăcări se înălța și trosnea, iluminând straturile grădinii de

legume şi ramurile părului din colţ, trimiţând o ploaie de scântei asemenea stelelor căzătoare pe cerul nopţii.

Cu disperare, încercă să stingă flăcările cu o stropitoare pe jumătate plină cu apă, dar flăcările cuprinseseră deja stupii.

– *Non! Non! Non!*[1] strigă ea, lovind lemnul în flăcări întâi cu şorţul, apoi cu mâinile goale.

Ceara aprinsă îi arse pielea, iar mierea fierbinte i se întări pe carne, în timp ce scânteile de la carcasele stupilor zburau în jurul său, ameninţând să o tragă şi pe ea în dansul ucigaş al flăcărilor.

Apoi tatăl ei o ajunse din urmă şi îşi înfăşură braţele în jurul ei, trăgând-o de acolo, într-un loc sigur.

Gustave o îmbrăţişă strâns în timp ce Eliane privea suspinând neputincioasă cum albinele sale se prăbuşeau într-un morman de cărbuni aprinşi, iar mirosul înţepător de miere arsă le umplu plămânii.

– Dar de ce? şopti Eliane. De ce să facă asta?

– Pentru a ne înfometa şi mai mult, răspunse tatăl ei, întunecat. Sau pentru a te pedepsi, probabil, de vreme ce nu te-au putut găsi pe tine. Sau poate a fost doar un ultim act de distrugere fără sens din partea lor, înainte de a pleca. Are vreun rost să căutăm motive, în tot ce se întâmplă în acest război?

Gustave o ţinu, sprijinind-o în timp ce ea părea că este pe cale să se prăbuşească.

– Fruntea sus, Eliane, spuse el.

Vocea îi tremura, dar apoi continuă, cu mai multă fermitate:

---

[1] Nu! Nu! Nu! (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

– Nu le permite să te distrugă și pe tine. Promite-ți. Vei supraviețui. Nu îi vom lăsa să ne înfrângă. *Courage, ma fille, courage.*

Madame Boin și Eliane făcură tot posibilul să curețe castelul, care fusese lăsat într-o stare jalnică la plecarea soldaților. Ele măturară cioburile, spălară mâzgăliturile de pe pereții salonului și strânseră lucrurile uitate și componentele uniformelor pe care le lăsaseră în urmă germanii în graba lor de a părăsi castelul.

– Ce ar trebui să facem cu asta? întrebă Eliane, ridicând o jachetă neagră de lână aparținând unuia dintre soldații regimentului Panzer. Însemnele ei argintii licăreau sumbru în lumina care se strecura înăuntru printr-un geam spart al dormitorului, pe care Gustave tocmai îl măsura pentru a-l înlocui.

Madame Boin pufni:

– Flăcările ar fi prea blânde pentru ea.

Gustave privi peste umăr, la haină.

– Mai bine pune toate lucrurile în pod, în cazul în care germanii s-ar întoarce după ele. Fă o stivă cu toate pe palier și le voi eu urca în pod în locul vostru.

Curățarea capelei a fost cea mai dureroasă sarcină. Gustave și Yves duseseră trupul contelui înapoi în castel pentru a fi pregătit pentru înmormântare. În timp ce *madame* Boin îl spăla și îl îmbrăca într-un costum care odată arătase perfect, Eliane spălă lespezile de lângă altar. Fură necesare câteva găleți cu apă și un calup întreg de săpun – ceea ce era tot ce aveau disponibil pentru curățenie în perioada aceea – pentru a spăla sângele de pe podea. Ea se strădui cât putu, dar tot mai rămase o pată întunecată acolo unde sângele se scursese din rănile

contelui, infiltrându-se în pietrele capelei în timp ce folosea radioul pentru ultima dată; în timp ce își îndemna compatrioții să se ridice și să se unească în lupta pentru a elibera Franța de dușmanii ei.

Și cu toate acestea, era o atmosferă ciudată după plecarea soldaților germani, atât de bruscă și definitivă. Primul lucru pe care îl făcu primarul, îndată ce gărzile părăsiseră Coulliac-ul, a fost să anunțe că trupul contelui va fi depus la primărie pentru două zile, astfel încât oricine dorește să poată să vină și să îi aducă un ultim omagiu. Oamenii care trecură pe lângă sicriul simplu de pin erau îmbrăcați în zdrențe și neîngrijiți, cu încheieturi scheletice ieșind de sub manșetele roase și fiecare dintre ei își scoase șapca fără formă sau bereta uzată, dar își ținură capetele ridicate în timp ce își așteptau rândul cu un aer de demnitate tăcută, pregătiți acum să își asume din nou responsabilitatea patrimoniului lor, pentru care contele făcuse sacrificiul suprem. În sfârșit, tricolorul francez flutura din nou în portdrapelul din fața primăriei.

Fu instituită o nouă perioadă de camuflaj, dar zvonurile despre creșterea acțiunilor Rezistenței circulau la fiecare colț de stradă, în cafenele și la cozile din fața magazinelor; liniile telefonice fuseseră sabotate, iar șinele de cale ferată și podurile fuseseră distruse, astfel încât înaintarea germanilor în goana lor precipitată spre nord era împiedicată în orice mod posibil. *Madame* Fournier auzise de la secretara primarului, care părea să cunoască astfel de lucruri prin cine știe ce cale secretă și întortocheată, că divizia Panzer de la sud de Montauban se mișca încet pe drumul către Limoges, dar că fuseseră în mod repetat întârziați de acțiuni distructive și chiar lupte pe străzile din câteva orașe de pe traseul lor. Eliane se întreba unde era Mathieu și ce

făcea el în această perioadă de haos și confuzie. Sigur nu lupta împotriva Rezistenței, încercând să protejeze încă linia ferată? Oriunde ar fi fost și orice ar fi făcut el, Eliane înălță o rugăciune tăcută ca el și familia lui să fie în siguranță: traseul diviziei Panzer care venea din sud ar fi trebuit să treacă foarte aproape de Tulle, presupuse ea.

În timp ce ultimele câteva persoane treceau pe lângă sicriul contelui, secretara primarului veni să încuie primăria pentru noapte. A doua zi urma să aibă loc slujba de înmormântare în biserica din Coulliac – care era suficient de încăpătoare pentru a primi toate persoanele îndoliate care ar fi fost acolo – înainte ca trupul lui Charles Montfort, *comte* de Bellevue să fie îngropat sub lespezile micuței capele, sus la castel. Eliane și *madame* Boin, care stătuseră pe scaune, lângă perete, se ridicară în picioare, privindu-l pe conte pentru ultima dată.

– Am auzit că au fost câteva lupte serioase în zona unde se află prietenul tău, îi spuse lui Eliane *madame la secrétaire*[1].

– Nu mai este prietenul meu, spuse Eliane, dar inima tot i se strânse de groază.

Secretara primarului îi aruncă o privire pătrunzătoare.

– Dacă spui tu, Eliane. Oricum, am auzit că au făcut o treabă bună, rezistând nemțălăilor. Pe unde mai este fratele acela al tău zilele astea?

Eliane ridică din umeri.

– Nici eu nu știu. Nu l-am mai văzut de când a venit la castel să ne găsească, după plecarea germanilor.

– Își face de lucru, sunt sigură.

Secretara o bătu cu simpatie pe Eliane pe mână, observând că fetei îi dispăruse culoarea din obraji la gândul

[1] Doamna secretară (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

pericolelor pe care ar fi putut să le înfrunte cei care îi erau dragi.

– Nu-ţi face griji; se va sfârşi curând şi cei pe care îi iubim se vor întoarce acasă teferi, cu voia Domnului. Mergi acasă acum şi odihneşte-te. Mâine vei avea nevoie de toate puterile.

Yves o trezi dintr-un somn zbuciumat imediat după răsăritul soarelui. Pentru câteva momente, ea fu dezorientată. Visa că era din nou în peştera de sub Château Bellevue, şi că Mathieu era acolo împreună cu ea. Încerca să îl liniştească, pentru că el suferea foarte tare, dar în timp ce făcea asta auzi cum bolovani imenşi erau rostogoliţi peste trapa de deasupra lor, şi intrarea în tunel se prăbuşea. Ea înţelese că nu mai exista nicio cale de ieşire. Cu disperare, încercă să zgârie stâncile care blocau tunelul, cu mâinile julite şi însângerate. Mathieu o privea, neputincios, apoi, în visul ei, pământul începuse să se cutremure. Îngrozită că peştera se putea prăbuşi peste ei, ea reuşi să ajungă din nou la Mathieu şi să îl ţină în braţe în timp ce el dispărea în lumina palidă care se strecura prin fereastra camerei ei de la mansardă şi îl zări în schimb pe fratele ei scuturând-o.

– Trezeşte-te, Eliane, trezeşte-te!

– Yves? Ce este? Eşti bine?

El încuviinţă.

– S-a întâmplat ceva. În Tulle. Merg acolo să îl caut pe Mathieu. Vii şi tu? Este posibil să fie oameni care au nevoie de ajutor. Adu coşul mamei.

– *Papa?* Şi *maman?*

– Lasă-i aici. Nu ştiu ce vom găsi acolo; poate nu e nimic, poate sunt doar zvonuri. Să îi lăsăm să rămână şi să

aibă grijă de Blanche. Le vom lăsa un bilet pentru a le spune unde am plecat.

Se urcară în camionetă şi Yves acceleră pe alee, ieşind apoi pe drum şi virând spre est în timp ce soarele începea să răsară.

– Ce ai auzit? îl întrebă Eliane, strângând din ochi în timp ce camioneta se înclina la o curbă, cauciucurile ei derapând puţin în praf.

Cu ochii aţintiţi sumbru la drumul din faţa lui, Yves spuse:

– Pe străzile din Tulle s-au purtat lupte. Partizanii aproape că reuşiseră să elibereze oraşul de forţele de ocupaţie. Dar germanii au trimis în ajutor un detaşament blindat din Brive. Băieţii nu aveau cum să le facă faţă şi până la urmă s-au retras.

Eliane dădu din cap, gândindu-se la cele spuse de fratele ei.

– Au scăpat?

Yves îşi strânse buzele cu putere şi înghiţi înainte de a reuşi să răspundă:

– Majoritatea au scăpat, cred. Dar germanii i-au arestat pe toţi cei pe care i-au putut găsi, chiar dacă fuseseră sau nu implicaţi în luptă. Au existat represalii.

Se opri, aparent concentrat la şofatul de-a lungul podului îngust peste râul din Coulliac, unul dintre puţinele care rămăseseră neatinse după carnagiul din ultimele câteva zile.

Sângele lui Eliane păru să îi îngheţe în vine.

– Ce fel de represalii?

Yves ridică din umeri.

– Nu pot fi sigur. Sunt doar zvonuri. Nu a existat nicio ştire oficială.

Eliane se întoarse să îi privească profilul. Dintr-odată părea atât de bătrân, un străin, iar trăsăturile lui nu mai

erau cele ale băiatului lipsit de griji care fusese până nu demult. Toate lucrurile pe care le văzuse şi toate lucrurile pe care le făcuse gravaseră linii pe faţa lui, care părea albă ca marmura în lumina dimineţii, sculptată în ceva mult mai dur decât fusese vreodată înainte. Şi, în ciuda a tot ceea ce văzuse şi a tot ceea ce făcuse, tot îi era greu să vorbească despre ceea ce auzise că se întâmplase în Tulle. Falca îi era încleştată, iar Eliane îi văzu tendoanele gâtului tensionându-se în timp ce înghiţea din nou, cu dificultate. Apoi, el vorbi.

– Au fost spânzuraţi.

Pentru un moment, tăcerea fu asurzitoare, sunându-i în urechi, făcând-o să ameţească.

– Mathieu...?

Aproape se sufocă în timp ce îi spunea numele.

– Nu ştiu, Eliane.

Yves îşi scutură capul, ca şi cum ar fi vrut să alunge imaginile care se formaseră acolo.

– Chiar nu ştiu.

În timp ce intrau în Tulle, ceea ce atrăgea cel mai mult atenţia era tăcerea. Era sâmbătă dimineaţă şi oraşul ar fi trebuit să fie plin de viaţă, cu localnicii adunaţi în cafenele sau în faţa magazinelor. În schimb, o atmosferă stranie de linişte îi înconjura în timp ce camioneta înainta pe străzi. Şi apoi, după ce luară ultima curbă şi ajunseră în centrul oraşului, Yves frână brusc.

Când se întoarseră cu faţa către strada principală, scena era atât de ireală, încât le luă câteva momente pentru a o înţelege. Pe fiecare stâlp de iluminat, până unde vedeau cu ochii, era suspendat câte un trup, spânzurând greu şi nemişcat. De la distanţă, feţele lor păreau aproape liniştite,

mâinile le erau împreunate la spate, iar capetele plecate ca într-o rugăciune.

La zgomotul camionetei, una sau două draperii se mișcară la ferestrele apartamentelor de deasupra magazinelor. Yves opri mașina, iar tăcerea era acum mai zgomotoasă decât fusese motorul vehiculului, suspendată în aer, făcând-o pe Eliane să se simtă și mai amețită. Îi veni să vomite și fu nevoită să înghită cu greu în timp ce o cuprindea amețeala. Respiră adânc și se întoarse să ajungă la coșul cu medicamente al lui Lisette. Simțea o mică alinare strângând mânerul de răchită, chiar dacă știa că medicamentele din coș nu le erau de niciun folos trupurilor spânzurate de stâlpii de iluminat.

Ieșiră încet din camionetă, iar Yves trânti portiera șoferului. Sunetul păru să declanșeze ceva, ca și cum ar fi fost un ordin care să elibereze oamenii închiși în case, îngroziți și traumatizați de scenele la care fuseseră martori. Una câte una ușile se deschiseră, și locuitorii ieșiră, împleticindu-se, în stradă.

Yves își deschise brațele pentru a prinde o femeie care părea să cadă spre ei, trupul ei tremurând incontrolabil.

– Este în regulă. Acum ești în siguranță, îi spuse el, încercând să o calmeze cu cuvinte care însă păreau lipsite de sens.

Yves se întoarse spre Eliane.

– Ia-o, îi zise. Ai grijă de ea.

Apoi opri un băiat – nu mai mare de doisprezece ani – care alerga pe stradă către ei.

– Așteaptă! îi ceru el. Ajută-mă cu scările astea. Ne vor trebui pentru a-i da jos.

Câteva scări erau trântite la pământ în fața grilajului din capătul străzii, aruncate acolo la întâmplare după ce fuseseră folosite pentru scopul lor criminal.

– Fratele meu... suspină băiatul, cu groaza întipărită pe față.

– Care dintre ei este? întrebă Yves, întunecat.

– Cel de acolo.

Băiatul arătă către al treilea stâlp mai departe de ei, unde era suspendat corpul unui adolescent slab.

Yves încuviință.

– Îl vom da jos. Așteaptă aici cu sora mea.

Apăruseră acum câteva femei – și unul sau doi bătrâni –, iar Yves îi dirijă pentru a-i ajuta să ridice scările și să le sprijine de primul stâlp de iluminat.

– Trebuie să acționăm împreună, să îi coborâm cu grijă, spuse el. Dacă puteți ajuta, atunci veniți și stați sub mine. Doi oameni vor trebui să țină scările nemișcate; ceilalți vor trebui să fie pregătiți să preia greutatea în timp ce noi tăiem sforile.

O femeie voinică se cățără pe una din scări și Yves pe cealaltă.

– Dacă eu voi prelua greutatea frânghiei, tu vei putea desface nodul? o întrebă el.

Ea aprobă, cu un gest din cap, concentrată la ceea ce avea de făcut.

Unul câte unul, ei aduseră jos corpurile. Erau cu totul mai mult de nouăzeci, bărbați și băieți.

Eliane făcu tot ce îi stătea în putință pentru a aduce alinare celor care stăteau și priveau, așteptând ca tatăl sau soțul sau fratele lor să fie eliberat de frânghia legată de gât. Brațele întinse primeau trupurile în timp ce erau coborâte cu grijă, și le întindeau pe pavaj. Oamenii aduseră pături și cearșafuri pentru a acoperi corpurile, învelindu-le cu blânde în giulgiurile lor improvizate.

În timp ce Yves muncea, veniră și alții să ajute, aducând mai multe scări, oferind susținere celor care erau devastați de durere.

Era o muncă cumplită, dar nu se opriră nicio secundă, mișcându-se sistematic de la un stâlp la altul. Eliane se afla cam la jumătatea străzii, ghemuită lângă o femeie cu burta umflată de sarcină, îngenunchiată lângă trupul soțului ei când zări o siluetă înaltă croindu-și drum prin mulțimea adunată și venind până la trupurile întinse pe pământ.

La început nu îl recunoscu; părul lui era atât de sălbatic, iar fața îi era ascunsă de o barbă deasă, un partizan tipic. Dar ceva în felul în care mergea – un munte de om mișcându-se cu o grație instinctivă – o făcu să îl privească cu mai multă atenție.

– Mathieu!

La început vocea ei fu doar o șoaptă, gâtul contractându-i-se atât de tare, încât numele lui nu putu să iasă. Dar apoi, ea găsi tăria de a-l striga din nou, mai puternic.

El își întoarse capul zburlit către femeia care îi striga numele și, în timp ce făcea asta, Eliane observă că ochii lui Mathieu erau înnebuniți de o groază pe care nu i-o mai văzuse niciodată înainte.

Ea se ridică și merse către Mathieu, dar chiar și atunci când ajunse la el, acesta privi dincolo de ea, îngrozit de trupurile care încă mai spânzurau în aer. Ea se întoarse să îi urmărească privirea, exact la timp pentru a-l vedea pe Yves coborând cu blândețe trupul unui tânăr în brațele celor care așteptau dedesubt, să ajute. Lacrimile curgeau șiroaie pe fața fratelui ei. Iar apoi ea înțelese că ei așezau la marginea drumului corpul lui Luc.

Nu fu rostit niciun cuvânt. Doar un bocet se auzi, ca plânsul unui animal îndurerat, în timp ce Mathieu

îngenunchea lângă trupul fără viață al fratelui său. Eliane rămase lângă el și privi, neajutorată, cu inima sfâșiată de durere, în timp ce Yves își mută scara la următorul stâlp și ajută la coborârea trupului tatălui lui Mathieu, pentru a fi întins lângă Luc.

Tocmai acum, când nu mai era nimic de spus, singurul lucru la care Eliane se putea gândi erau cuvintele lui Gustave spuse în timp ce priveau stupii arzând: „Fruntea sus, Eliane. Nu le permite să te distrugă și pe tine. Nu îi vom lăsa să ne înfrângă. *Courage*". Se ghemui, strângându-l pe Mathieu în brațele ei, ținându-l cât de strâns reușsi, cu ultimele ei puteri.

Trupurile fură îngropate în cimitir: săpară nouăzeci și șapte de morminte; nouăzeci și șapte dintre bărbații și copiii din Tulle se odihneau acolo. Existau și mai multe zvonuri despre represalii cumplite și despre distrugeri provocate de diviziile germane în timp ce se deplasau spre nord pentru a lupta în ceea ce urma să devină ultima lor bătălie pe pământul Franței. Dar locuitorii micului oraș Tulle erau atât de copleșiți de eforturile de a face față propriei lor dureri, încât istorisirile mai îndepărtate nu îi impresionară prea mult, la momentul respectiv. Era pur și simplu imposibil să se împace cu ceea ce se întâmplase – o imposibilitate cu care comunitatea trebuia să învețe cumva să trăiască.

Îndată ce se încheiară funeraliile, Eliane și Yves îl ajutară pe Mathieu să urce în camionetă și îl luară înapoi la moara din Coulliac. Nu avea pe altcineva din familie în Tulle, așa că familia Martin își deschise larg brațele și îl primi înăuntru.

Dar spânzurarea tatălui și fratelui său fusese mai mult decât putea Mathieu să îndure; el își pierdu abilitatea de a

vorbi din cauza durerii și a traumei provocate de ceea ce văzuse. Aflat în stare de șoc, nu vărsase nicio lacrimă. Părea înghețat, incapabil să înțeleagă ceva, prizonier al temniței tăcute care era acum mintea lui, iar Eliane începea să își piardă speranța că va mai reuși să ajungă vreodată la el. Zi după zi, stătea cu el lângă râu, vorbindu-i încet, pronunțând cuvinte de speranță și iubire care credea că l-ar putea elibera din închisoarea tăcerii.

Știrile începuseră să circule din nou – nu doar zvonuri, ci rapoarte în ziare și voci pe undele radio: în nord se dădea o bătălie crâncenă; germanii luptau pentru a supraviețui pe fiecare front, dar mulțumită Forțelor Aliate, sprijinite de eforturile hotărâte ale luptătorilor partizani de pe întreg teritoriul Franței, cursul războiului se schimbase, ireversibil.

Într-o dimineață mohorâtă, când nori de furtună acopereau cerul de vară, Mathieu stătea sub crengile plângătoare ale salciei cu mâinile împreunate în jurul genunchilor, cu capul aplecat în față, privind indiferent la râul care curgea în apropiere. Eliane îl privi pentru câteva momente, cu inima sângerând de durere pentru bărbatul pe care îl iubea, care cu siguranță încă se mai afla în spatele carapacei ochilor lui goi, dacă ea ar putea găsi cheia care să îi elibereze suferința și dacă ar mai putea ajunge până la el. O rază de soare străpunse brusc norii, iar lumina licări pe spiralele de oțel ale sârmei ghimpate care încă acoperea malul râului. Dincolo de sârma ghimpată, în timp ce norii se împrăștiară, razele soarelui se revărsară peste stăvilar, făcând apa să sclipească într-un milion de lumini mișcătoare.

Dintr-odată Eliane știu ce avea de făcut.

Alergă la hambar și scoase o foarfecă ruginită de sub o stivă de unelte nefolosite. Fără a privi la Mathieu, ea coborî pe malul râului la locul în care ghemul de sârmă ghimpată

bloca stăvilarul. Foarfeca era prea înțepenită pentru a se deschide, dar ea reuși să îi desfacă lamele. Le poziționă în jurul unei spirale de sârmă ghimpată, strânse cu toată puterea din brațele ei subțiri și lamele se închiseră brusc. Fu nevoie de câteva tăieturi puternice, dar în cele din urmă sârma se îndoi, apoi se rupse. Eliane începu să taie altă spirală. Apoi o pereche de mâini puternice îi luară foarfeca, iar ea se trase la o parte pentru a-l lăsa pe Mathieu să taie sârma. El termină repede, punând deoparte ghemele tăiate, ignorând tăieturile provocate de ghimpii care i se agățaseră de mâini, respirând greu în timp ce forța lamele tocite, ruginite ale foarfecii să se închidă din nou și din nou. Ultima spirală sări în bucăți și el lăsă foarfeca jos. Eliane păși pe marginea digului, fără să își mai scoată pantofii, și întinse o mână spre el.

În sfârșit, el o privi în ochi. Privirea ei calmă, gri păru să taie sârma ghimpată care îi ținea prizonieră mintea, iar zâmbetul ei topi gheața care îi cuprinsese inima. Merseră amândoi până spre mijlocul râului, apoi ea se întoarse cu fața spre el. Norii de furtună se îndepărtaseră acum, dezvăluind albastrul cerului de vară din spatele lor. Și în timp ce făceau asta, Eliane văzu aceeași seninătate apărând în ochii lui negri, în timp ce erau spălați de lacrimile care începeau să se reverse din ei.

Ea îi prinse mâinile și rămaseră acolo, în mijlocul râului, cu apa spumegând în jurul gleznelor lor, sunetul ei luând cu ea suspinele deznădăjduite pe care el le scotea în timp ce lacrimile se pierdeau în vălul înspumat care acoperea stăvilarul.

În cele din urmă, când Mathieu își recăpătă din nou calmul, Eliane se întinse lângă el și îi sărută fața, simțind gustul lacrimilor lui sărate.

– Te iubesc, Mathieu, spuse ea.

El se trase înapoi pentru a o privi din nou în față, fața care îi lipsise atât de mult. Și vocea lui sună spart și răguşit, dar era propria lui voce, revenită în sfârşit.

– Te iubesc, Eliane, răspunse el.

Abi: 2017

Casa lui Eliane era situată câteva văi mai departe de Château Bellevue, la jumătatea drumului care urcă peste o coastă de deal, ale cărei pante orientate spre sud, încălzite de soare, acoperite de şi mai multe vii, se întind către pădurile înalte din spatele cabanei ei micuţe de piatră. Exact aşa cum prevăzuse Eliane, se pare că Mathieu a reuşit în cele din urmă să găsească o slujbă de vinificator la un castel din zonă, astfel încât să se poată căsători şi să aibă propria lor casă.

Am emoţii în timp ce Sara parchează maşina în faţa uşii cabanei. Am fost invitate să servim cafeaua de dimineaţă împreună cu Eliane şi Mireille. Mi-am creat deja în minte o imagine a surorilor Martin, în timp ce auzeam povestea vieţilor lor în anii războiului, şi mă întreb dacă voi fi dezamăgită în cazul în care ele se dovedesc a fi complet diferite. Desigur, nu mă aştept să întâlnesc tinerele femei de atunci, Mireille cu buclele rebele, întunecate şi Eliane cu părul ei drept, blond, având nuanţa mierii de albine – de fapt, probabil nici nu le voi recunoaşte, după imaginea pe care mi-o formasem despre chipurile lor, acum că amândouă sunt atât de aproape de aniversarea a o sută de ani.

Sara o ia înainte, pe poartă, unde trandafiri roz pal se întrepătrund într-o abundenţă exuberantă, şi ocolim cabana

până în spate, urmând o alee care duce pe deal către o casă mai mare – probabil castelul viticultorului – abia vizibilă printre copacii de deasupra noastră.

Ușa din spate a cabanei este întredeschisă, și în timp ce Sara bate, mă întorc să privesc în jur la grădina lui Eliane.

În pământul fertil al dealului au fost săpate trei straturi îngrijite, cu legume: pot recunoaște floarea stacojie a fasolei cățărătoare care urcă pe niște pari în formă de colibă și, la capătul rândului, floarea soarelui galben aprins, mai înaltă decât mine, își întoarce fața pentru a urmări soarele în timp ce acesta își urmează ritualul zilnic al înaintării sale pe cer. Pe stratul alăturat văd roșii suculente care atârnă în mănunchiuri ispititoare și sub ele, cuiburi de dovlecei, de-a lungul frunzelor groase ale propriilor lor lujeri întinși pe pământ. În vase de teracotă sunt plantate ierburi care își răspândesc parfumul puternic, medicinal, în aerul care ne înconjoară. Puțin mai departe pe deal, unde grădina întâlnește viile, câțiva copaci formează o linie de protecție. Iar sub acești copaci se află trei stupi albi. Imaginea lor mă face să zâmbesc.

Și mai sus, către vârful pantei, unde viile întâlnesc pădurea, se află un zid alb care încadrează o porțiune de pământ. Sara observă direcția privirii mele.

– Acolo este îngropat Mathieu.

Ușa din spate se deschide larg și iese o femeie care este prea tânără pentru a fi Eliane sau Mireille. O cuprinde pe Sara într-o îmbrățișare călduroasă, sărutând-o pe ambii obraji înainte de a se întoarce spre mine.

– Bun venit, Abi. Am auzit o mulțime de lucruri despre tine.

Strălucind de încântare, Sara pune un braț pe umerii femeii.

– Aceasta este surpriza suplimentară pe care ţi-am pregătit-o!

O privesc pe femeie, cu un zâmbet uimit, dar (sper eu) încă politicos. Are obrajii trandafirii şi ochii căprui, strălucitori, şi îşi poartă părul cărunt strâns la spate într-un coc puţin cam rebel.

– Mă bucur să te cunosc, spune ea. Eu sunt Blanche. Blanche Dabrovski-Martin.

Rămân mută. Iar când reuşesc să scot câteva cuvinte, exclam, lipsită de tact:

– Blanche! Eşti încă aici!

Ea râde.

– Sunt. Sau, mai precis, m-am întors. Anul trecut, când l-am pierdut pe Mathieu, m-am hotărât să mă mut definitiv de la Paris şi să îi ţin companie lui Eliane. Şi este atât de minunat să fii din nou acasă.

– Paris? repet eu. Dar cum...? Când...?

Întrebările se înghesuie în mintea mea atât de rapid, încât nu le pot formula clar.

Blanche îmi ia mâna şi mă conduce spre o masă mică şi nişte scaune din fier forjat aşezate lângă uşa de la intrare, sub o pergolă umbroasă. Flori în formă de trompetă, de culoarea flăcărilor luminoase, atârnă în mănunchiuri în jurul nostru, bolta deasă a frunzelor lor formând un acoperiş deasupra capetelor noastre. Albine îşi îngroapă capul în florile stacojii, extrăgând de zor nectarul din ele şi transportându-l înapoi la stupi.

– Ştiu, sunt atât de multe de întrebat şi atât de multe de povestit. Sara mi-a spus cât de mult te-a captivat povestea lui Eliane.

Blanche zâmbeşte.

– După război, tatăl meu, care luptase împreună cu Forţele Aliate, a revenit în Paris pentru a ne căuta, pe mama şi pe mine. Nu ar fi existat nicio cale de a-i spune că Esther murise şi că familia Martin mă luase la ea. Dar el a găsit-o pe Mireille prin intermediul atelierului unde lucrase Esther. Ea l-a adus aici, la moară. Îţi poţi imagina cum a plâns când m-a văzut şi când Lisette i-a înmânat certificatul meu de naştere, dintre paginile cărţii ei cu remedii pe bază de plante, unde fusese ascuns atât de mult timp. Şi astfel ne-am regăsit. El şi cu mine ne-am stabilit la Paris, dar am fost mereu vizitatori obişnuiţi pentru cealaltă familie a mea, aici în *Sud-Ouest*.

– Acum, continuă ea, voi două rămâneţi aici cât timp pregătesc eu cafeaua. Eliane va ieşi imediat. Mireille nu este încă aici, dar cred că unul dintre nepoţi o va aduce în scurt timp.

În timp ce Blanche se grăbeşte din nou înăuntru, auzim sunetul motorului unei maşini şi o camionetă albastră învechită urcă pe drum şi parchează lângă cabană. Un tânăr jovial sare de pe locul şoferului, făcându-ne semn cu mâna şi înconjurând maşina pentru a ajuta pe cineva de pe locul pasagerului.

Sprijinindu-se de braţul lui, o bătrână micuţă, aplecată, se îndreptă către noi, iar Sara şi cu mine sărim în picioare. Părul cârlionţat al femeii este la fel de alb ca îngheţul iernii, dar când ajunge lângă mine mă cântăreşte din priviri cu nişte ochi la fel de inteligenţi şi cu o privire la fel de ascuţită ca ale unei păsări.

– *Bonjour*, Abi. Sunt Mireille Thibaud.

Îmi scutură mâna şi observ că degetele îi sunt noduroase şi umflate din cauza artritei.

– Iar acesta este unul dintre nepoții mei, Luc. Tocmai și-a luat permisul de conducere, așa că tatăl lui i-a permis să folosească vechea lui camionetă. O aventură pe cinste, să primim amândoi permisiunea să ieșim de capul nostru pentru prima dată, nu-i așa, Luc?

El zâmbește.

– *Oui, mamie.*[1]

Întorcându-se spre noi, ne strânge și el mâinile, apoi spune:

– Și prețul pe care trebuie să îl plătesc pentru acest privilegiu este că trebuie să fac și cumpărăturile. Mă voi întoarce în aproximativ o oră.

– Nu uita să conduci cu grijă, așa cum ți-au spus! strigă Mireille în urma lui, tonul ei tachinându-l afectuos.

În ciuda vârstei ei înaintate, recunosc modul de exprimare plin de viață și simțul umorului, din descrierile Sarei.

Reapare Blanche, ducând o tavă pe care o așază pe masa micuță. Cești și farfurioare frumoase de porțelan, decorate cu fluturi, stau lângă o farfurie cu câțiva biscuiți cu unt.

Și apoi e acolo: Eliane. Aș recunoaște-o oriunde. Este mai înaltă și stă mai dreaptă decât sora ei mai în vârstă; părul ei drept, alb, este strâns într-un coc, iar fața sa are o formă perfect ovală, structura osoasă fiind încă vizibilă sub pielea înmuiată de vârstă. Dar ochii ei mă impresionează cel mai mult. Mă fixează cu privirea și este liniștea limpede, gri, a unui răsărit de soare.

Mă aștept la o strângere formală a mâinii, dar sunt luată prin surprindere când ea se îndreaptă către mine și mă strânge într-o îmbrățișare călduroasă înainte de a mă săruta pe obraji.

---

[1] Da, bunicuțo (în lb. fr. în orig.). (n. red.)

– Deci tu eşti Abi, spune Eliane.

Mă îndepărtează puţin pentru a mă vedea mai bine, apoi dă din cap de parcă m-ar recunoaşte.

– Mă bucur să te cunosc, în sfârşit, spune ca şi cum m-ar fi aşteptat.

Ca şi cum ar fi ştiut că ne vom întâlni într-o zi.

– Iar eu sunt bucuroasă să văd că încă mai ai albine, spun şi apoi roşesc, când înţeleg că nu este o conversaţie potrivită pentru prima întâlnire cu aceste două bătrâne, pe care nu le-am mai văzut niciodată înainte.

Eliane zâmbeşte. Apoi, de parcă ar fi continuat şi ea o conversaţie pe care o începusem deja, spune:

– Şi ştii, Abi, ele sunt urmaşele albinelor pe care le-am avut la Château Bellevue.

– Dar cum este posibil? Am crezut că au fost distruse de germani?

În timp ce îşi aminteşte, ochii i se întunecă uşor, ca ceaţa deasupra unui râu.

– Da, aşa este, stupii au ars. Dar când m-am întors cu Mathieu în grădina împrejmuită pentru a începe să curăţăm dezastrul pe care îl lăsaseră soldaţii în urma lor, am observat ceva. În liniştea de acolo de sus, o albină a început să bâzâie printre florile de muşeţel şi mentă. Apoi alta, şi alta. Şi, în timp ce noi priveam, au zburat înapoi într-o gaură în zid. Vezi tu, unele dintre albine supravieţuiseră incendiului, şi au fost suficient de multe pentru a forma o nouă colonie. Iar anul următor, când au roit, am reuşit să umplu un nou stup. Şi aşa au continuat, peste ani.

Eliane priveşte înspre deal către stupii de sub copacii cu frunze dantelate.

– Salcâmi, dă ea din cap. Şampania mierii.

Rămânem şi discutăm timp de aproape două ore. Şi, în timp ce facem asta, mi se pare că surorile Martin întineresc, devenind încă o dată fetele care erau cu mulţi ani în urmă.

Eliane îmi arată fotografia unei familii zâmbitoare – o femeie stând între soţul ei şi trei fiice drăguţe, cu părul întunecat.

– Poţi să ghiceşti cine este? mă întreabă, arătând cu degetul.

Îmi ia doar un moment să înţeleg.

– Este Francine? întreb cu uimire.

Eliane încuviinţează.

– Am ştiut întotdeauna că o voi vedea din nou într-o zi. Trăieşte în Montreal. Numele fiicelor ei sunt: Eliane, Lisette şi Mireille.

Până când Luc soseşte din nou cu camioneta pentru a o duce pe Mireille înapoi acasă, pot să îmi dau seama că amândouă surorile au început să obosească.

Eliane ne conduce la maşina parcată în faţa cabanei ţinându-ne de braţ, pe mine şi pe Sara.

– Îţi mulţumesc că ne-ai primit astăzi aici, Eliane. Şi îţi mulţumesc, de asemenea, pentru mult mai multe. Ştii, povestea ta m-a ajutat să îmi înţeleg propria forţă – puterea rezistenţei umane în faţa fricii şi a abuzului.

Ea aprobă, cântărindu-mă cu privirea aceea fermă şi gri a ei, şi mă simt de parcă îmi citeşte propria poveste, uitându-se la cicatricile de pe braţele mele, înţelegând ceea ce se află dincolo de suprafaţă.

– Eşti mai puternică decât crezi, Abi.

Cuvintele ei sunt un ecou al celor pe care deja mi le spusese în visele mele.

– Ştii, spune ea, Franţa a ales să încerce să uite ceea ce s-a întâmplat în timpul războiului; a fost prea mult, prea

devastator. A trebuit să luăm decizia de a îngropa trecutul odată cu morții noștri și de a ne continua viața. Dar, în același timp, adevărul despre ceea ce s-a întâmplat este încă cu noi.

Și apoi duce mâna la buzunarul fustei și scoate un pătrat împăturit de mătase stacojie.

– Eșarfa! exclam. Încă o mai ai!

– Da, zâmbește ea. Puțin decolorată și uzată cu trecerea timpului, ca noi toți, dar am avut întotdeauna grijă de ea. M-am gândit că ți-ar plăcea să o vezi. M-am simțit mereu curajoasă atunci când am purtat-o. Și, desigur, m-a ajutat să comunic lucruri care nu ar fi putut fi spuse la acea vreme.

Rămân fără cuvinte în timp ce ea pune pătratul de mătase moale în mâna mea. Îl scutur și observ că desenul este încă viu și frumos. Chiar dacă materialul este atât de delicat acum, această rămășiță fragilă încă păstrează vii speranța, energia și forța, și reprezintă o amintire tangibilă a modului în care Eliane și-a rămas fidelă ei însăși. Și știu că este doar imaginația mea, dar o mică parte din această forță pare să mi se scurgă din eșarfa uzată de mătase în mâini și să circule în sus prin brațele brăzdate de cicatrici, făcându-mă și pe mine să mă simt curajoasă.

Eliane: 1944

Ultimele luni ale războiului fuseseră violente şi haotice pe teritoriul Franţei, cu veşti despre bătălii auzindu-se ici şi colo în timp ce conflagraţia se îndrepta către final. Şi, în vidul lăsat de plecarea germanilor, oamenii luară legea în mâinile lor, zbătându-se să restabilească un fel de ordine în ţara traumatizată şi divizată, în timp ce ea se clătina din temelii din pricina moştenirii anilor de ocupaţie.

Dură o vreme până ce viaţa reveni la normal în Coulliac, după plecarea germanilor, dar Eliane ştia că cea mai bună soluţie era ca ei să încerce să continue cu rutina şi cu ritmul vieţii cât de bine puteau. Aşa că încărcă ultimele borcane cu miere şi ceară de albine în camionetă şi conduse până la piaţă pentru a-şi instala standul.

Pe măsură ce oamenii îşi făceau curaj să iasă din case, piaţa devenea mai animată decât fusese în ultimele luni. Ei făcuseră la început câteva încercări timide, precum căprioarele părăsind adăpostul pădurii şi păşind în câmp deschis, încordaţi şi temători, dar apoi începură să se relaxeze în timp ce puteau în sfârşit să se amestece în mulţime şi să îşi salute prietenii şi vecinii, fără să simtă ochii atenţi ai germanilor aţintiţi asupra lor. Mai rămăseseră foarte puţine afaceri – erau doar câţiva comercianţi, iar cei care se aflau acolo aveau încă şi mai puţine mărfuri de expus –,

dar se simţeau bine să poată umbla nestingheriţi prin piaţă, să stea la cafenea, să discute despre evenimentele importante ale ultimei săptămâni, să vorbească şi să poată râde din nou, sperând, *crezând*, că erau liberi în sfârşit. Eliane flutură mâna spre Mathieu şi Yves, care îşi scoseseră scaunele afară din cafenea, pe trotuar, de unde salutau numeroşii prieteni care treceau pe lângă ei.

Dintr-odată, în partea îndepărtată a pieţei se produse agitaţie şi înghesuială în timp ce un grup de oameni venea de după colţ, împingând un străin în faţa lor. Eliane îşi rearanja mica piramidă de borcane de pe tarabă, încercând să o facă să arate ca şi cum ar fi avut totuşi ceva de vânzare; ea ridică ochii, distrasă de insultele şi huiduielile lor. Grupurile de oameni adunaţi laolaltă se despărţiră pentru a înconjura bărbatul, iar străinul se împletici în spaţiul creat de mulţime în mijlocul pieţei.

Atunci Eliane privi cu mai mare atenţie şi icni, cu groază. Pentru că înţelese dintr-odată că acela nu era un străin, de fapt.

Bărbatul pe care ei îl îmbrânceau era de fapt Stéphanie. Dar era aproape de nerecunoscut. Capul îi fusese ras şi bluza ruptă, atârnând unde fusese sfâşiată, lăsând la vedere pielea de dedesubt. Şi, la baza gâtului, avea mâzgălită grosolan o svastică neagră. În timp ce Stéphanie încerca să rămână dreaptă, întinzând o mână spre fântână pentru a-şi menţine echilibrul, Eliane văzu că pielea din jurul dezolantei embleme negre era roşie şi rănită şi înţelese că fusese desenată cu smoală fierbinte.

La început îi fu greu să înţeleagă ce strigau bărbaţii, dar apoi Eliane auzi cuvintele „colaboraţionistă" şi „informatoare". Stéphanie se retrăsese spre pietrele de la baza fântânii, în timp ce bărbaţii se apropiau, ameninţând

şi scuipând, însă ea încă mai încerca să rămână dreaptă şi sfidătoare.

Eliane se grăbi să ajungă la ei şi păşi între bărbaţi şi fată.

– Opriţi-vă! strigă ea, desfăcându-şi larg braţele ca şi cum ar fi vrut să îi ţină, fizic, la depărtare. Era îngrozită şi inima îi bătea cu putere, dar se simţea puternică şi curajoasă.

– Ajunge! Nu credeţi că am suferit cu toţii destul, până acum?

– Ha! Altă colaboraţionistă? spuse în batjocură unul dintre bărbaţi. Încerci să o protejezi pe stricata asta de prietenă a ta? Crezi că veţi scăpa, nu-i aşa, *colaboratoare la orizontală*? Culcându-vă cu Miliţia, probabil şi cu Gestapoul. Denunţându-vă vecinii în schimbul câtorva zorzoane.

Bărbatul veni mai aproape de ea şi scutură capătul eşarfei roşii de mătase, care era înnodată la gâtul lui Eliane.

– Şi apoi etalându-le în faţa noastră.

– Să o luăm şi pe ea! strigă altul.

Unul dintre bărbaţi se întinse şi apucă braţul lui Eliane, iar ea ţipă, ca un animal încolţit, dând frâu liber la toată teama, mânia şi suferinţa pe care i le provocase războiul, şi pe care le purtase în tăcere de atât de mult timp. De parcă vocea ei ar fi avut putere, în sens fizic, bărbatul fu aruncat în spate, departe de ea, şi căzu la pământ.

Şi atunci ea realiză că Mathieu era acolo.

– Dă-te de pe ea! Nu a făcut nimic altceva decât să încerce să vă protejeze, pe voi şi familiile voastre.

Vocea lui Mathieu răsună în piaţă în timp ce păşi între Eliane şi mulţime.

Apoi i se alătură Yves formând împreună o barieră de netrecut şi protejându-le astfel pe cele două tinere.

La vederea lor, gloata de bărbaţi deveni tăcută. Era bine cunoscut faptul că amândoi, Yves Martin şi Mathieu

Dubosq, erau *maquisards* cu experienţă, care luptaseră în bătălia contra germanilor. Nimeni întreg la minte nu ar fi îndrăznit să îl provoace pe oricare din ei, cu atât mai puţin pe amândoi, aşa cum stăteau acolo umăr lângă umăr.

Mutându-se de pe un picior pe celălalt şi murmurând câteva proteste, bărbaţii rămaseră nemişcaţi pentru încă câteva momente, apoi începură să se îndepărteze, lăsând cele patru persoane în spaţiul din mijlocul pieţei.

– Te simţi bine? o întrebă Mathieu pe Eliane.

– Da, sunt bine.

Eliane stătea cu pumnii încleştaţi şi întregul corp îi tremura incontrolabil, dar altfel era nevătămată.

– Dar Stéphanie...? se întoarse ea către silueta cu capul ras care se prăbuşise acum lângă fântână.

Eliane îngenunche lângă ea şi îi atinse braţul cu blândeţe. Stéphanie tresări şi se trase înapoi.

– Este în regulă. Acum eşti în siguranţă. Ei nu-ţi vor mai face niciun rău, murmură Eliane liniştitor.

Cu mare grijă, ea încercă să aranjeze bucăţile bluzei sfâşiate pentru a acoperi pielea înroşită, vopsită cu smoală. Apoi îşi dezlegă eşarfa şi o scoase.

– Vrei asta? Să îţi acoperi capul?

Stéphanie se îndreptă şi îşi trecu o mână peste scalpul ciupit cu briciul. Brusc, ochii i se umplură de un amestec de şoc şi ruşine. Dar apoi împinse deoparte mâna întinsă a lui Eliane, refuzând cu dispreţ eşarfa şi sări în picioare.

– Nu am avut niciodată nevoie de mila ta, Eliane Martin, şi nu am de gând să încep acum.

Scuipă cuvintele, disperată în durerea şi furia ei. Încrucişându-şi braţele peste piept şi adunându-şi bluza cu o mână la baza gâtului, ea îşi ridică bărbia şi ieşi – doar puţin nesigură – afară din piaţă.

Nu privi nicio clipă înapoi, chiar dacă știa că pleca pentru totdeauna.

În timp ce mulțimea se împrăștia, Mathieu și Yves o ajutară pe Eliane să se întoarcă la tarabă și începură să împacheteze în tăcere puținele borcane care mai rămăseseră, amintiri dureroase a ceea ce se întâmplase cu albinele lui Eliane.

Abi: 2017

Este mijlocul lui octombrie acum, iar noi ne pregătim pentru ultima nuntă a sezonului, la Château Bellevue. Sara ne-a spus că aceasta este nunta prietenilor ei, Christiane și Philippe, și că va fi una plină de bucurie. Mireasa tocmai a trecut printr-un tratament pentru cancer. Din fericire, Christiane se află acum oficial în remisie, așa că nunta ei va fi, în primul rând, o celebrare a recuperării sale.

Bănuiesc că niciodată previziunile meteo nu au fost consultate atât de des, de când au început să se organizeze nunți la Château Bellevue. Este acea perioadă a anului în care ar putea fi o minunată vară indiană, cu zile însorite, călduroase, care scaldă viile într-o lumină blândă, zile care vor face ca vinul să fie rotund și plin; ori s-ar putea ca norii să își croiască drum dinspre nord, acoperind totul cu umbra lor gri, ceea ce va însemna o recoltă slabă, și ar umbri oarecum nunta lui Christiane și a lui Philippe. Prognoza meteo e incertă, dar toată lumea din Coulliac își dorește ca vremea să rămână bună. Dacă simpla voință umană ar putea asigura o zi perfectă pentru acest cuplu, atunci noi toți vom ajunge acasă la timp și uscați. Dar, după cum remarcă Karen cu înțelepciune de fiecare dată când pregătim următoarea nuntă, poți organiza majoritatea lucrurilor – dar nu și ploaia.

Din fericire, în timp ce mă grăbesc să urc dealul în dimineaţa nunţii lui Christiane, cerul este perfect, albastru, iar vălul subţire de ceaţă s-a ridicat deja de pe suprafaţa râului. Dacă aş fi avut timp, aş fi zăbovit pentru câteva momente sub salcie, privind apa adunându-se în bazinul întunecat de sub dig, unde ultimele rândunele ale verii zboară razant la suprafaţa apei, şi râul se revarsă vesel peste marginea digului, abandonându-se apoi călătoriei care îl aşteaptă. Dar cu siguranţă în aceasta dimineaţă nu este timp. Trebuie să ajung sus la castel pentru a le ajuta pe Sara şi Karen cu ultimele pregătiri. Suntem mult mai implicate în organizarea acestei nunţi decât am fost în organizarea oricărei alte nunţi din acest sezon. În mod obişnuit, în ziua cu pricina soseşte o armată de ospătari, florari, coafeze, cosmeticiene şi muzicieni care fac totul, dar de data aceasta este o chestiune locală, de familie, şi va fi mai greu pentru noi toţi.

Bucătăria este tăcută când ajung acolo şi Sara îmi dă o cană cu cafea.

– Mai bine o bei acum – este posibil să nu mai avem nicio şansă să bem una, mai târziu, îmi spune zâmbind.

Şi are dreptate. Castelul fierbe în curând de activitate, iar Sara, Karen şi cu mine dirijăm o mică armată de ajutoare.

În bucătărie, Sara conduce un batalion de localnice care fac trandafiri din ridichi şi coroane din castraveţi pentru a orna platourile cu mezeluri pregătite de soţia şi fiica măcelarului, ce urmează a fi servite alături de cupe de şampanie în timp ce se vor face fotografii, după slujbă.

Patiseria ne-a trimis o duzină de tarte cu pere şi cremă *frangipane*, cu o glazură aurie, bogată, strălucitoare, care sunt aşezate pe o masă mare în bibliotecă pentru a fi păstrate în siguranţă.

Pe un colţ de iarbă dincolo de marchiză, pe partea coamei de deal aflată în bătaia vântului, Thomas şi Jean-Marc au săpat o groapă puţin adâncă şi un foc uriaş este aprins pentru *méchoui*[1]. Mormanul înalt de crengi de măr arde la început cu o flacără puternică şi va continua să ardă toată ziua, scăzând într-un pat strălucitor de jăratic care va prăji perfect mielul pus la frigare. Apare şi Thomas căutând o prelată pentru a ridica o copertină deasupra mielului, în cazul în care vremea se schimbă.

Am fost desemnată să conduc operaţiunile de aranjare a meselor în marchiză, în fruntea unei trupe proprii. Întindem feţe de masă curate, cu miros de lavandă, pentru a se asorta cu husele albe ale scaunelor, care sunt legate cu funde stilate – aşa încât cortul pare că este umplut de un stol de fluturi. Împăturim elegant şerveţele de in proaspăt spălate în formă de flori de crin şi le punem în paharele de vin din dreptul fiecărui scaun; paharele strălucesc şi licăresc ca diamantele acolo unde lumina soarelui întâlneşte sticla, concurând pentru captarea atenţiei cu strălucirea tacâmurilor lustruite temeinic.

Una dintre mătuşile lui Christiane a consultat cu atenţie diagrama de organizare a mesei, apoi ea şi fiica ei au plasat la locurile potrivite numele invitaţilor, pe care una dintre domnişoarele de onoare le-a scris de mână, caligrafic. Pachete mici cu migdale zaharisite, legate cu panglici aurii, sunt aşezate lângă fiecare nume, ca daruri pentru invitaţi.

Şi la un capăt al mesei aşezăm tortul de nuntă, la loc de cinste. A fost trimis de altă mătuşă, care a stat trează până

[1] Specialitate culinară provenită din Africa de Nord, constând dintr-un miel întreg, prăjit într-o frigare care se roteşte lent deasupra unui pat de cărbuni (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

la ora două în această dimineață pentru a-l glazura, așa încât să fie gata la timp. Odată ce tortul este așezat în siguranță la locul lui, ea glazurează cu atenție ultimele linii pe cele trei niveluri, iar Sara îi aduce fire de caprifoi cu parfum dulce pentru a le aranja în jurul lui.

Aranjamente de frunze și flori legate cu mai multe fâșii de caprifoi au fost prinse în spatele mesei principale, iar acum Sara și ajutoarele ei aranjează buchete de trandafiri, lavandă și flori albe delicate de *gaura* care par că plutesc ca fluturi mici în centrul fiecărei mese. Și am observat – pentru că nu am putut să rezist și am tras cu ochiul când treceam grăbită cu un teanc de fețe de masă – capela împodobită cu și mai multe buchete de verdeață, și vasele ample de sticlă, împrumutate de florar, care au fost amplasate la intrare și la altar, ticsite cu steluțele spectaculoase, cu parfum dulce, ale fiecărui crin alb pe care am reușit să punem mâna, de aici și până la Bordeaux.

Până la ora prânzului totul a fost aranjat și armata de ajutoare a dispărut, mergând să se pregătească pentru ceremonie și pentru petrecere. Sara, Karen și cu mine am luat la repezeală un prânz improvizat, constând din pâine cu brânză, în jurul mesei din bucătărie, iar Sara și-a verificat listele, bifând sarcinile pe care le terminasem.

– Cred că suntem aproape gata.

Se oprește să consulte din nou prognoza meteo pe telefon și face o grimasă.

– Încă este incertă, pentru mai târziu.

Se sprijină de spătarul scaunului pentru a vedea dincolo de ușa bucătăriei. Încep să se adune grupuri mari de nori, formând pe cer contururi asemănătoare cu urmele lăsate de peștii argintii care înoată în bazinul de sub dig.

– Să sperăm că va fi bine până vor sosi toți, iar mai târziu, dacă va fi să plouă, să plouă după ce vor fi cu toții în marchiză. O să fie un pic de incertitudine, totuși. Abi, vrei să îl rogi pe Jean-Marc să scoată umbrelele din hambar, în cazul în care vom avea nevoie de ele până la sfârșitul nopții?

Experiența i-a învățat pe Sara și Thomas că trebuie să fie pregătiți indiferent de vreme, așa că pot pune la dispoziția oaspeților o colecție de umbrele largi din material plastic transparent, suficient de mari pentru a proteja chiar și cele mai sofisticate coafuri sau cele mai ample pălării.

Intră Thomas, fluierând binedispus și mirosind vag a fum. Se oprește, în trecere, pentru a o săruta pe Sara pe creștetul capului, iar ea se întoarce și îi zâmbește.

– Uite ceva de mâncare, dacă tu și Jean-Marc vreți, îi propune ea.

El ia două sticle de bere din frigider și adună resturile baghetei în îndoitura brațului, apoi ia o bucată de cârnat uscat.

– Mulțumesc, asta ne va ajuta. Suntem pe cale să punem carnea – focul este perfect.

– Ei bine, ar trebui să te asiguri că îți lași suficient timp pentru un duș înainte să te schimbi – nu putem avea un DJ mirosind ca o friptură!

Petrecerea de nuntă începe la ora două, așa că ei se pot îmbrăca aici. Sara și Thomas le-au lăsat castelul la dispoziție pentru noapte, dormitoarele au fost pregătite și Sara a aranjat buchete îmbietoare de flori de câmp și o sticlă de șampanie la gheață în dormitorul principal pentru a-i ajuta pe mireasă și însoțitorii ei să își recapete puterile.

Christiane radiază în ziua nunții ei – chiar dacă dincolo de aparențe există o fragilitate care se poate vedea în umbrele de sub ochii ei și în conturul ascuțit al

claviculelor. Familia şi stolul de domnişoare de onoare se agită neliniştiţi în jurul ei, dar îi îndepărtează, râzând.

– Sunt în regulă, *maman*, nu-ţi face griji. Am dormit atât de bine noaptea trecută. Oh, Sara, totul arată perfect. Îţi mulţumesc că ne ajuţi să facem asta. Ştiu cât de mult aţi muncit cu toţii.

Sara îmi spune că rochia de mireasă a lui Christiane a fost cumpărată acum câteva săptămâni dintr-un magazin pentru mirese din Bordeaux. A fost nevoie de câteva ajustări pentru că mireasa a luat câteva kilograme urmându-şi tratamentul – un semn bun – şi Mireille însăşi, extraordinara noastră croitoreasă pariziană locală, a insistat să supravegheze modificările care au trebuit făcute pentru a se potrivi perfect. Deoarece articulaţiile proeminente ale mâinilor şi vederea slăbită nu i-au mai permis să execute cusăturile cu acurateţea de altădată, Mireille a supravegheat îndeaproape modificările făcute de una dintre nurorile ei. Ele au trimis rochia ieri, iar Sara a atârnat-o în şifonierul înalt din dormitorul principal, acoperită cu un cearceaf curat de bumbac pentru a o păstra în siguranţă.

Până la urmă a ieşit perfectă: gulerul înalt şi mânecile lungi sunt dintr-o dantelă de culoarea fildeşului, care curge în falduri peste partea superioară a rochiei, mulată pe corp, şi peste fustă, punând în evidenţă silueta lui Christiane. Părul ei brunet este tuns scurt, de parcă abia acum ar creşte din nou, dar stilul *gamine*[1] se potriveşte cu rochia sa.

În timp ce sosesc invitaţii, muzica se revarsă din interiorul capelei în întreaga curte. Patru dintre prietenii lui

[1] Ştrengar, poznaş, copil obraznic sau o femeie subţire, elegantă, şic (în lb. fr. în orig.). (n. tr.)

Philippe şi ai lui Christiane s-au strâns împreună pentru a forma un cvartet de coarde improvizat; ei cântă acum în capelă şi vor cânta şi atunci când se vor servi băuturile, după ceremonie. Îndată ce toţi şi-au ocupat locurile, departe de acordurile uşoare ale muzicii, se aşterne o atmosferă de nerăbdare tăcută. Există mereu această etapă în derularea evenimentelor oricărei nunţi, dar astăzi pare să fie încărcată cu mult mai multe semnificaţii: aceasta nu este doar o nuntă; este o afirmare a vieţii şi a speranţei, a curajului şi a puterii tăcute, fericirea sfidătoare care există alături de tristeţe şi teamă.

M-am oferit voluntar să supraveghez lucrurile în timpul slujbei, ca să avem totul pregătit pentru petrecere imediat după aceea, aşa că privesc din uşa bucătăriei în timp ce Sara şi Thomas – arătând la fel de eleganţi ca oricare dintre ceilalţi invitaţi acum, după ce au avut ocazia să facă duş şi să se schimbe – se opresc înainte de a intra în capelă, iar el o strânge în braţe şi o sărută. Ea îi zâmbeşte, apoi aruncă o privire înapoi şi îşi flutură uşor mâna spre mine. Îi răspund, arătându-i semnul cu degetul mare în sus, înainte de a-i sugera să intre în capelă şi să nu îşi mai facă griji pentru nimic; mă descurc. Şi dintr-odată realizez că mă simt încrezătoare şi puternică, mai sigură pe mine decât am fost vreodată. Ştiu că mi-am câştigat locul ca un membru respectat al echipei Sarei şi a lui Thomas; mă văd acum prin ochii lor şi înţeleg cât de pricepută şi de energică pot să fiu.

Rămân şi privesc, zâmbind, cum domnişoarele de onoare coboară scara din faţă şi traversează curtea către uşa capelei. Şi atunci apare mireasa.

În acel moment, frumuseţea ei îţi taie pur şi simplu răsuflarea.

Iar soarele de după-amiază împinge deoparte norii tot mai denşi şi luminează aleea, în timp ce tatăl lui Christiane îi ia braţul şi îşi conduce fiica spre propria ei nuntă.

Cina în marchiză a decurs foarte bine. Soarele a rămas în afara norilor după ceremonia din capelă, astfel că noi am putut circula printre invitaţi cu platouri cu mezeluri şi aperitive calde în timp ce ei sorbeau din paharele de şampanie, pe pajişte. Probabil că fotografiile arată minunat, având în fundal pietrele calde ale castelului şi grădina delicată amenajată de Sara.

Trebuie să fie şi câteva fotografii reuşite cu ei tăind tortul mai devreme, Christine insistând că mătuşa ei trebuie şi ea inclusă, drept mulţumire pentru aşa o creaţie magnifică.

Apoi toţi invitaţii şi-au găsit locurile la mesele din marchiză şi noi am adus mielul, suculent şi prăjit perfect, şi boluri de salată. Vinul roşu de la Château de la Chapelle – făcut de fratele lui Thomas – este acompaniamentul perfect şi nivelul de zgomot din cort se ridică la un crescendo vesel care trece dincolo de acoperişul de pânză. Este o seară călduroasă şi încă uscată, din fericire, aşa că suntem în măsură să legăm înapoi marginile marchizei şi să lăsăm aerul nopţii să pătrundă înăuntru pentru a răcori obrajii îmbujoraţi ai invitaţilor.

În timp ce noi debarasăm şi începem să servim felii din tartele cu cremă *frangipane*, sunt aduse mai multe sticle de şampanie şi paharele sunt umplute din nou, pregătite pentru discursuri. Se aşterne tăcerea în timp ce cavalerul de onoare atinge cu o furculiţă marginea paharului şi se ridică pentru a prezenta primul vorbitor. Spre surprinderea tuturor, o numeşte pe mireasă.

În timp ce începe să vorbească, Christiane se apleacă pentru a-l ține de mână pe Philippe.

– Nici măcar nu pot să îmi găsesc cuvintele pentru a vă spune cât de bucuroasă sunt să fiu aici, spune ea, și cât de mult înseamnă pentru mine să vă văd astăzi pe toți aici. Acest eveniment a fost atât de bine organizat, mulțumită eforturilor supraomenești ale Sarei, Thomas Cortini, și atât de mulți alții dintre voi. Știu cât de mult efort ați depus cu toții ca să faceți această zi perfectă pentru mine și Philippe al meu. Vreau ca fiecare dintre voi să știe cât de mult înseamnă asta pentru noi. Deci acest prim toast este din partea mea pentru voi toți.

Se oprește pentru a-i zâmbi soțului ei și pentru a-l strânge de mână, apoi continuă.

– Când eram la spital, în timpul tratamentului, Philippe mi-a dat un bilet, pe care l-am ținut mereu cu mine. Acolo scrie: „Viața nu este despre a aștepta ca furtuna să treacă, este despre a învăța să dansezi în ploaie". Aceasta este lecția pe care a trebuit să o învățăm. Și este una pe care ne-o vom aminti mereu în viitorul pe care îl vom petrece împreună. Deci acesta este toastul meu pentru voi toți: pentru dansul în ploaie!

Își ridică paharul și adaugă, cu un zâmbet:

– Dar aveți voie și să beți ceva, pentru că doar Dumnezeu știe cât de mult timp vor continua celelalte discursuri. În cinstea tuturor!

În mijlocul unui amestec de râsete și lacrimi, toți invitații se ridică în picioare și își înalță paharele, cu fața spre ea.

Zâmbesc și eu, în sinea mea. Pentru că mă gândesc că este o lecție pe care am învățat-o foarte bine vara asta. Prin intermediul Sarei care mi-a spus povestea lui Eliane, am învățat importanța de a rămâne fidel față de ceea ce

contează cu adevărat: iubirea, loialitatea şi a-ţi trăi viaţa aşa cum este menită să fie trăită. Şi apoi îmi dau seama că Jean-Marc mă priveşte de dincolo de marchiză; şi aşa că nu îmi mai zâmbesc mie – îi zâmbesc lui.

În timp ce oaspeţii îşi termină desertul şi golesc ultimele picături de şampanie, încep să curăţ mesele. Sara vine şi îmi ia o stivă de platouri.

– Oh, nu, nu vei face asta, Abi, spune ea. Vom lăsa totul pentru dimineaţă. Vei veni cu toţi ceilalţi în hambar, la petrecere.

Îmi ia mâna şi plecăm chicotind ca o pereche de şcolăriţe, urmând mulţimea care se îndreaptă către hambar, unde Thomas este deja pregătit să pornească muzica, astfel încât Christiane şi Philippe să deschidă primul dans.

Hambarul este ticsit. Pentru o clipă, înconjurată de mulţime, mă aştept să simt acele vechi, familiare vibraţii de panică începând să crească în pieptul meu şi mă întreb dacă pot să fac asta. Dar, spre surprinderea mea, descopăr că nu mă deranjează deloc să fiu într-un spaţiu atât de aglomerat. Tot ce simt este emoţia mulţimii gălăgioase, abandonul celor care s-au dus pe ringul de dans, şi fericirea absolută care umple hambarul până la grinzile care se află mult deasupra noastră. Observ că Jean-Marc este de serviciu la bar, aşa că merg să îi dau o mână de ajutor.

Este atât de cald în hambar, încât am lăsat uşile larg deschise. Într-o pauză scurtă între două melodii, o rafală de vânt se roteşte printre petrecăreţi şi o femeie aflată lângă uşă strigă: „Plouă!" Bineînţeles, norii încep să cearnă o perdea fină de picături.

– Afară! strigă altcineva. La urma urmei, „viaţa nu este despre a aştepta ca furtuna să treacă – este despre a învăţa să dansezi în ploaie!"

Butoiul plin cu umbrele poziționat lângă ușa de la intrare este complet ignorat în timp ce invitații se revarsă afară. Sunt uitate coafurile, machiajele, cele mai bune rochii și costumele elegante, iar Christiane și Philippe conduc dansul. Pantofii cu toc înalt sunt scoși și sacourile aruncate. Thomas crește mult volumul și curtea se umple de muzică, râsete și strigăte de bucurie.

Aștept, privind din ușă. Apoi brusc cineva mă prinde de mână și mă împinge în busculadă, învârtindu-mă în timp ce curentul dansului ne trage înăuntru. Privesc în ochii lui Jean-Marc și ploaia cade ușor peste noi în timp ce dansăm împreună.

Și simt că inima începe să mi se deschidă și să ajungă din nou până la lumea exterioară, precum cârceii delicați ai unei plante după o lungă, lungă perioadă de secetă.

Abi: 2017

Şi acum, sezonul nunţilor s-a încheiat cu adevărat la Château Bellevue. Am fost ocupaţi curăţind în profunzime, împachetând aşternuturile şi punând lenjeriile de pat deoparte pentru perioada iernii, cu flori de lavandă uscate împrăştiate în interior, aşa încât primăvara viitoare, când vor fi scoase pentru următorul sezon, vor avea un aer proaspăt şi un miros plăcut. Thomas şi constructorii încă mai lucrează la moară, dar camerele au prins deja contur şi vor fi terminate la timp pentru anul viitor, cazând şi mai mulţi oaspeţi. Uşa capelei este încuiată, iar marchiza, locaţia pentru atât de multe momente fericite vara asta, a fost pusă deoparte în hambarul pentru petreceri, unde luminile au fost decuplate şi globul strălucitor oprit.

Am luat o hotărâre. Şi merg să o caut pe Sara în grădina împrejmuită, unde îngrijeşte straturile scoţând ultimele frunze de salată din acest sezon, care au crescut în zilele fierbinţi ale acestei veri indiene de care ne-am bucurat până acum. Frunzele vor ajunge în grămada de compost şi vor fi împrăştiate din nou pe sol primăvara viitoare. Pământ pentru pământ.

Când mă vede, Sara se îndreaptă şi îşi împinge o şuviţă de păr după ureche cu dosul palmei.

– Îmi place această perioadă a anului, îmi spune. Poți să simți cum grădina începe să se pregătească din nou pentru odihna de iarnă, după tot efortul pe care l-a depus în timpul verii.

Zâmbesc.

– La fel ca tine și Thomas. Cred că sunteți nerăbdători să vă întoarceți în casa voastră, pentru iarnă.

Ea râde.

– Ne iubim munca, dar ai dreptate; va fi plăcut să reluăm cealaltă parte a vieții noastre.

Privesc la pădurile și dealurile de dincolo de grădina împrejmuită, unde terenul coboară spre râul din valea aflată mult dedesubt.

– Am de gând să mă întorc la Londra, îi spun. Am hotărât că a sosit timpul să îmi închei treburile acolo – să vând apartamentul, să îmi termin studiile. Iar apoi voi vedea unde mă va duce viața.

Pot să mă imaginez întorcându-mă în oraș din nou și știu că acum voi avea din nou încredere pentru a-mi căuta vechii prieteni și poate pentru a-mi face alții, noi.

– Asta este o veste bună.

Sara mă privește cu atenție pentru un moment, cu ochii ei de culoarea apei întunecate a râului din bazinul de sub stăvilar.

– Ei bine, Thomas și cu mine sperăm că viața te va mai aduce cândva pe aici. Ai fost un dar divin, Abi. Iar acum faci parte din echipă. Ai un job aici anul viitor dacă ai chef de altă vară cu bătăi de cap continue și nicio viață socială!

– Mulțumesc, Sara. Mă voi întoarce.

Și știu că o voi face. Știu că drumurile pelegrinilor, liniile energetice și râurile care trec toate prin acest colț al țării mă vor aduce în curând înapoi în locurile astea. Și

știu că Jean-Marc va fi aici, așteptându-mă, și că vom dansa împreună din nou, nu peste mult timp.

Sara aruncă o privire la ceas.

– Este timpul să plecăm. Eliane și Blanche ne așteaptă.

Conducem spre cabană, așa cum am mai făcut de câteva ori de la prima noastră întâlnire. Cu ajutorul lui Blanche, am completat detaliile poveștii lui Eliane.

Este povestea curajului obișnuit, de zi cu zi. O poveste a voinței de a rămâne fidelă ție însăți în perioadele întunecate, așa încât atunci când, în sfârșit, ești din nou în siguranță, să îți poți recăpăta glasul și să îți trăiești viața eliberată de frică.

M-a învățat despre rezistența spiritului uman.

M-a învățat despre mine.

Când ajungem la cabană, Eliane stă în grădină, moțăind la soare, cu o carte deschisă în poală.

Înăuntru, Blanche fredonează în timp ce prepară prânzul. Peste tot în jurul nostru albinele lui Eliane zumzăie, colectând de zor nectarul din florile pe care ea le-a cultivat pentru ele. În valea de dedesubt, râul, lângă care ea a trăit toată viața, aproape o sută de veri, sclipește cu luminile sale galbene, tăcute.

Sus pe deal, dincolo de salcâmi și de stupi, printre rândurile de viță de vie ale căror frunze sorb roua în ultimele raze ale soarelui, îndulcind strugurii de vin a căror recoltare va începe cât de curând, Mathieu o așteaptă pe Eliane, veghind asupra ei din micul mormânt împrejmuit cu gard alb.

Sara intră în căsuță pentru a o găsi pe Blanche.

În tăcere, astfel încât să nu o trezesc, mă așez lângă Eliane. Foarte ușor îi iau cartea din poală ca să pot marca locul unde a rămas. În timp ce pun semnul de carte

între paginile pe care ea le citește, îmi atrage atenția un rând. Studiez cuvintele cu atenție, lăsând înțelesul lor să mă pătrundă.

Și apoi, după un moment, îmi ridic capul și privesc în jur la locul în care mă aflu.

Mă gândesc la ziua care m-a adus aici.

Și înțeleg că nu am fost niciodată cu adevărat pierdută.

Au milieu de l'hiver, j'apprenais qu'il y avait en moi un été invincible.

În mijlocul iernii, am aflat că există în mine o vară de neînvins.

Retour à Tipasa, Albert Camus (1952)

Nota autoarei

Secretul de la castel a apărut ca rezultat al unei alte cărți scrise de mine, *The French for Always*, care spune povestea zilelor de început ale Sarei la Château Bellevue. În această carte sunt menționate fragmente din povestea lui Eliane în timpul anilor de război, fapt care i-a determinat pe mulți cititori să ceară să știe mai multe.

În afară de câteva orașe pe care le poți găsi pe hartă și anumite evenimente istorice cheie care au avut loc în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, oamenii și locurile la care se face referire în amândouă romanele sunt în întregime fictive. Cu toate acestea, groaznicele evenimente din Tulle au avut loc într-adevăr. În măsura posibilităților, am încercat ca informațiile despre ce s-a întâmplat acolo să fie adevărate, cu toate că unele variază un pic între relatări. În mod inevitabil, mi-am luat niște libertăți literare, de dragul poveștii, dar am făcut-o cu cel mai mare respect față de memoria celor care au murit. Ei nu sunt uitați: în zilele noastre, în fiecare vară, coșuri pline cu flori sunt atârnate pe stâlpii de iluminat din oraș pentru a comemora pe fiecare dintre bărbații și băieții ale căror vieți au fost curmate în acea zi de iunie a anului 1944.

Pe lângă poveștile și amintirile care m-au inspirat, împărtășite cu mine cu atâta generozitate de prietenii mei

din Franța ale căror familii au trăit în anii de ocupație, în scrierea acestui roman mi-au mai fost de ajutor următoarele surse:

Voices from the Dark Years: The Truth About Occupied France 1940-1945, de Douglas Boyd (2007)

SAS Operation Bulbasket: Behind the Lines in Occupied France 1944, de Paul McCue (2009)

Das Reich: The March of the 2nd SS Panzer Division through France, June 1944, de Max Hastings (2010)

In a Ruined State, Chapter 6: „Background to the 10th of June", www.oradour.info/ruined/chapter6.htm, de Michael Williams

Dacă ți-a plăcut această carte, ți-aș fi recunoscătoare dacă i-ai scrie o recenzie. Îmi place să primesc părerile cititorilor și știu că aceste recenzii au jucat un rol important pentru ca și alți cititori să îmi descopere cărțile.

Mulțumesc și pe curând,
Fiona.

Mulțumiri

Multe mulțumiri agentului meu literar, Madeleine Milburn, pentru prietenia, entuziasmul și încrederea statornică în scrierile mele, precum și celorlalți membri ai echipei agenției literare „Madeleine Milburn", pentru efortul depus și sprijinul în promovarea cărților mele.

Mulțumesc echipelor extraordinare de la Lake Union și Amazon Publishing și în special Sammiei Hamer, Victoriei Pepe și lui Bekah Graham, precum și lui Mike Jones pentru răbdarea și receptivitatea sa editorială.

Le mulțumesc numeroșilor prieteni care m-au încurajat și au verificat la intervale regulate numărul de cuvinte: voluntarilor grădinari la Pitlochry Festival Theatre; prietenilor mei de la clubul de carte; grupului de brigde; tuturor prietenilor mei de la cursurile de yoga; lui John, Amelia, Wyomia și Nairne pentru că mi-au oferit, pentru a scrie, un refugiu atât de minunat la Taymount.

Mulțumiri speciale pentru Annie Fraser, Karen Macgregor, Sally Swann, Marie-Claire Norman-Butler, Mala Saye, Michèle Jobling, Frank Doelger și Bruce Harmon: prieteni adevărați.

Dragoste, recunoștință și îmbrățișări uriașe, ca de fiecare dată, pentru fiii mei James și Alastair.

Și lui Rob, firește.